

کتاب

سیر

السیاسة

الاول

کتاب سبز

یطرفی ایران

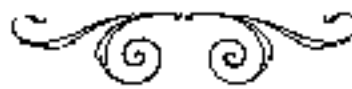
شش ماهه اول

مطبعة روشنائی خیابان علاء الدوله نمره ۱۱۵

کتابخانه دیجیتال هندوستان
دبیرخانه ملی
کتابخانه کتاب فارسی

بیطرفی ایران

مراسلات و مذاکرات متعاطیه بین دولت علیه و دول خارجه از بدو

وقوع جنگ بین الملل در سنه هزار و سیصد و سی دو هجری

مطابق با ۱۹۱۴ مسیحی

کتابخانه ملی ایران

تهران

سنه ۱۳۳۶

خیابان علاءالدوله « مطبعة روشنائی »

بسمه تعالی

بعد از آنکه دولت عثمانی حکم تجهیز عمومی صادر نموده جداً در حدود خود مشغول استحکامات و جمع آوری عسکر شد در حدود کردستان ایران و ساوجبلاغ و تقریباً تمام نقاط حدودیه آذربایجان که مجاور خاک عثمانی است کم کم هیجانی در میان اکراد مشاهده شد و از همان وقت اولیاء دولت مشکلات و زحمتی را که ممکن بود وقوع محاربه بین روسین و عثمانی برای دولت فراهم نماید پیش بینی نموده جداً در صدد برآمدند که از وقوع حوادث ناگوار جلوگیری نمایند. اول اقدام دولت برای حصول این مقصود این بود که با مذاکرات طهران و بطر و لندن موافقت دولت روس را در بردن قشون خود از آذربایجان حاصل و باین واسطه محذورات دولت را در اعلان بیطرفی مرتفع سازد علیهذا مقدمه قبل از داخل شدن در مذاکره با دولت روس برای حصول اطمینان از طرف دولت عثمانی روز چهار شنبه ۹ ذیحجه ۱۳۳۲ که روز پذیرائی وزیر امور خارجه بود در ضمن مذاکره با سفیر کبیر عثمانی در تعقیب مذاکرات سابقه رئیس آوزراء استفسار شد که اگر دولت ایران بیطرفی خود را اعلان نماید آیا دولت عثمانی این بیطرفی را محترم شمرده از اقداماتی که ناقض آن باشد خود داری خواهند نمود یا نه؟ غاصم بیث (۱) اطمینان داد که هرگاه این بیطرفی رسماً اعلام شود البته دولت عثمانی رعایت آنرا خواهد نمود ولی گفتند دولت عثمانی نمیتواند نهان دارد که حضور قشون دولت روس در آذربایجان قطع نظر از اینکه حدود ما را تهدید میکند خود نقض این بیطرفی است و مادامیکه قشون اجنبی در خاک ایران اقامت دارد واضح است که نمیتوان بر رعایت کامل این بیطرفی از طرف روسها مطمئن بود بنا برین نباید دولت ایران متظر بماند مادامیکه اوضاع حاضر در آذربایجان حکمفرما است دولت عثمانی هم تعهدی نسبت بر رعایت بیطرفی ایران نموده و حسب تعهد خود را بسوقع بجزی گذارد.

نظر بملاحظات فوق رفته ذیل بوزیر مختار روس نوشته شد.

آقای وزیر مختار

۱۰ ذیحجه ۱۳۳۲

تجهیزات روس و عثمانی اوضاعی در آذربایجان پیش آورده که برای جلوگیری از وقوع یک مناظره که عاقبت آن برای آن سامان وخیم و مضرات آن بی شمار است دولت مجبور است از حالا تصمیمات قطعی فوری نماید بدین لحاظ لازم میدانم که بدون فوت وقت با جناب عالی داخل مذاکراتی شده و در اتخاذ وسایلی که راجع بمنازع دولتی نیست بایکدیگر موافقت حاصل نمایم

(۱) سفیر کبیر عثمانی در طهران

آقای رئیس الوزرا فردا بعد از ظهر بستل شخصی دوستدار در دزاشوب (۱) تشریف خواهند آورد و خیلی خوشوقت می‌شویم که جناب عالی هم چهار ساعت بعد از ظهر آنجا تشریف بیاورید چون دولت انگلیس هم بمناسبت انجادی که با روس در جنگ حالیه اروپا دارد درین مسئله ذی نفع است لذا جناب سروالتر تونلی (۲) هم دعوت خواهند شد که درین مجلس حضور بهم رسانند (محمد علی)

مجدداً آقای رئیس انوزراء (۳) و آقای وزیر امور خارجه برای اینکه کامیبات سابق سفیر کیر را در باب رعایت بیطرفی ایران درست و واضح سازند صبح یازدهم ذیحجه با معزی الیه داخل مذاکره شدند عاصم بیگ پانته سابق را تکرار و نظریات خود را در باب اینکه باوجود حضور قشون روس در خاک ایران رعایت بیطرفی خارج از امکان است تجدید ساخته ضمناً اظهار داشت که مراتب را با اسلامبول تلگراف کرده و بقیه دارد که دولت عثمانی هم نظریات او را تصویب و جوابهاییکه بدولت ایران داده است تصدیق خواهند کرد.

بعد از ظهر همان روز آقایان وزیر مختار روس (۴) و انگلیس در دزاشوب حاضر شده مذاکرات مفصله بمیان آمد.

آقای رئیس الوزرا باحضور وزیر امور خارجه اوضاع قطعی آذربایجان را تشریح و وضع اکراد و هیجانی که در آنها توپد شده با مشکلاتی که ممکن است بعدها بروز نماید درست بین و جلوگیری از هرگونه حوادث ناگواری را از امروز لازم دانسته تقاضا کردند که برای حصول اطمینان عثمانیها لازم است دولت روس بوعده های مکرر خود وفا نموده و فعلاً صحنه اوضاع آذربایجان هنوز موجب نگرانی نیست قشون خود را از آذربایجان و غیره ببرد و دولت ایران هم فوراً والا حضرت اقدس ولیمهدرا بخوریکه سابق هم مذاکره شده بود به تبریز اعزام و استعداد کافی در آنجا نمود تشکیل خواهند داد که از هیجان اکراد که هنوز کسب اهمیت نموده است جلوگیری شده دولتین روس و عثمانی هر دو از حمله که ممکن است از حدود ایران بجهت یکدیگر شود مطمئن باشند نیز خاطر نشان کردند که دولت ایران از ابتدای جنگ حایه اروپا مصمم اعلان بیطرفی بوده و عملاً هم این بیطرفی را رعایت نموده است ولی حالا که حوادث تازه را پیش بینی میکنند و ممکن است در حدود این دولت منازعاتی واقع شود مصمم هستند که رسماً این بیطرفی اعلان گردد اما واضح است منامیکه قشون یکی از دول متخاصمه در خاک این دولت اقامت دارد اعلان این بیطرفی خالی از اشکال نیست. دولت ایران میدانند که این بیطرفی در صلاح و صرفه دولتین روس و عثمانی است این است که از دولت روس تقاضا می‌نمایند که اجرای این نیت را تسهیل و بواسطه بردن قشون خودشان از آذربایجان رفع بیانه عثمانیها را نموده و محلی بزی تجاوزات آنها باقی نگذارند.

(۱) منزل سیلاقی آقای وزیر امور خارجه (۲) وزیر مختار انگلیس در طهران

(۳) آقای منوفی السملک (۴) مسیو کرسنوس

وزراء مختار روس و انگلیس تقطه نظر دولت ایران را تصدیق ولی اظهار داشته
بچه ترتیب میتوان از دولت عثمانی معطلین شد که بعد از رفتن قشون روس از آذربایجان
قشون عثمانی جای آنها را نگیرد و چه قسم تأمین می‌دهند . آقای رئیس‌الوزرا در جواب
اظهار داشته که معلوم است دولت ایران هیچوقت راضی نخواهد بود که قشون خارجی
دیگری جای قشون روس باذربایجان بیاید و سفر کبیر عثمانی بمن قول داده اند که در
صورت تخلیه ایران از قشون روس بیطرفی ایران را محترم بشمارند و معلوم است در
موقعیکه جنابالی با خیال دولت ایران موافق و مساعد باشید ممکن است از این بابت در
اسلامبول هم موافقت حاصل شود . بالاخره نتیجه مذاکرات این شد که وزراء مختار
خواستار شدند که دولت ایران تقاضای خود را کتباً بفرستد روس اظهار نمایند

فهره ۱ مراسله وزارت امور خارجه به سفارت روس مورخه ۱۲ ذی‌قعدة ۱۳۳۲

در اینموقع که مسافه نایره جنگ مابین دول اروپا مشتمل گشته اولیاء دولت متبوعه دوستدار
مصمم شده اند که پوتیک بیطرفی اتخاذ و از هر گونه وقایعی که ممکن است در حدود
این دولت علیه موجب انقلاب شود احتراز نمایند و بطوریکه برخاطر دقایق شتاس آن جناب
جلالتماب پوشیده نیست اولین وسيله مهم لازم که اسباب موفقیت اولیای دولت متبوعه دوستدار
در اجرای این نیت خواهد بود این است که اولیای دولت بیه روسیه چنانکه مکرر وعده
داده اند بقتضای حسن روابط همجواری قشون خود را از خاک ایران احتراز و تقطه نظر
اولیای دولت متبوعه دوستدار را تأیید فرمایند به اطمینان احساسات خیرخواهانه که در آن
جناب جلالتماب سراغ دارد امیدواری کامل حاصل است که با سرعت وسایل این نیت اولیای
دولت متبوعه دوستدار را به استحضار مقامات مقتضیه رسانیده موافقت اولیای دولت متبوعه
خود را بانظریات اولیای امور ایران تحصیل و اولیای دولت دوستدار را از این حیث متشکر
فرمایند . دوخته لازم میدانند خاطر مودت ذخایر آن جناب دوستان استظهاری را بین نکته
متوجه سازد که جناب سفر کبیر عثمانی مقیم طهران سر بجا اظهار داشته اند در صورتیکه
دولت متبوعه دوستدار بیطرفی خود را در این موقع اعلان نمایند اولیای دولت عثمانی بیطرفی
ایران را کاملاً رعایت خواهند نمود بانظار تشبیه اقدامات حسنه آن جناب جلالتماب احترامات
فایده را تجدید بنمایند

فهره ۲ یادداشت وزارت امور خارجه به سفارت روس مورخه ۱۲ ذی‌قعدة ۱۳۳۲

از وزارت امور خارجه دولت علیه ایران مراسله به سفارت دولت بیه روسیه نگاشته شده است
که سواد آنرا برای ملاحظه جناب جلالتماب سروالتر نویسی وزیر مختار دولت اعلیحضرت
پادشاه انگلیس تلواً ارسال میدارد . وزیر امور خارجه نظر بمساعدتهائی که همیشه از طرف
دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان نسبت بامور ایران میشده مترصد است در موضوع مراسله
مزبور نیز از تأیید نظریات دولت علیه ایران متناقبه و خود داری ننموده از مساعدتی که
در اینموقع ابراز خواهند کرد اولیای دولت ایران را متشکر فرمایند

(محمدعلی) وزارت امور خارجه

نمره (۳)

تلگراف وزارت امور خارجه بسفير کبير ايران

در اسلامبول مورخه ۱۴ ذيقعدہ ۱۳۳۲

بابت اطلاع داريد که عثمانی‌ها در حدود ايران تجهيز قشون نموده و بعلاوه بواسطه بعضی انتشارات فيما بين عشاير حدود بعضی تحریکات میکنند و در مقابل روسها هم که از این اقدامات عثمانی‌ها نگران هستند بسرحده خوی و ارومی سوق قشون میکنند و این پیش قدمی مسلماً خطرات بزرگ برای آذربایجان فراهم خواهد آورد و از آنجائیکه درین اواخر هم بسبب تحریکات عشاير حدود بعضی زد و خوردها اتفاق افتاده احتمال دارد نظایر آن بهمانه بدست بدهد مسلم است عواقب وخیم این تجهیزات قشونی در حدود این مملکت تا چه درجه است دولت ایران که درین موقع چنگ میخورد کاملاً اعلان بیطرفی نموده بیطرفی خود را حفظ نماید باسفير کبير مذاکره از این پیش آمد سوء نموده سفير کبير تضمین کامل دادند که اگر دولت روس قشون خود را ببرد دولت عثمانی هم حفظ بیطرفی دولت ایران را کاملاً خواهد کرد لهذا باسفرای انگلیس و روس شتاه و کتبا درین باب مذاکره شده رسماً برین قشون را مطالبه نمودیم و بی آنچه تصور میشود دولت روس اگر مطمئن شود بعد از جنب قشون خود دولت عثمانی هم قشون خود را از سرحد خواهد برد با دولت ایران در این تقاضا مساعدت خواهد کرد و از آنطرف هم باطمینان سفير کبير قانع نمی شوند زیرا احتمال میدهند که این اوضاع تجهيز قشون آنها از آثار دسته باشد که باتفاق صاحبمنزبان آلمان مشغول اقدام هستند و باید اطمینان صریح در اینباب از دولت عثمانی تحصیل کرد چون جناب عالی کاملاً میدانید که اگر خدا نکرده آذربایجان میدان چنگ این دو دولت واقع شود چه خسارات بین مملکت وارد خواهد شد و بهر اهتمام و جدوجهدی مکلف هستیم که در سرکره اسلامبول وسایر نقاط لازمه سعی بنماییم که جلوگیری از این اتفاق سوء بعمل آید و چون بکسب بزرگ این اقدام وظیفه جناب عالی است لازم است فوراً بنباب عائی مذاکره نموده حالی نمائید که باقتضای جامعه اسلامیه بهترین موقع است که دولت عثمانی کمک نماید و اطمینان کاملاً و کتباً داده شود که در صورت رفتن قشون روس دولت عثمانی هم بیطرفی ایران را رعایت نموده و قشونی که علاوه بر ساحلوی دائمی در حدود ما زیاد کرده اند از حدود دور نمایند و البته این اطمینانی که تحصیل میکنید باید طوری باشد که سفرای انگلیس و روس مقیم اسلامبول مطمئن شده در اقدامات دولت ایران مانعی فراهم نشود چون این مسئله کدال فوریت دارد دولت ما کمال بی صبری منفر نتیجه اقدامات کافی جناب عالی است که بزودی تلگرافی فرمائید

(تلاء السلطنه)

نمره (۴)

تلگراف وزارت امور خارجه بسفير کبير ايران در

پتروگراد ولندن مورخه ۱۵ ذيقعدہ ۱۳۳۲

نظر بسوق قشون روس از داخله آذربایجان بسرحده خوی و ارومی و تجهیزات عثمانی و تحریکات عشايري و دعوتهای مذهبی مابین آنها و بعضی زد و خوردها که اخیراً در حدود واقع شده و احضار اتفاقات سوء بین قشون دولتی میرود اولیای دولت باسفرات عثمانی و سفارت روس داخل

مذاکره‌ای شده و تیت اولیای دولت ایران را در اعلان بیطرفی به روس سفارت جداً خاطر نشان کردند .
 سفیر کبیر عثمانی اظهار میدارد که دولت عثمانی رعایت بیطرفی دولت ایران را کاملاً خواهد کرد .
 ولی معلوم است مادامیکه قشون روس در خاک ایران است اظهار بیطرفی ایران بیسوق خواهد
 بود و حال آنکه اظهار بیطرفی ایران و حفظ این بیطرفی برای مصالح دولت روس و انگلیس
 که در جنگ داخل هستند و احتراز از زد و خورد مابین قشون روس و عثمانی در خاک
 ایران باید خیلی از طرف روسها قدر شناسی شده و مساعدت واقعی در تدارک وسائل آن
 که اونی احضار قشون خودشان است بعمل آورند در این باب با مراسله رسمی از سفارت
 روس احضار قشون خودشان را خواستیم (۱) سفارت روس این مطلب را بدولت خود تبلیغ
 خواهد کرد جنبه‌ای باید در تأیید تعلقه نظر دولت اقدام نمائید که اگر در آذربایجان
 بین دو تین شروع به زد و خورد شود و خلعت آن عاید دولت روس و خسارت مادی و
 معنوی و بوابستگی و اقتصادی آن نسبت به ایران از توضیح بیرون است . اسلامبول تلگراف
 شده که برای نظمیتان خاطر روسها آنها هم لازم است عده علاوه بر ساحلوی دائمی خود
 را از حدود دور نمایند و البته مادامیکه قشون روس در ایران اقامت دارد اعلان بیطرفی
 این دولت بیسوق بنظر آمده و عثمانیها هم مطمئن نخواهند شد که از چیزی قشون دست
 بردارند نتیجه اقدامات اسلامبول را هم بجناب عالی اطلاع میدهم و منتظر اقدامات مساعد
 فوری جنابعالی هستم .

(علاء السلطنه)

فقره (۵) مراسله سفارت روس بوزارت امور خارجه مورخه ۱۶ ذیحجه ۱۳۳۲

دوستدار بانهایت توقیر و احترام در جواب مراسله محترمه جناب مستطاب اشرف عالی
 مورخه ۱۲ شهر حال نمره ۳۱۶۷ رحمت افزا شده بر حسب دستور العمل اونیاء دولت
 اعلیحضرت امپراطوری خاطر مودت مظاهر را فرین استحضار میدارد که احضار قشون روس
 از آذربایجان فعلاً غیر ممکن است زیرا فقط وجود قشون مزبور میتواند موجبات امنیت
 اتباع روس و خارجه را فراهم آورد بواسطه عدم وجود قواء دولت علیه ایران این امنیت
 ممکن الحصول نمیشد و البته اولیاء دولت علیه ایران مسبوق و مستحضرنند که درین اواخر
 چند فقره اتفاقات ناگوار از طرف اکراد رخ داده است درین موقع اجترامت فایده را
 نسبت بجناب مستطاب اشرف عالی تجدید مینماید .

(کرستوتس)

فقره (۶) مراسله وزارت امور خارجه به سفارت کبرای عثمانی مورخه ۱۶ ذیحجه ۱۳۳۲

خاطر گرمی ذاتعی سفارت پنهی را با نهایت تشرف رحمت افزاست که موافق خیر
 واصله از اروپا متجاوز از دوست نفر عساکر ردیف دولت علیه عثمانی به صومالی
 و برادوست (۲) نخطی کرده عشار مشرده آن نواحی را که از جمله اسمعیل آقای کار
 دار میباشد محبت نموده فرأ بیروسا ردیف (۳) و سقران (۳) و امشار (۳) و برانجیق (۳) را

(۱) در تلگراف لندن اضافه شده (و سوادی از مراسله بوزیر مختار انگلیس داده و چلب

مساعدت آنها هم در تأیید این تعلقه نظر دولت شده است)

(۲) دو محل در شمال غربی اروپا (۳) از قراء سرحدی واقع در حدود غربی اروپا

یکلی بغا و پس از آن بظاک آندوات علیه هزیمت نموده اند باوجود این حرکت خلاف دست از تحریک و انقلاب برنداشته مجدداً باجمیت کثیر مسلحاً بر سر آقا نایب‌الحکومه برادوست هجوم برده و مصادمه را دوام داده اند چون این تخطیات و تحریکات مأمورین آن دولت علیه ناقض مقررات پروتکل سرحدی و مغایر روابط دوستانه دولین علین و محفل آدایش رعایای حدود نشین است دوستدار حقاً و اصولاً تخطیات و اعمال غیر منتظره فوق‌را پروتست نموده توجه آن جناب مستطاب را بعواقب وخیمه این اوضاع ناگوار جلب و طلب مینماید که باسرع و سایل مراتب را بعقوبات لازمه اعلام فرمائید که متجاوزین را تنبیه و منہویات را از آنها پس گرفته باهالی غارت زده قراء فوق الذکر مشرد داورند و نیز متسردين را باخله خاک آن دوات علیه راه نداده آنها را مظهر حمایت قرار ندهند تا بهین مساعدت اوپایی عظام آندوات علیه رشته امنیت در آن حدود استحکام یافته اینگونه واقعات نظایر و امثال پیدا نماید .

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۷)

تلگراف وزارت امور خارجه بسفارتکبرای ایران

در اسلامبول مورخه ۱۹ ذیحده ۱۳۳۲

از ارومیه خبر رسیده عثمانیا باکر عشار ایران مسلحه داده آنها را بافتشائی تحریک مینماید چنانکه سویت عسکر باشمردین قراء حومای و برادوست را یغما و مجدداً بر سر نایب‌الحکومه برادوست هجوم برده اند اوضاع حدود در هم بابعالی را بوخامت عاقبت آن متوجه و اوامر اصدار فرمائید متجاوزین را تنبیه منہویات را مشرد داورند که حادثه دیگر رخ نهد .

(علاء السلطنه)

نمره (۸)

تلگراف کارگذار تبریز بوزارت امور خارجه ۱۸ ذیحده ۱۳۳۲

تلگراف ارومی درج میشود (سیزدهم ماه قزاقهای روسی پادو عراده توپ برای تنبیه کردن اگراد عازم موانه شده تاغروب مشغول جنگه بودند بعد از غروب مراجعت بقریه انهریک فرسخی شهر کرده اند میگویند اگراد شکست خورده اند شصت نفر هم مقتول شده اند و بعضیها میگویند قزاقها مطلوب و دو عراده توپ هم اگراد گرفته اند روسها دو سه ده را توپ بسته اند اهالی دهات بشهر ریخته اند

(نصرالدوله)

نمره (۹)

تلگراف کارگذار تبریز بوزارت امور خارجه ۱۹ ذیحده ۱۳۳۲

خلاصه راپرت ارومیه درج میشود (از فرار معلوم قشون روس که بقریه موانه (۱) رفته بودند مراجعت کرده و میگویند که نتیجه این اینب و ذهاب غیر معلوم است اثب هم اجازه نه نضرا که میگویند صاحبمنصب (۲) هستند بشهر آورده اند معلوم نیست سایر

(۱) چهار فرسخی غربی ارومیه (۲) مقصود صاحبمنصب روس است

حقوقین از افراد قشون (۱) میقدر بوده و در این دعوا غالب بوده اند با منطبق همیشه معلوم میشود که اتباع ارمنه روس زاده از حد متوحش هستند (نصر الدوله)

نمره (۱۰) تلگراف کارگذار تبریز بوزارت امور خارجه ۱۹ ذیحده ۱۳۳۲

رابط کارگذار خوی درج میشود (اتصالاً قشون را روسها و عثمانیها سرحد سوف. میدهند و از نزاع اکراد یا اسمعیل آقایی سالار عشایر در محال صومالی و برادوست اهالی کمال اضطراب را دارند عاقبت خیلی وخیم را نشان میدهد) (نصر الدوله)

نمره (۱۱) رابط تلگرافی تبریز ۲۱ ذیحده ۱۳۳۲

الآن از ارومی رابط رسیده که بعد از زد و خورد و گرفتن انهر نظامیان روس تحت یک نفر از متولین عشایر را از سنگر های دیروزی شهر آورده اند که علامت صاحب منصب نظامی عثمانی داشته و بعضی اسناد و مکتوبات از بغل او بیرون آمده در فونسلگری و حکومت معینه و باشهدوی مشغول مذاکره شده کسانی که با عشایر و این مسائل ارتباط داشته و مفلتون هستند گرفتار و مجوس میشوند هنوز از تعقیب نظامیان و محل تجمع عشایر خبر صحیح نرسیده است .

نمره (۱۲) رابط تلگرافی ارومیه ۲۱ ذیحده ۱۳۳۲

امروز صبح صدای توپ بیشتر شد معلوم نیست قشون روس دهات عشایر را بمبارده می نمایند یا در جایی بمباران نمادف کرده اند دیروز عصر پنج نفر از اهالی معتبر قریه بالو (۲) و سه نفر رعیت آسجا و دواتر از اکراد را که گرفتار و در حبس بودند در دروازه عسکر خان همه را که ده نفر بودند بنار کشیده اند از قرار مذکور با اکراد و اهالی کرده فتنه فرستاده و با آنها منق بوده اند

نمره (۱۳) تلگراف کارگذار تبریز بوزارت امور خارجه وصول ۲۲ ذیحده ۱۳۳۲

رابط ارومی راجع مینماید از تحصیل گرفتاری شیخ برزاق (۳) و تسلیم او با نمودن عثمانی خاطر مبارک مسوق است از قرار تقریراتی که مینمایند دولت عثمانی تقصیرات او را عفو و بیان عشایر فرستاده اند که استعداد جمع کرده بحدود ارومی روانه نماید (نصر الدوله)

نمره (۱۴) تلگراف کارگذار ارومی بوزارت خارجه وصول ۲۲ ذیحده ۱۳۳۲

کاغذی از سید محمد پسر سید کمال که گویا از اشخاص نافذ لکامه و منسوب شیخ عبد القادر است بهست آمده و در حکومت حسط است بمنصور العالیات نوشته از وزیرین را به امر علیحضرت سلطان عثمانی و قوای شیخ عبدالقادر دعوت بجهاد و توبه لوزمانت حرب مینماید که در اختلال نفور حرکت نمایند و میگویند خود سید محمد هم بر گور (۴) آمده رؤسای عشایر را جمع و سخنان مهیج بانها تلقا مینماید که تدارکات خودشان را دیده بعضی صدور امر سلطنتی حرکت بجهاد نمایند

(۱) - مقصود قشون روس است (۲) - قریه از محال برادوست (۳) - از رؤسای عشایر سرحدی (۴) - ترگور و مرگور در محال است واقع در جنوب غربی ارومیه

نمره (۱۵)

تلگراف کارگزار تبریز بوزارت امور خارجه وصول ۲۲ ذیحجه ۱۳۳۲

بموجب راپرت ارومی دیروز چهار هزار نفر قشون روس از حوی وارد کریم آباد
چهار فرسخی ارومیه که در عرض راه سلمانی واقع است شده و در آنجا اردو زدند
(نصر الدوله)

نمره (۱۶)

راپرت تلگرافی تیب الایاله آذربایجان ۲۳ ذیحجه ۱۳۳۲

آخرین تلگراف امروزی حکومت ارومی را برای اطلاع خاطر مبارک عنایا بعرض می
رساند در چهار بخش که دیروز جنگ بود امروز در میان مقتولین آنها جنازه دوفتر صاحب
منصب عثمانی بوده که بقوشول خانه آورده و باحضور نماینده حکومت و دو نفر از علمای
اعلام آنها را معاينه از پاسپورت و سایر نوشتجات که از بغل آنها در آمده معلوم میشود
هر دو منصب چووشی داشته اسم یکی عبدالله و دیگری عمر بوده دویسه فشنگ عثمانی همراه
داشته عکس هم برداشته شده صورت مجلس و سواد پاسپورت و سایر نوشتجات آنها را
تقدیم خواهم داشت جنازه هفت نفر و دویف عثمانی فرسیده در جنگ گاه های دیگر بوده
ژنرالی که امشب وارد شده غیر از جنرال وارطانوف است که در خوی میاشد امروز
آقای فونول بحکومت آمده اظهار داشتند حکم رسیده از اجزای شهرداری و اتباع عثمانی
که در آنجا جمع شده اند خلع سلاح شود چون شخص شما بیخرف هستید بشهیندر سفارتش
دوستانه نمایند که سلاح خود را بحکومت تحویل بدهند و محافظت آنها را نیز بعهده
بگیرید و الا در صورتیکه ظفره بزنند به ترتیبی که اقتضا نماید از طرف نظامیان خلع
سلاح خواهند شد توسط کارگزاران این قمره به شهیندر سفارش و احتیاط میشود در صورتیکه
اعتداع نمایند تکلیف از این بند ساقط و در صورت اقدام نظامیان مسؤولیتی برعهده نخواهد
داشت (اعتماد الدوله)

در ثانی هر خبری برسد بعرض میرساند (نقلی)

نمره (۱۷)

تلگراف وزارت خارجه به نایب الایاله آذربایجان مورخه ۲۵ ذیحجه ۱۳۳۲

برطبق تلگراف حکومت ارومیه بوزارت جلیله داخله اشعار فرموده اید که فونول روس در
ارومیه بحکومت اظهار داشته است که باید از شهیندر و اتباع عثمانی خلع سلاح شود لازم است فوراً به
حکومت ارومیه دستور العمل تلگرافی بدهید که در باب خلع سلاح شهرداری و اجزاء
شهرداری عنوانی ننماید و اگر واقفاً از اتباع عثمانی کسی مسلح است باینکه درین وقیع
اخیر دیمداخل بوده آنها را هم فوراً بشهیندر اظهار و پس از ثبوت مسئله به خلع سلاح
آنها از طرف شهرداری بموافقت حکومت اقدام شود مقصود این است که موقع خیلی باریک
و محتمل است نتایج وخیم بروز نماید برای اطمینان شهرداری هم که میگویید در محاطره
است مستحفظ بقدر لزوم از طرف حکومت بدهند و کلیه دستور العمل و امر قضی در
باب محافظه و آسایش کنیه اتباع عثمانی و اتباع آلمان و اضریش که در تحت حسیت عثمانی
هستند بدهید که لازمه سعی و کوشش را بعمل بیاورند که خدا نکرده مفده تولید نشود
از سفارت عثمانی هم دستور العمل لازم به شهرداری ارومیه داده شده است نتیجه اقدامات
جناب مستطاب عالی را متعظم زود تر تلگراف بفرمائید (علماء السلطنه)

آقای وزیر مختار

بموجب تلگرافی که از ارومیه به آقای رئیس الوزراء رسیده و پس فونسل (۱) روس در ارومیه بحکومت آنجا اظهار داشته است که از شهسدر و اتباع عثمانی خلع - سلاح نماید مسیو ودنسکی در تکمیل این اظهار بحکومت خاطر نشان نموده است که در صورت امتناع قوای نظامی روس باین تکلیف عمل خواهد نمود این جانب لازم دانستم که فوراً مطلب را با اطلاع خاطر جنابعالی برسانم که فوراً اوامر تلگرافی بمأمور خودتان در ارومیه بدهید که از هر گونه اقدام بی رویه نسبت به شهسدر و یک فونسل خارجه مقیم در مملکت بیطرفی خودداری نماید

دوستدار نیز اوامر و تعلیمات لازمه بمأمورین محلی داده ام که از بروز هر نوع حوادثی که ممکن است اوضاع درهم خالیه را سخت تر نماید جلوگیری نمایند در صورتی هم که از اتباع عثمانی کسی مسلح شده باشد واضح است که حکومت محلی باید با موافقت شهسدری بخلع سلاح آنها اقدام نماید اما در باب خود شهسدر و اجزای او جناب عالی نیز تصدیق خواهید فرمود که اقدام و پس فونسل روس راجع بشخص او بکلی برخلاف قواعد و قوانین بین الملل بوده و علاوه موقع دولت ایران را خیلی مشکل مینماید حتی ممکن است وقایعی را که من و آن جناب مایل باحتراز از آن بودیم سبب شده تولید مشکلات عمده نماید متنی است احترامات فایده مرا قبول فرمائید

(محمد علی)

نمره (۱۹) یادداشت مذاکره شفاهی آقایان رئیس الوزراء

و وزیر امور خارجه با وزیر مختار روس مورخه ۲۶ ذیحجه ۱۳۳۲

اگرچه دولت ایران خیلی متاسف است که در جواب اظهارات راجع به بردن قشون روس از خاک ایران که صلاح دولین و بهترین وسیله برای حفظ بیطرفی کامل ایران در موقع جنگ بود آن قسم از طرف جنابعالی اظهار شد که اولیای دولت روس فعلاً بردن قشون را صلاح نمیدانند ولی مجدداً اظهارات سابق را در این باب تاکید مینمایم که با حضور قشون در داخله ایران عموماً و آذربایجان خصوصاً حفظ بیطرفی که منظور اولیاء دولت ایران است عمل نیامده و باوقایعی که همه روزه در حدود غربی اتفاق میافتد محتمل بلکه یقین است که مشکلات عمده در آتیه خیلی نزدیک برای ایران تولید خواهد شد اوضاع حدودی که اخیراً روسکوت گذارده بود بزچندی است کم کم مقشوش و اگراد بهیچان آمده و با تجهیزات عثمانی درجوار حدود مسلم است که روز بروز برشرارت خود افزوده متداخلات قشونی روس در تسکین این شرارت ها ممکن است باعث تولید اوضاعی بشود که باحتراز از آن بهر نحو که ممکن باشد در صرفه و صلاح دولین روس و ایران است اولیای دولت ایران برای حفظ بیطرفی خود و تسکین اذهان در آذربایجان درین موقع

که جنگ بین روس و عثمانی، محتمل الوقوع است و همچنین برای اینکه آذربایجان میدان جنگ واقع نشده اهالی بیطرف دچار خسارات جنگ نشوند عمده وسیله که در نظر دارند اعزام والا حضرت اقدس ولعهد به تبریز است و دولت مصمم است حتی به اسرع وسایل موجبات اجرای این مقصود را فراهم نماید و ضمناً قوه در خود آذربایجان برای امنیت داخلی آنجا تهیه نماید و یقین است که حضور حضرت ولعهد در آذربایجان اثرات نیک در اذهان نموده جلوگیری از خیلی مفاسد غیر منتظره خواهد نمود واضح است جنابعالی نیز برای احتراز از بروز پاره مفاسد در حدود ایران و عثمانی این نیت را تأیید و مساعدت خواهید فرمود که زودتر انجام بگیرد .

(وزیر مختار خواهرآرا موکوز به بخاریه تلگرافی باهتر و تحصیل جواب از آنجا نمودند)
 راجع باقدام ویس قونسول ارومیه در روز شرحی آقای وزیر امور خارجه به جنابعالی نوشته اند در تأیید آن مخصوصاً جلب توجه شما را نموده لازم است که درین موقع باریک طوری رفتار شود که بهانه برای تجاوز و مداخلات نظامی بدست دولت عثمانی داده نشود خواهش دارم به ویس قونسول ارومیه تعلیمات لازمه بدهید که از اقدامات غیر قانونی احتراز نموده موقع دولت ایران را مشکلتر نکند .

فقره (۳۰) تلگراف وزارت امور خارجه سفارت کبرای اسلامبول

مورخه ۲۶ ذیحجه ۱۳۳۳

موافق اطلاعات واصله عثمانیا همه روزه برحدات ایران سوق عسکر کرده روسها نیز در آن حدود فشون جمع میکنند متفدین حدود در تحریک مردم ساعی نظامیان عثمانی در اغوای عشایر و اکراد ایران مجدداً مطابق تلگرافات واصله عساگردینف با اکراد متفق عدّه از رؤسای عشایر ایران را وادار باغلاب نموده چندین مصادمه با روسها در اطراف ارومیه شده علایم حدود تازه نصب شده در بعضی نقاط منهدم ولایت حدودی آذربایجان در خطر است (محمد علی علاء السلطنه)

فقره ۲۹ راپورت کارگذار آذربایجان بوزارت امور خارجه

تاریخ وصول ۲۶ ذیحجه ۱۳۳۳

راجع به تحریکات و اقدامات متفدین حدود عثمانی راپرت های مبسوطی تحریراً و تلگرافاً عرض کرده از قرار اطلاعاتیکه اخیراً بکار گذار کل رسیده محمد فاضل پاشا که از سرگردکان و متفدین دولت عثمانی در حدود است پاره اقدامات و کاغذ پرائنها در تحریک و تهییج عشایر میباشد و یک فقره از کاغذ های مومی الیه بدست آورده این است عیناً تقدیم داشت .

ضمیمه راپرت فوق کاغذ محمد فاضل پاشا .

جناب مستطاب والا انقب اجل اکرم ساجم پاشا آقای محمد خان دام عمره معلوم عالی است که فرنگیان و اهل اروپا همیشه مترقب فرصت هستند که تجاوز بر دین مبین اسلام و خلافت مقدسه را اعتیاد گردانند ولی جزای سزای ایشان را خداوند عالم تبارک

و تعالی در حرب عمومی میان خودشان دادند علیه عالم اسلام از این فرصت عظمی تا مین استفاده باید کرد او هم عموم ملل اسلام با عمومی استحضارات مهیا شدن میسر میشود الان جناب مستطاب که البته لله حایز مقام رفیع که تمام اقوام اسلامی او را غبطه خوانند خدمات مهمه بدوات و ملت خود نمودن ممکن و سهل است پس از شجاعت و حمیت مسلم جناب سرکار عند الحاجة استفاده و باین وسیله سعادت و فوز دنیا و آخرت را آماده خواهد شدن منتظر اشعار ما و همیشه مهیا به پیش آمد هر احتمال بودن واجب است و به احوالی که در آنجا ها جاری شود دقت کردن باید و بوسایط مؤتمنه دائماً معلومات دادن مطلوب و منتظر است بقی دوام سلامتی سرکار ۲۲ رمضان ۱۳۳۲

برنجی فریق داغستانی محمد فاضل

نمبره (۲۲)

مراسله سفارت روس به وزارت امور خارجه ۲۸ ذیحجه ۱۳۳۲

دوستدار با کمال توقیر و احترام خاطر دوستی مظاهر جناب مستطاب اشرف عالی را از راپرتیکه از و پس قونسولگری دولت امپراطوری در ارومیه رسیده است مستحضر می دارد که در زمان عقب نشستن اکراد در قریه چارباش قریب ارومیه هفت نعش عساکر عثمانی بالین رسمی پیدا شد که سه نفر آنها دارای اسناد عثمانی بودند صکه ذیلا شرح داده می شود .

(۱) عمر چرکز زکریا اوغلی عسکر طابور ۷ بلوک ۳ اردوی چهارم ولایت بطلیس قازی اهلاطون در نرز آونه کوه عثمانی و بلیط نظامی و فشنک های موزر درجه کارخانه دولتی آلمان در کالروه بک پاکتی هم بعنوان چرکز بحری افندی صاحب منصب نهم بلوک سرحدی در محل قره کلیسه ولایات ضرورم پیدا شده .

(۲) عبد الله چاوش چرکز زکریا اوغلی عسکر طابور اول بلوک سیم اردوی چهارم در ولایت بطلیس قازی اهلاطون تذکره عثمانی و بلیط نظامی و فشنک های مزبور در فوق و صورت اسامی دوازده عسکر که زبردست ار بودند و صورت ساعات کشیک خود را داشته و از لیس او دو رشته نوار کبی و شش آکه برای نشانی برداشته شده است .

(۳) حاشم صاحب منصب پیش او یافت شده است قانون نظامی عثمانی و تمشه و خریطه و تلکراف حسن عسکر که از عبدالحمید برادر حسن که در جنگ کشته شده استفسار نموده است چهار نفر عسکر دیگر هیچ نوشته و سندی نداشتند پروتوکل هائی که در این باب نوشته شده با مضای کار گذاران محلی دولت علیه ایران و علما و نمایندگان حقیقت اهالی ارومیه رسیده است و شهادت داده اند و برای استحضار مردم و پس قونسولگری امپراطوری در آنجا آنها را منتشر نموده است درین موقع احترامات فایقه را تجدید مینماید

(گرسنوفس)

نمره (۳۳)

تلگراف وزارت خارجه به سفارتكبرای ایران در

اسلامبول مورخه ۴ ذیحجه ۱۳۳۲

رؤسای عشایر عثمانی جداً در حدود مشغول تحریکات عثمانیها شیخ یرزان را که جداً از ایران میخواهند عضو برای تحریک میان عشایر فرستاده شده عبد العلی خان و امیر حشمت و حاجی باباخان در خانه سور اقامت میکنند برای طرف سالار عشایر سیمقو میرویم در موافقه و اطراف ارومیه بین روسها و اکراد جنگ اهلی دهات غارت شده و خراب بارومیه ریخته شهیدان ارومیه با اقدامات بی رویه افزوده محرک عشایر ایران رفتار عساکر و رؤسای عشایر و شهیدانهای عثمانی مخالف حسن هدجوازی با سفارت عثمانی مذاکره حضرتعالی بطور مقتضی پروتست کنید

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۳۴)

تلگراف کارگذار مشهد بوزارت امور خارجه ۶ ذیحجه ۱۳۳۲

دیشب که لینه ششم ذیحجه بود سه ساعت از شب گذشته سه نفر سالدات روس وارد مغازه هفمان تبعه آلمان شده چند زخم منکر باقداره پسر ریشت و دست او زده و فرار کرده اند خود هفمان هم از مغازه خارج و بحالت بیهوشی در کویچه افتاده پلیس محل و همسایه های او مشارائیه را برای معالجه بمریضخانه انگلیسها برده بمحض وصول این خبر فدوی معاون کارگذاری را برای تحقیقات بمریضخانه فرستاد معلوم شد دست چپ او از میچ بضرر فدااره مشطوع و زخمهای دیگر هم کاری و خطرناک است و از فرار اظهار دگر زنده نخواهد ماند چون از کسان او کسی در مشهد نیست باین جهت فوراً همان شبانه مغازه او را مهر نمود از خود او بواسطه اینکه تاکنون بیهوش افتاده تحقیقاتی بعمل نیامده کسی هم در موقع ارتکاب سالداتها در مغازه نبوده تفصیلاً فوراً بجنرال قواسونگری روس اطلاع داد که اقدامات مقتضیه در دستگیری مرتکبین و مجازات آنها بشاید

(معززالدوله)

نمره (۳۵)

تلگراف وزارت امور خارجه به سفارت ایران در

لندن مورخه ۷ ذیحجه ۱۳۳۲

چنانکه مسبقاً دولت برای اینکه يك قوه معنوی در آذربایجان فراهم نماید تصمیم نمود که والا حضرت ونیچمد را بسمت فرمانفرمایی اعزام دارد که تفویذ اقامت حضرت معظم له در آنجا تا اندازه افکار عامه را نسکین و از هیجان عشایر جلوگیری نماید = اینکه در این باب مساعدت روسها خواسته شد جواب منفی داده حتی اقدام دولت را بمیل انتفاع از موقع جنگ حمل نموده اند و حال آنکه مقصود دولت فقط این بود که با وسایلی که در دست دارد امنیت آذربایجان را که صلاح ایران و روس است فراهم نماید اینطور عدم مساعدت پطرزبورغ بانبات خیر خواهانه و حقه ایران موجب یأس در خصوص مساعدتی که لازم است در پطرزبورغ بعمل بیاید اقدام کنید که تصمیم دولت مجری شود منتظر جواب

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۴۶)

تلگراف وزارت خارجه بسفير کير ايران در

اسلامبول مورخه ۷ ذیحجه ۱۳۳۲

جنگ در قریب ارومیه بشدت دوام اکراد در چهریق (۱) با اسمعیل آقا درزد و خورد در جنگ قریه چهاربخش نش هفت نفر عسکر یافت شده که سه نفر از آنها اسناد عثمانی داشته اند سید محمد پسر سید کمال از متفقدین اکراد رؤسای اکراد نوشته بحکم سلطان عثمانی وقتوای شیخ عبدالقادر حاضر جهاد شوید دولت عثمانی بسکندر منقّب بشیخ جلال الدین را کماندان حدود نموده که با اکراد بجهاد برود یونس بیگ نام دویدست و بیست بار اسلحه و قورخانه برایت (۲) آورده روسها شش نفر از اکراد را صلب دوتنر عسکر عثمانی را که اسمعیل آقا دستگیر کرده بود برومیه فرستادند میخوهند شهیندر ارومیه و اتیاع عثمانی را خلع سلاح نمایند هزار و سیصد فدائی ارمنی به قشون روس برای تنبیه اکراد به ارومیه رفته اند سفارت عثمانی بموجب مراسم رسمی حمایت و نافع آلمان و اطریش را در آذربایجان بعهده گرفته در موضوع اتفاقات ارومیه مسئولیت را ایران متوجه کرده اند جواب بررد مسئولیت و نقاضی جلو گیری از تحریکات مامورین عثمانی داده برای محافظه نافع آلمان و اطریش و حفظ شهیندری ارومیه اوامر لازمه صادر شد دولت منتظر اقدامات سریع حضرت عالی است

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۴۷)

مراسله ستاروت روس مورخه هشتم ذیحجه ۱۳۳۲

از قرار اخبار تلگرافی شب ششم ذیحجه سه ساعت از شب گذشته سه نفر سالدات آن دولت بهیه در مشهد وارد مغازه هفمان تبعه آلمان شده بضرب قداوه دست جب اورا از میج منطوع و زخمهای خطرناک بس و پشت بدست او زده اند بطوریکه حیات مضروب مشارالیه در معرض خطر است و نارین فرار کرده اند این حرکات و اقدامات بیرویه نذیمان آن دولت بهیه مخالف اصول و قانون و موجب مزید تنف دوستدار است لهذا از مراتب حق استخذاری و اصول دانی آن جنابجالاتملاب خواهشمند است با عطف توجه به مراسلات سابقه دوستدار برای جلو گیری از این قبیل اتفاقات بمقامات مقتضیه اظهار و اوامر اکیده صادر فرمایند که افراد نظامی آن دولت بهیه رعایا و اشخاص بیطرف و اتباع خارجه مقیمین خلك این دولت علیه را محترم شمردن بهیچ وجه نسبت بانها حرکت سوء نمایند تا بعدا از اینگونه اتفاقات جلو گیری شده واقعه ناگواری رخ نماید موقع را برای احتیاطات فیهه مغتم بشمارد .

نمره (۴۸)

تلگراف بسدوت بطرزبورغ مورخه ۸ ذیحجه ۱۳۳۲

سد از اقداماتی که در تبریز از طرف نظایبان روس بر ضد اتباع آلمان و اطریش شد ایندفعه در ارومیه ده نفر را آویخته و دوازده قریه و هزار و پنجد خانه را غارت و سوزانیده و هزار و سیمد نفر ارمنی را مسیح کرده اتباع عثمانی و شهیندر و خانواده ائی را محصور روابط آنها بانلکرانخانه مقذوع و بس قونسول شهیندر خلع اسلحه را اخطار نموده و گفته که در صورت مخالفت احد خواهد شد این رفتار مامورین روس تاثیرات بدی نموده

(۱) از قراء سلطانی (۲) از قراء عثمانی در حدود ساوجبلاغ

و مخاطرات عظیمه را نزدیک میکند و از طرف دیگر در مشهد سر و مازندران دلاکین را مغارت و «چنین در مشهد سه فقر سالدات بمغازه همان شعبه آلمان رفته بقصد زخم های مهلك باو زده و دستش را قطع نموده مشرف بموت است سابقاً هم در تبریز نسبت بقونسول آلمان و اتباع و کارخانه قالی بقی تعرض نمودند مذاکره باوزیر مختار شده نتیجه حاصل نکرده مخصوصاً اخطار میکنم رفتار نظامیان روس بقدری مخاطرات عظیمه را نزدیک می کند که بالاخره رفع آن بی نهایت مشکل خواهد بود باوزیر خارجه و جنگ مذاکره خاطر نشان نماید که تکرار این حرکات اسباب زحمت فوق العاده و نفرت عمومی خواهد بود احکام مؤکده در ترک این رفتار صادر نمایند

(علاء السلطنه)

قصره (۳۹)

مراسله وزارت امور خارجه بسفارت روس مورخه ۸ ذیحجه ۱۳۳۲
 بانهایت احترام باستحضار خاطر محترم میرساند از قرار اطلاعاتیکه اخیراً رسیده است در ارومی و اطراف آن ده فقر از اهالی دهات حول و حوش و اکراد را نظامیان آن دولت بیه بدار آورده دوازده فریه و هزار و بانصد خانه نهب و آتش زده و بیکهزار و سیصد نفر از فدائیان ارمنه را که سابقه خصومت آنها باعشایر برخاطر محترم پوشیده نیست مسلح و باسراصله سبب امنیت از کینه سکنه آن حدود و اهالی گردیده و این اقدامات فوق العاده در طوایف و عشایر تغییرات نامطلوب بخشیده حدوث مخاطرات عظیمه را نزدیک می سازد از آنجائیکه وظیفه اولیای دولت متبوعه دوستدار حفاظت و تمهید آسایش اهالی و تسکین خابره فساد است مجدداً این رفتار غیر قابل تحمل مأمورین آن دولت بیه در خاک این دولت علیه نسبت بفساد دماء و توامیس رعایای ایران اعتراض نموده جداً و اکیداً خواهش مند است مراتب فوق الذکر را بمواقع مقتضیه اظهار و اوامر تلگرافی در ترک این رفتار صادر نفرمائید تا اقدامات اولیای دولت متبوعه دوستدار در اعاده امنیت و تسکین بیچون عشایر و سکنه حدود به نتیجه مطلوبه منتج گردد موقع را مغتنم شمرده احترامات فایده را تجدید می نماید

(محمدعلی علاء السلطنه)

قصره (۴۰)

مراسله وزارت امور خارجه به سفارت کبرای عثمانی مورخه ۹ ذیحجه ۱۳۳۲
 راجع بواقعات غیر منتظره ارومیه و اوضاع اسف انگیز حدودی بانهایت احترام زحمت افزا است که اگر ذات عالی سفارت بنامی که مظهر ایشلاف و سعادت دو دولت اسلام هستند بتوجهات خود عطف عنان داده رفتار رؤسای عشایر و نظامیان و بره مردمان ذی نفوذ آن دولت علیه را مطمح نظر قرار دهند مشهود خاطر ذات نصرت مظهر عالی خواهد شد که اقدامات کتبی و شفاهی آنان بکلی باعث اختلال نظم اماکن و نقاط حدودی و واقعات امروزه آذربایجان گردیده و تصدیق میفرمایند که مشمول اتفاقات خلاف ترصد آتاند که به اقدامات مزوره اختلال نقاط سرحدیه و انقلابات حدودی را موجب شده اند در این موقع زاید ندیده تصدیق میدهد که پس از رجعت عساکر و نظامیان آن دولت علیه از حدود این دولت که اولیای دولت متبوعه دوستدار به تعقیب تشیبات سابقه خود اقدام در رجعت قوای نظامی دولت دیگر و منزله داشتن آذربایجان از قوای اجنبیه می نمود انتظار نمیرفت احترام

قرار داد حدودی را رؤسای عشایر خصوصاً نظامیان آن دولت علیه در نظر هم کیشی انکرته در لباس عشیرتی و یا لباس نظامی باز بخاک ایران تجاوز نمایند اینک به تبیین اشعارات فوق برای استحضار ذلتعالی تصریح میکنم که موافق اخبار واصله در واقعات آنچه ارومیه که به اطلاع خاطر محترم عالی رسیده است در فرجه چهارم جشن ارومیه ضمن مقتولین هفت نفر غنا کر عثمانی بلباس رسمی یافت شد که سه نفرشان دبارای اسناد عثمانی بوده و بقیه بی سند فقط لباس عسکری داشته اند (۱) عبد الله چاوش چرکز ز کربا او غلن عسکر طابور اول بلوک سیم اردوی چهارم ولایت بطلیس قاری املاطون که تذکره عثمانی و بلیط نظامی و فستک های موزر و صورت اسامی دوازده عسکری که زیر دست او بوده اند و صورت ساعات کشیک خود را داشته و از لباس او دو رشته نوار گلی و شش نمکه برداشته شده است .

(۲) عمر چرکز کربا او غلی عسکر طابور ۷ بلوک سیم اردوی چهارم ولایت بطلیس قاری املاطون است که در نزد او تذکره عثمانی و بلیط نظامی و فستکهای موزر بوده است یکیا کتی هم نزد او میتوان چرکز بحری انندی صاحب منصب نهم بلوک سرحدی در محل قره کلبا ولایت اردروم پیدا شده است

۳ هشتم صاحب منصب که پیش او قانون نظامی عثمانی و نقشه و نقشکراف حسر عسکر که از عبد الحمید برادر خود که در جنگ کشته شده استفسار نموده یافت شده است چهار نفر عسکر دیگر هم بین مقتولین یافت شده که هیچ نوشته و سندی دربر نداشته اند و نیز توضیح میدهد بموجب دو طغرا کاغذ مید محمد پسر شیخ عبد القادر و شیخ جلال الدین پسر شیخ کمال که از اشخاص نقد الکلمه هستند و بر رؤسای عشایر حدودی ایران نوشته و عین آنها در وزارت امور خارجه موجود است از آن طرف دولت عشایر اینطرف و اختلال اوضاع حدودی دولت ایران هیچ قسم فروگذار نمی شود این روزها بیست بار اسلحه و قورخانه بقره رایت آورده و چند روز قبل هم دو سینه بار آورده بودند از دیگر اطلاعاتی هم که رسیده و اسنادی که بدست آمده محمد فضل پاشا و شیخ عبد القادر سران سپاه و عا کر و رؤسای عشایر آن دولت علیه عنناً کتیباً و شفاهاً رؤسا و عشایر حدودی این دولت علیه را تحریک و به آنان اسلحه داده یا خود هم چنان و با تلاب و شرکت در نایره فساد دعوت می نمایند بعلاوه خبر میدهند اگر این احوان دوام کند و بزودی جلوگیری نشود تمام آذربایجان در هم ریخته آتش فساد بیشتر شعله ور و معلوم نیست بچه صورت اطباء آن میسر خواهند بود چنانکه حالت خوی و ساوچیلان هم از اثر تحریکات رؤسای عشایر و نظامیان آن دولت علیه عنقریب شاید دلخراش تر از واقعات ارومی شود و حوادثی برخلاف ترصد ظهور نماید راجع بشهبندر ارومی و خاندان رستگان او و محمد آقا برادر حمزه بیگ مبعوث حکامی و خطراتی که تصور شده دوستدار بهر اندامی که مستلزم آسایش شهبندر و اشخاص فوق الذکر بوده تثبیت کرده و با کمال تسف تصدیق می دهد مسئولیتی که در قوم فرموده اند بعهده دولت ایران وارد است بر عهده مسیین این مفاسد خواهند بود در خانه دوستانار بتأیید مدلول مراسلات سابقه خود از مسلک ممدوح

جناب مستعابالی منعی است که آسایش آب و خاک این دولت دوست هم آئین را فرض یگانگی و جامعه اسلامی دانسته باسرع وسایل علاج موثری در اطفاء قایره فساد و جلوگیری از تحریکات رؤسای اعتبار و بزرگان اکراد آنطرف بفرمانند تائیدات دولت ایران درمنزه شدن خطه آذربایجان از قشون اجنبی بحسن نتیجه مؤدی و انتظامی که همیشه بدون این مقاسد در خور قوه دولت ایران بوده است کاملاً استقرار یابد موقع را برای تجدید احترامات فایده مغنم بشمارد

(علاء السلطنه)

نمره (۳۹) یاد داشت سفارت آلمان بوزارت امور خارجه مورخه دهم ذی حجه ۱۳۳۲

سفارت امپراطوری آکتون از خبری که روزنامه رصد شماره ۱۶ نشانه داده باحیرت فوق العاده و تأسف ینهایت استحضار حاصل نمود موافق خیر مزبور که از طرف اهلبای دولت علیه تکذیب نشده معلوم میشود ناگوار ترین بیرحمیها نسبت بیکى از تجار آلمانی ساکن مشهد بعمل آمده است چون تحصیل اطلاع موقی از خراسان برای سفارت امپراطوری خالی از اشکال نیست از آن جناب شرف نمائ میشود بوسیله تلگراف فوری و حصولی از ایالت خراسان در اینخصوص تحقیقات کماله فرموده و در صورت صحت تعلیمات سریع مرحمت نمایند که بدون فوت وقت اقدام بدستگیری مرتکبین نموده وسخت ترین مجازات را در پاره آنها مرعی دارند ضمناً پس از تحقیق مسئله خوبست از سفارت امپراطوری روس مقیم طهران سؤال شود آیا در مقابل این جنایاتی که سرهازان روس در یک مناسکت بیطرفی نسبت به مخنوق بدون مدافعه مرتکب میشوند چه رویه میخوانند اتخاذ نمایند بدیهی است که سفارت امپراطوری انتظار دارد هر چه زودتر از اقدامات میذوله واژندایی که در حفظنامه آلمان ساکنین خراسان معمول میشود آگاه و مستحضر گردد اینم شوکت و جلالت دستام باد

(سفارت آلمان)

نمره (۴۰) تلگراف وزارت خارجه بکار گذاری خراسان مورخه دهم ذی حجه ۱۳۳۲

در محافظت اموال و متروکات مسیر خراسان در مشهد مواظبت نموده بسرحد دار قوچان هم دستور العمل بدهید و لازم است که اموال و دارائی مشار الیه با اطلاع رئیس تلگرافخانه و حکومت و کار گذاری هر سه محل مهر و محفوظ بماند دستور العمل داده شود

(علاء السلطنه)

نمره (۴۱) کاغذ کار گذاری کل آذربایجان بوزارت خارجه

وصول ۱۲ ذی حجه ۱۳۳۲

شرحی کتباً از کار گذاری ارومی رسیده سواد آنرا نقلاً تقدیم داشت (حسن) ضمیه واپرت فوق را پرت کار گذاری ارومی بکار گذاری مرکزی آذربایجان مورخه ۲۳ ذی حجه ۱۳۳۲

از قرار تحقیقات علت مراجعت عشیر از کنار شهر ظاهراً این است که عده زیادی قشون روس در تحت ریاست بگنفر ژنرال از خوی حرکت نموده بعد از ورود چهار فرسخی ارومی بکعبه از قشون از طرف سومی و برادرست بموانه و سایر دهانت فرگور

حرکت کرده یکجمله هم عازم ارومی شده قشونی که بطرف مواته رفته بودند داخل آنجا شده در موقعیکه اکراند در کنار شهر مشغول دعوا بودند ورود قشون روس را بموانع مسیوق شده باعث مراجعت و فرصت نگرده اند مقتونین خود شان را بپرند از این طرف هم قشون رفته در قریه اینی (۱) که محل اقامت گرگین خان شجاع لشکر میاشد دعوی سختی بانظام روس نموده جمعی از اکراد مقتون و گرفتار شده باین شکست خورده بخلک عثمانی فرار کرده اند اردوی روس مراجعت نموده بقریه انهر آمده و جمعی را هم در مواته بعنوان اسانو گذاشته اند حالا خود ژنرال دو انهر اردو نموده است و جنازه چند نفر را هم که میگویند از رؤسای اکراد هستند بانهر آورده اند (مجمعه الوزاره)

نمره (۴۴) مراسله وزارت امور خارجه بسفارت روس مورخه ۱۲ ذیحجه ۱۳۳۲

در تعقیب مراسله مورخه ۱۴ ذیحجه ۱۳۳۲ دایره تصمیم اولیای دولت متبوعه دوستدار در اعلان بیطرفی در موقع جنگ اروپا اتخاذ وسایل لازمه این بیطرفی و در جواب مراسله محترمه آن جناب جلالتماپ مورخه ۱۶ ذیحجه راجع بعدم امکان رجعت قشون دولت بیه روسیه خاطر مودت ذخایر آنجناب دوستان استظاری را قرین استحضار میدارد که چون این تقاضای دولت متبوعه دوستدار مبنی بر موعبد مکرره دولت بیه روسیه و منظور این بود که در صلاح دوئین روس و ایران از هر گونه وقایع ناگوار در حدود این دولت علیه احترام شود اولیای دولت دوستدار عدم موافقت اولیای امور روسیه را باینات خیر خواهانه خودشان با کمال تأسف تلقی نمودند اینکه لزوم اقامت قشون دولت بیه را برای امنیت رعایای خارجه تصور فرموده اند لازم است توجه آنجناب دوستان استظاری را باین نکته جلب نماید که قبل از ورود قشون دولت بیه باذریابجان ابدأ نسبت برعایای خارجه سوء قصد و مرض رخ نموده و اگر با مقاصد دولت علیه ایران در تکمیل قوای نظامی آذربایجان مساعدت بظهور رسیده بود قوای نظامی دولت علیه باین تکلیف مسلم خود پرداخته سببی که از اقامت قشون دولت بیه روسیه اظهار فرموده اند مرتفع میشد بشرحی که در فوق باستحضار خاطر مودت ذخایر آن جناب جلالتماپ رسیده جای تردید نیست که دولت متبوعه دوستدار بری جلوگیری از بروزات ناگوار جنگ اروپا در حدود ایران بوسایل ممکنه متوسل میگردد و بی چون متسلفانه باینات صدقانه و خیر خواهانه اولیای دولت دوستدار مساعدتی که انتظار برفت بعمل نیامد باین دارد خاطر نصف مظاهر اولیای دولت بیه تصدیق خواهند فرمود هرگاه مضرات سیاسی و خسرات مادی نسبت باین منکک و دولت وارد آید و اولیای دولت علیه اولیای آن دولت بیه را مؤثر بدانند محقق خواهند بود اما در باب اتفاقات ناگوار که میفرماید از طرف اکران روی داده با کمال احترام خاطر محترم آن جناب جلالتماپ را متذکر می گردد که اولیای دولت متبوعه دوستدار بکمی از مقاصد عمده که در پیشهاد خود منظور

(۱) از قراء ترکور محل ارویه

داشتند این بود که از اینگونه اتفاقات و از توسعه ناپره این فیل نزاع جلوگیری شود

(محمد علی علاء السلطنه) (۱)

فقره (۳۳)

واپورت کار گذاری تبریز بوزارت خارجه مورخه

۲ ذیحجه ۱۳۳۲ واصله در ۱۴ ذیحجه

سه فقره راپرت کتبا و تلگرافاً از کار گذاری ارومیه رسیده و سواد صورت تحفظاتی که راجع بان دو جنازه نوشته شده فرستاده بودند سواد آنها را لفاً تقدیم داشت
(حسن نصر الله)

ضمیمه راپرت فوق راپرت تلگرافی کار گذاری ارومیه ۲۳ ذیحجه ۱۳۳۲

بعد از مراجعت اکبراد جنازه دو نفر از کردها در محط دعوا پیدا شده که لیس نظامی عثمانی داشته اند و شنکها که نزد آنهاست فشنگ تفنگ نظام عثمانی است و در آنها اوراق و اسنادی بوده معلوم نشده اسم یکی عبدالله شگری عمر پسر چرکس راز اهل چلبیس و منصب چاوش داشته و از همان اوراق معلوم می شود خدمت نظامی خودشان را تمام کرده اند در صورت امکان سواد اوراق مزبوره با بست تقدیم می شود این مسئله به روسها دخلت مامورین عثمانی را مسلم کرده امروز قونسول بحکومت آمده اظهار کرده است بحکومت روسی در اینجا از طرف دولت ثالث است به شهیدر اطلاع بدهید از کسان خودشان که در شهیدری جیح کرده سلب اسلحه کرده بفرستند در حکومت توفیق شود اگر بخواهد از حکومت و با آذروسها سند میدهند که اسلحه به شهیدری اعاده میشود و الا قشون روس خود اقدامات نموده اسلحه را جمع می نماید این فقره خیالی قابل توجه است چه در صورت نجاتی شهیدر و اقدام قشون روس به اقتضای موقع جلوگیری در اینجا غیرممکن و تصدیق بزرگی برای دولت فراهم خواهد شد

(معتمد الوزراء)

ضمیمه راپرت کار گذار تبریز - راپرت کار گذاری

ارومیه مورخه ۲۳ ذی قعدة ۱۳۳۲

اظهارات قونسول روس را مربوط به خلع اسلحه از کسان شهیدری اطلاع داده و بحکومت جلیه هم بمقام ابالت عظمی عرض نمودند که این مطلب را بنوسط کار گذاری به شهیدری اخطار نمودم و آقای شهیدر ملاقات و مطلب را ابلاغ کرد جواباً میگوید من از قشون روس اطمینان ندارم محافظه شهیدر و اتباع عثمانی از وظایف حکومت محلیه می باشد لزوم ندارد که سند علی حده بدهند و این محوطه که محل رسمی دولت عثمانی است در حکم خاک عثمانی بوده و من که مامور آندوات هستم می توانم در داخل شهیدری هرگونه اقدامات بکنم حاله در اینجا نیست فکر تفنگچی دارم و همه قواص شهیدری بوده و نتوانم دولتی را دارم هرگاه روسها بخواهند اقدامات نمایند مجبور از منابه هستم و ندی الاقتضا هم باقواص ها که مسلح هستند بخارج خواهم رفت هرگاه بخواهند اینجا اقدامی بخارج از

(۱) مدون این مراسله برای اطلاع وزرای مختار ایران در بطرو گراد و لندن مطابره شد

تراکت به شهرداری نمایند مقابله آنرا در خاک عثمانی در حق مأمورین ایران و روس خواهد نمود چاکر همین فقرات را عیناً بحکومت جنبه عرض کرده (معلمد الوزراء) ضمیمه راپرت کارگذار تبریز راپورت کار گذر ارومیه مورخه ۲۳ ذیحجه ۱۳۳۲

تخصیل پیدا شدن جنازه دونفر عثمانی را از کوه پهودیا که متصل بشهر و محل دعوا بود اطلاع داد برای تحقیق و تعیین احوال آنها در قونسولگری دو نفر از عنمای ولایت و چند نفر دیگر را دعوت نموده و اوراقی که نزد جنازه ها بود ملاحظه کرده و صورت مجلسی نوشته اند سوادى از صورت مجلس بحکومت فرستاده بودند چاکر هم سوادى از حکومت جنبه صکرته افاً تقسیم نمود از ملاحظه آن خاطر مبارك ز حال آنها مسبوق خواهد شد عکس جناز را هم در قونسولخانه برداشته اند . (معلمد الوزراء)

صورت مجلس ضمیمه راپرت فوق

بتاریخ روز سشنبه ۲۳ ذیحجه الحرام ۱۳۳۲ مطابق ۳۰ سپتامبر از توأخی چهاربخش در نزدیکی کلیسای نصرانی که در مر کوه واقع است پس از اتمام جنگ با اکراد جنازه پیدا شده بشهر آوردند در شلوار او که از ماهوت کبود رنگ بوده کاغذ زیادی بیرون آمد که با حضور جناب اجل سرکار قونسول دولت بهبه روس و مسیو اندریوسکی پالکونیک و جنابان آقای حاج میرزا فتحعلی آقا و جناب ناصر الاسلام و جناب امیر افشار و رضی خان آجودان حکومت جنبه و تاجر بشبها بیرون کریگور و حاج نجف آقا و میرزا ابراهیم و قشقه عبد ار ملاحظه کاغذ جنت شد (پاسپورت دولتی عثمانی) اسم چر کس زکریا اوغلی عمر ۱۲۹۵ ملت اسلام قامت او رتبه (متوسط) چشم آبی سیما ساری (زرد) ولایت بطلیس (پاسپورت دیگر) باسم چر کس زکریا اوغلی عبد الله ملت اسلام ۱۲۹۷ - ۱۲۲۸ نمره پاسپورت ۱۲۲۱ - ۸ منجی نابور اوچو منجی بولوکنده عبد الله ابن زکریا برنجی نابور اوچو منجی بونوکنه دور دسوتنجی او رده ده پس از آن نزد آن پیدا شد یک قطعی نشنگ نمره ۳۰ یک عدد فشنگ داشت پس از آن یک تشار بادوخط قرمز و شش عدد بولک پس از آن یک حقه تک اسب معلوم بود که سوار بوده است پس از آن یک تکمه پس از آن یک تنکه فشنگ پنج تیر که در نوبی آن یک فشنگ خالی بود پس از آن یک پاکت بین مضمون (ارض روم ولایت جنبه سنده قره کلیه سنده) پس از آن یک صورت بهبه راجع به تعیین ساعات خدمت پس از آن چند طغرا کاغذ شخصی ماطلاع آقا بان محترم همه این اشیاء و کاغذ جات در قونسولگری محترم حاضر و موجود است بتاریخ فوق ۱۳۳۲ سالجان امنا قونسول روس قشقه عبد اثر مسیو اندریوسکی پالکونیک امیر افشار بیرون کریگور رضی خان آجودان ناصر الاسلام حاجی میرزا فتحعلی

نمره (۳۶)

راپورت کار گذاری آذر بیجان مورخه ۲ ذیحجه واصله

در ۱۳ ذیحجه ۱۳۳۲

راپورت کار گذاری ارومی راجع بجماعت جلواها تقدیم شد . (حسن نصر الدوله)

راپورت کارکناری ارومی ضمیمه راپورت فوق ۲۳ ذبعمده ۱۳۳۲

اهالی مواته و بعضی از دهات ترگور که جلو و مسیحی از مذاهب مختلفه هستند در دعوی اخیر مواته! اکراد آنها را چاییده و چند نفر از زن و مرد مقتول نموده و بقیه فراراً بشهر آمده بودند از آنجا که جلوها عموماً مردمان رشید هستند روسها به آنها از تشنگی های دگمه لو داده و در موقع هجوم اکراد بشهر پیش جنگ قشون روس و از قرار اظهار حکومت جلیله قریب سی هزار هم درین دعوی از جلوها کشته شده است بعد از مراجعت اکراد جماعت مزبور به این عنوان که از قریه بانو به نظامیان شینگت نموده و به اکراد تشنگت داده اند به بانو و قریه کنجین که هر دو تسمی مذهب هستند هجوم برده و چند خانرا تاراج نموده و چند نفر را مقتول کرده اند (شهبندی اظهار میدارد که همه این دو پارچه در تاراج نموده و بسجاه شهر هم مقتول کرده اند ولی سایرین این فقره را تصدیق نمی کنند) از آنجا که این مسئله تولید عداوت مذهبی کرده و محذورات زید فراهم میگردد چاکر با حکومت جلیله ملاقات و معایب امر را خاطر نشان نمود فوراً از طرف حکومت وقونسولگری قزاق معین شد که جلوها را مهامت نماید درین خصوص شهبندی با حکومت هم مکاتبه نموده زیرا که از قرار مذکور در فرامه مزبور دوسه خانوار از اتباع مسلمة عثمانی و خانوار زیادی از اتباع ندلیسی سکونت دارند (مهمند الوزاره)

نمره (۳۷) فرمان همایونی راجع به بی طرفی دولت ایران

۱۲ ذی حجه ۱۳۳۲

نظر اینکه درین اوقات متاسفانه بین دول اروپا نایره جنگ مشتعل است و ممکن است این محاربه بحدود مملکت ما نزدیک شود و نظر اینکه روابط و دادیه ما بعبودالله با دول منخاصه برقرار است برای اینکه عموم اهالی زبانت مقدسه ما در حفظ و صیانت این روابط حسنه نسبت بدول متحاربه مفلح باشند امر و مقرر می فرمائیم که جناب مستطاب اجل اشرف الفخیم اکرم مهین دستور معظم مستوفی الممالک رئیس الوزراء و وزیر داخله فرمان ملوکانه را به فرمانفرمایان و حکام و مامورین دولت ابلاغ دارند که دولت ما در این موقع مسلک بی طرفی را اتخاذ و روابط دوستانه خود را بدول منخاصه که امکان حفظ و صیانت مینماید و بدین لحاظ مامورین دولت را باید متوجه نمایند که نباید وجهاً من الوجوه برآ و بحرأ کمک بهمراهی و یا حدیث حربت از دول منخاصه نموده و یا اسلحه و ادوات حربیه برای یکی از طرفین تدارک و یا حمل کنند و باید از طرفداری به هر کدام از دول متحاربه برهیز و احتراز نموده مسلک بی طرفی دولت متبوعه خود را کاملاً رعایت نمایند و در تکمیل حفظ بی طرفی و صیانت و روابط حسنه باز آنچه هیئت دولت مامصلحت داند و بعرض برسد در اجرای مقررات آن امر ملوکانه شرفصدور خواهد یافت ۱۲ ذی حجه انحرام ۱۳۳۲

نمره (۳۸) تلگراف متحد المان وزارت امور خارجه بمامورین

سیاسی ایران ۱۲ ذی حجه ۱۳۳۲

از ابتدای جنگ اروپا دولت ایران بی طرفی کامل را تصیم نموده چون خنیه دایره

جنگ وسیع و ممکن است خاک ایران را نیز فرا گیرد این بی طرفی رسماً در تاریخ اول نوامبر بموجب فرمان همایونی اعلان سکرده جراحی مسأورت دارد این تصمیم را بدولت ابلاغ و از آن دولت تقاضا نمایند که برای اینکه خاک این دولت بی طرف میدان جنگ واقع نشود و اهالی بی گناه از مخاطرات منازعه که ابداً بانها مربوط نیست مصون باشند دولت بذل مساعی جمیه خود را دریغ نمایند (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۴۹) تلگراف نایب الایانه آذربایجان بوزارت داخله مورخه ۱۲ ذیحجه ۱۳۳۲

از قرار تلگراف اعتماد اندوله حاکم ارومیه یکمده عسکر عثمانی از خط سرحدی ست جرمی ویدکاز (۱) بخاک ایران عبور کرده باقشون روس که با اکراد طرف بوده اند جنگ کرده چند نفر از طرفین مقتول شدند جسارتاً عرض مینماید در صورتی که دولت علیه ایران بیطرف است این تخطی و جنگ عسکر عثمانی با روسها خدا نکرده آذربایجان را میدان جنگ قرار داده بکنی آذربایجان بفعل خواهد شد ۱۱ ذیحجه تقی

نمبره (۵۰) متحد العال وزارت امور خارجه بسفارتخانه های

دول متحابه مقیمین دربار ایران ۱۳ ذیحجه ۱۳۳۲

از آغاز جنگ عظیم اروپا که مناسفانه هنوز پریا است دولت اعلیحضرت شاهنشاهی عملاً بیطرفی خود را محفوظ داشته و درصدد این بود که بیطرفی خود را بصورت دول رسماً اعلان نماید درینموقع که حوادث نایره جنگ روز بروز مشتعل تر و مهول دیگر را که از اول وارد میدان جنگ بودند شریک بسازد و ممکن است دامنه آن تا حدود دولت علیه ایران کشیده شود این نیت خود را بدوقع اجری گذاشته با کمال توقیر و احترام سوادفرمان اعلیحضرت اقدس شاهنشاهی خدایه منکده و سلطانه را که دایر به بیطرفی دولت ایران نسبت بجنگ های حالیه اروپا و مخصوصاً جنگی که متصور است در سرحدات ایران واقع شود صادر گردیده تلواً ارسال و مترصد است که مدلول فرمان همایونی را باخلال دولت متبوعه و اتباع خود رسانیده دوستداران معنون فرمایند نیز از آن جناب جلالتماب رجاء و اتق دارد که برای رعایت بیطرفی و احتراز از وقوع جنگ در خاک ایران در نزد دولت متبوعه خود مساعی جمیه بکار برده و بواسطه جلب مساعدت و توجه اونیاع آن دولت باین بیطرفی خاک و اهالی ایران را از بلاها و شدایدی که ممکن است از وقوع جنگ بین دول متخاصمه در داخله مملکت ایران بانها عاید گردد مصون فرماید (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۵۱) تلگراف کار گذاری تبریز بوزارت خارجه مورخه ۱۳ ذیحجه

تلگراف ساوجبلاغ درج میشود چند روز قبل علی افندی ملازم با تقیر لباس بدین ابن ده بکری و سنگور و گورگ آمده پاروسای عشایر ملاقات و از آنها ساوجبلاغ آمده اظهار دلت است که بعد از عبد اشخی دولت عثمانی اعلان جنگ خواهد کرد نصیر و فاضل پاشای فریتی هم با شصت هزار نفر از بغداد حرکت کرده مأمور گورگ هم بقریه رأبت خواهد آمد از آنجا مرگور و ترگور و لاهیجان و سردشت را اشغال خواهد کرد

شما هم حاضر جنگ باشید پیش جنگ عساکر عثمانی خواهند بود يك شب در ساوجیلاغ توقف کرده شب پنجم ذیحجه قادرافتدی کماندان رایت شبانه به پیوه (۱) آمده با امیرالعتابیر ملاقات محرمانه مراجعت نمود معلوم نیست مأمور کر کوك هم بقریه رایت صکه تا سرحد دوشرسنگ است آمده یا نه

(حسن نصرالدوله)

نمره (۴۲)

تلگراف وزارتخارجه سفارت اسلامبول مورخه ۱۳ ذیحجه

تلگرافی از ایالت آذربایجان رسیده که از قرار تلگراف حاکم ارومی یکمده عسکر عثمانی از خط سرحدی سمت جرمی ویدکار بخاک ایران عبور کرده باقتنون روس صکه با کراد مرفوبه بوده اند جنگ کرده چند نفر از طرفین مقتول شدند یقین است با باغالی از روی کمال جدیت مذاکرات مینمایند در صورتیکه دولت علیه ایران بظرف است حدود آذربایجان را میدان جنگ قرار ندهند

(علاء السلطنه)

نمره (۴۳)

مراسله سفارتتکبری عثمانی مورخه ۱۳ ذیحجه

مناصفانه خاطر محترم ذاتعالی سفارت پناهیرا مستحضر میدارد که موافق اختیار تلگرافی واصنه از آذربایجان يك عده عساکر اندوات علیه علناً از خط سرحدی جرمی ویدکار بخاک مقدس دولت علیه ایران داخل شده و باره اقدامات شروع کرده اند مایه بسی حیرت و تعجب است که با ترتیب قرار داد حدودی که بکلی امر حدود را حل و تسویه و معلول آن اینگونه تجاوزات را منع مینمایند چگونه نظامیان اندوات علیه اعضاء مقررات آنرا در عالم یکجبهنی دولتین عظیمین اسلام بتقدیس نکرده و اولیاء اندوات علیه آنها را مسامحت ننموده اند علیهذا دوستدار حقاً و اسولاً این رفتار عهدشکنانه نظامیان و عساکر اندوات را که بکلی از آئین حسن همجواری و قدس مناسبات در دولت اسلام بی بهره هستند جداً وشدیداً برونیت کرده رجعت آنرا از خنث دولت پیوه خود خواستار و با تبلیغات قویه که بحسن اقدامات مجدانه جنابمستغالی دارد احترامات فائقه را تجدید مینماید (علاء السلطنه)

نمره (۴۴)

مذاکرات حضرت اشرف آقایی رئیس اوزراء

جناب وزیر مختار روس در روز دوشنبه ۱۳ ذی حجه ۱۳۳۲ دو ساعت جدا از ظهر جناب وزیر مختار اظهار داشتند از بطرد کراد بمن امر تلگرافی رسیده است بدونت ایران اطلاع بدیم اگر چه عثمانیا بدوسه نقطه خاک روسیه حمله برده اند ولی رسماً اعلان جنگ ننند و مذاکرات قبائین بطرو گراه و اسلامبول در جریان است اما در صورت اعلان جنگ دولت روس مجبوراً برای حفظ قفقاز در حدود آذربایجان بعضی عملیات نظامی اقدام خواهد کرد ولی از آنجائیکه دولت روس قصدی بر ضد دولت ایران ندارد و در خیال توسعه خاک و ضمیمه نمودن آذربایجان بروسه نیستند اولیاء دولت ایران نباید این اقدامات را بر ضد خود تصور کنند و چون بمن امر شده بود که این مطلب را فوراً با اطلاع اولیاء دولت ایران برسانم این است که منتظر نشدم مسئله را کتباً با مستحضر دولت ایران برسانم حضرت اشرف رئیس الوزراء اینطور جواب دادند اگر چه هر جنگی استغنا گیز است ولی

باید بشما اظهار بدارم در اینواقعه بطوریکه بیان میفرمائید چون آذربایجان میدان جنگ واقع خواهد شد و بمسکن است شنایدی که اهالی آن صدمه طی خواهند نمود بسایر نقاط ایران هم سرایت نماید بیشتر موجب تاسف من است و لذا کرانی که چندین مرتبه در این خصوص سابقا کرده ام برای احضار از وقایع ناگوار امروزی است که پیش بینی میکردم اگرچه در اقدامات اولیه اولی سفارت امپراطوری اینطور تصور کرده بودند که این اقدام برطبق اشاره سفیر کبیر عثمانی بوده و بهمین جهت مایل نبودم دیگر داخل این مذاکره بشوم ولی باز از اینموقع استفاده کرده اظهارات سابقه خود را تجدید و بکمرته دیگر خواهرش میکنم که چون هنوز بطوری که اظهار میدارید فیما بین بطرم گراد و اسلامبول مذاکره در جریان است خوب است دوباره اولیای امور روسیه را منذکر بشوید که اقدام در رجعت قشون روس از آذربایجان فرموده از اینکه آذربایجان را از واقع شدن میدان جنگ حفظ مینمائید بر دولت ایران منت بگذارید و البته از طرف اولیای دولت علیه هم برای حصول اطمینان از عدم تجاوز عثمانی ها در تعقیب اقدامات من اقدامات قویه به عمل خواهند آمد

جناب وزیر مختار اظهار داشتند الساعه در مراجعت سفارت به بطرو گراد تلگراف خواهم کرد که مفاد تلگراف را بدولت ایران ابلاغ کردم و رئیس الوزراء خواهش رجعت قشون را تجدید می نمایند که باینوسیله از اینکه آذربایجان میدان جنگ واقع شود جلو گیری بشود و دور نیست در بین مذاکرانی که فیما بین بطرو گراد و اسلامبول در جریان است اینمسئله هم انجام پذیرد همچنین درباب مراتوریم و عقب انداختن اقساط استقراض جناب وزیر مختار اظهار داشتند مفاد مراسله وزارت خارجه را به بطرو گراد ابلاغ نموده و وزارت خارجه روسیه مسئله را بوزارت مالیه مراجعه داده است

حضرت اشرف رئیس الوزراء بعد از تشکر از این اقدام وزیر مختار درباب وجوه مالیات که دربانک استقراضی جمع شده مذاکره و تقاضا فرمودند مرجه زودتر این وجه به خزانه داری پرداخته شود جناب وزیر مختار از تعلق قونسولگری هنی روس شکایت کرده وعده دادند در اینخصوص جنسیت بکنند که این وجوه زودتر به طهران حواله و بخزانه داری پرداخته شود (۶)

قمره (۴۵) مراسله وزارت امور خارجه سفارت آلمان

مورخه ۱۳ ذی حجه ۱۳۳۲

مراسله محترمه آن جناب راجع به صفحه مسیوه عثمان در مشهد واصل دست احترام گردیده

(۱) این قمره اخیر راجع است باینکه در آن اوقات قنسولهای روس در بعضی نقاط ایران بقتیاع روس و اشخاصی که خود را در تحت حمایت آن دولت قرار داده و همچنین کسانی که املاک خود را بر شاخه روس اجاره داده بودند دستور داده بودند که مالیاتهای را که باین دولت ایران پردازند باینک روس تحویل دهند و باینواسطه امر وصول مالیات در آن نقاط مختل شده بود

و جواباً با کمال احترام زحمت افزا میشود صحت بطوری که خاطر نصفت مظاهر آن جناب آشگاه است اولیای دولت علیه در هیچ مورد از حفظ و حراست اتباع آندولت امپراطوری خود داری نداشته و حتی المقدور رعایت حقوق حقه آنها را منظور میدارند در این موقع هم بمحض استماع این خبر تاسف آمیز از اقدامات مقتضیه کوتاهی نشده بدون قوت و وقت تلگرافات مؤکده در تعاقب و دستگیری مرتکبین بحال مشهد صادر و درینجا هم باسفاوت روس مذاکرات لازمه بعمل آمد موافق خبری که اخیراً رسیده است مرتکبین گرفتار و برای تنبیه و مجازات بطوری که معمول به دولت روس است به تاشکند فرستاده شده اند که در محکمه نظامی استطاق و مجازات شوند اموال و متروکات مسبو هفمان نیز که به فرار مذکور در مشهد و قوچان و سیزوار است بروفق تعلیمات لازمه در تحت نظر حفاظت کار گذاری و حکومت و رئیس تلگرافخانه آن محل قرار داده شده است و پانهایت تاسفی که از این سانحه غیر مترقبه برای دوستان حاصل است خاطر محترم آنجناب را به اطلاع مراتب فوق معطوف داشته منتظر است از هر تصمیمی که راجع بما ترک هفمان آن جناب حاصل می کنند دوستان را قریب استحضار فرمایند که از همتاقرار دستور العمل لازم بکار گذاری داده شود موقع را منتقم شرده احترامات فایقه خود را تجدید مینماید

(محمد علی علاء السلطانه)

نمره (۴۹) مراسم وزارت خارجه به سفارت کبرای عثمانی

مورخه ۱۳ ذی حجه ۱۳۳۲

دوستان به تأیید مراسم خود مورخه نهم شهر ذی حجه ۱۳۳۲ و در جواب گرمی مراسم جناب مستطالی مورخه پنجم شهر جاری مربوط به اوضاع اسف انگیز و گزارشات ملائک افزای اروپا و حدود آذربایجان محترماً زحمت افزاست که اگر ذاتعالی سفارت پناهی و اولیای عظام آندولت علیه بابت نظر عمیقی وقایع چندین ساله اخیر آذربایجان را تحت توجه در آورده به صورت فقهائی از امروز تا به مبادی امر وضع حدود برآ مشاهده فرمایند فوراً تصدیق خواهد فرمود که اصول و رفتار رؤسای عشایر حدود نشین آذربایجان همواره دچار تحریکات و سوء القات رؤسای عشایر و متنفذین حدودیه آندولت علیه شده و از تطول آنان که همیشه بعنوان عشیرتی و در هشت نه سال قبل از آن صورت عاناً تغییر و آندکارا عشایر غیر منظمه و قوای نظامی آندولت علیه همان تجاوزات را شدیدتر بجهت گرفته بکلی از آسایش محروم بوده اند اثرات همان تهمیح و تحریک متنفذین حدودی آندولت علیه که اغلب باعدرک و مستد کبکی است و تجاوزات نظامیان عثمانی در خاک ایران آندرجه یا بدیرد فزایش نهاد که در عاقبت و خیم خود راه تجاوز قشون دیگر اجنبی را بچاک مقدس ایران بر و حتی پس از اتخاذ قرار حدودی و عملیات کمیون فنی دست از تعقیب رویه سابق برنداشته و در نتیجه حالت دلخراش امروزه را تولید نمودند بی شبهه اگر رؤسای عشایر و معتبرین ولایات آذربایجان که اسامی بعضی از آنها آن جناب مستطاب در مراسم مورخه پنجم ذیحجه خود ذکر فرموده اند بمسلك قدیم و اصول آرامش سابقه خود باقی مانده و از آن همه اغوا

واختلاله خائمان برانداز رؤسای عشایر آنطرف محفوظ بودند اولیای ایندولت در جلو گیری آنها همه وقت قدرت کامل داشته هر لحظه خلافی از آنان ناشی میشد برفع آن توانا بودند کار گذاران دولت متبوعه دوستدار درین مدت مدید مفسد و سوء عواقب این تریات را چه در طی مکاتبات و مراسلات رسمیه عیدیه و چه در ضمن مذاکرات شفاهی همه وقت نصب العین خاطر محترم اولیای عظام آن دولت علیه نموده و خصوصاً دوستدار نیز در ضمن مراسلات مورخه ۱۶ ذی قعدة ۱۳۳۲ و مورخه ۵ ذی حجه ۱۳۳۲ و مورخه ۹ ذی حجه ۱۳۳۲ جلو گیری آن تحریکات را خواستار شده بود و یقین دارد که اگر بتقاضای سابقه و اخیر اولیای ایندولت از طرف اولیای عظام آن دولت اذکذ موافقتی در جلو گیری از این تحریکات بعمل می آمد دولت ایران به خوبی به آرامش حضور و اسکات سرحد نشینان موفق واستحکامی به نشئات خود دو مرتبه شدن آذربایجان از قشون اجنبی میداد ولی چون متأسفانه بانبات صادقانه و تقاضای خبر خواهانه اولیای دولت دوستدار موافقتی که انتظار میرفت بعمل نیامد بلکه هر روزه بر تحریکات رؤسای عشایر آنطرف افزوده میشود البته این ذاتمانی تصدیق خواهند فرمود که هر گاه مضرات سیاسی و خسارات مادی و معنوی از تجاوزات عسکری و عشایری آنطرف نسبت بدولت و مملکت ایران وارد آید اولیای دولت متبوعه دوستدار حق خواهند داشت اولیای آن دولت علیه را مسئول بدانند همواره احتیاطات فایده را تجدید می نمایند

(محمد علی علاه السلطنه)

نمره (۴۷)

ملاقات جناب مشاور الممالک با وزیر مختار روس

در شب سه شنبه ۱۵ ذی حجه ۱۳۳۲

اظهارات جناب مشاور الممالک بموجب راپورت تلگرافی که از تبریز رسیده امروز صبح قبل از طلوع آفتاب فرمانده قشون روس بایسکدسته قشون به شهیندرخانه عثمانی رفته شهیندر عثمانی و فونسوا، اطیش را گرفته دفتر خانه آنها را مهر کرده اند چون بتصور رفتار نسبت بامورین خارجه در خاک ایران که مسلکشان یطرفی است برای اولیای دولت ایران ممکن است تولید اشکالات بکند تقاضای اولیای دولت ایران این است که هر چه زودتر بجنرال قونسولگری تبریز در استخلاص آنها امر تلگرافی بدهید .

اظهارات جناب وزیر مختار در خصوص اعلان جنگ روسیه و عثمانی هنوز بمن خبر رسمی نرسیده و من از وزیر مختار انگلیس اعلان جنگ را شنیدم میدانم ژنرال قونسول عثمانی در تبریز چند ماه است در آذربایجان از هیچگونه تحریکی بر ضد روسیه خودداری ندارد و معلوم است در صورتیکه جنگ شروع شده باشد قشون روس نمیتواند دشمن خود را نزدیک خود به پیشند معیناً الساعه در استخلاص آنها به تبریز تلگراف خواهم کرد

اظهار جناب مشاور الممالک راپورت تلگرافی از کرمانشاهان رسیده که قونسول روس کار گذار را ملاقات کرده اظهار نموده است که شهیندر عثمانی با جمعی همدست شده که قونسول و اوشاکف (۱) و ویسی قونسول بغداد را که فعلاً در کرمانشاه است

(۱) صاحب منصب روس معلم دستة قرآن ایرانی

بقتل برسانند و تقاضا کرده است که شهیندر خارج شود و الا اسکر یک تیر شلیک شود شهیندر را توقیف خواهد کرد آنچه من تصور میکنم اینست که مامورین روسیه در ایران باید بمامورین عثمانی طوری رفتار نمایند که رعایت بیطرفی ایران شده باشد اسکر هم خبری که بقونسول داده اند صحیح داشته باشد نباید قونسول اینطور رفتار کند زیرا مخصوصاً در کرمانشاهان ممکن است از اینحرکات زحمات بزرگ برای دولت ایران تولید بشود اگر برای قونسول امنیت حاصل نیست ممکن است بحکومت مراجعه کرده مستحفظ و قراول بخواهد .

انتهای جناب وزیر مختار نقطه نظر شمارا کاملاً تصدیق دارم و بقونسول کرمانشاه تلگراف میکنم در صورت عدم اطمینان از کرمانشاه حرکت نکند .
و توجه شمارا بنگات خلی دقیق جلب میکنم و آن اینست که ممکن است بعضیها بمناسبت اینکه عثمانیها مسلحان وهم منعب هستند احساسات آنها مشابهی بشهائیها باشد اگرچه ایندلیل منطقی است ولی نباید تزیخ را فراموش کنند و در حاضر بیاورند که هیچوقت عثمانیها با ایرانیها دوست نبوده اند و در هیچ موقع از خصومت هم خودداری نکرده اند مگر برای روسیه موقع بدست آمده که از ایران متافع خاکی ببرند ولی درین صدد نبوده اند اما قصد عثمانیها نسبت بایران اینطور نیست و اگر ایران انتظار فایده داشته باشد اینفایده از روسیه بایران خواهد رسید هرگاه در اینموقع دولت ایران بنا باینهمراه باشد ما قول میدهم که بعد از جنگ قشون خودمان را از ایران ببریم و بیکمرتبه دیگر مصونیت واستقلال ایرانرا ضمانت نمائیم مخصوصاً خواهش میکنم توجه هیئت وزراء علی الخصوص دقت رئیس اوزراء و وزیر امور خارجه را باین نکات جلب نمایند

انتهای جناب مشاور الممالک اولیای امور ایران همیشه دوستی روسیه را نی قیمة داشته اند و از آنجائیکه از عقاید کایت حاضره در آنچه راجع به یونیک ژنرال است خوب میبوقم می توانم بشما اطمینان بدهم که دولت ایران جز حفظ بیطرفی کامل منظوری ندارد و رعایت دوستی روسیه را هم واجب می شمارند ولی چیزی که درینموقع خیال اولیاء دولت ایرانرا بریشان میکند صدماتی است که به آذربایجان وارد خواهد آمد اقداماتی هم که ناحال از طرف دولت ایران بعمل آمده اهداً دلیلی سوء ظن بروسیه نبوده بلکه محافظت آذربایجان از این صدمات بوده است .

انتهای جناب وزیر مختار میدانید خدائی که دوستموقع به آذربایجان وارد بیاض برضد میل روسیه است و ما میتوانیم اطمینان بدهیم که تمام این خسارتها هم جبران خواهیم کرد

نمره (۴۸)

مراسله وزارت امور خارجه بسازت روس مورخه ۱۳ ذیحجه

از قرار تلگرافی که انسته بموستدار رسیده امروز قبل از طلوع آفتاب در تبریز نظامیان آن دولت بیه بارش خودشان باش شهیندر دولت عثمانی و قونسول اطرش را دستگیر و دفتر خانه آنها را هم مهر کرده مشو الیماز خیال دارند روانه تقابلی نمایند از طرف دیگر در خیاب دستگیر نمودن قونسول آلمان بوده اند که بقونسولگری اتلونی

پنجشنبه ۱۳۰۰ البته آن جناب جلالتعالی تصدیق خواهند فرمود که مأمورین دولت فوق الذکر و غیرهم در خاک اینصوبت علیه که مقام بیطرفیش معلوم است باید مصون از هر تعرض و مزاحمتی باشند علیهذا این رفتار مأمورین آن دولت بیهوده و بیادب و بااحترام تمام خواهشند است که باسرع و سایل احکام فوری تلگرافی بمأمورین دولت مشوعه خود در استخلاص آنها و در عدم تعرض بمسئولات مذکوره و اتباع آنها و امر اکیده صادر و بیطرفی اینصوبت را از هر جهة محترم شمرده راضی نشوند که بواسطه بعضی اقدامات غیر متعارف مأمورین آن دولت بجهت موجب نوید محذورات برای اوپای دولت علیهمشوند (محمدعلی علاء السلطنه)

نمره (۴۹) تلگراف وزارت خارجه بسفارتین پطروگراد و

شمن مورخه ۱۳ ذیحجه ۱۳۳۲

نظامیان روس در تیریز باش شهیدر عثمانی و قونسول اطیش را گرفته دفتر آنها را ضبط و مهر نموده قصد روانه کردن تظلی را دارند قونسول آلمان هم قونسولخانه آمریکا بده برده است دقت کنید این رفتار بکلی مخالف باحقوق بین الملل و مسفی باقرمان اعلان بیطرفی دولت ایران است که امروز اشته داده شده فوراً بجای لازم مذاکره و اهتمام عاجل در استخلاص آنها بعمل آورده اخلاص بدهید مبدا انتشار اینقره اسباب هیجان مردم و زحمت دولت بشود (وزارت امور خارجه)

نمره (۵۰) تلگراف بکار برداز بغداد مورخه ۱۳ ذیحجه ۱۳۳۲

موافق فرمان اعلیحضرت اقدس شاهنشاهی در اینموقع که بعضی از دول متحابه به مخصوصه برناخته اند دولت ایران مسلك بیطرفی برای خود اتخاذ کرده لازم است مراتب را باقبان علماء اعلام و عموم مأمورین و اتباع ایران اعلام نمایند که این مسلك را تحقیر نمایند و مخصوصاً بشما مأموریت داده میشود که خودتان شخصاً حضرات آقبان علماء اعلام را در کربلا و نجف ملاقات و این نقطه نظر دولت را بایشان حالی و کاملاً تشریح نماید صکه اتخاذ مسلك بیطرفی امروز مصحح و منتصی صلاح دولت و مات ایران است مقصود این است که مقتضیات وقت و منجحت دولت را باحسن بیان خود بایشان حالی نموده استحصان موافقت نمایند متظرم که ازحسن اقدام و انجام مأموریت خود بزودی مستحضرم نمائید

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۵۱) درماه سفارت کبری عثمانی بوزارت خارجه

مورخه ۱۵ شهر ذی حجه

بعلوریکه حضوراً خاطر محترم جناب مستحاب اشرف آقای رئیس الوزراء را از وقعه متصفه تیریز مستحضر داشت اینک برای مزید استحضار آن ذات اشرف وزارت پناهی هم زحمت افزا بیکرود موافق تلگرافی که باش شهیدری عثمانی مقیم تیریز سفارت کبری نموده قوه نظامی روس داخل شهیدر خانه شده و هیئت باش شهیدری را مثل محبوسین چنث توقیف و کویا تظلیس بفرستند و کلیه اوراق باش شهیدری را هم قونسول جنرال روس ضبط نموده است و بدیهی است که دولت مشوعه دوستان ازیک چنین حرکت نادیده و نشنیده

خاصه در خاک پاك دولت دوست بيطرفى تاجه درجه رنجيده گردیده است لهذا با كمال احترام رقتز فوق الذكر را كه مغاير حقوق بين الملل دنيا و مخالف با بيطرفى آن دولت دولت عليه است شديداً پروتست و در خصوص اظهارات و تقاضاهائى هم كه دولت عثمانى در اين باب خواهد نمود قيود احتياطيه را قيد و ذكر مى نمايد همواره احترامات فايقه را تجديد مى كند

(عاصم)

نمره (۵۲) مراسله سفارت كبرى عثمانى مورخه ۱۵ ذى حجه

دوستدار از مضمون ملائمت مشحونى مرسله محترمه جناب مستطاب عالی مورخه ۱۴ ذى حجه ۱۳۳۲ دایر به تلگراف باش شهیندر آندونت غلبه مقیم تبریز و آنطور رفتاریکه مرقوم فرموده اند از طرف نظامیان روس نسبت به هیئت باش شهیندری شده است اطلاع حاصل نموده ویر مراتب تا سفات خاطر دوستدار و اولیای دولت غلبه ایران فزایش داد جواباً با كمال احترام خاطر مودت اثر را مستحضر مینماید كه بمجرد وصول خبر تلگرافی این واقعه با اولیای دولت عليه كه قبل از مذاكرات شفاهی ذاتالی سفارت پناهی با جناب مستطاب اشرف افخم آذی رئیس نوزراء دامت شو كینه بوده فوراً هر گونه اقدامی را كه درخور فوه داشته در اعتراض باین حرکت نظامیان روس بصل آورده و با مقامات مقتضیه هر قسم مذاكرات و مكاتبات نموده است و بعد از آن ملاقات هم از تعقیب امر قرو كذاشت نموده لیكن آینه خاطر دقیق شناس جناب مستطاب عالی بخوبی با وضاع حاضره آذربایجان واقف و مطلع و تصدیق میفرمایند این واقعه ناگوار بطریق فرس مازر و درائر ورود قشون اجانب بداخله خاک مقدس دولت بيطرف ایران كه همواره بدان پروتست شده است بوده و هرگاه نشنات دوستدار نتیجه مطلوبه حاصل ننماید قطعاً هیچ قسم مسئولیتی را بعهده اولیای عظام دولت متبوعه دوستدار فرار نمیدهند علیهذا محترماً پروتست و قيود احتياطيه را كه در ذیل مراسله محترمه فوق الذكر فرموده بودند چون پیورود است رد نمود و تصریحاً تصدیق میدهند كه اولیای دولت ایران از آلابش بدین مسئولیت متره خواهند بود و سهل است هر گونه خسارت سیاسی و مادی از این واقعات بدولت متبوعه دوستدار كه بيطرف و همواره به ورود قشون اجانب در خاک مقدس خود پروتست نموده است قبلا و حالا وارد آمده و بعدها نیز وارد آید در موقع حقاً و اصولاً مطالبه خواهند نمود .

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۵۳) متحدالملل به وزرای مختار ایران در دیارهای

دول خارجه ۱۵ ذی حجه

در تاریخ دوازدهم ذی حجه صدور فرمان همایونی را راجع به بيطرفی دولت عليه ایران در این جنگ اروپا تلگرافاً بجناب عالی اطلاع داده ام برای مزینه اطلاع سواد مكاتبتهی را كه در این موضوع شده است نتوانم مشروح ارسال میدارم از ملاحظه این نوشتجات بر جناب عالی معلوم خواهد شد كه نیت اولیای دولت عليه از ابتدای وقوع جنگ اتخاذ مسلك بيطرفی و محافظه آن بوده است اما واضح است مادامیکه

بیشتر عده قشون خارج در بعضی نقاط مسلکت اقامت دارند حفظ این بیطرفی به آن اندازه که لازم است بعمل نیامده و نظر بهمین مقصود از لایای دولت باسفارت روس داخل مذاکراتی شدند که نتیجه آن میبایستی منجر به جلب عساکر مقیمین آذربایجان و سایر نقاط ایران بشود چیزی که بیشتر از همه جلب توجه دولت را نمود و اهمیت داشت تجهیزات دولت عثمانی بود و بواسطه مجاورت حدود دولت علیه با دولتین روس و عثمانی و تحشید قوای نظامی از طرفین بهم آن میرفت که دره وقوع وقوع جنگ بین این دو دولت دایره عملیات طرفین وسعت پیدا نموده داخله حدود این دولت را میدان مجاورت خود قرار بدهند برای حصول همین مقصود در ضمن مذاکرات باسفارت روس در طهران و اسلامبول جلب توجه سفارتگیری و اولیای دولت عثمانی بر رعایت بیطرفی این دولت گردید متاسفانه قبل از آنکه مذاکرات دولت بجائی منتهی شود بین دولتین عثمانی و روس اعلان جنگ شده و متعاقب آن عساکر عثمانی که جوار حدود این دولت را معسکر خود قرار داده بودند از طرف اروپا به خاک ایران وارد و باقوای نظامی روس مشغول زدو خورد شده اند اولیای این دولت نظر باطلاعاتی که از تحریکات بعضی از مأمورین نظامی عثمانی در حدوید داشتند و از طرف دیگر بواسطه اقدامات نظامیان روس در آذربایجان حدود این وقایع را از چندی قبل پیش بینی نموده و در طی مذاکرات عدیسه و مراسلات مکرره باسفارت عثمانی و روس خاطر نشان نموده و علاوه بر تجاوزات طرفین را به خاک ایران پروتست و مسئولیت هر گونه خسارات مادی و معنوی که از این تجاوزات به اهالی بیطرف وارد شود بعهده آنها میدانند جناب عالی باید بعد از ملاحظه نوشتهجات خوف که از نقطه نظر دولت اطلاع کامل حاصل فرمودید مراتب را بمقامات لازمه تبلیغ و درناید و حفظ این نیت آنچه مقتضی است بعمل یاورید و ترجمه این مشروح را بیک نسخه فرمان هدایتی در ضمن ملاحظت بوزیر امور خارجه تبلیغ فرمائید

(وزارت امور خارجه)

نمره (۵۴) مراسله سفارت روس بوزارت خارجه مورخه ۱۶ ذی حجه

گرامی مراسله محترمه جناب مستطاب اجن اشرفیانی مورخه ۱۲ شهر حال راجع به بیطرفی دولت علیه ایران درین جنگ اروپا و اصل دست توفیر و احترام گردیده اینک دستار جواباً خاطر مودت مظاهر جناب مستطاب اشرف عالی را محترماً مستحضر میدارد که مدلول مراسله محترمه فوق آنکه تلکرافا به بطریق گرام بوزارت جلیله امور خارجه دولت علیه حضرت امپراطوری مخایره و نیز بنام فونسلهای امپراطوری عقیمین ایلات و ولایات ایران اطلاع داده شد موقع را غنیمت شمرده احترامات فایده را تجدید می نماید

(گریستونس)

نمره (۵۵) مراسله سفارت آلمان بوزارت امور خارجه

مورخه ۱۶ ذی حجه

مراسله محترمه مورخه ۱۳ شهر ذی الحجه جاری که حاوی سواد فرمان امپراطور آلمان است شنختنهای راجع به بیطرفی دولت علیه ایران در مجاریه اروپا بود و اصل و ازمقناد آن استحضار

حاصل آمد موقع را برای تجدید احترامات فایده غنیمت می شمارد

(فن کار درف)

نمره (۵۶)

مراسله سفارت اسپانی بوزارت امور خارجه

مورخه ۱۶ ذی حجه

با کمال توقیر و احترام از وصول مرقومه مبارکه که هسواً فرمان همایونی راجع به یطرفی دولت علیه در جنگهای اروپ و در جنگی که محتمل است در سرحد آذربایجان بوقوع برسد خطر مبارک را قرین اشعار داشته محتویات فرمان مزبور را بمقامات مقتضیه تبلیغ و بر طبق مدلول آن رفتار خواهد شد احترامات عالیه را در اینسوفج تجدید می نماید

(وزیر مقیم اسپانی ژوزدرومرو دوسمد)

نمره (۵۷)

تلگراف متحد المال بموم کار گذاربا ۱۶ ذیحجه

چون از طرف دولت اعلان یطرفی شده است جدا مراقبت نمایند که بر خلاف بی طرفی اقدامی از اهالی بظهور نرسد جمع آوری اعانه و هرگونه کمک مادی و معنوی با دولت منخاصه بکلی مخالف یطرفی است (وزارت امور خارجه)

نمره (۵۸)

مراسله سفارت انگلیس مورخه ۱۶ ذیحجه

محترماً با اطلاع خاطر مودت مظاهر آن جناب دوستان استظاری می رساند که از قرار اخباری که از یکماه قبل متوالیاً باوئیاء دولت علیه رسیده است يك کشتی جنگی دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان در رود کارون نگر افتاده و بسنگر بندی و باره اقدامات نظامی اقدام مینماید و این جهت مأمورین ششانی نیز در نقاطی چند از جمله نقطه موسوم به ام الرصاص که مقابل گمرکخانه محمره است عسکر و توپ گذاشته اند و از فراریکه وانی بصره رسماً بقونسول ایران اشعار داشته است اگر کشتی انگلیس از کارون خارج نشود مجبور با اقدامات خواهند شد اولیای دولت دوستدار رجاه و اتقی دارند ~~که~~ اولیای عظام دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان با کمال حسن نیت و روابط دوستانه ~~که~~ همواره با ایران داشته و در هر موقع کاملاً به تشیید آن توجه فرموده اند درین موقع نیز یطرفی ایران را مراعات و امر خواهند داد کشتی انگلیسی را که موجب تشنات نظامی ششانی در آب و خاک ایران میشود از کارون خارج نمایند والا بدیهی است و تصدیق خواهند فرمود مسئولیت هر تجاوز و تعرض که در آن حدود بخاک ایران بشود توجه آن دولتی خواهد بود که موجب آت را فراهم نموده است بانتظار جواب احترامات فایده قلیه را نسبت بانجناب دوستان استظاری تجدید مینماید

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۵۹)

ترجمه مراسله سفارت ایتالی مورخه ۱۹ ذیحجه

بموجب مراسله مورخه ۱۶ ذیحجه جاری سواد فرمان همایونی را راجع به یطرفی درین جنگ اروپ و خصوصاً در محاصراتی که در حدود مملکت ایران واقع شده است برای اینجناب ارسال فرموده بودید همچنین حضرت اشرفعالی الثقات فرموده از این جناب تقاضا نموده بودید که از دولت متبوعه خود خواستار شوم که دولت معزی آنها برای حفظ

بیطرفی ایران و عدم تعرض باهالی در خاک آن دولت از طرف دولت متعاضبه مساعی جبیه بکار میرند بانهایت افتخار خاطر عالی را مستحضر میدارد که فوراً تقاضای مزبور را بدولت متبوعه خود تبلیغ نموده و امید و ارم این تقاضا را بطور مساعدی دولت متبوعه من تلقی و پذیرند احترامات غیبه را تجدید مینماید (شارژدافر ایتالی لودویک نانی منسی گو)

نمره (۶۰)

ترجمه مراسله سفارت هلند مورخه ۱۶ ذیحجه

بانهایت افتخار وصول مراسله مورخه ۱۴ ذیحجه و سواد فرمان همایونی را که روز قبل درباب بیطرفی دولت ایران درین جنگ حاضر صادر شده است باصلاح خاطر عالی رسانیده بدیبهی است آنها را بدولت اعلی حضرت مله هلند تبلیغ خواهم نمود منتهی است احترامات غیبه مرا پذیرند شارژدافر ایتالی کفیل امور سفارت پادشاهی هاند (لودویک نانی منسی گو)

نمره (۶۱)

تلگراف کارگذاری تبریز مورخه ۲۰ ذیحجه

اتباع آلمان بطرف طهران عزیمت نموده و برای اطمینان خاطر آنها چند نفر سوار از طرف ایالت درمعبت آنها حرکت نمود

(نصرالدوله)

نمره (۶۲)

مراسله سفارت آلمان بوزارت خارجه ۱۸ ذیحجه

باکمال احترام خاطر مودت مظاهر آن جناب اشرف را مستحضر میدارد که از قرار مسموع روسها در تبریز قوتولگری آلمان را اشغال و غارت نموده و درصدد دستگیری اتباع آلمان برآمده پس از آن مأمورین و سرهزنان روس ائت الیث اشخاص غیر رسمی و اشیاء شخصی قوتول آلمان را بداره و فاسد کرده اند و حال آنکه در همان موقع آلمانها در تحت حمایت انگلونی امریکا بودند دوستدار برتایه ترفیف قوتولگری آلمان در خاک ایران و انهدام و حشایه منازل خصوصی آلمانها بانهایت شدت پروتست نموده و مجبور است اولیای دولت علیه را که در مقابل این حوادث غمض عین فرموده اند مسئول خسارات وارده به آلمانها بدانند

اینگونه حرکات غیر مشروع که در تبریز یعنی در بک خاک بیطرفی واقع شده نه تنها نقض و ابطال جدیدی از حقوق بین الملل و ایمان نمودن ندن و آداب شمرده میشود بلکه یکجوع لطمه ایست بر روی دولت ایران و بیطرفی این منکک که از جناب سنی الجوانب اعلی حضرت اقدس همایونی اعلام شده و همچنین و هن بزرگی است نسبت بممالک متحده امریکا که حمایت آلمانهای تبریز را برعهده گرفته بودند از آن جناب اشرف منتهی است توجه دولت روس را باین نکته معطوف داشته خاطر نشان فرمائید که انگلونی اسپینشاهد و قاضی اینحرکات بلا نظایر بوده و خواهند بود در اینموقع احترامات غیبه را تجدید می نماید

(فن گاردرف)

نمره (۶۳)

مراسله سفارت آلمان بوزارت خارجه مورخه ۱۸ ذیحجه

باکمال افتخار خاطر آنجناب اشرف را مستحضر میدارد که پس از عزیمت مهاجرین آلمانی از تبریز بطرف طهران مأمورین روسه درمقام تقاضا برآمده اند که مهاجرین مزبور را تسلیم آنها کنند که روسیه تبعید نمایند

دوستانار شک و تردیدی ندارد که انجناب اشرف بصرافت طبع با عروسینه که در دست دارند با چنین تقاضای بی شرمانه و معضنت خواهند فرمود و لکن لازم است دوستانار هم از طرف خود سربماً توجه آنجناب اشرف را باین نکته معطوف دارد که دولت علیسه مکلف است خارجی هائیرا که لزامیت و حمایت مسلکت یعرف ایران مشتمع هستند از هر گونه اجحاف و تعدی مصون و محفوظ دارند

مهاجرین آلمانی فوق الذکر نظر به تقاضای خود روسها از تبریز خارج شده و فعلاً بمیانجی که جزء تقاضای اشتغایه قشون روس نیست رسیده اند در اینصورت اولیای دولت علیه مانعی نخواهند داشت که احکام فوریه و موجدانه بنامه برین ایرانی آن سامان صادر فرمایند که آلمانیهای مزبور را بایدرقه مستحفظین بطور امنیت بظهران برسانند

بموجب این مراسم دوستانار مستوایت جان آزادی و سلامت رسیدن مهاجرین آلمانی تبریز بظهران را درید اقتدار آنجناب اشرف بیگنارد در انموقع احترامت فایقه را تجدید می نماید

(فن کاردرف)

نمره (۶۴)

تلگراف بفرات بطرو گراد مورخه ۱۹ ذی حجه

اتباع آلمانی مقیم تبریز مهاجرت کرده بظهران می آمدند مأمورین نظامی روس تسلیم آنها و تمهید شان را تقاضا کرده اند بنوزیر مختار مذاکره شد و عهده داد تلگراف کند ولی بیگویند اختیار امورات آنها بجنرال ورا پاتف است و باید از قفقاز باو امر شود جناب عالی در خدم مراجعت آنها فوراً اقدام و نتیجه را اطلاع دهید (محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۶۵)

تلگراف به نایب الایاله آذربایجان ۱۹ ذی حجه

چند روز قبل از طرف جناب عالی تلگرافی رسید که عده از اتباع آلمان را با مستحفظین بظهران روانه کرده اند این حسن اقدام و مساعی که بکار برده شده خیلی اسباب مسرت شد ولی متاسفانه از فرار خبری که اخیراً رسیده است گویا در میانجی از حرکت آنها ضمانت میشود البته تصدیق میکنید که قاعه درجه این دسته موجبات تأثر را فراهم می نماید و حقیقتاً بکلی برخلاف حتی وقایع و عدالت است بنبرین مخصوصاً از جناب عالی خواهش میکنم همین طور که دواعزام آنها مساعی جعیله خودتن را بکار برده در مسافرت آنها آماناً و سالمناً نیز توجه مخصوص نموده با عده کافی سوار و مستحفظ بنوریت آنها را حرکت داده مخلص را مستحضر فرمائید (محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۶۶)

تلگراف قوری به سردار رشید نایب الایاله

آذربایجان مورخه شب ۲۰ ذی حجه

از فرار بظهر سفارت آلمان مهاجرین آلمانی را که دفع روسی جهتی فرستاد از میانجی به تبریز عودت دهند و درجده هستند آنها را به روسیه تبعید نمایند بوجود تلگراف مؤکد حضرت اشرف آقای رئیس الوزراء وجود اینجناب و مسذاکرات اینجناب به سفارت روس این اقدام موجب حیرت و تکرانی فوق اعانه گردیده لازم است بدون تردید تأخیر یا ژنرال سر کرده قشون روس وقونسولگری جداً مذاکره و مهاجرین مزبور را که اشخاص بی گنادر

حاکم بی طرف هستند فوری تحت الحفظ روانه طهران و رفع محذور بزرگی از دولت
بنمایید مدلول این تلگراف را بکار گذاری ابلاغ و جوابد فوری ملاحظه فرمایید
(محمد علی علاء السلطنه)

فصله (۶۷)

متحد المال بموم مقارنخانه‌های دولت ایران در

دربار دول منجابه ۲۰ ذی حجه

در تعقیب متحد المال ۱۵ شهر جاری زحمت میدهم از ابتدای وقوع جنگ در اروپا
برخلاف مقام بیطرفی دولت علیه ایران در بعضی از نقاط مأمورین و اتباع روس برخند آلمانها
و اطریشها پاره احساسات خصمانه بروز داده و کم کم باین قدر هم اکتفا نموده بر ضد مأمورین
و اتباع آلمان و اطریش مستقیماً اقداماتی نمودند که از ملاحظه نواستجات جوف این لایحه
ظاهر جنبه‌الی با اطراف مستحضر خواهد شد و خلاصه آنرا بطور فهرست ذیلا اطلاع میدهم
(۱) یکنفر ارمینی تبعه ایران که در شعبه بانک استقراضی همدان مستخدم است در
موقعی که مسیو فون هتیک نایب سفارت آلمان در طهران برای اخذ وجه براتی که در
دست داشته بیاتک مزبور رفته بمشار الیه تعرض سخت و حمله نموده و بعد که این فقره از
طرف حکومت محل تعقیب گردیده و کالت قونسولگری روس به استناد استخدام مشارالیه
در شعبه بانک از اقدام حکومت در باب تبعه و مجازات ارمینی مزبور مانع شده هنوز هم با
پروقت های مکرره وزارت امور خارجه مسئله لاینحلی مانده تا کی سفارت روس وعده
داده است که به وکالت قونسولگری امر بدهند که از حمایت مشارالیه دست بردارند تا
حکومت محل بوظیفه خود عمل نمایند

(۲) متعاقب اعلان جنگ بین روس و آلمان جنرال قونسول روس در تبریز به قونسول
آلمان اعلام نمود که چون بواسطه وقوع جنگ هیچکس در میان قشون و اتباع روس مقیمین
آذربایجان موجود است و ممکن است خطر چنانی برای اتباع آنها موجود باشد بهتر است
که اتباع آلمان و اطریش و مأمورین آنها از آذربایجان حرکت نمایند معلوم است که این
ترتیب برخلاف بیطرفی دولت ایران بوده و فوراً به آذربایجان امر داده شد که در حفظ و
حیانت اتباع آلمان و اطریش و کلبه اتباع خارجه آنچه لازم است بعمل یاورند و ضمناً در
ضمن مراسلات متعدده این قبیل حرکات بسفارت روس پروتست شد

(۳) مسیوینن که تا زگی بعضی چندماه قبل از جنگ بقونسولی آلمان در تبریز معین شده بود
چیزی از اعلان جنگ نگذشته در قونسولگری آلمان از طرف دو نفر اتباع روس مورد
حمایه گردیده و خیال کشن او را داشته اند مشار الیه بعد از مذاکره بواسطه خفت مزاج
بشری گردیده بمرضخانه آمریکا رفته کار های قونسولگری را بمریکائیها واگذار نمود
و هنوز گویا کسالت مشار الیه باقی و در قونسولگری آمریکا است ،

(۴) در مشهد دو نفر سادات به حجره تاجر آلمانی وزرد و مشار الیه را زخم زده
اند که از اثر همان زخمها دو روز بعد وفات نمود و از قرار راپورت کار گذاری قونسول
روس مقیم مشهد خود نیز از وقوع این قضیه اظهار تاسف نموده میگوید مرتکبین را
دستگیر و به تاشکند فرستاده اند که بمجازات برسانند .

۵) بعضی اعلان جنگ باعثمائی نظامیان روس در تبریز حیراً داخل شهیندروی شدند
شهیندر عثمانی را پادشاه او دستگیر و دفاتر شهیندروی را مهر کرده و همین طور شخصیکه
منصوبی امور قونسولگری اطریش بوده توقیف نموده اند و چون خیال داشته اند سکه با
قونسول آلمان نیز همین معنیها را نمایند مشارالیه با بعضی از اتباع قونسولگری آمریکا پناهنده
گردیده فعلاً در آنجا متحصن است شهیندر عثمانی و کفیل قونسولگری اطریش را به
تفلیس فرستاده اند جمعی از اتباع آلمان و اطریش هم سکه اهمیت نداشته اند نایب الایاله
آذربایجان بالاستعداد کافی بطرف طهران اعزام نموده است .

معلوم است دولت علیه ایران تمام این حرکات و اقدامات را که از طرف مامورین روس
شده و میشود تجاوز بحقوق خود دانسته در موقع خود بمقامات لازمه خاطر نشان و پروتست
نموده است مامورین این دولت هم بر طبق دستور العمل های اکیده که بنهاد داده شد است
درین قیل موارد آنچه در قوه داشته اند سعی و کوشش نموده و خواهند نمود که در
ضمن حفظ بیطرفی این دولت تاندازه که مقذور است به حقوق اتباع خارجه متضمن ایران
سکه وارد نیامده از مضامراتی که برای آنها مشور است جلوگیری کرده اند .

(در ختمه متحدالمان فوق سفارت پتروگراد اینطور دستور العمل داده شد)

جناب عالی ماموریت دارید سکه ترجمه بمشاهد این مشروحه را بوزیر امور خارجه
تبلغ و ضمناً مضرات این قیل اقدامات مامورین دولت روس را سکه هم مخالف
بیطرفی این دولت علیه و هم ممکن است اثرات بدی راجع به روابط و دادیه که
بین دو بین موجود است داشته باشد خاطر نشان فرموده اوامر قطعی اکید بمموم مامورین
نظامی و غیر نظامی صادر فرمائید که از این قیل اقدامات مخالف اصول خود داری نمایند
که محضوراتی برای دولت نباید شود (وزارت امور خارجه)

نمره (۶۸)

مراسله سفارت انگلیس بوزارت امور خارجه مورخه ۲۰ ذیحجه ۱۳۳۳
شرف دارم خاطر جناب اشرف را مستحضر سازم از اینکه سفند مراسم مورخه ۱۶ شهر
حاز جناب اشرف را که پروتست از حضور یک جهاز جنگی انگلیس در رود کارون فرموده
بودید فوراً بجناب وزیر امور خارجه اطلاع حضرت پادشاه انگلستان تلگراف نموده و ضمناً از
قونسول جنرال انگلیس مخیم بوشهر استعلام نمودم که آیا کشتی مزبور هنوز در کارون
میباشد یا خیر و آیا قصد آن چیست سرررسی کاکس سکه به ماموریت خود بمسئول قونسول
جنرال سکری در بوشهر بر قرار و حال در محمره می باشد تا تکررافاً از آنجا
اطلاع میدهند که جهاز مزبور در روز سیم نوامبر یعنی دو روز قبل از تاریخ مراسم جناب
اشرف از کارون رفته است و دیگر هیچ در آبهای ایران نمی باشد مشارالیه در تلگرافی
که خبر گرفتن قانوناً میدهند اظهار میدارند که احکامی که از طرف دولت هندوستان
بصاحب منصب فرماتده فسون انگلیس داده شده مبتنی بر این است که بایستی بیطرفی ایران به
دقت مراعات شود از رسد این خبر بجناب اشرف خیلی خورسند هستیم و بیخبر دارم
جناب اشرف هم بادستدار همحقیقه خواهید بود که این اقدام دلیل نازه است از آزردگی

خالص دولت اعلیٰ حضرت پادشاه انگلستان در حفظ روابط دوستی که از دیر زمانی منظور نظر سیاست انگلیس و ایران بوده است در اینموقع احترامات فایده را تجدید می نماید
(والتر توفلی)

نمره (۶۹) مراسله وزارت خارجه به سفارت آلمان مورخه ۲۰ ذیحجه

مراسله محترمه آن جناب راجع به زیست مهاجرین آلمانی از توریز بطهران واصل دست احترام گردید و فوراً تلگرافات لازمه بعد از معطلی آذربایجان صادر نمسود که در لوازم امنیت آنها اهتمام کافی بعمل آورده و آنها را سالمأ آتماً با سوار و مستحفظ بطرف طهران روانه دارند
(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۷۰) تلگراف وزارت خارجه به سفارت پتر و گراد ۲۰ ذیحجه

در تعقیب تلگراف ۶۹ ذیحجه خبر میرسد که سی چهل نفر رعایای آلمان را که از آذربایجان بطهران می آمده اند از میانج به تبریز عودت داده اند که بروسیه بفرستند با اقدام در استخلاص و عدم معانت مسافرت آنها بطهران مخصوصاً لازم است از جای لازم برپس قشون آذربایجان نوامر صریح صادر فرمائید که بعد از این از اینگونه اقدامات که دولت ایران را برضد منافع روسیه دوچار مشکلات خواهد کرد احتراز نمایند منتظر جوابم
(وزارت امور خارجه)

نمره (۷۱) مراسله وزارت خارجه به سفارت روس ۲۱ ذیحجه

در تعقیب مذاکرات شفاهی آقای منشور الدات با آن جناب جلالتماب راجع به عدم مزاحمت مأمورین آن دولت بیه نسبت بر رعایای دولت آلمان که از تبریز بنا بقرار داد آقای سردار رشید باب الایاله آذربایجان با جناب جنرال تونسون محترم آن دولت بیه مهاجرت بطهران می نمودند و آنها را از میانج به تبریز معودت داده اند اظهار فرموده بودند که این اوقات اختیارات آجرا با جناب جنرال واریانتف داده اند و جناب جنرال تونسون در این امور متداعبه نمائند و وعده فرموده بودند بمقامات تقصیه تلگراف ننمایند اینک از قرار خبریکه اخیراً رسیده قریب چهل نفر از رعایای دولت آلمان که عازم طهران بوده اند بعد از ورود بمیانج نسبت نثر قزاق دنیان آنها بمیانج آمده و آنها را بتبریز عودت داده و در ضی مذاکرات جناب جنرال تونسون بسبب الایاله آذربایجان اظهار داشته اند که آنها را روانه تقیس خواهند نمود بطوریکه اطلاع میدهند این احکام از طرف جنرال قوسولگری آندرت بیه صادر میشود چنانچه کرایه کتبا و سهاماً با شحصار خاطر محترم رسانیده این اقدامات حلاً و عللاً اولیای دولت مشوعه دوستدار را دوچار مشکلات عمده می سازد و چون به موجب تلگرافات واصله استخلاص این اجناس و عدم معانت آنها از مسافرت بطهران منوط بامر سفارت سینه است علیهذا جدأ و معراً خواهشمند است بصورت اوامر تلگرافی مقرر فرمائید متعرض مهاجرین مذکور نشده آنها را رها نمائید که با حقار خود رهسار طهران شوند .
(محمد علی علاء السلطنه)

تاریخ وصول ۲۱ ذیحجه

شهید ارومی بشهیدری همدان معین و دیروز بمحل ماموریت حرکت نمود از قرار اظهار حکومت اگرچه این شخص بمسالمت خواهی معروف شده بود ولی در وقایع اخیره از هیچگونه اقدامات مضره فرو گذار نکرده مداخلات تام هم در انقلاب حدود و طغیان عشاير داشته و اتفاقات جاریه را برخلاف واقع بمقامات عالیه خود راپورت کرده چنانکه شش غری را که نظامیان روس بدار زدند آنها را تبعه عثمانی قلمداد کرده است و حال آنکه از اتباع مسلمه دولت ایران بودند و اگر مدعی تبعیت عثمانی بوده باشند ممکن است درین اواخر بواسطه تجاوز عثمانی ها بسرحدهات ایران تبدیل تابعیت کرده باشند که شرح حال این قبیل اشخاص در سابق مشروحاً عرض شده است مداومت ترتیبات حائیه سرحد داران عثمانی تواند زحمات شده برای اونیای دولت علیه خواهد نمود (معتمد الوزاره)

نمبره (۷۳) مراسم وزارت امور خارجه بسفارت آلمان مورخه ۲۲ ذیحجه

مراسله محترمه آنجناب راجع بوقایع تبریز واصل دست احترام گردید و جواباً بانکمال تأسف خاطر آنجناب را قریب استحضار میدارد که وزارت خارجه در اینجا بسفارت روس و بطر و گراد مشغول مذاکره و مکاتبه است و مخصوصاً نظر آنجناب را باین نکته معطوف میدارد که چون این اقدامات نظامیان روس در حکم فرس مازور است هیچگونه مسئولیتی متوجه دولت ایران نخواهد بود زیرا که ایلیای دولت حتی آنمقدور مساعی خود را مصروف و از هیچ اقدامی در جلوگیری و وقوع این قبیل حوادث ناگوار خود داری نکرده اند و پس از وصول مراسم محترمه هم تلگرافاً مراتب از کارگذاری آذربایجان استفسار و تعلیمات لازمه در جلوگیری از حدوث نظایر این پیش آمدها به نایب الایاله آذربایجان داده شده است (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۷۴) متعدد احوال بمسومه سفارتخانه هندی ایران در خارجه ۲۳ ذیحجه

چنانکه مذبوق هشتم از سنه ۱۳۲۳ بعرفد عنایها تجاوزات عشرتی خود را که سالها سلب آسایش و راحتی از سرحد نشینان ایران کرده بود تبدیل به تجاوزات نظامی نموده حدود غربی آذربایجان را در تحت اشغال خودش در آوردند و باوجود بدرفتاری های متوالی دولت ایران همچنان حدود مزبور در تصرف نظامیان عثمانی بود تا در اواخر سنه ۱۳۳۰ یعنی موقع جنگ بالکان باعثمانی نسبت باقداماتی که شد دولت معزی ایها تشون خود را از نواحی حدود آذربایجان احضار نمود

در همان اوقات کمسیون حدودی که بمرسب پروتکتل طهران برای تسویه امر حدود در اسلامبول متعقد بود باوجود اشکالات و تعطیل های زیاد مشغول کار بوده و بالاخره مذاکرات خود را در اواخر سنه ۱۳۳۱ بانجام رسانیده مقرر داشت کمسیون قنی مختلطی برای نصب علام سرحدی حدود ایران و عثمانی برود کمسیون قنی مزبور در اوائل سنه ۱۳۳۲ از محمره شروع بکار کرده و در چند روز قبل در کوه آغری عملیات خود را

خاتمه داد. در ضمن عملیات کمسیون مزبور عثمانیها در تخطیه نقاطی که بموجب تصمیمات کمسیون بدولت ایران واگذار میشد اشکالات کثیره فراهم آورده حتی در تحدید حدود فطور و قراء بولاغیاشی و جوزر (۱) با نصب علائم در نقاط مزبوره موافقت ننکرده معتذر شدند باینکه حالاً جنک است و از اعالی قراء مزبوره دولت شمالی سوار و عساکر تجهیز نموده تخطیه و تسلیم آنها را بموقوف به بعد از جنک نمودند. این منعی که حالاً از روی نقشه حدود آن قراء و مواقع تخطیه نشده معلوم و بعد از جنک تخطیه و نصب علائم بشود بالجمله نشنات دولت ایران هم به نتیجه مؤدی نکریدید.

علاوه بر خلاف مقررات پروتکل اسلامبول و عملیات کمسیون فنی پس از تحدید حدود کردستان نظامیان عثمانی از سرحد اودمان (۲) تجاوز و علائمی را که تازه نصب شده بود منهدم نمودند و همچنین قراء سیر و سزردیک را که بدولت ایران تعلق یافته در موقع تحدید حدود تخطیه کرده بودند مجدداً اشغال و علائم سرحدی را خراب نمودند گذشته از تجاوزات فوق الذکر از ابواسط ماه ذیحجه گذشته هر روزه تلگرافات متوالی از مامورین و کارگذاران حدودی آذربایجان مربوط بحریکاتی که رؤسای عشایر و متغذین حدودی عثمانی در میان عشایر ایرانی میکنند بدولت میرسد و حتی سه قفوه مکتوب رؤسای نظامی و عشایر عثمانی که بر رؤسای عشایر اینطرف نوشته بودند عیناً بدست آمده و در وزارت امور خارجه موجود است پس از ملاحظه سوان آنها بر جانبعلی ماموم خواهد شد که تاچه اندازه عشایر و ایلات اینطرف را بحریک و باغلاب دعوت میکنند در ضمن مرسلات متعدده که سواد آنها لفاً ارسال میشود نسبت بدخالت مامورین نظامی عثمانی و تحریکات رؤسای عشایر آنطرف جداً پروتست و جلوگیری از تحریکات مزبوره و مراجعت نظامیان آن دولت خواسته شد و بی متاسفانه بدرخولستهای دولت ایران اثری مترتب نشده پس از اعلان جنک عثمانی و روس عده از عساکر متظمه عثمانی بحاکم دولت ایران تجاوز و در اراضی این دولت بیطرف متوقف هستند.

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۷۵) تلگراف تبریز مورخه ۲۳ ذیحجه

موافق راپودن واسطه از اردویی عساکر عثمانی تجاوز کرده و به حال صومالی و برادوست وارد شده و در دهان آنها متوقف میباشند هرگاه عساکر عثمانی بخواهند بطرف شهر حرکت نمایند اکراد هم بانها متفق و از هیچگونه قتل و غارت و ظلم و تعدی خود داری نخواهند نمود.

(نصر الدوله)

نمره (۷۶) تلگراف تبریز مورخه ۲۳ ذیحجه

در باب عودت دادن آتشیها بپهران از طرف ایالت و کار گذاری اقدامات بعمل آمد چون جنرال قونسواگری اظهار میدارند بموجب جوابی که در ثانی رسیده آنها را روانه تغلبس مینمایند باین واسطه شخصاً نمیتواند اقدام دیگری بعمل بیورد آنها را محترماً بنهین خواهند فرستاد.

(نصر الدوله)

(۱) دو قره است از محال ماکو (۲) یلوکی است در حدود غربی کردستان

نمبره (۷۷)

تلگراف تبریز بوزارت داخله ۲۶ ذیحجه

گوبا قشون روس از خوی طرف وان رفته از قرار معلوم قریب ده هزار قشون عثمانی بلجیمی اکراد قطور ایران را متصرف و روبه خوی در حرکت هستند رئیس بانک روس و سایرین طرف روسیه حرکت مینمایند اهالی به اعلی درجه در وحشت تکلیف فوری را متظلم (نقی سردار رشید)

نمبره (۷۸)

تلگراف وزارت خارجه بسفارتین ایران در لندن

و بطرو گراد مورخه ۲۷ ذیحجه

بطوریکه از تلگرافات سابقه مستحضر هستید همینکه دولت عثمانی مشغول تجهیزات شد دولت ایران بواسطه حضور قشون روس در آذربایجان امکان مصادمه روس و عثمانی را در آذربایجان پیش بینی کرده از هیچگونه اقدام و از هیچ نوع مذاکرات به سفارت روس فروگذار نکرده که بلکه دولت روسیه متقاعد شود که قشون خود را از آذربایجان حرکت داده دولت عثمانی هم برحسب وعده خود بیطرفی ایران را رعایت نموده آذربایجان از تعاضات ناگوار مصون مانند از قراریکه اخبار میرسد قشون روس از طرف خوی بجاک عثمانی و قشون عثمانی از وان حرکت کرده قطور را متصرف و بطرف خوی پیش میرود بنسائی میتوان دانست که در اینصورت حل آذربایجان چه خواهد بود خوب بود اقل روسیه قشون متوقف آذربایجان را از خاک ایران داخل جنگ نمیکرد که وسيله تجاوز عثمانیها بدهد این مطالب را بوزارت خارجه اظهار نفس بیطرفی ایران را برونست و مسئولیت خسارات مادی و معنوی وارده بایران را بروسیه واگذارید (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۷۹)

مکتوب وزارت خارجه بسفارت لندن ۲۷ ذیحجه

اگر مقتضی میدانید باوزیر امور خارجه مذاکره نمائید و درست نقطه نظر دولت علیه را از احراز هرگونه مداخله درین جنگ حالبه و حفظ بیطرفی خود گوشزد و تشریح نمائید ولی واضح است این بیطرفی وقتی بسوقع اجری گذاشته خواهد شد که از طرف دیگران هم کاملاً رعایت آن بشود همانطوریکه دولت اقدام دولت انگلیس را در بردن کشتی جنگی خود از آبهای ایران تقبیر مینماید همان قسم اقدامات روسها و عثمانیها را در تجاوز بخاک خود حق شکنانه و مخالف نیات صمیمانه سکه طرفین همواره آرزو داشته اند می دانند و امید وار است سکه اولبای دولت انگلیس ازیکار بردن نفوذ معنوی خود برای تأیید نقطه نظردوات درینج تمایند (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۸۰)

تلگراف کار گذاری آذربایجان بوزارت امور خارجه ۲۸ ذیحجه

راپورت کار گذار ساوجبلاغ که متفلس راپورت بانه است درج میشود (این روزها افکار دولت عثمانی در تحریک عشیر این حدود برای جهاد قوت گرفته منصور سلیمانیه را وادار کرده اند که خفیة باین صفحات آمده عشایر را راضی به تقویت آندولت نماید از قرار اخبار واصله شش هفت روز است که مشارایه حرکت کرده از راه مریموان پایتجا خواهد آمد) (نصر الدوله)

نمبره (۸۱)

تلگراف بکار برداری بغداد ۲۹ ذیحجه

در جناب تلگرافخانه که راجع به بیطرفی دولت ایران شده و بشما تعلیمات داده شده بود که شخصاً مذاکره با علمای اعلام نکنید که مسلک بیطرفی دولت متبوعه خود را بیروی و خجلی در این عقیده ثابت و عموم مسلمانان و رؤسای اتباع ایران را باین نقطه نظر که صلاح امروزه ایران است متوجه بنمایید همچو خبر میرسد از روی تندیاتی که با قایان علماء میشود به سردار ارفع حاکم محمره کتباً و شفاهاً پیغام داده اند که ایشان برخلاف بیطرفی ایران با عثمانیها موافقت و داخل نزاع شوند و از طرفی جاوید باشاهم در همین زمینه بیخامات حاکم محمره داده و تهدید کرده است که اگر موافقت نکنید بمحمره حمله خواهند برد و نیز شیخ غضبان را تهریک به هجوم عربستان ایران می نمایند درین موقع که بجانب عالی آنطور تلگراف در بیطرفی و رعایت انحاء این مساک دولت ایران شد اولیائی دولت مترصد اند که شما کاملاً جلو گیری از این اقدامات علماء بازیانهای حکمت آمیز بنمایید که مقام بیطرفی ایران حفظ شود بزرگانا کبد میشود که این نکته را در نظر گرفته و بقایان علماء اعلام بخوبی حالی نمائید که برخلاف فرمان پادشاه متبوع خود اقدامی ننکرده بیطرفی دولت ایران را کاملاً رعایت نمایند

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۸۲)

مراسله سفارت روس ۲۹ ذی حجه

مراسله محترمه مورخه ۱۸ ذی حجه ۱۳۳۳ واصل دست احترام گردید جواباً با کمال توقیر خاطر نصفت ذخائر آنجناب جلالتماپ را مستحسن میدارد که اگر چه هر گونه رفتار دولت عثمانی که موجب نقض بی طرفی دولت متبوعه دوستدار در موقع جنگ حاضر باشد قویاً چه در طهران و چه در اسلامبول برونسنت شده ولی توجه آنجناب دوستان استظهاری را باین نکته جلب می نمایند که وعده عدم تخطی بخاک ایران از طرف دولت عثمانی در موقعیکه دولت متبوعه دوستدار قبل از اعلان جنگ روسیه و عثمانی مصائب امروزه آذربایجان را پیش بینی کرده با آنجناب جلالتماب برای رجعت بشور آندولت بویه از آذربایجان داخل در مذاکره شده بود منوط باین بود که دولت بویه روسیه این مسئول دولت متبوعه دوستدار را که در صلاح روسیه و ایران بود بحسن قبول تلقی نمایند متأسفانه در این موقع اولیای دولت بویه روسیه تقاضای خیر خواهانه دولت متبوعه دوستدار را بحمل بانتفاع از موقع جنگ نموده از رجعت فعلی قشون روس بملاحظه محافظه حدود قفقاز امتناع فرمودند و گذشته از این بموجب اخبار واصله اولیای آن دولت بویه از نظریات چهارپه خود در محافظت حدود قفقاز نیز تجاوز نموده از داخله ایران در صدد سوق قشون بخاک عثمانی بر آمده از این رویش آمد دلخراش کنونی آذربایجان را که نتیجه اش قتل نفوس و غارت اهل و مضراتش متوجه ایران است سبب شدند در این موقع نظر مودت اثر آن جناب جلالتماپ را بمذاکرات و مراسلات سابقه معطوف داشته خواستار است که باقتضای روابط دوستانه که حوشبختانه فیما بین دولین روس و ایران موجود است بوسایل منصفانه مشبث شده باولیای دولت متبوعه خود خاطر نشان فرمایند که اقدامات لازمه را در رعایت بیطرفی ایران و در احضار از اینکه

آذربایجان میدان جنگ واقع شود بعمل آورده بر اولیاء دولت متبوعه دوستدار منت بگذارید
همواره احترامات فایده را تجدید مینماید (محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۸۳)

مکتوب کار گذاری همدان تاریخ وصول ۳ محرم

سه روز قبل روس قونسول انگلیس ینا فقره تلگراف وزیر مختار انگلیس را راجع
ابلاضیه منتشره در هندوستان ۵ پوس قونسول همدان مطابره شده طبع و در شهر منتشر
کرده و اقرار راپورت برای علماء اعلام و محترمین شهرهم درجوف باکت فرستاده است
و نیز بیانات افخازن را طبع و منتشر ساخته اقدام در توزیع هم بدون استحضار کار گذاری
بعمل می آید و این سبب باعث سوء نظر حضرت حجة الاسلام آقای حاج شیخ باقر مجتهد نسبت
پوس قونسولگری مزبوره شده از اینجهت نمائنده از کار گذاری برای توضیح و مذاکره در
اینباب خوانسته بودند نهاد هشتم خان معاون کار گذاری را خدمت حضرت معظم له فرستادم
درموقع ملاقات حضرت شیخ اینطور عنوان میکنند که تشراین قبیل مطالب آنهم بطور مستقیم
از طرف يك قونسولگری خود باعث قلاب و تولید اغتشاش است و باره مذاکرات دیگر .
بدون کار گذاری هم جواباً مکالمات لازم را نموده باریکی موقع لزوم اتناظ مسنگ بیطرفی
و روید مداخلت کارانه را خاطر نشان ایشان کرده و درخواست نموده است که من بعد هم
اقدام و اظهاری مستقیماً فرموده و هرگاه فرمایشی در اینموضوعات داشته باشند او را خوانسته
و اظهار دارند تا کار گذاری از طریق که لازم است در انجام آن اقدامات مقتضیه بعمل یابورد
حضرت شیخ هم متقاعد شده قبول فرموده است

دو ورهه از تلگراف و بیان نامه طبع شده هم بدست آورده محض استحضار خاطر مبارک
لذا تقدیم داشت ۲۶ ذی حجه

(فرید الملک)

نمره (۸۴)

مراسله سفارت روس بورارت امور خارجه

مورخه دویم محرم ۱۳۳۳

دوستدار بانهایت احترام خاطر مودت مظاهر جناب مستطاب اشرفالی را قرین استحضار
میدارد که نویای دولت امپراطوری را از قصد حفظ بی طرفی دوستانه دولت عبیه ایران
نسبت بروسیه در مدت جنگ روس و عثمانی مستحضر داشته و نظر بهمین حیر خواهی در تعلیه
نسبت بروسیه با کمال توقیر اظهارات شخصی خود را که قبل از جنگ نموده باز تجدید می
سپاید که اولیای دولت امپراطوری ابتدا در خیال طمع ایران نمی باشند و بهرجهت قصدی
در تزلزل ارکان تمامیت و استقلال ایران ندارند و دوستدار حاضر است جناب مستطاب اشرف
عالی را مطمئن نماید که از طرف دولت امپراطوری تمام اقدامات لازمه بعمل خواهد آمد
که اقدامات جنگی روس در خاک ایران در وقتی که حال استراتژیکی دولت روس را باین
اقدامات مجبور نماید هرچه کمتر نسبت باهالی صلح طلب آذربایجان فر کند و ضرری که
بناهی صلح طلب محلی بواسطه اقدامات جنگی روس برسد محل توجه خواهد بود البته
دولت امپراطوری تمهید میبکند که حاضر است قشون خود را از آذربایجان بعد از تمام
جنگ و استقرار طم و اطمین در آنجا بروسیه مراجعت دهد و امیدوار است که دولت علیه

ایران کاملاً بوعده خود وفا نماید در اینموقع احترامات فایده خود را نسبت بچنانب مستطلب اشرفالمالی تجدید می نماید

(گرسنو وئس)

نمره (۸۵) تلگراف کار گذاری تبریز تاریخ وصول دوم محرم

تلگراف کار گذار ساوجبلاغ متضمن راپورت کار گذار سندوز درج میشود (بکنتر متصرف خانه شیخ کمان الدین آمده قدر افندی هم بانصت نفر عسکر و عدد نفر پیاده از عشار محال بانه در قریه رایت است چندی قبل راپورت داده که شیخ جلال الدین با جمعی از زراد سدکعازم این طرف شده در آنجا از دوات عثمانی اسلحه گرفته کرده که برید های خود بدهند جواباً باو گفته اند بمحل خود مراجعت کرده مریدهارا حاضر نمایند تا اسلحه برسد اینک که متصرف آمده اسلحه فرستاده از حالا میگویند تمام مریدهای من در خانک ایران هستند می بایست بخاک ایران بررید خبرات متصرف وضوحاً معلوم نیست که عزیمت بکدام طرف خواهند نمود از فرار تقریر محمد فاضل پات که چندی قبل با استعداد عراق عرب بموصل آمده بود بطرف وانرفته است) ۲۹ ذی حجه

(نصر الدوله)

نمره (۸۶) تلگراف وزارت امور خارجه به کار برداری بغداد ۲ محرم ۱۳۳۳

بناید تلگراف ۲۹ ذی حجه اعلام میکنم که برخلاف بیطرفی ایران تلگرافی همچنان آمیز باعضای اغلی از آقای حاجی اسلام و آیت الله مثل آئی بزدی و شیخ الشریحه اصفهانی و آقای صدر و آقای حاجی سید مصطفی کاشانی و آقا سید علی تبریزی و آقا شیخ محمد حسن مازندرانی و آقا شیخ جواد و سایر آقایان بجا کیای مبارک و وزراء و رؤسای ایالات و عشار سرحدی ایران رسیده که بموافقیت با دولت عثمانی خود را داخل نزاع با سایر دول نمایند اولیای دولت وقتی بشنا که در یک مرکز مهم اسلامی مأموریت معنائی دارید تلگراف و تعلیم دادند که بیطرفی دولت را بالاخص بحضرات آیت الله که پیشوای ملت بعدی احمدی هستند خاطر نشان کنید بظنر داشتند که خود شخصاً دقیق این تصمیم را با ایشان مذاکره و مصلحت امروزه دولت را کاملاً حضور شان عرضه و اقدامشان را در این زمینه تأیید نمایند در همچو موردی که آتش فساد در عالم شعله ور و هر مأمودی وظیفه دار است منقصد و بنجام مرام دولت خود جاهد باشد چه نفتی از شما شده که برخلاف این مقصود دولت همچو تلگرافهایی از طرف آقایان صادر شده است ازوماً بشما اعلام و تأکید میشود که سرماً از آقایان آیت الله ملاقات اولاً تحقیقات نمایند چنین تلگرافات باعضای ایشان شده بوده بانه نهایتاً این نکته را تشریح نمایند که اولیای دولت پس از دقت کامل باو خاع و پیش آمدهای کنونی و ملاحظات عمیق در حال فعلی و مالی ممالکت بنخادمسلك بیطرفی تصمیم نموده فرمان شاهانه صدر و مدلول آن بهمه ح ابلاغ شد فی الحقیقه برای وقایه منافع ایران و حفظ جان و مال و نومیس مسعی تعجب جسی این مسئل را ضروری میباند آقایان آیت الله بکر خود را در نیت تضییق دیده و باعلام این تلگرافها مبادوت فرموده اند این نکته را هم نباید از نظر اسلام برسنی خود دور نمایند که مصلحت دولت و حقوق مادی و معنوی ملت ایران صورت غیر قابل علاجی پامال و تضییع دست چاره دیگر از اصلاح آن کوتاه

خواهد بود بالفرض در صدور این تلگرافها در فشار باشند باینکه وقار و حمایته بدادن این جواب قادرند که نقض یطرفی دولت ایران را پیشوایان شریعت نباید مفسد و بر خلاف فرمان شاهانه رفتار نمایند نتیجه حسن اهتمام را انتظار دارم (محمدعلی علاء السلطنه)

نمره (۸۷) تلگراف وزارت خارجه بکار پردازى بغداد دویم محرم ۱۳۳۳
باعقاب نظر شما بدلول تلگراف ۲۹ ذیحجه اعلام میکنم که چون از طرف جاوید پاشا و حکام جزء و کارگذاران دیگر دولت عثمانی بر رؤسای ایلات و عشایر و حاکم محرمه هر قسم یغام متنبی به تهدید میشود که بدولت عثمانی در این جنگ موافق و داخل منزعه بادل شوند بشما مخصوصاً ماموریت داده میشود که بقوربت از جاوید پاشا و سایر رؤسای لشگری و کشوری ملاقات و مقصود دولت ایران را از انحاء مسلک یطرفی توضیح داده اظهار دارید که دولت ایران اطراف امر را درین محاسمه بادل کاملاً ملاحظه کرده و محض کرده جوئی از مضرات حربه و خون ریزی هائیکه به مصلحت ایران صدمات شدید میرساند یطرفی خود را رسماً اعلام نمود هیچ مقضی مناسبات دولتی نیست که به نقض یطرفی ایران اقدام و رؤسای ایلات و عشایر این دولت را بموافقت خود تهییج و در صورت عدم همراهی تهدید نمایند چه مانع است که رؤسای عشایر وقتی بحالت یطرفی سادکت باشند مصلحت دولت عثمانی هم بیشتر حفظ بهتر رعایت میشود باینان مؤثره دقیق مصلحت دولت را خاندن تن و بهر تریبی که متصدی موقع و وقت بدانید آنها را از این تحریکات و تهدیدات باز دانه موجه بوزوم یطرفی ایران و ترک این اقدامات نموده نتیجه را اعلام بدادید بدفارت کبری اسلامبول هم تعلیمات داده شد که از باینی اوامر لازمه بولایت بغداد در ترک این رفتار صادر نیست (محمدعلی علاء السلطنه)

نمره (۸۸) تلگراف بوزارت اسلامبول مورخه ۲ شهر محرم
خبر میرسد که جاوید پاشا و سایر مامورین لشگری و کشوری بغداد بحاکم محرمه و سایر رؤسای ایلات و عشایر ایران کتب و شفاهاً بیانات کرده آنها را بموافقت بعثمانی و نزاع بادل تهییج و در صورت عدم همراهی تهدید میکنند این اقدامات را که به یطرفی ایران لطمه شدید میرساند بروتست فرموده و از بعضی اوامر لازمه بولایت بغداد و سایر مامورین دایر بترک این رفتار در رعایت یطرفی ایران صادر و نتیجه را اعلام فرمایند

(علاء السلطنه)

نمره (۸۹) تلگراف کارگذار آذربایجان مورخه ۳ محرم
تلگراف ساوجبلاغ متضمن تلگراف پاشا را درج مینماید (متصرف سلیمانیه به همراهان خود از سلیمانیه باین طرف حرکت کرده الحال از شبخ هورمدان پنا به تحریت متصرف مزبور کاغذی بشیخ یحیی که یحیی از علمای مشیر اینجا است نوشته که شما بر حسب قانون اسلام اعلان جهاد نمائید مضمون باجمعت متصرف امروزها به پناه روانه خواهم شد شیخ مزبور هم مشغول ارائه کاغذ به بیک ژادکار است) ۲ محرم (نصر الدوله)

نمره (۹۰) تلگراف کارگذار آذربایجان تاریخ وصول ۳ محرم ۱۳۳۳
تلگراف کارگذار ساوجبلاغ متضمن راپورت ساندوز عیناً درج میشود (تکثیر متصرف
باجهاز نفر صاحب منصب عثمانی و یست و پنج نفر قاطر سوار و خزینه صمد و صالح ساکن
قریه سدک باهشتاد نفر یاده و شیخ محمد و ونش و پسر سلیمان آقا با دو نفر توکر در
خانه شیخ کمال هستند و دو یست نفر جمعیت او در قریه دریند و چهار صد و هشتاد نفر
نظام عثمانی در قریه رایت دارند دو عراده توپ به رواندوز رسیده دو عراده دیگر در راه
است و منتظر ورود او هستند که بساوجبلاغ حرکت نمایند) ۴ محرم نصر الدوله

نمره (۹۱) تلگراف کارگذار آذربایجان بوزارت امور خارجه ۳ محرم ۱۳۳۳
تلگراف ساوجبلاغ عیناً درج میشود (سلیخ صاحبچه علی افندی بنچارده نفر قاطر سوار به سوه
آمده با امیر المشایر ملاقات نموده و از قرار مذکور امروز شیخ جلال الدین با جمعیت به
سوه خواهد آمد که عموم ساوجبلاغ بیایند در صورتیکه آنها بطرف ساوجبلاغ بییند نمایند
تکلیف چیست اوراق و اسناد را چه باید نکند) مستعدی است تکلیف را مقرر فرمائید که
بکار گذاری ساوجبلاغ تعینات بدهد تا امروز بهر شکک بود در آذربایجان و نقاط ساوجبلاغ
با مینت و حفظ جن و مال اهالی و عشایر آن حدود موقیبت حاصل شده است ۳ محرم
(نصر الدوله)

نمره (۹۲) تلگراف سفارت بطرو گراه ۴ محرم ۱۳۳۳
چند روز قبل مطلع شدم شجاع اندوله ضابط مراجعت روسها هم بی میل نیستند در این
موقع مشار الیه در آذربایجان باشد یا وزارت خارجه مذاکره نمود کتتم نباید حضور او
مانع پیشرفت حکومت باشد کتتم شجاع اندونه متعهد شده بکسر برانغه سر املاک برود
و ابداً با امور حکومت مداخله نخواهد کرد مقصود از حفظ املاک خود در مراغه بلکه
شهر مراغه است شما بدولت متبوعه خودتان اطمینان بدهید (اسحق متخیم الدوله)

نمره (۹۳) تلگراف کارگذاری تبریز ۴ محرم
در شهر بواتر رسیده امروز شجاع اندوله وارد نعمت آباد خارج شهر شده است ۴ محرم
(نصر الدوله)

نمره (۹۴) تلگراف کارگذاری تبریز ۵ محرم ۱۳۳۳
حاج شجاع الدوله که دوسه روز میشود وارد نعمت آباد خارج شهر شده جمعی از
نشین آذربایجان را از ولایات مختلف احضار و درمیان دو آب اردو خواهد زد که به کاراد
و قنون عثمانی عند انازوم زدو خورد نمایند نتایج این اقدام بر نولیه دولت معلوم و محتاج
عرض نیست در روز کویا بطرف مراغه حرکت کرده است (نصر الدوله)

نمره (۹۵) تلگراف سفارت بطرو گراد ۵ محرم ۱۳۳۳
با اطمینانی که از عدم مداخله شجاع الدوله بکارها داده ایند از تبریز خبر میرسد مشاربانه
در نعمت آباد فتنه اقواج مراغه و شقایق را خبر کرده به علاوه محترمین و اهالی شهر را
هم تهدید و دعوت باطاعت میکند دولت که از ایند با ورود او عتاک ایران مخالفت بیکرد

مطمئن بود که بعد از آمدن به تبریز راحت نخواهد نشست و با اینکه وزیر مختار وعده داد تلگراف کند چندی آمدن او موقوف شود معهداً مشارالیه وارد و این شکی اسبابه رحمت فراهم کرده است مسلم است این اقدامات او تسهیل درجه مشکلات برای دولت تولید و آذربایجان را که محتاج به آرامی و سکونت است دوباره مشوش و تمام آن حدود را دستمل خواهد ساخت مخصوصاً لازم است جداً تقاضا فرمائید که مشارالیه نباید فعلاً در تبریز بماند و هرطور است وسایل حرکت او را فراهم و اطلاع بدهید میدانید که هر ساعتی لغت او طول بکشد مشکلات دولت زیادتر و اثرات سوء آن هم در افکار مردم چقدر برای پولیک بی طرفی دولت بیشتر میشود منتظر نتیجه اقدامات جنابعالی هستیم

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۹۶)

تلگراف وزارت خارجه سفارت لندن مورخه ۶ محرم ۱۳۳۳

بعد از آنکه دولت از خیال مراجعت شجاع انصاف به تبریز مطلع شد فوراً مخالفت خود را با این خیال در طهران و پتیر اظهار و از طرف روسها وعده داده شد چندی از آمدن او جلوگیری کنند اخیراً وزیر مختار پتیر تلگراف کرد که شجاع الدوله به آذربایجان می رود ولی وزارت خارجه لطیفان مینهد که فقط مشارالیه برای سرکشی نمالاک رفته و ایداً مداخله در کار نمیکند حالاً از تبریز خیر رسید که شجاع الدوله در نعمت آباد متوقف افواج مرغه و شقایق را خیر کرده حاضر باشند و مردم را برای اطاعت بخود تهدید و دعوت میکنند او نیامد دولت بفرین دارند که این اقدام مشارالیه تعزیرات قطع نظر باطنی بر ضد عثمانهاست و میدانید که اگر جلوگیری فوری نشود مشکلات دولت چه اندازه خواهد بود مخصوصاً در صورتیکه از ثابت الایته حالیه دولت رضایت دارد و بوظیف خود خوب رفتار میکنند این اقدام روسها در آوردن شجاع الدوله مخالفت عینی با دولت ایران و بر خلاف تمام موعدهای است که همه روزه داده و میدهند و نیتند که چقدر موفع دولت را در داخله مشکل خواهند کرد مخصوصاً دولت ایران از ایام دولت انگلیس جداً تقاضا دارند که سوء اثر این اقدامات شجاع الدوله را به روسها حالی و بخواهند حکنه برای عدم نقض بیطرفی ایران که در صلاح و صرفه دولتین است فوراً شجاع الدوله را از تبریز ببرند هر ساعت توقف او در آنچه مشکلات دولت را زیاد تر خواهد کرد منتظرم اقدامات سلیعه نموده شجاع را اطلاع دهید

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۹۷)

تلگراف کارگزاری آذربایجان وزارت امور خارجه ۸ محرم ۱۳۳۳

تلگراف ساوجبلاغ منضمی راپورت بانه را درج مینسید (روز جمعه شرفه محرم شیخ علی طویلا به منصور سلیمانیه و دو ضابط و همدۀ قاضی سوار طرف عصر وارد شده منزل محمدنخون مشغول جمع آوری بک زاده کلانیه است که بعد از تحریر و حصول حاضر جمعی به طرف مگرکی حرکت نمایند و آنحال خبر میرسد که محمود پاشا رئیس عشیره جاف هم فردا وارد خواهد شد

۶ محرم نشر الدوله

نمره (۹۸) تلگراف کار گذاری آذربایجان مورخه ۸ محرم ۱۳۳۳

تلگراف ساوجیلاغ را درج می نماید (راپورتی از مدیر کمربک لاهیجان رسیده مبنی بر امروز که دوم قوس است سه هزار نفر عساکر عثمانی با اتیان شیخ جلال الدین و شش عرانه توپ وارد لاهیجان خواهند شد امروز محمد امین آقای رئیس ایل یران با استقبال عساکر خواهند رفت) (نصرالدوله)

نمره (۹۹) تلگراف کار گذاری آذربایجان مورخه ۹ محرم ۱۳۳۳

تلگراف ساوجیلاغ منضم راپورت یانه را درج می نماید : برروز از شیخ نجم الدین که سر سلسله طریقت تمام عشیر واکراد کردستان می باشد کاغذی به محمود خان که از رؤسای بک زادگان یانه است رسیده باین مضمون (بامر سلطان عثمانی بانق منصرف سلیمانیه وقایع مقام گلشیر برای دفع چهار دولت کهر که با اسلام بنای مجاریه گذاشته اند موریم بان طرف ها آمده با معیت هر کسی که غیرت اسلامیست دارد جاناً و مالاً برای جهاد حاضر پرده بخترف سکری و ساوجیلاغ عازم باشیم) بعد از رسیدن این کاغذ هیجان عظیمی بر پا کرده تصمیم حرکت هستند (نصرالدوله)

نمره (۱۰۰) راپورت ملاقات رئیس اداره عثمانی سفیر کبیر عثمانی ۱۰ محرم ۱۳۳۳

قبل از اینکه بانجانب سفیر کبیر داخل در مذاکره رایج به راپورتی تلگرافی دایر به ورود شیخ جلال الدین و شیخ علی و منصرف سلیمانیه به یانه و اینکه محمود پنا رئیس عشیرت جاف عازم حرکت بان قافله است بتود و تلگرافی را قرائت نمایند شرح مبسوطی از اطلاعات حاصله از حدود کردستان و آذربایجان و خسرانیکه تا کنون از طرف اکراد عثمانی متوجه آنحدود شده بیان نموده و خاطر سفیر را باین نکته جلب نموده توضیح دادیم که این تجاوزات باعث جلب قوای روس بخطرف ها خواهد شد و مجاریه بین عساکر عثمانی و قشون روس در آنحدود علاوه بر اینکه تمام دهانت و قراء پیمان مشود با بیطرفی ایران منافعات کلی دارد و معلوم است تاچه اندازه دولت ایران را دچار خسارات و زحمات تحمل فرما می نماید اولیای دولت عثمانی نباید باین مسئله رضایت بدهند که خاک ایران باوجود بیطرفی دولت علیه مورد حملات و لطامات خانمان سوز واقع شود

جناب سفیر جواباً اظهار داشتند که اهم مقصود من از بدو اعلان جنگ رعایت احترام بی طرفی دولت ایران بوده و بهیچالی هم در براسلات خود همین مسئله را بسمازت توجیه و تاکید نموده ولی بد بختانه می بینم این ملاحظه را فقط دولت عثمانی در نظر گرفته و دولت علیه ایران هم بیطرفی خود را فقط نسبت بدولت عثمانی حقیقت داده و در هر موقع پروقت در پروقت بذرات عثمانی می نمایند در صورتیکه معاملات دولت ایران نسبت بدولت روس که بهیچوجه حفظ بیطرفی ایران را منظور نداشته و تجملات خود را پس از اعلان جنگ در حدود آذربایجان زیاده آورده غیر از این مشاهده میشود چنانکه اخیراً روسها صدها خان شجاع الدوله را برانقه آورده و مشغول جمع آوری قوا و تهیه اعلالی برضد عثمانی شده اند و چون این تجملات و تجهیزات مضر منافع دولت عثمانی است و مترصدند از

حدود ایران داخل خاک عثمانی شده و بموافق مهمه هجوم برسد و دولت ایران هم در مقابل آنها قوه ندارد دولت عثمانی هر اقدامی که مستلزم دفاع از طرف خود باشد مضایفه نخواهد نمود و این نکته را بشما توضیح میدهم که نظریات دولت عثمانی این نیست که تجاوز بیخاک ایران کرده باشد بلکه نقطه نظرش بموافقی است که در تحت اشغال روسها است

جواب گفته شد این که میفرمایید دولت حفظ بیطرفی ایران را فقط در مقابل عثمانی میکند و پروتست در پروتست عثمانی میشود نه این طور است که تصور کرده اید در پیش آمد این امور و اقدامات دولت روس از طرف دولت ایران شدیداً پروتست شده و جداً اقدامات کتبی و شفاهی مینمایند در این موقع دنباله مذاکره بنده هنوز بماندها نرسیده سفیر اظهار داشت که اگر آذربایجان در تحت نفوذ دولت ایران است پس باید طرفی دولت علیه جنگونه باشی بشهر عثمانی در تبریز و شهرهای ولایات آذربایجان را توقیف و بفقارینه تمسید نمودند و اتباع عثمانی هم از جان خود ایمن نیستند قوام های شهتدری خوی و متحسین آنجا را بچه مناسب جاب کردند صمد خان شجاع الدوله بپیه جهة تجهیز قوا بر ضد عثمانی مینماید و اگر آذربایجان از نفوذ دولت ایران خارج است پروتست های دولت ایران بمرور است و باینجهان بطور دولت ایران تکلیف میکند دولت عثمانی خود را کنار کشیده و از طرف حدود آذربایجان مورد لغتساکت روس واقع شود بلی دولت عثمانی رقی می تواند بیطرفی ایران را کاملاً محفوظ داند که حدود آذربایجان را کلیتاً روسها نخبه کرده فزون خود را از طرف آغری داغ و رود ارس عقب بکشند و دولت ایران هم تجهیز قوای خود را در آن حدود نموده دولت عثمانی را از هجوم روس معائن بسازد و آنوقت اگر تجاوز حدودی از طرف عثمانی شد دولت ایران معق است هر طور پروتست نماید

فصل ۱۰۱ (۱۰۱) مرثیه وزارت امور خارجه سفارت روس ۱۱ محرم ۱۳۳۳

بموجب اخبار تلگرافی واصله از آذربایجان شجاع الدوله بعد از ورود به تبریز وملاقات بازرال قونسول دولت بپیه روسیه به نعمت آباد رفته و از آنجا بمراغه عزیمت و در فوج شقایق و مرثیه را احضار کرده در صدد است که افواج مزبور را صلح سازد گذشته از اینکه سابقاً خاطر نشان آنجناب جلالتماب شده بود که رجعت شجاع الدوله ممکن است در اینموقع مهم که دولت ایران جدا سازی تحت انتظام و آرامی است تولید اشکالات نماید و جناب جلالتماب دوستان استغلهاری بتصدیق نظریات دوستدار وعده نمودند تفکرات لازمه در منع معاودت او صادر فرمایند اینک که برخلاف انتظار دولت نبود دوستدار شجاع الدوله مراجعت نموده بطوریکه پیش بینی شده بود فوراً شروع با اقدامات بیرویه کرد افواج دولت را بمون اطلاع و اجاره دولت محضار و تجهیز می نماید البته آنجناب جلالتماب تصدیق میفرمایند که این رفتار مشارالیه برخلاف انتظام و بنظر امر دیده میشود نظر اینکه اولیاء دولت دوستدار جداً مایل هستند که در اینموقع جنگ هیچ واقعه که اسباب عدم انتظام داخلی باشد در آذربایجان و غیره روی نمهند و این عملیات در تقاضای سایر نظایر پیدا نکند از آنجناب دوستان استغلهاری خواهش مینماید که جداً بوسایل سریعه برای دفع شجاع الدوله از این رفتار خود سزایه که ممکن است بدین معنای شود اقدام فرموده و از نتیجه حاصله

دوستان را مستحضر فرماید که دولت دوستدار بقاضای جدی غیبت مشارالیه از آذربایجان
مجبور نشوند (محمد علی علاء السلطنه)

تلگراف وزارت خارجه بسفارت کبرای نمره (۱۰۲)

اسلامبول مورخه ۱۱ محرم ۱۳۳۳

در ۶ و ۷ و ۸ محرم تلگراف رسیده که دویم قوس سه هزار نفر عساکر عثمانی
بانتاج شیخ جلال الدین وشش عراده توپ وارد لاهیجان خواهند شد غره محرم شیخ علی
طویلا که از مشایخ بانقوذ است با تصرف سلیمانیه دو ضابط عمده قاطر سوار وارد بانه شده
منزل محمد خان بانه مشغول جمع آوری یک زاده گان هستند که بطرف مکرری حرکت
نمایند خبر برسد که محمود پاشا رئیس ششیرت جاف دو روز بعد وارد میشود متصرف
حریحاً گفته که من باشیخ علی آمده ام که اهلی را تحریک و پست سقز و ساوجبلاغ
برویم بی شیه این حرکات باعث جلب قشون روس بانطرفها که در حال آرامش هستند خواهد
شد و باید طرفی ایران مخالفت میکنند نتیجه اقدامات جدی حضرتعالی را متظلم

(محمد علی علاء السلطنه)

مکتوب وزارت امور خارجه بکار گذاری نمره (۱۰۳)

همدان ۱۲ محرم ۱۳۳۳

مشروحه متضمن دو فقره ابلاغیه مستره از طرف فونسلگری انگلیس واصل گردید
اقدامات کار گذار و ناب کار گذاری مقرون بصلاح و فاعده بوده است و چون میدانید که
دوات درین موقع جنگ اعلان بیطرفی کرده است و علیهذا عموم قانین ملت و رعایا و رؤسای
ایالات هم باید بیطرف باشد و اقدامی که علامت برهم زدن بیطرفی باشد از آنها سر نزنند
لازم نمیدانم بیش از این تاکید نمایم مخصوصاً باید مواظب باشید که از طرف جناب شیخ
اقدامی که منافی بیطرفی باشد بعمل نیند و قایع اتفاقیه را فوراً راپورت بدهید

(محمد علی علاء السلطنه)

تلگراف نایب الایله آذربایجان ۱۴ محرم ۱۳۳۳ نمره (۱۰۴)

چون اکثر از فواج و سوار از جمله فوج امیره و غیره را به سفر مرآتہ خبر کرده اند مدول
حکم تلگرافی را به حاضرین صاحب منصب و سر کرده ها ابلاغ نمودم چون جمعی از رؤسای سر کرده ها
در زمان ایست شجاع الدوله نوشته حمایت پانامین از جنرال فونسلگری روس تحصیل کرده
اند رفته مراتب را بجنرال فونسلگری اظهار نموده اند از آنجمله جواب داده اند سفر
مراغه موقوف نمیشود باید خیلی زود حاضر شده بروید مخصوصاً جانب ممتاز الممالک معاون
ایالت را به جنرال فونسلگری فرستاده است تاکید ایشان را شوال کردم فونسل جواب
داده است چون شجاع الدوله از طرف اعلیحضرت امپراطوری بصر حد داری تعیین شده
است که اگر قشون عثمانی تیغی کند جلو گیری نماید اردو را بحکم دولت روس در
میان دو آب منعقد بنماید و نباید کسی ضمانت داشته باشد درین مورد هر گونه اقدامات
در تبریز بی نتیجه خواهد بود مگر اولیاء دولت علاجی فرمایند ۱۲ محرم اثنی

نمره (۱۰۵) تلگراف وزارت خارجه سفارتین لندن و پترو گراد لیلۃ ۱۵ محرم ۱۳۳۳ بطوریکه مسبقاً در بدو وصول خیر مراجعت شجاع الدوله به آذربایجان که سفارت روس در منع رجعت او مذاکره شد گفتند برای سرکشی و حفظ املاک بیشتر میاید و وعده کردند تلگراف کنند چندی مراجعت نکند بعد از ورود شجاع الدوله و ملاقات با ژنرال قونسول روس خبر رسید که قوج مراغه و شقاقی را احضار نموده به رشید الملک تلگراف شد که چون این رفتار شجاع الدوله ممکن است اسباب اختراش و مفسده بشود صاحبان افواج را منع از اطاعت نماید صاحب منصبها نظیر داشته اند که در زمان ایالت شجاع الدوله از جنرال قونسولگری همین نامه گرفته و باید از جنرال قونسول کسب تکلیف کنند جنرال قونسول هم باتها حکم کرده که باید حکماً حاضر حرکت بشوند رشید الملک که از جنرال قونسول استفسار کرده جواب داده اند شجاع الدوله بر حسب امر امپراطوری سرحد دار آذربایجان و مامور است برای جلوگیری از عثمانيها در میان دو آب تشکیل اردو بکنند ملاحظه فرمائید باوجود بیطرفی ایران و باوجود نهایت اهتمام دولت در جلوگیری حسابات و تمایلات مردم برای حفظ بیطرفی مداخله شجاع الدوله و تجهیز افواج دولت چه اثری خوانند کرد و دولت را بچه مخاطرات دوجار خواهد نمود عجلای وزیر امور خارجه را ملاقات مراتب را خاطر نشان و منع شجاع الدوله را از این رفتار جداً تقاضا نتیجه را تلگراف کنید این اقدامات شجاع الدوله اگر جلوگیری نشود ممکن است تولید فطایری بکند که آرامش مملکت را بخطر بیندازد

(علاء السلطنه)

نمره (۱۰۶) مراسله سفارت روس وزارت امور خارجه ۱۷ محرم ۱۳۳۳ دوستدار با نهایت توقیر و احترام در تکمیل و تفهیم مراسله خود مورخه دوم شهر حال زحمت افزا شده خاطر مودت مظاهر جناب مستجاب اشرف عالی را مستحضر میدارد که اولاً اولیای دولت امپراطوری قبول نمایند که دیگر در عبارت (بیطرفی دوستانه) اصولاً نکرده و حضرتند که کلمه بیطرفی بدون اضافه باشد ثانیاً اولیای دولت معزى الیها حضرتند که عبارت (اقدامات جنگی روس در خاک ایران) به فراز (اقدامات جنگی روس در آذربایجان) تبدیل شود ولی بدیهی است در اینصورت حق دولت علیه ایران در مطالبه جبران خسارت که محتمل است بواسطه اقدامات جنگی روس وارد آید و در اینخصوص در فقره سیم مذکور داشته اند فقط ممکن است راجع بافر باجان باشد ثالثاً اولیای دولت امپراطوری غیر ممکن میداند بلکه خود را به تعهدی واضح تر در مسئله جبران خسارت جنگی مقید نمایند راجعاً در عوض عبارت (نظم واقعی) اولیای دولت امپراطوری قبول دارند که فقط همان کلمه نظم دو مراد باشد خامساً اولیای دولت امپراطوری مخالفتی در حذف عبارت آخر مراسله دوستدار راجع بوعده ایران ندارند در این موقع احترامات قبیله را تجدید مینمایند

(گروتوس)

نمره (۱۰۷) مراسله وزارت خارجه سفارت کبرای عثمانی ۱۸ محرم ۱۳۳۳ مطابق اخباریکه در این چند روزه اخیر بدوستاندار رسیده معلوم میشود که باز هم رؤسای

عشایر و متغذین حدودی آن دولت علیّه از قبیل شیخ جلال الدین و شیخ علی طویلا و دیگران در خاک این دولت علیّه در نزدیکی ساوجبلاغ و بانه به تحریک عشایر و علماء و رؤسای ایلات اشتغال دارند همچنین منصرف سلیمانیه بمعیت چند صاحبمنصب و عده قاطر سوار و چند نفر از رؤسای دیگر از قبیل خلیفه صدق و صالح و شیخ محمد و پسر سلیمان آقا در قرصین رایت و دربند و سوه خاکّه ایران یا عده از قوای نظامی عثمانی و چند عراده توپ اقامت و در بانه یک زاده کلان را تهییج و مشغول جمع آوری استعداد هستند که بطرف سنز و ساوجبلاغ و مکرئی حرکت نمایند در پی این اخبار دهم قوس تکرّاف میرسد منصرف کرکوک و شیخ جلال الدین با یکصد و سی نفر قاطر سوار و سیصد عسکر و دوعراده توپ و پانصد نفر از عشایر طرف عسر وارد ساوجبلاغ شده آنجا اقامت گزیده اند در حاشیکه حین تجاوز از سرحد باخاق علی اقدی نامی چند تیر کلوله بسربازها و قزاقان قراون ساختو ایران که در سرباز خانه بوده اند انداخته و سرباز خانه را برای منزلگاه خود خالی کرده اند بر رعایت بیطرفی این دولت علیّه در اثر تا کیدانی که شده سربازان و قزاقان مزبور در معرض دفعای نکرده اند و متأسفانه اخیراً اخیر رسیده که عده عشایر مزبور قوفالذکر در ساوجبلاغ بهیچوجه اطاعتی از صاحبمنصبان عثمانی نداشته بغارت خانه ها برداشته بناموس و عفاف اعالی نیز تعرض و دست اندازی مینمایند در ستادار باعظم نظراً مقصود باکی که اولیای دولت علیّه ایران به زهدت خطه آذربایجان از قوای اجنبی دارند و شماره درین بین مراد مجاهدات خود را نقیب و بانواع وسایل تثبیت می نمایند با نهایت احترام زحمت افزا میشود که ذات محترم جناب مستطاب عتی و نصرت اولیای دولت علیّه عثمانی باالعیینه تصدیق دارند این تجاوزات علاوه بر اینکه به بیطرفی ایران زحمتی شدید توجه میدهد و با مقررات عهدی و حقوقی و مناسبات حدودی که رعایت حفاظت آنها را بیش از هر دولت کار گذاران آندولت علیّه از روی هم آئینی ذمه دار هستند مناقضی عظیم دارد دائره منازعه را نیز در خاک این دولت بی طرف بسط و توسعه داده مواقع و اماکی را که از قوای اجنبی میرا است بدین واسطه آرایش میدهد بسا برین دوستدار توجه خاطر ذات مفارقت بنامی را بمذلول مراسلات میدهد سابقه خود عطف عنان داده تجاوز عساکر و عشایر و قدریات منصرف و رفتار متغذین حدودی آن دولت علیّه را که قطعاً باعث انقلاب حدود و تزلزل آرامش سرحد نشینان و آسودگی خاک مقدس ایران و منافعی بیطرفی این دولت است حقاً و اصولاً پروتست نموده قویاً عرضده است که بهمین سفیرانه آن ذات عتی سفارت پناهی اوامر مؤثره مؤکده در رفع این تجاوزات و رجعت عساکر و عشایر و رعیت مشرقات و روابط حدودیه از مقامات لازمه صدر و اولیای دولت متبوعه دوستدار را ازین معنی توجه قرین امتنان و تشکر فرمایند تا بدین وسیله اهتمام اولیای این دولت علیّه در زهدت آذربایجان از قوای اجنبی به حصول نتیجه مطلوبه مؤدی شده بعوالم یکانگی اولیای در دولت اسلام خوبی بیش از پیش داده اید

(محمد علی علاء السلطنه)

مراسلات سفارت کبرای عثمانی بوزارت امور خارجه ۱۸ محرم ۱۳۳۳

با کمال تأسف عرضه را که حبيب الله پسر تاجر باشی عثمانی مقیم اردبیل سفارتکبری تقدیم داشته برای مزید استحضار خاطر اصول شناس آن ذات اشرف وزارت پناهی عیناً شرح می نماید :

معضی اطلاع خاطر مبارک عرض حال را عرضه میدارم در ۲۴ ذیحجه ۱۳۳۲ میرزا مهدی اگنت قسول گری روس بهمراهی چند نفر فرانس حکومتی ایران غفله وارد حجره تجارنی جان تازان شده جناب ابوی حاج ابراهیم خطیب تاجر باشی دولت عثمانیه را استفسار تاجر باشی در خانه بود فوراً جان تازان را از حجره خارج و قتل و مسهور کردند خودمان را گرفتار آوردند خانه بعضی نوشتهجات واجیع باشی شبیندر و غیره از حجره و خانه داشت بردند تاجر باشی را باجنس شر گرفتار به قلمه ایران نزد عجل الدین نایب الحکومه نواب والا شاهزاده مقتدر انبویه حکمران اردبیل بردند بعد از ورود معلوم شد که هفت نفر از اتباع را هم گرفتار و محبوس کرده اند در مجلس نایب الحکومه بندکان و اتباع را استتظاف کرده تاجر باشی را قسول روس احضار و آنچه که بی احترامی و کتک کاری داشت در حق تاجر باشی بعمل آورده دو روز مارا نگه داشتند بعد از دو یوم از چهار نفر اتباع که تاجر بودند مانقی وجه نقد نایب الحکومه دریافت کرده و خانه آنها را گماشتگان قسول روس تفتیش بعد مرخص کردند خود تاجر باشی را بهمراهی میرزا سعید و میرزا رشید تاجران و موسیس مسیحی بعد از اخذ قبری وجه نقد نایب الحکومه بهمراهی سه چهار نفر قزاق روس روانه روسیه نمود از فرار معلوم گویا از آستارای روس بطرف لنکران عبور داده اند و یکی از تاجر اردبیل خود چیز ثار ضماحت کرده از محبس خلاصی داده مشغول حفظ اهل و عیال تاجر باشی و دعا گوئی دولت علیه عثمانی هشتم و مشیدی ابراهیم تاجر تبعه عثمانی که یکی از چهار نفر معروضه است مجسدا گرفتار و روانه روسیه نمودند (دوستدار منجبر است که این قبیل رفتار و حرکات جریان مأمورین روس را خاصه که به مشارکت و همراهی مأمورین محلیه آذربایجان در بره اتباع و مأمورین رسمی دولت متبوعه دوستدار که بواسطه سکونت داشتن در خاک دولت دوست هم بدین زهدجوار بترتیب برای محافظه و استخلاص خود قبلاً تدابیری اتخاذ نموده بودند دگری میدارند بچه حمل نماید از یکطرف دولت علیه ایران ببطرفی خود را اعلان و از طرف دیگر مأمورین روس با مأمورین محلیه آن دولت علیه مضیر تمام قوانین و قواعد عالم در بره اتباع و مأمورین عثمانی از هیچگونه رفتار خلاف قاعده از قبیل حبس و توقیف و زجر و گرفتن اوراق رسمی و وجوه نقدی و غصب اموال و قتل و جلب نفوس آنها قزو گذار نموده اند لهذا دوستدار حقاً و اصولاً رفتار و حرکات مأمورین روس و مأمورین محلیه آن دولت علیه را نسبت به مأمورین و اتباع عثمانی فوراً بروئت نموده و مصراً منع و جلوگیری از آن رفتار را در باره باقی مأموران مأمورین و اتباع عثمانی ساکنین خاک ایران طلب و برای تصدیق آنچه مظلومی که در این مدت از طرف مأمورین روس بشرکت و کتک مأمورین محلیه آندولت

علیه در باره عثمانیان ساکنین خاک ایران واقع گردیده قیود احتیاطیه را ذکر و قید مینماید.
 هندوآره احترامات فایده را تجدید میکند (عاصم)

فهرده (۱+۹) متحدالمان وزارت امور خارجه سفارتین لندن

و بطرو گراد ۱۸ محرم ۱۳۳۳

روزنامه رعد در شماره ۳۲ مورخه ۱۴ شهر حال شرحی درج نموده بود که : نظر
 باظهارات مساعدت آمیز دولت روسیه دولت ایران ظاهراً وعده داده است که بیطرفی دوستانه
 خود را نسبت بروسیه حفظ نماید چون در مقابل اظهارات شفاهی وزیر مختار روس که
 خلاصه آن در تاریخ ۲۵ ذی حجه بحضرت مستطابعلی مختار روس داده بود دولت علیه بهیچوجه
 وعده بیطرفی دوستانه نداده و این شایعه بی اساس بود و بعداً با اعلان بیطرفی کامل و مطلق
 دولت علیه مخالفت داشت وزارت امور خارجه سفیرش را مجبور دین که مسئله بیطرفی
 دوستانه را در جریده فوق الذکر تردید و تکذیب نماید و اینک لفاً دو قطعه از جریده رعد
 که دایر باین موضوع است برای استحضار خاطر شریف اوسان میشود در اینموقع لازم بمشمارد
 بطلاع جناب مستطابعلی برساند که مندرجات روزنامه رعد مبنی بر یاد داشت مفضلیه بوده
 است که وزیر مختار روس در طهران باذره مزبوره فرستاده و در آن یاد داشت آقای وزیر
 مختار اشارت نموده اند که دولت ایران در مقابل نیات صادقانه که از طرف دولت روسیه
 ایران شده است وعده بیطرفی دوستانه داده اند ظاهراً وزیر مختار روس اسماً این یاد داشت
 را همان اظهارات شفاهی خود بحضرت اشرف اقلی رئیس انوزراء قرار داده است در
 صورتی که آقای رئیس الوزراء در جواب بیانات وزیر مختار روس بهیچوجه وعده بیطرفی
 دوستانه نداده و بلکه لزوم خروج قشون روس را یاد آور شده اند (علاء السلطنه)

فهرده (۱۱۰) تلگراف وزارت امور خارجه سفارتین لندن

و بطر ۲۱ محرم ۱۳۳۳

در تکمیل تلگراف ۱۵ محرم جنابعلی را منبضر دیدارم گذشته از اینکه او نیای دولت
 روسیه در ممانعت از اقدام خود سرانه شجاع السوله مساعدت بروز نمادند شجاع الدوله
 مشغول جمع آوری قشون در میان دو آب بوده علاوه بر این در موفقی که دولت حرسانت
 باید از سرحدات خود مخیر باشد مخبرات تلگرافی بین سواجیلایخ و تریز را مانع شده است
 دولتی سواجیلایخ را در مراغه توقیف و نوشتهجات را باز میکنند از این رفتارها مفاسد عظیمه
 تولید میشود مراتب را بوزیر خارجه خاطر نشان عاقبت وخیده این رفتار را حالی و تقاضا نمائید
 شجاع الدوله را ممانعت و اقدام کند چندی از آذربایجان مسافرت نموده اسباب انقلابات
 خطرناک نشود منتظر جواب فوری هستم (علاء السلطنه)

فهرده (۱۱۱) تلگراف وزیر مختار ایران مقیم بطرو گراد

بوزار خارجه ۲۳ محرم ۱۳۳۳

بوزیر امور خارجه مذاکرات لازمه نمود میگویند چنانکه وزیر مختار در طهران اظهار
 نموده است مقصود از مراجعت شجاع الدوله انتظام امور خود در مراغه است و شجاع الدوله

مشغول تهیه وسایل برای جلوگیری هجوم آکراد به تبریز است درحقیقت خود دولت علیه میبایست باین خیال بفتد و سرحد داری شجاع الدوله و غیره اصل ندارد مناسب است صحیح دولت علیه مساعدت و همراهی از شجاع الدوله درحفظ امنیت مراغه و جلوگیری از هجوم آکراد به تبریز نماید و منتظر بوده و میباشم که دولت علیه در این باب مساعدت و همراهی خود را نشان بدهد سفیر کبیر انگلیس هم در این باب مذاکرات کرده جواب فوق را داده ایم میگویند پانصد نفر قشون عثمانی وارد ساوجبلاغ شده و قسول روس رفته در مراغه سکنی دارد این قمره هم باعث مساعدت از شجاع الدوله شده است و از اوجهایت دارند که در مراغه استمداد قلبی تهیه بکنند

(اسحق)

نمره (۱۱۲)

راپورت تلگرافی ساوجبلاغ مورخه

۱۳ محرم ۱۳۳۳ (وصول ۲۳ محرم)

متصرف کرکوک و شیخ جلال الدین با دوست نفع عسکر و پانصد نفر عشاير طرف عصر وارد حکومت جلیله در تلگرافخانه بودند که خود متصرف به تلگرافخانه آمده و گله میکرد که چرا باستقبال نیامدید جواب دادند من تا با امروز نمیدانم شما بدوستی داخل خاک ایران شده اید یا بدشمنی که من لازمه اقدامات را بعمل بیآورم و در صورت دوستی بیچیدگی بساخلو ایرانی چه علت دارد متصرف میگفت که خیر ما بمعاونت شماها آمده ایم و برادریم صحبت کتان بحکومت رفتند شهر خیلی در تزلزل و وحشت است (سلطان محمود)

نمره (۱۱۳)

راپورت تلگرافی گوکان ۱۴ محرم ۱۳۳۳ (وصول ۲۳ محرم)
فوج اول خاصه که احضار مراغه شده اند مقدمه آنها با بچی خان میرپنجه عازم شده عقبه آنها هم امروز و فردا میروند و شحت نظر تویچی بهار لو برای آوردن توپ از تبریز بمراغه امروز از گوکان عازم تبریز شدند (محمد تلگرافچی)

نمره (۱۱۴)

راپورت تلگرافی میان دو آب مورخه ۱۵ محرم ۱۳۳۳ (وصول ۲۳ محرم)
دیشب دو ساعت از شب گذشته قشون ساوجبلاغ با اجزای خود وارد میان دو آب شدند و فعلا در میان دو آب هستند (عبدالحسین)

نمره (۱۱۵)

راپورت تلگرافی مراغه ۱۵ محرم ۱۳۳۳ (وصول ۲۳ محرم)
شجاع الدوله امروز صبح قریب ششصد سوار و هفتصد سرباز حاضر مراغه را با سه عراده توپ اعزام میان دو آب نموده و میخواهد از عقب هم هرچه سوار و سرباز حاضر شد بفرستد خود نیز بعد از رفع نواقص اردو عازم میان دو آب خواهد شد (محمد رضا)

نمره (۱۱۶)

راپورت تلگرافی ساوجبلاغ ۱۵ محرم ۱۳۳۳ (وصول ۲۳ محرم)
دیروز عده عساکر شجاع الدوله عثمانی یا همراهانی که دارند بعضی رسانیده پس از عرض راپورت با یزید آقا بقول خودش با پنجاه نفر محمد امین آقا پیران با یکصد نفر وارد طرف عصر سهام السلطان قوم قراء یا کریم آقا و رضا آقا پسران آقای امیر پنجه آمده پسر های حاج ایل خانی هیچوقت از شهر غفلت ندارند ولی اغلب عشاير آقاییان داخله را بحکومت جلیله بخود جلب و یا آنها همراهی ندارد کسی که جسارت را از حد گذرانند محمد آقای

ایران است در روز شنبه که حکومت جلپه با تهاق این چاکر، نومدیر پست و کفیل کار گذاری به باز خرید مشرف رفته بودند مذاکرات متعل از هر قیل نمودند از جمله اظهار داشتند که شما خودتان میگویند اینجا خاک ایران و ما بمعاونت شما آمده ایم و همه مسلمان هستیم اگر این اظهارات صحیح است اهالی ساوجبلاغ که بشما از اهالی میان دو آب و مراغه نزدیک تر است با اهل اینجا این معاملات را بنمائید اغلب خانه ها را غارت و زنهای بی عصمت شده اند من که این حال را از همراهان شما می بینم چگونه حرفهای شما را باور نمایم و شما را بسمت میان دو آب راه بدهم محمد امین آقا بنای داد و فریاد را گذاشته که تو از امرتیت خود دست نمی کشی و ما را با این حرفها قریب مینهی کاغذ حساب که بمن نوشته الان در جیب من است و من تابع دولت عثمانی بوده و هر چه حکم نمایند اطاعت خواهم نمود حکومت جلپه بی ملاحظه با کماز تشدد جواب دادند صریحاً دوبروی متصرف و کماندان و آقایان قضات و حاضرین میگویم هنوز لباس سرایزی جد من حاضر و از دولت ایران صاحب دوسه گرو در املاک شده ام با این حرفها من هم مثل تو خودم و املاکم را بیاد فنا نمیدهم تا ساوجبلاغ و لاهیجان خاک بلد ایران است من و تو با این حرفها نمی توانم تابع کسی دیگر بشویم برعکس حاج المخانم به حکومت جلپه بیغام داد که ایاً ملاحظه نداشته باشند کسی را از کمونیک یک زاده نمیکذارم رد شود سهل است که تمام را با شور و هیبت سایر اهالی و مساعدت دولت مشوعه خود از ساوجبلاغ خارج می نمایم امیر اسعد پسر خود را نزد تمام مامورین فرداً فرد فرستاده ام که بکلی مطمئن باشید هر چه در سواد برای حفظ حرارتاره لازم دارید میبرسم و اگر خیلی وحشت دارید چند روزی بیاید در آگری قاش (۱) بناید فعلاً بسکه به هل شهر اذیت نمینمایند تماماً متضرر و ایاً باطناً همراهی ندارند درب خانها را شکسته بزور داخل میشوند و آنچه دستشان میرسد به بیغما میرند و بی نصستی می نمایند هر چه رؤسا و مشایخ خودشان نصیحت می نمایند بخرج عشایر نمیرود و انهای پست خانه را دوبروز از کارونسرا کشیده بردانند حکومت چند مرتبه مطالبه نمود امری نبخشیده است اهالی حالا قدر دولت و مامورین دولت خود را بخوبی دانسته اند و اغلب آقایان و عشایر فعلاً با حکومت همراه میباشند (سلطان محمود)

نمبره (۱۱۷) راپورت تنگراتی ساوجبلاغ ۱۶ محرم ۱۳۳۳

(وصول ۲۳ محرم)

از طرف حکومت جلپه نشانه و از طرف متصرف عکرا امروزه اتفاق در کویچه ها و بازارها گردش می نمایند و از مهمات عشایر جلوگیری شد فعلاً شهر آرام اسپه ای بستخانه را که برده بودند بعد از مذاکرات زیاد امروز حکومت جلپه گرفته دسترد داشتند بر حسب راپورت کار کذر بانه بطوریک سابقاً عرض شده بود مشرف بیغما به چند نفر صاحب منصب و شیخ فجم الدین بیانه آمده بعد از مذاکرات بایک زانگان آنجا مشرف به سلیمانیه مراجعت نموده سایرین منتظر دستور العمل میباشند (سلطان محمود)

(۱) آگری قاش دهی است در شمال شرقی ساوجبلاغ

نمبره (۱۱۸)

راپورت تلگرافی مراغه ۱۶ محرم ۱۳۳۳

(وصول ۲۳ محرم)

بئك عزاده توب بزرگ نه ساتي عطري هم امروز بلك عنده تويجي بيان دوآب اعزام نمودند
(محمد رضا)

نمبره (۱۱۹)

راپورت تلگرافی بين دوآب ۱۶ محرم ۱۳۳۳

(. وصول ۲۳ محرم)

ديروز چهار بخروب مانده بين قراول اردو از قبيل سوار و سرباز و توب و فووخانه اتصالاً
از طرف مراغه برسد (عبدالحميد)

نمبره (۱۲۰)

راپورت تلگرافی ساوجبلاغ ۱۶ محرم ۱۳۳۳

(وصول ۲۳ محرم)

ديروز عصر حاجي احمد را كه اتياء و اسناد قنولگري به او سپرده شده بود متصرف
خواستنه هرجه بود ضبط نمودند اكنط دولت بهبه و سر كيسپانس را غارت نموده ادرب و
بشجرايش را سوزانده و فروخته اند اسكندر جان گريانس تبعه خود دولت عثمانی كه تر كاش
در تحت محافظه قراول حكومتي با مهر و موم شهسرو و آقا ميرزا علي قاضي بود پنجهزار
تومان قرآن و ساير مخطوطه و اسنادش را به اطلاع شهسودري ضبط و قراول هارا عذر خواسته اند
اغلب آقا يان داخله خود مان بدبو نخانه حكومتي جمع شده اظهار اطاعت بحكومت مي
نمايند وضع شهر امروز تشهير پيدا كرده و اهالي نسبت بولادين بطور جرات و جسارت
و شمار مي نمايند (سلطان محمود)

نمبره (۱۲۱)

مراسله سفارت روس بوزارت امور خارجه مورخه ۲۳ محرم ۱۳۳۳

از قرار كه تلگرافاً بدوستان اطلاع داده اند عثمانيهما در ساوجبلاغ اسباب و اموال
پالكويتك و روس قبول آنجا را ضبط و تصرف نموده اند لهذا دوستان با نهايت توفير و
احترام از جناب مستطاب اشرف عالي حواشيد است مقرر فرمائيد از سفارت كبراي عثمانی
بخواهند فوراً تلگراف نمايند كه اسباب و اموال قنول مزبور را تسليم و تحويل حكومت
محلي نمايند و الا به قنولگريهاي اميراعزوري در آذربيجان حكم خواهد شد كه تمام
اموال و اسباب قبول هني عثمانی را ضبط و تصرف نمايند درين موقع احضارت فايقه را
تجديد مينمايند (گوستويوس)

نمبره (۱۲۲)

مراسله وزارت امور خارجه بفرات كبراي عثمانی مورخه ۲۸ محرم

مطابق اخباری كه در اين چند روزه اخير بدوستان رسیده است معلوم ميشود كه باز
هم رؤسای عشایر و متنفذين حدودی آنديوات غلبه از قبيل شيخ جلال الدين و شيخ عالی
طويلا و ديگران در خاک اين دولت عليه در نزديكي ساوجبلاغ و باه برخلاف انتظار اونيای
دولت و بيطرفی ايران در تعقيب رفتار ساجه خود به تحريك عشایر و علماء و رؤسای ایلات
اشتغال دارند علاوه متصرف سليمانيه بعبت چند صاحبمستب و عده قاطر سوار و چند نفر
از رؤسای ديگر از قبيل خليفه صمد و صالح و شيخ محمد و پسر سليمان آقا در فريه

روایت و دریند و قریه بسوه خاکه ایران باعده از قوای نظامی عثمانی و چند عراده توپ
 اقامت و در بانه بیك زانجان را نهیج مشغول جمع آوری استعداد هستند که بطرف سقر
 وساوجیلاج و مگرکی حرکت نمایند درین ایس اخبار تجاوز نظامیان آن دولت علیه را به خاک
 مقدس ایران که برخلاف روابط و دادیه حسنه بین الدولتین و مغایر بیطرفی ایران در جنگ
 های قبلی دنیا است پروتست نموده از آن جناب مستغلب قویاً متمنی است اوامر فوریه صادر
 فرمایند که عساکر و رؤسای عشایر مزبور از خاک ایران رحمت و بدین وسیله رعایت بی
 طرفی این دولت کاملاً بعمل آید (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۳۳) مراسله سفارت کبرای عثمانی به وزارت

امور خارجه ۲۴ محرم ۱۳۳۳

در جواب محترم مراسله ذات اشرف وزارت باهی مورخه ۱۸ محرم دایر بمسئله ساوجیلاج
 و شرحی که آن طورها از روی ادعای مامورین محلیه آنجا مرقوم داشته بودند زحمت
 افزا میگردد این مامورینی که اقوال و راپورت هایشان امروز در نزد اولیاء عظام آن دولت
 علیه بصدق و صحت تلقی میگردد قبل از دخول دولت متبوعه در ستاد بحرب حاضر مکرر
 در مقابل شکایات محفانه چندین ساله سفارت کبری اظهار میداشتند که تمامشان بدون میل و
 اراده دولت در آنجا مامور و بهیچوجه گوش باسرو نواهی مرکز نمیدهند چنانچه بکرات
 اوامر قطعی هم در بعضی از امور بانها اصدار و کتبا به سفارت کبری اشتهار میشد ولی بدون
 اینکه منمر نمری گردد بطوریکه اوراق سفارت سنیه و وزارت جلیله امور خارجه شاهد صدق
 حال میباشد درین صورت چه شده است که اکنون به راپورت های همان مامورین معلوم
 الحال تالین درجه موافق باحقیقت شمرده و اهمیت داده میشود و علاوه بر آن پس از دخول
 دولت عثمانی به جنگ آنهمه تمذیات و تجاوزات و مظالم از قبیل حبس و توقیف و تبعید و
 زجر و غصب اموال و مال اشجاره و مسدود نمودن تجارت خانها و قتل و صلب نفوس که
 مامورین سیاسی و نظامی روس با کمک و شرکت همان مامورین محلیه در باره مامورین
 رسمی و اتباع و تجار عثمانی مجری داشته اند بهیچوجه در نظر اولیای عظام آن دولت علیه
 (زیانی شدید به بیطرفی ایران توجه نکرده و با متررات عهدی و حقوقی منافاتی عظیم نداشته)
 ولی راپورت های آن مامورین معلوم الحال موجب مرقوم داشتن آن مراسلات که حقیقه ملاحظه
 اش شایان بسی تعجب و تاسف بود گردیده است و گذشته از اینکه ادعای مامورین مزبور در خصوص
 تعرض بانفوس و عفاف و غنرت خانه های ساکنین آنجا کذب محض است دوستدار متعجب
 است که چرا مامورین محلیه آذربایجان فقط بدان این قبیل راپورت هائی که در ضمن
 مراسلات عمیده اخیره آن وزارت معزی الیه بابک اهمیت فوق اندازه درج گردیده اکتفا
 نموده اند و بهیچوجه راپورت های دیگر راجع به عودت شجاع الدوله و اقداماتش در
 اجماع عساکر و عشایر برضد دولت عثمانی و آنهمه تحریکات و تشویقات مفسدت کارانه و
 هم چنین نطق های آتشین فرماندهان عثمانی در محل های مصفا شده از وجود قشون اغیار
 دایر به جان بازی خودشان در راه دین و استخلاص برادران ایرانی خود از جنگ اسارت

و ظلم اجانب را نپسندند بپرحال اگر هم عساکر عثمانی وارد ساوجبلاغ شده اند برای خلاصی اهالی و اتباع ستمدیده عثمانی از دست جور و اغتصاب اجانب و منزله نمودن آن سامان بوده است و اگراد و عشایر هم اگر بطوریکه مرقوم فرموده اند بانها ملحق شده اند سبب اظهار من الشمس می باشد علاوه بر اینکه تاریخ چندسال اخیر بران بهترین گواه صادق است که در عرض این مدت عشایر و اگراد آن حوالی به چه مصائب و غلظت فرسائی از دست روس ها دچار بوده اند مسلماً هر ذی حسی و قبیله ای خود را حتم نموده برای اجبای خود از موقع استفاده خواهد کرد دیگر محتاج به هیچگونه تحریک و تشویق نمیباشد و البته آنان مسلمان و چنین موقعی که مسئله حیات و مسات علم اسلام در بین و احکام جهان و دفاع هم از مقام مشیخت عظمای اسلامی و عموم حجج اسلام و علمای اعلام صادر گردیده تا کزیر از اطاعت به احکام الهیه بوده و بوظایف ختمه دیده خود عمل نموده اند دیگریش از این مزاحمت خاطر ذات اشرف عالی را جایز ندانسته و نظر متذکرانه اولیاء فخام دولت علیه ایران را بان پروتست های غیر محققه جلب و انتقام وسیله احترامات فایده را تجدید مینماید (عاصم)

فصله (۱۲۴) تلگراف نایب الایاله آذربایجان ۲۴ محرم ۱۳۳۳

(دیروز تا عصر دو فقره تلگراف دیگر از آقای سردار مگری رسیده عیناً مرقوم میسند :
صبح عریضه تلگرافی عرض کرده تکلیف فدوی استعدا نمود البته علی افندی به عسکر قاطر سوار وارد شد تکلیف فدوی و سایر رؤسای ادارات و ساخطو را همین فرمائید محمد حسین مگری) ایضاً « دستخط تلگرافی زیارت یکساعت قبل علی افندی اسی نفر قاطر سوار وارد تا ده دقیقه دیگر شیخ جلال الدین با عساکر و عشایر پیاده میشوند بک چومه سرباز و پنج نفر قزاق بعد از حرکت فشان روس در سرباز خانه گذاشته بودم که خرابی تسلیحه قزاق را به آنجا منزل بدهم عسکر وارد چند تیر کلوله « قزاق و سرباز خالی کرده سرباز خانه را تخلیه و خودشان منزل نمودند چون دولت علیه ایران بی طرف است از طرف قزاق و فراول جلوگیری نشد ولی تکلیف فدوی و رؤسای ادارات معلوم نیست سیم هم امشب دایر خواهد بود فردا بقیاً برخوردارند چید احمد الله بوضع ولایت اطلاع کامل دارید عرض فدوی زاید است مستعدی است امشب را تکلیف معلوم فرمائید بی جهت جمعی مقتضی تشویم شخصی که فدوی دیده و میباشند بی طرفی بخارجشان نمیرود مستعدی تکلیف فدوی است چاکر محمد حسین مگری « بنده باز دستور العمل بی طرفی را داده جداً تأکید کردم تا ممکن دارند در حانت بی طرفی باقی باشند و از مجمل حرکت تمسبند اگر بدانند عده به همورین خواهد رسید و ناچار بر حرکت باشند متفقاً حرکت نمایند دیگر از سردار مگری تلگرافی نرسیده آخرین زابورت تلگرافی هبئی بر ورود شیخ جلال الدین و متصرف کرکوک و مسجیتی که متصرف کرکوک با سردار مگری نموده البته به نظر مبارک رسیده دو تانی هم که خبری برسد بعرض خواهد رسید

(نقی)

شماره (۱۲۵) تلگراف وزارت خارجه بکار حسداری و نایب الاماره بیرز

مورخه ۲۶ محرم ۱۳۳۳

سفارت عثمانی می نویسد دو واقعه دستگیری و تبعید حاجی ابراهیم خلیل تاجر باشی عثمانی و چهار نفر اتباع عثمانی در اردبیل مأمورین حکومتی آنجا یا اکتس فستونگری تراکت داشته فرایشها اتباع مزبوره را گرفتار و به قلمه نزد مجل الملک نایب الحکومه برده مشارالیه آنها را استتطاق و مبالغی وجه نقد از آنها دریافت و آنها را بهمراه عمده قزاق روس روانه روسیه نموده است مبدانید اگر مراتب فوق صحت داشته باشد چقدر بر خلاف بی طرفی رفتار شده حکومت محلیه چرا باید برخلاف وظیفه و دستور العمل مرکز خود این اندازه جدارت کرده اتباع دون متعصبه را در خاک بیطرف ایران دستگیر و استتطاق و بون از آنها گرفته به روسیه بفرستد فرمناً که اکتس و قزاقن روس اقدام باین حرکت میکردند کار صورت دیگر داشت و دولت بواسطه جهالت و وظیفه ناشناسی حکام محلیه دوچار اعتراض سفارت نمیکردید لازم است اولاً تحقیق نمائید که اظهارات سفارت عثمانی صحت دارد یا خیر ثانیاً بر طبق تأکیدات سابقه بتمن حکام ونواب آذربایجن مجدداً دستور العمل های اکید بدهید که در این قبیل موارد ابدأ مباحثه نکرده مسائل دولت مزبور خود را که حفظ کامل بی طرفی است رعایت و ذره نژیب این رویه منحرف نشده اسباب درد سر برای دولت فراهم نیاورند و ثالثاً هر چه مجالی الملک واقعاً این اقدامات را کرده در افعال او اهتمام دیگری را بجای او فرستید اقدامات را منتظر

(محمد علی علاء السلطنه)

شماره (۱۲۶) تلگراف وزارت امور خارجه بسفارتکبری اسلامبول ۲۵ محرم ۱۳۳۳

در حقیقت سندیج و اطراف کردستان در نهایت امنیت و آرامش است خبر میرسد که مأمور عثمانی در سندیج اظهار میدارد که عمده عسکر و قاطر سوار بکردستان خواهد آمد عثمانی ها موقع را مناسب برای خیالات تجاوز کارانه خود دیده بزمواقعی که آرامش دارند تجاوز بی جهت روس ها را با نجاها متوجه میدهند و برای دولت بیطرف مشکلات تولید میکنند جداً اقدام و نتیجه را اطلاع بدهید

شماره (۱۲۷) تلگراف وزارت امور خارجه بسفارت بطراوگراد غره صفر ۱۳۳۳

باسابقه احوال شجاع الدوله و تمدد حثیه از او امر دولت چگونه دولت روس توقع دارند که از طرف دولت همراهی بنیات فاسده او بشود و آیا این همراهی در این مورد در اذهان عامه چه اثری خواهد داشت اگر دولت روس با قصد شجاع الدوله در جلو گیری از اکراد موافقت دارند چرا در موقعیکه دولت خیان اعزام ولیعهد و جمع آوری استعداد از همین افواج داشت باخین دولت مساعدت نمودند البته جلو گیری از اکراد و حفظ امنیت داخلی را خود دولت کاملاً می تواند عهده نماید و در صورتیکه دولت روس با نظریات دولت مخالفت نکند اجرای این امر ممکن خواهند بود علاوه شجاع الدوله در قطع مخابرات تلگرافی و پستی در آن صفحات تمدد خود را با دولت عثمانی و ممکن نیست که دولت بتواند موافقتی با خیالات او

داشته باشد و مشکلات زیادی هم برای دولت تولید خواهد شد بهتر این است در زمینه اطلاعات سابق و این تلگراف با وزارت امور خارجه مذاکره و تمهید او را از آذربایجان خواسته نتیجه را اطلاع بنهید (علاء السلطنه)

شماره (۱۴۸) تلگراف وزیر مختار ایران از لندن بوزارت

امور خارجه ۲ صفر ۱۳۳۳

در باب شجاع آندوله میگویند همین زودی اصلاح میشود از صحبت سفارت روس استنباط میشود که روسها حضور شجاع آندوله را در ضدیت با عثمانی مفید و نفوذ او را در مطیع کردن مخالفین با روس کمک میداند ولی انگلیسها با ما همراهند و با دولت روس در سماعت شجاع آندوله خیلی مذاکره نموده اند در ضمن صحبت بیطرفی و اقدامات دولت علیه وزارت خارجه گله میکرد که دولت علیه با جسمدینی که لازم است به تجاوزات عثمانی پروتست ننکرده است اظهار تعجب کرده کینهم اطلاعات من برعکس است (مهدی)

شماره (۱۴۹) مراسله وزارت خارجه بسفارت روس ۲ صفر ۱۳۳۳

در جواب مراسله محترمه آن جناب جلالتاب مورخه ۲۳ محرم بانهایت احترام زحمت افزاست که مقارن وصول مراسله محترمه از تبریز تلگرافاً اطلاع داده اند که جنرال فنسول آندولت بیه مقیم تبریز در همین اظهاراتی بنایب ایاله آذربایجان نموده و دستدار مصمم بودم که مراتب را با اطلاع خاطر محترم رسانیده ضمناً خاطر آن جناب جلالتاب را به معترضات مرسله خود مورخه ۱۳ ذیحجه متوجه سازم در این مرسله دستدار متوجه آنجناب جلالتاب را به سوء اثری که از رفتار نظامیان آندولت بیه در آن موقع نسبت به شهرداری عثمانی در تبریز مسکن بود مترتب شود معذرت داشته و خواستار شده بودم که اوامر لازمه برای رفع توقیف دفتر خانه شهرداری و استخلاص شهندر فوراً صادر فرمائید و البته تصدیق خواهند فرمود که اگر در آن موقع به طوری که اولیای دولت متبوعه دستدار تقاضا کرده بودند و از طرف اولیای آندولت بیه کتباً و شفهاً وعده داده شده بود بی طرفی این دولت علیه را مأمورین نظامی و قسولگری آندولت بیه در خطه آذربایجان محترم شمرده حواله نیک از حدافعات نظامیان آندولت بیه در آن موقع بروز نمود جلوگیری فرموده بودند البته این وقایع ناگوار که برخلاف میل و آرزوی اولیای دولت متبوعه دستدار است واقع نمیشد همان طور که در آن موقع اقدامات مأمورین آندولت بیه را نسبت به مأمورین دولت علیه عثمانی ناقض بی طرفی ایران دانسته به جناب جلالتاب عالی خاطر نشان نمودم مدین است اقدامات کنونی مأمورین دولت علیه عثمانی را در ساوجبلاغ که راجع به وین قسولگری آندولت بیه بعمل آمده بهمان اندازه تجاوز بحقوق بی طرفی دولت علیه ایران دانسته خاطر اولیای امور دولت عثمانی را در اسلامبول و طهران باین نکته جلب و اقدامات لازمه برای جلوگیری از وقوع نظیر آن بعمل خواهد آورد و عجتاً نتیجه مذاکراتی که با سفارت کبرای عثمانی به عمل آمده این شده است که تلگرافاً مراتب را تحقیق و به مقتضیات آن رفتار نمایند ولی دستدار لازم می دانم که خاطر محترم را به این نکته متوجه سازم در صورتیکه رابطه تلگرافی آن حدود از جنیدی با بنظر طرف بواسطه اقدامات نظامیان

آن دولت بیه با امر کفر قطع گردیده و اخیراً ورود شجاع الدوله بمراغه بدون اجازه دولت در تحت حمایت نظامیان آندولت بیه مزید برعت گشته محاورات بسنی نیز متطوع گردیده است دولت چگونه میتواند توقعات آن جناب جلالتناوب را سریملاً بموقع اجری گذارده و ظکرافاً با کتباً اوامر لازمه بمامورین خود بدهد درین باب هم عطف توجه آن جناب را به مدلول مراسم خود مورخه ۲۳ محرم ۱۳۳۳ نموده متوقع و منتظر است که اوامر فوری اکید در واگذار کردن سیم هنی نمکراف آن حدود باختیار مامورین این دولت علیه و عدم تعرض به بست و رفع ید شجاع الدوله از آذربایجان که کرایاً کتباً و شفاهاً مساعدت آن جناب را تقاضا نموده ام صادر فرموده بطوریکه خواهش شده از وقوع حوادثیکه ناغض بیطرفی این دولت است جلوگیری فرمایند همواره احترامات قبیله را تجدید مینماید
(محمدتعلی علاء السلطنه)

شماره (۱۳۰)

مراسله وزارت خارجه سفارت کبری عثمانی

مورخه ۲ صفر ۱۳۳۳

گرامی مرسلات جوایبه جناب مستطاب عالی مورخه ۲۵ محرم ۱۳۳۳ واصل دست توقیر گردیده بانهایت احترام جواباً زحمت اقرا است که اهم مقاصد اونبای دولته ایران تزهت خاک پاک آذربایجان از قوای اجانب و حفظ بیطرفی دولت متبوعه خود در این محاربه حاضره دول است اولبای دولت آن درجه که در جور قدرت بوده است اهتمام و اقدام و کوشش خود را دریغ نکرده اند و اگر کاملاً بمصوب نتیجه مطلوبه مؤدی نکشته از نقطه نظر انصاف و عدالت بانوجه به اثرات معنوی و مادی این حوادث مشومیه که از هشت به سال قبل بواسطه عشایر و عساکر آندولت علیه بوفوع پیوسته جای ذره شکایت و دلنکی برای اونبای آندولت علیه باقی نخواهد ماند زیرا که نتیجه آن اقدامات است که سر مشق سوانح امروزه شده که متاسفانه واقعت خونینش علاوه بر انواع خسروانی که بخاک آذربایجان رسانیده و مپرساند بظوری که مرفوم میفرمایند سبب زیان بخاک پاک آن دولت علیه هم شده است مرفوم میفرمایند راجع به عودت شجاع الدوله و تجمعی که میکند و بانطق های آتشین فرماندهان عثمانی در محل هنی مصفا شده از وجود قشون اغیار و غیره مامورین ایران راپورت نمیدهند پاکم صراحت خاطر محترم ذات سفارت پناهی را مستحضر میسازم که اولبای دولت علیه ایران از اغیار و واقعات بی خبر نیستند و مامورین این دولت علیه درین باب طرفداری نمی نمایند و دولت ایران هم بملاحظه رعایت حفظ بیطرفی و پاک شدن آذربایجان از قوای اجانب و رفع تجاوزات همسایگان خود که هر یک رفتار دیکری را برای اقدامات تجاوز کارانه خود مآخذ قرار میدهند بالسبب اعتراض و اقدامات خود را حقیقت داده رجعت قوای آنان را توقع و تجاوز اعمالشان را پروتست نموده و مینماید و ضمناً یقین دارم تصدیق می نمایند که سفر وبانه و سوچولاج که میرا از قشون اغیار بود برای صفای آن نقاط پیر بود بجای نطق های مزبوره امر داده میشد شیخ نجم الدین و شیخ جلال الدین و یا شیخ علی شویلا دیکر رؤسای عشایر و سرکردگان عساکر و کارکنان کشوری آن دولت علیه یک زادگان

واعیان و علمادبکراهانی محیطه را کتباً و شفاهاً تحریر نکرده در همه مجموعی که تازه عهد حدودی بسته شده با تامل تجاوز به حدود نمی نمودند که از این وقوای اغیار توجیهی بمواقع بی اغیار نکرده و غیاری به بی طرفی این دولت نمی نشست متاسفانه وقتی اولیاء دولت هم کیش در عوض موافقت بدون اینکه حفاظت این دولت را در نظر بگیرند آن درجه بدایره اعتراضات خود بسط داده تحریرات و تجاوزات کارکنان خویش را که سبب رحمت شجاع الدوله معزول تبعید شده گردید آن طورها که مرقوم فرموده اند تلقی نمایند چگونه از تشیبات کار گذاران این دولت در نزهت آذربایجان امید نتیجه مطلوبه میتوان داشت

باصل مراسم اولیای دولت منبوعه خود در خاتمه مبادرت کرده تصدیق میدهد حفظ بی طرفی و آرامش اهالی خاک دولت هم آیین خود را از نظر دقت دور فرموده امر مؤکد صادر فرماید که قوای آن دولت علیه مواقع حدودی فوق الذکر را تخطیه تجاوزات خود را متروک رؤسای عشایر و لشکری و کشوری را ابعضی تشیبات غیر متظره منح و بین وسیله کمکی شیان پانبات و اهتمامات اولیای دولت ایران در پات شدن خاک آذربایجان از سایر اجانب بفرماید با انتظار توجهات مؤثره فوریه آن جناب مستغیب احترامات فایده را تجدید می نمایند

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۱۳۹)

منجد المائک به سفرای دولت علیه مورخه ۳ صفر ۱۳۳۳

مقارن حمله کشتی های جنگی عثمانی به بعضی از بندر روس در بحر اسود که خاک بین دو تن روس و عثمانی حتمی الوقوع گشت وزیر مختار روس با حضرت آقای رئیس لوزراء ملاقات و بر حسب تعلیه ای که از پترز برگرد به او داده بودند مذاکراتی در باب بی طرفی ایران نمود که شرح آنرا در تلواین مشروحه (ه) ملاحظه می نمایند شب همان روز که آقای مشاور الممائک معاون وزارت امور خارجه با وزیر مختار ملاقات کردند بیاناتی در تعقیب مذاکرات با آقای رئیس الوزراء نمودند که راپورت آنرا معاون وزارت خارجه کتباً به هیئت وزراء اطلاع دادند و سواد آن (ه) در جوف است بعد معلوم شد که وزیر مختار بیانات مزبور را به وزرای مختار انگلیس و فرانسه هم نموده و در باب تخطیه ایران از قشون روس و تعیین خساراتی که شاید از وقوع محاربه در خاک ایران بین مملکت وارد شود تمیناتی داده نظر به اهمیت مطلب وزارت خارجه در صدد بر آمد که تمینات شفاهی مزبور رسماً از سفارت روس در ضمن مراسم اشعار شود و بعد از مذاکرات زیادی بالاخره مراسله در تاریخ دوم محرم از سفارت روس رسید که سواد آن در جوف است (ه)

چون نکات شده که در این مراسم منظور دولت بود بکلی بیانات سابق وزیر مختار تایین داشت و تمام مساعدتها را منوط بشرطی کرده بودند لهذا با وزیر مختار مذاکره شد که این مراسم را پس گرفته در همان زمینه که شفاهاً مذاکره نموده است مراسم بنویسند به پس گرفتن مراسم راضی نندم بالاخره نکاتی که فرق داشت در ضمن ملاقات

(ه) نمره ۴۳ این کتاب ملاحظه شود (ه) نمره ۲۷ این کتاب ملاحظه شود

(ه) به نمره ۸۴ این کتاب رجوع شود

جنوباً بوزیر مختار بیان و این مذاکرات منجر بمراسله مورخه ۱۷ محرم گردید که وزیر مختار روس نوشته است (ه) اگر چه مدلول مرآسه اولی بواسطه این مرآسه نسخ میشود ولی باز در مسئله بردن قشون بجای اینکه هیچ قید و شرطی نشود گفته (ظلم) را قید کرده اند معلوم است که این گفته قبل هر قسم تصدیقی بوده و در هر موافقی ممکن است برای عدم جلب قشون خودشان از خاک ایران باین مسئله شوسل و وجود نداشتن ظلم را وسبب اقامت قشون قرار بدهند لهذا وزارت امور خارجه مشغول مذاکراتی باسفرات روس شده است که از این قید صرف نظر نمایند و نتیجه آن بجانب عالی اطلاع دادم خواهد شد

محمد علی (وزارت امور خارجه)

نمبره (۱۳۲)

تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار لندن مورخه ۵ صفر ۱۳۳۳

شجاع الدوله فعلا در میان دو آب خاصه جات دولت را تصرف وعایدت آنها را با نهایت دیکر محلی مصرف جمع آوری قوه میکنند و مسلم است که در این اقدامات پشت گرمی به روسها دارد و یقین است آنها این اجازه را به او داده اند اما بروست هائی که بی در پی به عثمانها شده وزیر مختار انگلیس مسبوق است که ملاحظه فرمائید از برتس هائیکه بروسها کرده ایم نبوده است و بی وسیله این تجوز را خود روسها به عثمانها دادند و هر قدر دولت خواست که روسها قشون خود را ببردند و بطرفی ایران را محترم شمارند تعری فیخشد علاوه بر اینکه قشون خود را ببردند آن اقدامات را در تبریز بر ضد عثمانی و آمان کردند و حالا عثمانی هم معامله بمثل کرده است در جواب ایران هم میگویند چون روسها از آذربایجان ما را تهدید و به پایزیه تجاوز کردند ما نیز مجبور به نقض بیطرفی شما و ورود به ایران هستیم این نکات را درست حالی نمایند که ابداً حق گناه ندارند و هر اقدامی عثمانی بکند از خود روسها سرمشق گرفته اند

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۳۳)

شرح مذاکرات حضرت اشرف آقای مشوفی الامتاک رئیس الوزراء

بلوزراء مختار انگلیس و روس باحضور حضرت اشرف وزیر امور خارجه ۵ صفر ۱۳۳۳ آقای رئیس الوزراء پیش آمد کار آذربایجان طوری است سکه باوجود اینکه مکرر مذاکره کرده ام باز مجبور شده ام که امروز جناب عالی را زحمت بدهم چه قبل از اعلان جنگ روس و عثمانی و چه بعد از آن اوضاع حاضر را پیش بینی کرده خواش نمودم سکه قشون روس از ایران انحصار بشود مسلماً با این مقصود دولت ایران موافقت نشد و این عدم موافقت با نیت صادقاته دولت ایران سکه منظوری جز خبر روسیه و ایران و انگلیس نداشت اوضاع را بنیچا کشانید و بروزتی بر خند عقاید دولت ایران روی میدهد حالا هم خواش خود را تجدید و تمنی میکنم قشون روس از ایران انحصار بشود و دولت ایران را آزاد بگذارند که بتواند بوظایف بیطرفی خود عمل کرده از این حوادث ناگوار جلوگیری کند و احساساتی که شاید خودتان هم حس میکنید به بیطرفی ایران سکه

(ه) به نمرة ۱۰۶ این کتاب رجوع شود

و از مبادی تغییر یافته دولت ایران در حفظ بیطرفی خود که تا حال با کمال مجاهدت تعقیب نموده موفقیت حاصل کند

(بعد از فرمایشات آقای رئیس الوزراء و وزراء مختار سکوتی فوق العاده اختیار نمودند) وزیر مختار انگلیس - در باب بیطرفی که حضرت اشرف رئیس الوزراء اظهار فرمودند مجبورم آنچه را که میدانم بگویم : از قراریکه برای من یقین حاصل شده در طهران هیچان فوق العاده در افکار عامه بر ضد دولت متحده مشاهده میشود منشی های سفارت کبرای عثمانی و سفارت آلمان و اطرش اتصالاً مشغول تحریک همچنان هستند بواسطه گزاف که برای سفارت آلمان فرستاده شده بود و من توفیق کردم واضح است برای مخارج سفارتی نسبت بلکه برای مصرف این تحریکات است و میدانم اگر دفعه دیگر پولی بفرستند بتوانم توفیق بکنم پنجر صاحب منصبان سوئدی تمایل خود را نسبت بالمان نمی توانند مستور دارند و بیم آنست که در صورت بروز انقلاب ژاندارمری بر ضد دولت با مردم همراهی کنند

آقای رئیس الوزراء - خواهش هائی که مکرر کردم برای این بود صکه امروز این اظهارات جنابالی را نشنوم از اینکه مجبورم میفرمائید عقاید خودم را خیلی واضح بیان کنم معذرت میخواهم متذکره باوجود مساعی دولت ایران در حفظ بیطرفی خود از هیچ طرف این بیطرفی درست رعایت نمیشود از آنجمله سلطان محمد شاه را که بنوسط سفارت انگلیس اقتدار و متوجه نظر باید نگاه کرد فدائیات شجاع الدوله و مساعدت و تقویتی را که نژاد میشود چه باید حمل کرد تشویق جنرال قسول تیریز رؤسای آذربایجان را به همراهی شجاع نمونه چه صورت دارد در اظهاراتی که جناب وزیر مختار انگلیس فرمودند ابتدا تصور نمیکند عتبه ژاندارمری اینطور باشد آنچه راجع به این افکار عامه اظهار داشتند پنهان نمیکند که ایرانیها میدانند هستند و ممکن است بعضی حیات داشته باشند ولی باید سبب را پیدا کرد غث و رفه میدو آن علت دارف نمود این اهل این ممالک هستیم و زحمت اهل این مملکت بخوبی واقف یقین دارم اگر بنقصد دولت ایران مساعدت بشود فوراً احساس تغییر خواهد کرد دولت ایران موفقیت کامل حاصل خواهد نمود و این قبیل تحریکات در اذهان اثری نخواهد داشت اصرار من هم در اینکه بنقصد دولت ایران موافقت بشود برای این است که بهانه بدست سایرین نیفتد و این همچنان روی نهد

وزیر مختار انگلیس - آنچه در باب ژاندارمری اظهار کردم اینطور شنیده ام خودم هم تصور نمیکند اینطور باشد حالا خوب است همقصد روسیه من در آنچه راجع به او است جواب حضرت اشرف رئیس الوزراء را بگویند

وزیر مختار روس - در باب بیطرفی آیا بیطرفی ایران مثل بیطرفی بلژیک نقض شده است آقای رئیس الوزراء - باید جناب وزیر مختار روس ملاحظه بکنند که میان ایران و بلژیک در اینموقع خیلی فرق است و ایرانیها مثل بلژیکی ها رفتار نکردند اگر آلمانها با بلژیکی ها اینطور رفتار کردند بلژیکی ها هم اینطور اسباب ابتلای آلمان را فراهم نمودند .

وزیر مختار روس - قشون روس چرا بيران آمد براي اين بود که چون و مال اتباع
خارجيه در خطر بود و سي قهر و سي قهر روسها را قطعه قطعه ميکردند .
مشاور التماثل - آمدن قشون روس ابتدا با اين جهت بود حتى در مدت چند سال انقلاب
ابتداً بجان و مال اتباع خارجيه تعرض نشد بلکه بمنزله جلوگيري از تحطيم و براي مساعدت به
مردم قشون روس وارد شد .

آقای رئيس الوزراء - مسير چرچيل دوست از اين واقعه اطلاع دارند خوب است دليل
آمدن قشون روس را از ایشان سؤال کنيد .

مستر چرچيل - وقتیکه عين الدوله تبريز را محاصره کرده بود و چند ماه محاصره طولانی
کشيد کار سکه شهر بچالي رسيد که عطف ميخوردند و مردم به قتلگيري های روس و
انگليس پناه بردند نمائندگان انگليس و روس در طهران از محمد علی ميرزا جدا تقاضا کردند
که محاصره تبريز را در مدت سه روز موقوف دارند وعده دادند و وفا نکردند آنوقت
بر حسب تقاضای سفیر انگليس و روس قشون روس با مقدار زیادی آذوقه وارد شد و از
آنوقت تا حال همیشه دولت ايران آمدن قشون را پروتست کرده است .
وزیر مختار روس - چه شد که در اين مدت چند سال دولت ايران رجعت قشون را با اين
جدیت تقاضا نمی کرد .

آقای رئيس الوزراء - اگر چه همیشه در هر موقع دولت ايران حضور قشون روس را
دو ايران پروتست کرده ولی اصرار امروزه براي موقع فوق العاده است که بواسطه جنگ
اتفاق افتاده و از اقامت قشون روس در ايران خطرات بزرگتری متوجه ايران شده است .
وزیر مختار روس - در باب شجاع الدوله اعتماد غریبی با و دارند چون آدمی است کاری
قرار شده است براي جلوگيري از آمدن عثمانی ها به تبريز قوای تشکیل بدهد اگر چه
در بطور گراد عقایدی که درباره شجاع الدوله دارند گاهی تغير میکند ولی گویا این
تربیات بر طبق دستور العمل فرمانفرمای قفقاز باشد .

آقای رئيس الوزراء - اقدامات شجاع الدوله و تقویتی که از او میشود چون اغلب
رؤسای آذربایجان با او شدت دارند ممکن است موجب جنگ داخلی شود و تولد مشکلات
لا ینحل براي دولت ايران بکند این هم من همان پیش بینی هایی است که کرده بودیم به آن
اهمیت داده شد و امروز اثرات آن ظاهر شده است و یقین است پیش آمد آذربایجان سایر نقاط
ايران هم عکس خواهد داد در اين موقع باید با کمال تنگ چهرت دولت ايران را اظهار کنم که اگر
دولت ايران بخواهد قوه تشکیل نماید بان اهمیت داده نمیشود و بعد همان قوه که خیلی بی نظم
تر از قوای است که دولت تشکیل بدهد منوسل میشوند ملاحظه فرمائید این پیش آمدها
چه اثرات بد در افکار عامه خواهد کرد و چقدر عقیده عامه را نسبت به بی طرفی ست
خواهند کرد تقاضای خود را در باب رجعت قشون بين ملاحظات تکرار و خواهش میکنم
ايران را بحال خود واگذار کشيد که بتواند از وقایع ناگوار جلوگیری نماید .

وزیر مختار روس - در موقع تجدید حدود چرا دولت ايران به همراهی دولتین متوسل

شد این مسئله برای این بود که دولت ایران در مقابل عثمانی نمیتوانست حقوق خود را حفظ نماید .
وزیر مختار انگلیس - مسئله حدود ابداً مربوط به مطالبی که مذاکره میشود نیست
وزیر مختار روس - دولت ایران چه میخواهد ؟

وزیر مختار انگلیس - بر واضح است ایران نه شماها را میخواهد نه شجاع اندوه را
آقای رئیس الوزراء - تمایل بعضی ایلات بطرفی تا وقتی است که مقصود مقابله با
قشون خارجی باشد وقتی که این علت مرتفع گردید چنانچه عثمانی بخواهد تجاوز بکند
دولت ایران با قوای خود پیش از آنچه از قوای حاضر در آذربایجان ممکن است عثمانی
صدمه وارد بیاورد صدمه وارد خواهد آورد

وزیر مختار انگلیس - نمی توانم پنهان کنم که برای ایران وضع مشکلی پیش آمده
کار شجاع الدوله در طهران اسباب انقلاب افکار عامه شده و دور نیست بسایر نقاط سرایت
بکند معلوم نیست اگر عثمانیها سوال کنند که چرا شجاع الدوله که نوکر ایران است
قوای محلی را بر ضد عثمانیها تجهیز میکند دولت ایران چه جواب خواهد داد اگر همقطار
روسیه من با فکر عامه اهمیت نمیدهد من ملاحظه مسلمانان رعیت انگلیس نمی توانم باین
مسئله اهمیت ندهم تصور میکنم قبل از آنکه دوماه دیگر بگذرد و هر پانزده روز یک
مرتبه ششیم در این باب صحبت بکنیم و نتیجه تکبیریم تا اینکه دولت ایران مجبور بشاید یک
طرف بشود خوب است راه حلی برای اینکه فکر کنیم به قید من خوب است قشون روس
مراجعت کنند حضرت اقدس به تبریز بروند قوه در آنجا تشکیل داده شود و چون روسیه
بشجاع الدوله اعتماد دارد ریاست قشون آذربایجان با او محول گردد

وزیر مختار روس - خوب است دولت ایران فکر کند که تبدیل بکدام طرف برای
ایران صرفه اش بیشتر است از بطوریکه پس از اخراج داد. اما که بعضی عسکر بدستور العمل
دولت با عثمانیها همراهی میکنند

وزیر مختار انگلیس - حالا موقع این مذاکره نیست که دولت ایران در تمایل بیکدی
از دو طرف صرفه خود را ملاحظه نماید

آقای رئیس الوزراء - خیالی مناسفم که بوجود افکار عامه و اقدامات عثمانی نسبت دولت
ایران باندازه حفظ بیطرفی خود را کرده که ممکن است هیئت دولت در بعضی اظفار
مشور هم باشد معیناً در بطوریکه سوء ظن حاصل کرده اند باز خواهش میکنم که
برای رفع این مشکلات ایران را بحال خود بگذرانند که با قوای خود از این حوادث
جلوگیری کنند در اینصورت با احتیاطی که از حیث اهل مملکت لازم یقین دارم دولت
ایران با قوای محلی خواهد توانست از حوادث جلوگیری نماید در صورت رجعت قشون عثمانی
عثمانیها هم تخطی نخواهند کرد و چون فرض محال محال نیست اگر هم تجاوز بکند
دولت ایران با آنها طرف خواهد شد معلوم است ما نمیخواهیم قشون روس از ایران خارج
بشود و بجای آنها قشون عثمانی بیاید .

وزیر مختار روس - آيا حضرت اشرف مي‌توانند دليلي واضح در هيچان افكار عمده بمن نشان بدهند .

آقاي رئيس الوزراء - ابتدا آرزو ندارم اين مسئله را جناب عالي واضح ملاحظه فرمائيد و اميد دارم اين طرز پيش نيايد که ملاحظه کنيد ولي بطور مثل ميگويم مردم اين معنکث يکي هستند چه دليل دارد در آن سرحد اين تمايلات بروز ميکنند و در ساير سرحدات که خالي از قشون خارجي است اين اتفاقات روي نميدهد

وزیر مختار انگليس - اطلاعاتي را که من دارم بايد اظهار کنم فتم مقدم خاتمين صحاص الممالک رئيس سنجابي را مهديان کرده و باو گفته است در صورتیکه انگليسا بيقداد بروند بايد باعتمانيها همراهي کند صحاص الممالک گفته من نوکر ايرانم هر حکمي بشود اطاعت خواهم کرد فتم مقام گفته است از دولت حکم صادر خواهم کرد

وزیر مختار روس - مراتب را تلگراف به بطرو گراد خواهم کرد و اين مذاکرات را بانجا اطلاع خواهم داد

وزیر مختار انگليس - تبليغ مذاکرات کافي نيست بايد ملاحظات خودتان را هم بگوئيد وزير مختار روس - چون آمدن قشون ايران بقاضاي سفارتيين شده خوب است هم قشون انگليس من هم بمن کمک کند ولي يقين دارم در بطرو گراد اين طور تصور خواهند کرد که ايران ميخواهد روسيه را بديوار فشار دهد

وزیر مختار انگليس - من مراتب را با ملاحظات خود تلگراف خواهم کرد

آقاي رئيس الوزراء - مقصود دولت ايران ابتدا اين نيست که دولت روس فشار بياورد اگر درست ملاحظه کنيد تصديق خواهيد کرد که نيات ايران در تقاضاي خود دابر برحمت قشون سديمانه بوده و پيش پيشي هاي من بظهور رسيده حالا هم تقاضاي خود را که باز در خير ايران و روسيه است تکرار ميکنم که از خطراتي که ايران را نهديد ميکنند جلوگيري شود معلوم است در صورت رجعت قشون حضرت اقدس وليعهد به تيريز تشریف خواهند برد قوه منظمي از قواي محلي در آنجا تشکيل خواهد يافت و چون دولت ايران منظوري جز موافقت با دو پيش ندارد پيشنهاده جناب وزير مختار انگليس را هم در تحت نظر دفت خواهد گرفت و ممکن هم هست که پذيرفته شود ولي اينکه جناب وزير مختار روس مي فرمايند تقاضاي من در بطرو گراد اثر حوبي نخواهد بخشيد دولت ايران بقدری در تقاضاي خود صادق و صميمي است که از تکرار اين خواهش در آتیه هم خود داري نخواهد کرد خيلي متشکر ميشوم که جناب وزير مختار روس فرمايند خبري که بموجب آن ميگويند همراهي بعضي عشاير باعتمانيها بدستور العمل دولت بوده نيهش جيست

وزیر مختار روس - چنين خبري از بطرو گراد بمن رسيده ولي هنوز تصديق نشده است مراتب را تلگراف ميکنم ولي ميدانم اثر بدی خواهد بخشيد

آقاي رئيس الوزراء - تا حال ميتوانم قول بدهم که دولت ايران بقدر ذره بر خلاف بي طرفي رفتار نکرده و باندازه بک قدم از جاده بيطرفي منحرف نشده اگر تقاضاي دولت

ایران اثر بد بخشید. جای تأسف است وئی این اثر مانع نخواهد شد که دولت ایران این تقاضای صمیمانه خود را تجدید و تکرار کند

آقای وزیر امور خارجه - از جناب وزیر مختار روس خواهش میکنم در ضمن تلگراف دلایلی را هم که آقای رئیس الوزراء اقامه فرمودند بیان نمایند
نمبره (۱۳۴) تلگراف وزارت خارجه سفارتین ایران در لندن و پترو گراد ۶ صفر ۱۳۳۳

از روزی که احتمال جنگ روس و عثمانی داده میشد اقدامات دولت در رجعت قشون روس و نظریات دولت در این مورد تلگرافاً به جناب عالی اطلاع داده شده در این اواخر دوباره شجاع الدوله بر خلاف میل دولت ایران مراجعت و بر حسب میل اولیاء دولت روسیه درصدد برآمد که افواج دولت را با حمایت قونسولگری مسلح و برای محاصره با عثمانی در میان دو آب اردو تشکیل کند مخاطرات بزرگتر به ایران متوجه شده زیرا عثمانی ها که به یطرفی ایران بواسطه ثبات قشون روس در ایران اهمیت نمیدادند اقدامات شجاع الدوله را نقض یطرفی مبشمارند و افکار عامه که بهین جهت قیست واقعی بین بی طرفی نمبگذاشت بیشتر متزلزل شده است گذشته از این مشکلات بواسطه خدبیت اغلب رؤسای آذربایجان باشجاع الدوله بقین است که عشا بری که بدون این محظور ممکن بود با جدیت دولت در حفظ یطرفی مسلک دولت را تعزیر نمایند به خیال مخالفت باشجاع الدوله با عثمانیها موافقت خواهند کرد و جنگ داخلی در ایران بروز خواهد کرد اگرچه تقاضای مکرر دولت ایران در رجعت قشون روس محل اعتنا واقع نشد و بیش بینی های دولت که به وزرای مختار روس وانگلیس اظهار شد کاملاً بظهور رسید این دفعه هم که از این پیش آمده ها و توسل و تشبیه روسها به شجاع الدوله و قوای داخلی ما خطرات بزرگ و مشکلات لابحال پیش بینی میشود لزوماً دوزمه شنبه چهارم صفر حضرت رئیس الوزراء در تعقیب مذاکرات سابقه وزرای مختار روس وانگلیس را دعوت و در ملاقاتی که سه ساعت با حضور اینجناب طول کشید اوضاع را به نشان خاطر نشان و تقاضا فرمودند که با دولت ایران که تحال با وجود تزلزل و همچنان افکار عامه و احکام علمای عثبات در اعلان جهاد بجدیت بی طرفی را حفظ کرده و از اتفادن ناگوار جلوگیری نموده است مساعدت کرده قشون روس از ایران احضار و دولت ایران در اعمال خود آزاد شود تا مقصود حاصل گردد بالاخره وزیر مختار انگلیس پیشنهاد سابق مازا تکرار نمودند که راه حل مسئله این است که قشون روس احضار شود و حضرت ولیمهد تبریز شریف بیرنه از قوای محلی قوه منظمی تشکیل یابد ولی ضمناً این مقوله را هم قید نمودند چون روسیه به شجاع الدوله اعتماد دارد ریاست قشون به او محول شود دولت ایران با وجود اقدامات خود سوائه شجاع الدوله محض بروز موافقت با روسیه ممکن است بتواند راهی برای حل این مسئله شجاع الدوله هم پیدا کرده با اقدامات لازمه از خطراتی که مسلکت را تهدید میکند جلوگیری نماید وزیر امور خارجه را ملاقات نظریات دولت را که در صلاح ایران و آنها است درست خاطر نشان هر چه زودتر تشبیه را

تلگراف کشید چون ظهور پیش بینی های ایران برای صمیمیت تقاضای اونیای ایران دلیل واضحی است اولیاء دولت ایران امیدوارند این دفعه با ابراز مساعدت ایران را از خطر حفظ و اولیای دولت را ممنون نمایند .
(محمد علی علاء السلطنه)

مراسله سفارت روس به وزارت امور خارجه
نمبره (۱۳۵)

۵ صفر ۱۳۳۳ (۶ صفر رسیده)

چون برای فرستادن دولت (۶ دسته) قزاق ایرانی و توبیخانه به راهی حاج شجاع الدوله یمراغه (۱) لازم بود که دفعه برای مخارج این کار مبلغ چهار هزار و دوست و نود و هشت منات و پنجاه کاپک و پس از آن از هشتم ماه یابر هفدهم ماه هم ماهی چهار هزار و هشتصد و پنجاه منات داده شود بملاحظه اینکه دولت علیه ایران به قزاق های ایرانی پول نمیدهد جناب شوکت ماب جانشین قفقاز اجازه داده اند که این وجوه از خزانه دولت امپراطوری پرداخته شود مشروط بر اینکه بعدها دولت علیه ایران این وجوه را مسترد دارند محض استحضار خاطر مودت مظاهر جناب مستطاب اشرفعلی زحمت افزا گردیده در بموقع احتیاطات فایقه را تجدید می نماید

تلگراف وزارت خارجه به سفارت پاریس
نمبره (۱۳۶)

۶ صفر ۱۳۳۳

حالا که تا اندازه از ترتیب مسبق شده اید لازم است مخصوصاً جداً اقدام نمائید که دولت فرانسه نقطه نظر ایران را در حفظ بیطرفی خود تایید نماید دولت میدانند که اقدام امروزی دولت فرانسه در نزد دولت روس راجع به بردن قشون خودشان از ایران و حفظ بیطرفی ما و عدم مداخلات در مالیه و غیره خیلی مؤثر و مفید است و مخصوصاً از جنابعالی انتظار دارم که با اطلاعاتی که دارید اقدامات خودتان را دنبال و مذاکرات لندن را تایید نمائید که بلکه این خدمت بزرگ را انجام بدهید مطالب مهم را هم من بعد به مستقیماً تلگراف میکنیم یا از لندن به جنابعالی اطلاع میدهند

(محمد علی علاء السلطنه)

تلگراف وزیر مختار بطرو گراد بوزارت
نمبره (۱۳۷)

خارجه ۶ صفر ۱۳۳۳

چند روز بود مشغول اقدامات بودم سفیر کبیر انگلیس را هم با خود همراه کرده ام وزارت خارجه میگوید شجاع الدوله در امورات ایالت مداخله ندارد تنها مشغول حفظ علاقه جهت خود و امنیت مرزها است که در صورت حمله اکراد دفاع نماید و چون در ساوجبلاغ قشون عثمانی اکراد را به چابیدن تبریز تحریک میکنند غیر از شجاع الدوله کسی نیست چلو گیری نماید و مسافرت او صلاح و ممکن نیست صرف نظر شود بسفیر کبیر انگلیس هم کجا خوب رد داده اند

(اسحق)

(۱) دراصل مراسله سفارت روس (ماکو) نوشته شده بود ولی بعد معلوم شد

که مقصود یمراغه است

نمبره (۱۳۸)

تلگراف وزارت خارجه سفارتین لندن و

پترو گراد ۷ صفر ۱۳۳۳

دیروز تفصیل مذاکرات روز شنبه را باوزراء مختار انگلیس و روس بجانب عالی تلگراف کرده امروز مراسله هیئت انگیزی از سفارت روس رسیده بنویسند دو دسته قزاق ایرانی و نوبخانه لازم بود بهمراهی شجاع النوله به ماکوفرسند شد چون رای مخارج ابتکار مبلغ ۴۲۹۸۸ مانات و پنجاه کابک فعلا و از هشتم نوامبر ماهی ۴۸۵۰ مانات لازم بود داده شود چنانچه قفقاز اجازه داده اند این وجوه از خزانه روسیه پرداخته شود که بعد دولت ایران پردازد اگرچه در این باب اقدامات جدی میشود و نتیجه یسما اطلاع داده خواهد شد عجله ملاحظه کنید با مذاکرات برپروز این اقدام روس ها و دخول قشون منظم ایران در جنگ برخلاف میل دولت چه صورت دارد فوراً بلجای لازم در جنو گیری از این اقدام که عاقبت وخیمی دارد مذاکره و نتیجه را اطلاع بدهید

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۳۹)

تلگراف وزیر مختار ایران از پترو گراد

مورخه ۸ صفر ۱۳۳۳

بطور جنی وزارت خارجه مذاکره کرده و زحمات و خطراتی که از مداخله شجاع الدوله برای ایران و دولت حاصل شده و خواهد شد شرح دادیم رحمت او را خواستیم از توقیف تلگراف و بست اظهار عدم اطلاع کرده میگویند بهتر است به وزیر مختار روس بگویند در این باب به قونسول تبریز هم تلگراف بکنند و گفتند قشون عثمانی بمیان دو آب رسیده عدم مداخله شجاع الدوله صلاح نیست گفتیم متاسفم تشریف فرمائی و لجه را مانع شدید حالا هم توبه دفاع با او نباشد دولت است از عذر آوردند ولی بنده رد صکرده اصرار داشته و دارم بهتر است در طهران هم سفارت جدا اصرار بفرمائید

(اسحق)

نمبره (۱۴۰)

مراسله وزارت خارجه به سفارت روس

مورخه ۹ صفر ۱۳۳۳

در جواب مراسله محترم مورخه پنجم صفر جاری دایر اینکه دو دسته قزاق ایرانی و نوبخانه لازم بوده بهمراهی شجاع الدوله بما کو اعزام شود و مخارج فعلی و آینه آنرا فرمان فرمائی قفقاز از خزانه روسیه می پردازد که بعد مخارج مزبوره را خزانه ایران مشرد دارد یا کمال احترام خاطر دقیق شمس آن جناب جلالتماب را از هیئت اونیاء دولت مشبوعه شود از چنین اقدام که ارتباط آن با هیچ اصول و قانونی وفق نمیدهد منحصراً داشته ضمناً توجه آن جناب دوستان استظهاری را باین نکته معطوف میدارد که پس از چندین مجلس که با آن جناب جلالتماب بحضور جناب حلافت منب وزیر مختار انگلیس از اوضاع حاضر مذاکره و خطراتی که از اقامت قشون روس در ایران برای این ممالک متصور بود پیش بینی شد و عالی الخصوص بعد از آنکه در مجلس روز سه شنبه چهارم شهر حال که حضرت منتحاب اشرف آقای رئیس الوزراء داشت شو که بحضور دوستمدار مشکلاتی را که از عدم موافقت بانظریات این دولت علیه رخ نموده و مخصوصاً مقدسی که از رفتار

شجاع الدوله که باضویب و تقویت دولت بهیه روسیه میباید و ممکن است متوجه ایران بشود با دلایل متقنه به آن جناب جلالت ماب خاطر نشان فرموده رجعت فشون روس از ایران و خروج شجاع الدوله و آزاد گذاردن ایران بر روی حفظ بیطرفی خود تقاضا کردید اولیای دولت دوستدار انتظار آفرای دارند که آن جناب جلالت ماب با وجود تجربه که از ظهور پیش بینی های سابق اولیای این دولت حاصل فرموده اند در منع این قبیل اقدام و مساعدت با نظریات صادقانه اولیای دولت متبوعه دوستدار که در خیر و صلاح روسیه و ایران است وسائل لازمه را اتخاذ فرمایند که بفاسد پیش آمد های سابق و اثرات سوء این اقدام حقی شکستانه که مدلول مراسم فوق الذکر آن جناب جلالت ماب بر آن حاکی و بقدری برخلاف انتظار و داده است که اولیای دولت دوستدار را مستثنی از اظهار اعتراض میدانند مرفوع و خطراتی که متوجه ایران است (و در ملاقات روز سه شنبه چهارم شهر حله به آن جناب خاطر نشان کردید) نتیجه وخیمه آن به روسیه و ایران عاید خواهد شد بر طرف شود با انتظار نتیجه مطلوبه اقدامات مؤثره آن جناب جلالت ماب با طوری که عوالم ودان و یکجبهتی ایران و روسیه مقتضی است در خصوص موافقت با نظریات اظهاریه اولیای این دولت و رفع این قبیل اقدامات غیر مشطره احترامات فایده را تجدید مینمایند

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۴۱)

متعهد المال به عموم سهرای دولت علیه مورخه دهم صفر ۱۳۳۳

میوقت هشتم که از بند و ورود قهری شجاع الدوله به تبریز هموار دولت علیه آمدن او را پروتست و جناباً در صدد انفصال تلگراف به بود تا اینکه منتهی بعد از اقامت در تبریز در تحت شرایطی مثل اطاعت صرف از اوامر اولیای دولت و غیره مست نیابت اذت آذربایجان شناخته شد ولی چون از تقویت مأمورین نظامی روس و مخصوصاً جنرال قسول تبریز سوء استعمال نموده روز بروز به حرکات مشرذانه خود می افزود و مخصوصاً موقع اعلان تلجگذاری بدکل زعیحضرت اقدس هدایونی و مسئله اشکات علناً بنای ضدیت را گذارده و بالاخره نردرا بجالی رسانید که بر ضد اوامر دولت تجهیز استعداد اردو بیست زنجیران نموده مخالفت خود را بشوای علی کرد دولت جناباً در صدد بر آمد که انتهای بین اعمال او داده شود بعد از مذاکرات زید با سفارت روس بالاخره تحصیل موافقت برای انفصال مشار الیه گردیده و موقلاً در ورود والا حضرت اقدس ولعهد رشید الملک بیست نیابت اذت آذربایجان معین و تلگرافاً اتصال شجاع الدوله اعلام گردید به اینکه قبلاً موافقت سفارت در این نقصان تحصیل شده بود مع هذا بمحض وصول این خبر شجاع الدوله تلگرافخانه را بمنزل شخصی نقل تلگرافچی دولتی را توقیف و مانع مخاطرات گردیده ضمناً برای ایستادگی در مقابل اوامر دولت مشغول جمیع آوری استعداد شد معلوم است که در این حرکت باز بیست گرمی او به حمایت جنرال قسول روس و نظامیان آن دولت بود و عجب است که اوامر سفارت معلومیکه باید در آنجا اثر نمی نمود بالاخره بعد از آنکه دولت را در اجرای نیت خود مصمم دید و اخطار شد که دولت مجبور است بهر ترسیمی باشد در صد تأدیب و انفصال

او بر آید آنوقت دست از خود سری برداشته از شهر خارج و امور حکومتی را تسلیم
 رشید الملک نمود ولی چون باز در خارج شهر تبریز اقامت و مشغول تحریک و تهدید بود
 و بروز غائله از این حرکات مشارالیه پیش بینی میشد اظهاراتی بسفارت روس شد که نتیجه
 آن عزیزت مشارالیه بهفتماز گردید

در حین نه اخبار راجع با احتمال وقوع جنگ بین روس و عثمانی انتشار یافت بدولت
 اطلاع رسید که شجاع الدوله درصدد حرکت به آذربایجان است همان وقت با سفارت روس
 در طهران مذاکره مناب مراجعت او خاطر نشان و ضمناً تقاضا شد که از آمدن او جلوگیری
 شود در پیروگرد هم اقداماتی بعمل آمده با اینکه در ابتدا خبر ورود او را تکذیب و
 وعده دادند پس چندی در آنچه ها اقامت نماید معینا یک مرتبه تلگراف رسید که مشارالیه
 وارد تبریز و به سمت آباد خارج شهر رفته و در آنجا مشغول احضار اقواج قدیم و تهدید
 باهالی است وزارت امور خارجه روس در جواب اظهارات وزیر مختار دولت علیه رسماً
 اطمینان داد که قصد شجاع الدوله فقط سرکشی باعلاک شود و ابداً در امور حکومتی مداخله
 نخواهد داشت ولی راپورتی که بدولت میرسد خلاف این ثابت و اظهارات را ظاهر و
 کم کم شجاع الدوله برده از روی کار برداشته و از آنجا به میان دو آب رفته مشغول
 جمع آوری استعداد گردیده است و اخیراً مراسله از سفارت روس رسیده که مشارالیه باید
 بمراغه برود و دو دست قزاق ایرانی مأمورند که با او روند و خواسته اند مفارح این قزاقها
 را دولت ایران قبول نماید حیوان لازم باین مراسم نوشته شده و فرستاده شد و برای اطلاع
 چاهالی از جریان تمام مذاکرات سواد تمام نوشتهجات و تلگرافات راجع باین فتره در نالو
 این مشروحه ارسال میشود درموقع لزوم برای رفع اشتباه بکار برید و مسیوق باشید که
 دولت توجه اندازه در حفظ بی طرفی خود ساعی بوده و از هیچ قسم مذاکره و مکاتبه و
 پیش بینی مضایقه نکرده است

(محمدعلی خلاء السلطنه)

فصله (۱۹۲) مراسله سفارت روس به وزارت خارجه مورخه ۱۱ صفر ۱۳۳۳

دوستدار بانهایت توقیر و احترام زحمت افزا شده خود را مکاتب میداند که اشتباهی که در
 مراسم مورخه پنجم شهر حال (*) درخصوص فرستادن همه قزاق باکو در تحت ریاست
 حاجی شجاع الدوله شده رفع نماید و تحصیل از این قرار است که به طوری که از اظهارات
 رئیس بریکاد قزاق ایرانی در تبریز معلوم میشود یک دست قزاق ایرانی سابق در مراغه که در
 مذکور بوده و جایه برای معونت آنها یک دست و دو عراده توپ در تحت ریاست صاحبمصوبان
 ایرانی که حاجی شجاع الدوله برای جلوگیری از سارقین فرستاده شده است در این موقع
 احتیاطات فایده را تجدید می نماید

فصله (۱۹۳) تلگراف وزارت خارجه به سفیر کبیر ایران در

اسلامبول مورخه ۱۱ صفر ۱۳۳۳

خبر میرسد منصرف گردیده در منوجانلاغ سردار مگری حاکم آنجا در منزل خود

جنس کرده جایش دو خطر است یا جاهای لازم مذاکرات مقتضی نموده امر فلکرائی فوری
دو تا این جان او بهادر بفرمایند (محمدعلی علاء السلطنه)

تذکره (۱۳۴)

شرح ملاقات حضرت اشرف رئیس الوزراء با جناب

وزیر مختار انگلیس به شنبه ۱۱ صفر ۱۳۳۳

وزیر مختار انگلیس سؤال میکنند در صورت رجعت قشون روس از ایران دولت ایران
برای محافظت عیسویا چه اقدام می تواند بکند

آقای رئیس الوزراء جواب دادند - در صورت رجعت قشون روس باندازه که از احساسات
هموطنان خود معظم می توانم به شما اطمینان بدهم که مخاطراتی برای عیسویان متصور
نیست گذشته از این بطوری که چند روز قبل در مجلس ملاقاتی که بحضور وزیر امور خارجه
و مشاور المسالك و معین انوزاره اظهار داشتیم در آن صورت دولت ایران حضرت اقدس و ابجد
را به آذربایجان اعزام خواهند نمود و قوه هم در آنجا تشکیل خواهند داد حالا هم همان
اظهارات را تکرار میکنم ممکن است دولت ایران به علاوه قواییکه فعلاً در تبریز و سایر
نقاط آذربایجان موجود دارد قوه که مرکب از سه هزار نفر باشد در آذربایجان تشکیل داده
و موجبات نظم و امنیت را فراهم آورد

وزیر مختار انگلیس - از هیجان افکار عمده در طهران و تصورات انقلابات اظهار نگرانی کردند
آقای رئیس الوزراء - از عدم وقوع حادثه ناگوار در طهران اطمینان داده اظهار می
فرمایند باوجود اطمینان از وقوع انقلاب در طهران این اطمینان را از سایر نقاط ایران ندارند
بلکه در صورتیکه دولت روس باین اقدامات خود نفی باشند و این رفتار خود را ادامه بدهند
ممکن است در سایر نقاط بعضی تمایلات بروز کند بطوری که سابقاً دقت جنابانی را جلب
کرده ام باز هم متذکر میشوم درین قبیل موارد باید دید باوجود اینکه ایرانیها از یک جنس
هستند چه دلیل دارد در مقام شمالی که قشون روس نفوذ دارد اینگونه تمایلات مشهود
و محسوس میشود و در جاهائی که این علت مرتفع است سکس ابداً این قبیل اتفاقات روی
نمیدهد و حال آنکه اگر قشون روس از ایران برود و ایران را محال خود بگذارند بقیماً
عسکریها هم به ایران تجاوز نخواهند کرد و هرگاه به تجاوزات مبادرت نمایند دولت ایران
برای حفظ حقوق خود با آنها طرف خواهد شد

وزیر مختار انگلیس - سؤال کردند در صورتی که دولت روس قشون خود را از بعضی
نقاط نتواند ببرد و از بعضی نقاط دیگر احضار کند چه عقیده دارید ؟

آقای رئیس الوزراء - بطوری که سابقاً هم اظهار داشتیم باید درین مورد علت را رفع
کرد چون علت اوضاع حاضره حضور قشون روس و رفتار دولت روسیه است هر قدر این
علت بیشتر رفع شود همان قدر احساسات و تمایلات عامه فرقی حاصل میشود این نکته را
هم امروز صادقانه بجنابالی میکنم که سابقاً انگلیس ها از ایران خیلی جنب محبت کرده
بودند ولی این اقدامات و رفتار روس ها به اصطلاح موافقتی که امروز شما با روس ها دارید
احساسات عامه را نسبت به انگلیس ها قدری تغییر داده و دولت انگلیس در خیر و صلاح خودش

هم که باشد باید روسها را متنبیّت لزوم تغییر سبک و سلوک عالیّه خودشان بقماید .
وزیر مختار انگلیس - در صورت هیچان افکار عامه و تمایل اذهان به طرف عثمانی
آیا دولت حاضره با افکار عامه در ضدیت با ما مساعد خواهد بود یا خیر ؟
آقای رئیس الوزراء - دولت حاضره تا آخرین نقطه در حفظ بی طرفی سعی خواهد نمود
و با این تمایلات موافقت نخواهد نمود

نمبره (۱۴۵) مشاور الممالک معاون وزارت خارجه

بوزیر مختار انگلیس روز چهارشنبه ۱۲ صفر ۱۳۳۳

وزیر مختار انگلیس - امروز مراسله از سفارت روس به وزارت خارجه رسیده است
یا خیر ؟

مشاور الممالک - تمیذانم مقصود چه مراسله است و آنکمی امروز هنوز بوزارت خارجه
ترقیه ام .

وزیر مختار انگلیس - مراسله که وزیر مختار روس چند روز قبل در باب اعزام قزاق
ایرانی به راهی شجاع الدوله نوشته بود از او سؤال شد بنواً اظهار بی اطلاعی نموده بعد
به او گفته شد خودش مراسله را امضی کرده است جواب داده است که مضمون آنرا ندانسته
امضی کرده است و یوریشوف در انشاء مراسله اشتباه کرده است . بالآخره قرار شد در اصلاح این
مراسله دیکری بنویسند و این سواد مراسله است که باید بوزارت خارجه فرستاده باشد
چون مفاد آنرا تمیذانم خواست دارم ملاحظه و ترجمه آنرا بمن بگوئید (*)

مشاور الممالک - بعد از ترجمه مراسله من چندان فرقی اساساً در این مراسله و مراسله
سابق مشاهده نمی کنم و تمیذانم بوجود قوای شجاع الدوله در مراغه و بین دو آب این فرقی
برای دستگیری کدام سارق رفته اند آیا از تبریز خبری به جنابتمی رسیده است ؟
وزیر مختار انگلیس - خیر

مشاور الممالک - دیشب از تبریز خبر تلگرافی رسید که شجاع الدوله با قوای خود
از میان دو آب به طرف ساجیلاغ حرکت کرده با قوای عثمانی تصادف و معصدمه نموده بعد
از دو جنگ که واقع شده شجاع الدوله با چند نفر سوار بر اراغ فرار کرده شهر تبریز
متزلزل سردار رشید مصمم است عده سوار برای امنیت شهر حاضر کند ملاحظه کنید عدم
مساعدت دولت روسیه با نظریات دولت ایران چه مقاسمندی تونید و دولت را به چه مشکلاتی
 دچار میکند درست فکر کنید این واقعه در افکار عامه چه اثر خواهد کرد و چقدر به
یعنی تمایلات که همیشه دولت در جلو گیری آن سعی است خواهد افزود

وزیر مختار انگلیس - کاملاً با نقطه نظر شما موافقت دارم تصدیق میکنم رفتار روسها
وضع را خیلی مشکل کرده بر بروز بوزیر مختار روس گفتیم با این ترتیب نمیتوان کار کرد
زیرا نقطه نظر انگلستان با روسیه مخالفت دارد روسیه در ضمن ایران سعی است و انگلستان
بملاحظه اینکه ممکن است روزی موافقت حائیه به خصومت سابقه میندل شود مایل است

(*) مقصود مراسله سفارت روس است که در نمره ۱۳۲ این کتاب ملاحظه میشود

ایران قوی باشد و اساس تمام اقداماتی که من در اینجا میکنم همین مقصود است چند روز قبل هم که سرلوکسن با سازاتق ملاقات نموده است به مشارالیه اظهار داشته که امتداد جنگ علیه ایران ممکن است منجر به مخالفت روسیه و انگلیس بشود خیلی جای تعجب است که خود وزیر مختار روس در ضمن شکایت و بدگویی از خیلی از مأمورین روسیه در ایران مخصوصاً در اظهار میل به تغییر آنها در ماده و دنسکی (*) می گفت آدمی است دزد و متقلب آنوقت همین شخص به پترو گراد راپورت میدهد که بکنتر صاحب منصب عثمانی گویا موسوم به لطفی به رؤسای عشایر می نویسد که عثمانی ها با ایران در باطن موافق هستند و باید عشایر با او همراهی کنند آنوقت در پترو گراد هم قول این آدم را بلور می کنند

مشاور الممالک - بطوری که چند روز قبل آقای رئیس الوزراء هم بجناپهانی اظهار داشتند رفتار روسها دولت ایران را دچار مشکلات کرده و وضع عجیبی پیش آورده شما خودتان خوب میدانید دولت ایران تاجه اندازه در جلوگیری از بعضی تعایلات جدیت کرده بقدری که من اطلاع دارم و حاصل بیخبات آقای رئیس الوزراء به بعضی از علماء بوده ام میدانم که حتی دولت از اینکه بعضی از علماء خیال اجتماع داشته ممانعت کرده با وجود این محفل افسوس است که اقدامات دولت ایران در پترو گراد نتیجه بکسی بخشیده است وزیر مختار انگلیس - آیا شنیده اید که صدر العلماء و آقا میرزا محسن و امام جمعه بملاحظه بعضی اغلابات خیال مسافرت از طهران دارند ؟

مشاور الممالک - در این باب چیزی نشنیده ام و نمی توانم هیچ دلیلی برای مسافرت آنها تصور نمایم و انکهی گمان ندارم در طهران انفلابی روی بدهد

وزیر مختار انگلیس - دبروز که آقای رئیس الوزراء را ملاقات کردم همین طور بس اطمینان دادند و من بقول ایشان اعتماد دارم و همین طور هم امروز بلندن تلگراف کردم اما با فرضی که در آذربایجان پیش آمده عقیده من این است که حالا موقع آن رسیده که دولت ایران یکی از دو طرف متقابل شود و من چون خودم را دوست ایران میدانم و انگلستان همیشه حامی ممالک کوچک بوده صلاح ایران را در بین میدانم که رسماً با ما شرط بکنند که بعد از جنگ قشون خارجی از ایران خارج و مصونیت و استقلال ایران ضمانت و ایران بحال خود و نگذارده شود و بعد از آن همان طور که بلژیکیها رفتار کردند ایران هم همین طور رفتار کرده عثمانی ها اعلان بکنند که جلو نیابند و داخل جنگ شود مشاور الممالک - با چه داخل جنگ شود ؟

وزیر مختار انگلیس - در طرف آذربایجان روسها مجبور هستند با شما همراهی کنند در طرف کرمانشاهان و جنوب ایران می تواند چهار هزار نفر ژاندارم که قوه منظم است حاضر کند آنها صاحب منصبهای سوئدی نمی تواند بچنگ بروند ما فوراً از هندوستان به شما صاحب منصب خواهیم داد و ایلات هم مساعد هستند مثل سنجایی و غیره که قوه ژاندارمری ملحق شوند و عثمانیا نمی تواند کاری از پیش ببرند

بختیاری ها اگر چه بمن اظهاري نکرده اند ولی من امیدوارم برای کمک با ما حاضر هستند بیفناد حمله یرند

در خانه سه مذاکرات وزیر مختار انگلیس شرحی از اشکال کار صکردهن با وزیر مختار روس بیان کردند

نمره (۱۴۶) تلگراف وزارت خارجه بسفرای ایران در لندن و بطور گراد ۱۲ صفر ۱۳۳۳

از سابقه مذاکرات دولت علیه با سفرای روس و انگلیس دایر باحضر قشون روس و جلوگیری از آمدن شجاع الدوله و پروتست ایران در مقابل تجهیزات شجاع الدوله با امر دولت روس بر ضد عثمانی کاملاً مسبق همیشه که دولت ایران هر قدر معایب این اقدامات را خاطر نشان نمود محل اعتناء واقع نشد بموجب اخبار واصله شجاع الدوله با اردوی خود و قشون روس بطرف ساوجبلاغ حرکت کرده با عثمانیها مقابل بعد از دو مجلس زد و خورد شجاع الدوله با چند نفر سوار بمرافقه فرار کرده است هنوز از اردوی او و قشون روس خبری نیست باندو آب هم در تصرف عثمانی است ملاحظه کنید با اینحال که عثمانیها اینطور تسلط در آذربایجان پیدا میکنند چه انقلابی ممکن است در آذربایجان روی دهد و چقدر بمقابل اذهان عامه نسبت به بضمائم تقویت کرده موقع این دولت را مشکل مینماید فوراً وزیر خارجه را ملاقات وقت ایشان را به وساطت عدم اعتناء به نظریات دولت ایران و مسئولیت دولت روس و خساراتی که با آذربایجان وارد خواهد آمد متوجه نموده پیش از این راضی نشوند دچار مخاطرات شود بوزارت خارجه هم رسماً مراتب را بنویسید و نتیجه را اطلاع بدهید
(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۱۴۷) تلگراف وزارت امور خارجه بسفرای لندن و بطور گراد ۱۲ صفر ۱۳۳۳

بعد از نقل مذاکرات مذکوره در نمره ۱۴۶ کاپه اینطور فهمیده میشود که اروپاییها از اوضاع حاضر نگران هستند باید بطوری که لازم است در همین زمینه ها شما هم تضمین کامل راجع بظهران بدهید که اینجا اتفاقی نخواهد افتاد چون مسکن است این نگرانی اسباب این میشود که وجود قشون روس را لازم بدانند و آنوقت میدانید این اقدام چه اثراتی خواهد کرد باید هر چه در قوه دارید سعی نمائید که از این خیالات منصرف شوند و نگران نباشند و واضح بوزارت خارجه بگوئید که رفع این نگرانی در سایر نقاط هم در دست خودشان است اصرار در رجعت قشون روس نموده از اقدامات روس جلوگیری کند و نتیجه را اطلاع بدهید
(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۱۴۸) تلگراف وزیر مختار بطور گراد بوزارت

امور خارجه ۱۶ صفر ۱۳۳۳

امروز با وزارت خارجه مشروحاً مذاکره نموده و دخالت اقدامات نظمان روس را با اشکالات و مسئولیت کابینه و افکار مردم شرح دادم سفیر انگلیس هم که با فدوی در این مطلب همراهی مخصوص دارند قبل از بنده مذاکرات کرده ولی متأسفانه نتیجه نکرده بود فدوی نیز اصرار و جدیت لازم را نمودم بگویند حلیه کسی غیر از شجاع الدوله

قادر به حفظ مرایه و جلو گیری از اکراد و عساکر عثمانی نیست و البته شجاع الدوله یا مامور نظامی دیگر ایرانی در صورتی که عساکر عثمانی یطرفی ایران را بهم زده داخل خاک ایران میشود حق دارند دفاع نمایند و این دفاع را نمیشود مختلف یطرفی شمرده بلکه مخالفت از طرف عثمانیها نیست در باب دادن مخارج از خزانه روس اینجا اطلاق ندارند گفتند تحقیقات میکنیم ولی هرگز ممکن نیست در مسئله شجاع الدوله راضی به تغییر یا تمرد اوشویم قدوی متقاعد نشده بزرگ در اقدامات است

(اسحق)

نمبره (۱۴۹) تلگراف وزارت خارجه به سفیر کبیر ایران

در اسلابول ۱۷ صفر ۱۳۳۳

سابقاً همیشه سفیر کبیر در ضمن مذاکرات بدولت ایران اطمینان میدادند که هرگاه قشون روس از ایران خارج شود دولت عثمانی از تجاوز بخاک ایران احتراز خواهد کرد چون دولت ایران اقدامات خود را که از چندین ماه باین طرف برای رجعت قشون روس شروع کرده جدا تعقیب مینماید و ممکن است نتیجه مطلوبه حاصل شود جناب مستطاب عالی با مقامات لازمه مذاکره و تحصیل اطمینان در تخلیه تقاضای اشغالی عثمانی بشرمائید متغیرم نتیجه اقدام را فوراً تلگراف بفرمائید

(محمدشاهی علاء السلطنه)

نمبره (۱۵۰) مراسم سفارت انگلیس به وزارت امور خارجه

مورخه ۱۸ صفر ۱۳۳۳

شرف دارم خاطر محترم جناب اشرف را مستحضر سازم از اینکه برحسب تعلیماتی که پس از مذاکرات وضع حایه باجناب اشرف رئیس الوزراء به قشون انگلیس مقیم تبریز داده بودم مشارالیه بجهت مخاطراتی که از پیش آمدن استعداد بزرگی از ترک و کرد که از طرف ساوجبلاغ از راه مراغه تبریز را تهدید مینمود از آن شهر خارج شده و پیش از حرکت از تبریز نوشتجات و دفتر قسولگری و منافع انگلیس را به قسول یسکی دنیا سیرده و از طرف وزیر مختار یسکی دنیا به قسول آن دولت اجازه داده شده که قبول مسئولیت را بنماید بانک شاهنشاهی ایران بدون مخالفت مانده و سایر رعایای انگلیس مقیم تبریز از آنجا حرکت کرده اند حال که مراتب مزبور را به اطلاع جناب اشرف ارفع میرسانم وظیفه خود میدانم خواستش کنم که بدون تعویب وقت دستور العمل لازم به کار گذاران محلی تبریز داده شود که حتی المقصور از مالیه و فواید انگلیس در مدت غیاب مجبوری قسول محافظت نباشد این غیث مشارالیه بجهت هیچگونه یسکی از اعمال اکراد حمله کنند نمی باشد بلکه بواسطه این است که سفیر کبیر دولت عثمانی نتوانسته بهجناب اشرف رئیس الوزراء اطمینان بدهند از اینکه حیثیت بکنفر قسول خارجه مقیم ممالک یطرف محترم شمرده شود دراین موقع احتیاطات فایده را تجدید مینماید

(والتر توفلی)

نمبره (۱۵۱) تلگراف وزارت خارجه به سفیرای ایران در

پتروگراد و لندن مورخه ۱۹ صفر ۱۳۳۳

اول ژانویه وزیر مختار انگلیس اظهار داشت فرمانفرمای قفقازیه به وزیر مختار روس

اخلاع داده که بملاحظات نظامی قشون روس آذربایجان را تخلیه خواهد نمود درین صورت لازم است که دولت ایران هم جدا از عثمانیها رجعت قشون آنها را بخواهند جواب داده شد که اولاً خیلی دیرباین خیال افتاده اند و بعد از آنکه اگر ادرا آنطورها بهیچان آورده این قتنه را بدست شجاع اندوله بریا کردند بو عثمانیها امر آغه آمده اند این اظهار را میکنند ثانیاً فقط باین اظهار نمی توان قانع شد و به عثمانیها کما احتضاری کرد وانگهی مذاکره که فاجان بوده راجع به تخلیه تمام خاک ایران و فقط آذربایجان نیست و عثمانیها هم مکرر گفته اند مادامی که قشون روس در خاک ایران است ما خود را در تجاوز مجوز میدانیم ضمناً رئیس انوزراء با سفیر کبیر ملاقات این مسئله را عنوان کردند جواب داده که به اظهار شفاهی نمیتوان قانع شد وقتی که روسها رسماً نوشتند که از تمام خاک ایران خواهند رفت من هم فوراً مراتب را به اسلامبول تلگراف واز باعالی تحویل جواب میکنم اگر چه روسها هنوز چیزی نوشته اند ولی الآن وزیر مختار روس پیغام داده است که کلیه قشون روس خاک ایران را تخلیه می نماید و اخبار داخله هم که متواتراً میرسد این اظهار را تصدیق مینماید بعد از مذاکره در هیئت وزراء تصمیم دولت این شد فوراً حضرت ولیعهد با پیشکار مناسبی که در میان عشایر نیز نفوذ داشته باشد به تبریز اعزام و فوج کافی در طهران و آذربایجان تشکیل شود جنابعالی هم در همین زمینه اقدام و نتیجه را اطلاع بدهید عمده مقصود دولت این است که اقدام به تخلیه ایران باید معجل بشود که اگر طول بکشد ممکن است خروج قشون روس نزقاً آذربایجان مصادف با ورود عثمانیها بشود پس بهتر است زودتر اقدام بکنند که دولت هم مذاکرات خود را با عثمانیها جداً تعقیب و از پیش آمدن آنها جلوگیری بشود (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۵۴)

تلگراف وزارت خارجه به سفیر کبیر ایران

در اسلامبول شب ۲۰ صفر ۱۳۳۳

خاطر عالی را مستحضر میدارد که اقدامات دولت در نزهت خاک ایران از قوای روس حسن نتیجه داد وزراء مختار روس و انگلیس نصیباً و رسماً اطلاع میدهند قوای روس کلیه خاک ایران را تخلیه میکنند و بدو از قزوین ارومیه اردبیل و شهر تبریز و اطراف آذربایجان شروع کرده اند اولیای دولت ایران در عین اسلامیت چشم آن داور که او بانی دولت عثمانی درین موقع مقام اصحاب و اسلامیت را تهدید و آرزوی قلبی استقلال طلبانه آنها را استقبال و به حفظ بی طرفی ایران امر فوری مؤکد میدهند که قوای عثمانی دست از تجاوز برداشته از مراغه و هرجا که هستند رجعت و ازین رو کمک شایان تاریخی به آرامش خاک دولت هم آئین بفرمایند چون مذاکره و اقدام این نکته مهم را باید در نظر داشته خیلی اهمیت میدهد که قشون روس حالا سکه تبریز مرکز ایالتی آذربایجان را میخواهد تخلیه نماید درین موقع قوای عثمانی همچو تجاوزی را به ایران روا داشته به تبریز تجاوز نمایند خدای نخواستگه اگر همچو موقعی مقتم شمرده نشود محسوس است که به عالم اسلامی زیانی شدید وارد خواهد آورد و اگر رعایت کردستان و سندج هم

نشود و بخواهند بانجا مجبوزاتی بکنند اثرات بد داشته زدنش خانمان سوز خواهد بود
مراسله وزارت امور خارجه سفارت روس

نمبره (۱۵۴)

۳۰ صفر ۱۳۳۳

اگرچه مدتها قبل از اشتعال ناپرم جنگ مابین روسیه و عثمانی مگر چه حضرت آقای
رئیس الوزراء و چه دستدار کتبا و شفاهاً نتیجه غیر مطلوبه افادت قشون آندولت بیهرا در
ایران و معایب سعادت شجاع الدوله را به آذربایجان به آن جناب جلالتماب خضر نشان نموده
خاطر کرامی را به خطراتی که بر ضد مصالح و منافع روسیه و ایران نیز ادامه و تعقیب این
حال متوجه این مملکت بوده منکر گردیده است ولی مشافهه نویای آندولت بیهی نظریات
خیر خواهانه اولیای دولت متبوعه دستاروا به انتفاع از موقع حمل کرده ابدأ محل توجه
قرار نداده بلکه بر خلاف اقتضای اولیای امور ایران شجاع الدوله بمرامی نظامیان آندولت
بیه با افواج صلی و عسده سوار و توپخانه قزاق بدون اجزیه اولیای این دولتمایه در میان
دو آب تشکیل اردو داد چنانکه شفاهاً خاطر محترم را منکر داشته نتیجه این اقدامات
شجاع الدوله این شد که پس از حرکت به سوچلاخ و حمله به عساکر عثمانی شکست
خورده فراراً بمراغه و بعد به تبریز و از آنجا کویا به روسیه رفت جای تردید نیست
این اتفاق از یک طرف بسبب جرئت عثمانی و احکامات گردیده و از طرف دیگر
موجب خسارات مادی و معنوی برای ایران میباشد و اثرات این واقعه اولیای دولت
دوستدار را با وجود مسکن بیطرفی که در خبر خود و صلاح دولتمابین متخصمین همچوار اتخاذ
نموده اند دچار مشکلات عسده نموده است چنانکه اخیراً اطلاع میدهند در این مذکوره قریب
پانصد نفر زن و مرد و بچه از اهالی بیکن، میاندو آب که از بیم مخاطرات در حال فرار
بوده اند خود را برودخانه چنابو انداخته هلاک شده اند و عساکر عثمانی در میاندو آب و
مراغه دیروزه عراده توپ و یکصد و پنجاه بار قور خانه دولتی را که شجاع الدوله از ذخیره
تبریز همراه داشته غیظ و تصرف نموده در این موقع که آقای سردار رشید نایب الاقباله آذربایجان
خواست است بوسایل مقتضیه عثمانی را از مواظقت با عساکر عثمانی به اخطار رعایت
بیطرفی آندولت علیه نیز دارد ابراهیم فوزی یک فرمانده قوای عثمانی نیز خور در جواب
گفته است که جناب آقای سردار رشید تلگرافی که به آقای حاجی ابلحانی مضایقه فرموده
بودید و ضمناً بیطرفی دولت ایران را توضیح فرموده و مشارالیه را باین واسطه تهدید کرده
بودید ملاحظه کردیم ولی این فرمایشات حزب عالی خلاف و منافی با اعمال جنابعالی است
زیر که آقای شجاع الدوله ب همراهی روسها در دعوی میاندو آب که گلوله به عساکر
عثمانی مبتداحت مگر از اهل ایران نبود و قور خانه که بدست عساکر منصوره افتاده است
همه اش من ایران نیست و ب این کسب بی طرفی بیچاره وقتک زده اسلام را اغفال کرده
و بعد از آن دوسها را در مملکت خودشان راه داده هر جور استراحت آنها را تأمین
مینمایید در هر صورت شخصی که خودش را اسلام دانست باید این طور کلیات بفرستد
از میانه برداشته و کلیتاً عموماً دست بدست دانه بعالم اسلامیت خدمت کرده و کفر را

از میان برداریم رئیس مجاهدین و موصل میثوی ابراهیم قوزی « از جواب ابراهیم قوزی
یک استنباط خواهند فرمود که اولیای دولت عثمانی بواسطه خرز رفیق شجاع الدوله و نظامیان
آن دولت بیه خود را در نقض بی طرفی این دولت مجاز دانسته و به تجاوزات خود وسعت
میدهند. خاطر حق گذار آن جناب جلالتاب تصدیق خواهد نمود که چون این پروژات
اسف انگیز نتیجه عدم مساعدت اولیای آن دولت بیه با پیشنهاد های مهمانان اولیای
دولت متبوعه دوستدار است که در ضمن مراسله دوازدهم ذی قعدة گذشته خاطر محترم
را متوجه و متذکر ساخته تصور نمیرود باز برای اولیای دولت بیه روسیه در صمیمیت نظریات
اولیای دولت متبوعه دوستدار تردید و شبهه باقی مانده باشد بنا بر این انتظار قوی دارد که
با وسایل مقتضیه موافقت کار گذاران آن دولت بیه را با نظریات صادقانه اولیای دولت
دوستدار جلب نمایند تا اولیای دولت ایران بتوانند وضعیت خود را در مقابل افکار عامه و قایه
نموده و ایران را از خطرات متصوره محفوظ دارند همواره احترامات فایده را تجدید مینمایند

(محمد علی علا السلطنه)

فصله (۱۵۴) مراسله وزارت خارجه بمسافر تکبیرای عثمانی مورخه ۲۰ صفر ۱۳۳۳

دوستدار در ضمن مراسلات عدیه خود و حضرت مستطاب اجمل اشرف افخم آقای
رئیس انوزراء دامت شوکته در ضمن مذاکرات شفاهی با آن جناب مستطاب و اجماع به رجعت
قوای آن دولت علیه از خاک مقدس ایران همواره توجه ذاتعائی سفارت پناهی را صکه
دوستدار استقلال عالم اسلامیت و استقرار دولین عابین هستند باین معنی مطوف میداشتم که
تصمیم قطعی رجعت قوای آن دولت علیه از خاک ایران تشبثت مجددانه اولیای این دولت
علیه را البته حسن نتیجه خواهد داد اولیای دولت علیه ایران نظر و نظایفی که در تقدیس و صفای
خاک مقدس متبوعه خود داشته و همیشه ذخیره استقلال دولت و ممالکت محبوب خود میباشند دناله
اقدامت صمیمانه خویش را از دست نداده تاخیرا بموصول نتیجه مطلوبه موفقیت حاصل و از
مقدمت لازمه بدولت علیه ایران اطلاع رسیده که قوای دولت روس به تخلیه خاک ایران
عامود و بدوا از قزوین و تبریز شروع بمداخلت رجعت کرده اند و بی متمسکانه پس از شروع
نظامیان روس به عزیمت و خروج از شهر تبریز نزدیک شدن قوای آن دولت بشهر مزبور
بطوری که خبر میرسد ممکن است مورث سستی قوای روس در حرکت و وقفه آنها در
خارج شهر بشود درین موقع اولیای دولت ایران چشم آن دارند به جناب مستطاب عالی
مؤید آمان این دولت علیه و مظهر یک اثر تاریخی در زمان سفارت کبرای خود در دربار
این دولت علیه شده جدا ایشامی بفرمایند که بجای لازم امر صادر کرد که قوای آن دولت
فعلا داخل شهر تبریز نشده و به پیش رفتن خود بسط ندهند و در رجعت آنها از خاک
ایران بطوری که کارا مذاکره شده اقدامات اولیای این دولت علیه را که به نتیجه آن
موفق شده اند عملا تایید فرمایند همواره احترامات فایده را تجدید مینمایند

(محمد علی علا السلطنه)

نمبره (۱۵۵)

تلگراف وزارت امور خارجه سفارت ایران

در پتروگرا ۲۱ صفر ۱۳۳۳

راجع بتلگرافات شما در باب شجاع الدوله و گه هائیکه روسها نمیکند اولاً روسها آنچه اسلحه و مهمات در تبریز بود تماماً را به تصرف شجاع الدوله داده وسیله برای دولت باقی نگذاشتند ثانیاً مکرر دولت به سفارت طهران و توسط شما به وزارت خارجه اظهار و اصرار کرد که قبل از اقدامات عثمانیه آذربایجان را تحلیه نمایند و به امثال شجاع الدوله که طرف ضدمت عثمانیه بود متوسل نشوند که دولت بتواند حضرت و بیحد را اعزام و قوه تدارک نماید صکه حفظ آذربایجان را بنماید ولی منافقانه در پتر بر خلاف تلقی شده همچو تصور کردند که دولت ایران میخواهد از موقع استفاده نماید و پیش بینی های دولت ایران را که در صلاح خود دولت روس بود همیشه نداده و بعلاوه با اصرار شجاع الدوله را فرستادند که نتیجه ایشان آن شد که از مقابل قشون عثمانی فرار کرده بر جرئت آنها افزوده به تجاوز خود وسعت دادند و امروز شهر تبریز را بان طور تهدید میکنند و حال آنکه اگر با عقیده دولت ایران همراهی کرده بودند این سوء اتفاق حاصل نشده اسباب این همه یسرفت عثمانیه نمیشدند ملاحظه نمائید که شجاع الدوله در ساوجیلاخ و مراغه دوازده توپ و مبلتی قورخانه و اسلحه ایران را به عثمانیه تسلیم نموده بعلاوه قوه قزاق ما را در تبریز که به چه زحمت و خسارت تدارک شده بود بکلی برهم زده مقداری را خارج کرده باقی مانده را بالباس و اسلحه سازین با خود برده اند و باوجود آنکه دولت از اول با کمال صمیمیت مصلحت روسها را پیش بینی کرد ابتدا پذیرفته و ضرر آرا هم دیده اند باز بجای امتنان اظهار گله مینمایند گمان میکنم مامورین دولت روس حقیقت امور را درست بدولت خود اظهار نمیدارند و الا تصور نمیشود که اینطور امر بر آنها مشبه بدانه جنسب علی ماموریت دارید مفاد این تلگراف را بوزیر امور خارجه شفاهاً و کتباً تبلیغ و رفع گله آنها را از دولت ایران بنمائید و تقاضا کنید که حلال هم بموقع مشکلی که برای دولت از عدم مساعدت خود تواید کرده اند بزمکن است بهمراهی و مساعدت معنوی خود دولت را تقویت نمایند که رفع مشکلات فعلی را نموده و بحفظ بیطرفی مملکت و دوستی بین دولتین از مخاطرات آتیه موفق شود

(محمدعلی علاء السلطنه)

نمبره (۱۵۶)

تلگراف وزارت خارجه به سفیر کبیر ایران

در اسلامبول ۲۱ صفر ۱۳۳۳

یسرفت منوالی قوای عثمانی در آذربایجان عزیمت قشون روس را بناخبر انداخته و آنها در آجی (۱) متوقف شده اند در ضمن اینکه برای رجعت تمام قوای عثمانی از آذربایجان که تازه به گوکلان (۲) آمده اند و امشب با فردا خیال ورود به تبریز را دارند مطابق دستوری صکه سابقاً داده ام اقدام می فرمائید عجلاله به فوریت امر صادر فرمائید صکه از تجاوز خود داری نموده سستی در خیال عزیمت (۱) نیم فرسخی شهر تبریز (۲) راه تبریز بمراغه و نانشهر تبریز هشت فرسخ است

روسها فراهم میآورند نتیجه اقدامات دایر به رجعت عثمانیها را هر چه زودتر اطلاع بدید
(محمد تالی علاء السلطنه)

نمرة (۱۵۷) تلگراف وزارت خارجه به نایب الایزاله آذربایجان ۲۲ صفر ۱۳۳۳

مراسله از سفارت انگلیس رسیده است که راجع به حفظ مصالح و فواید انگلیس در آن
صفحه در مدت غیاب قشون اظهارات قویه کرده اند دفتر قسولخانه انگلیس هم بقسولگری
امریکا سرده شده است نتیجتاً جواب مستطلب عالی در محافظه منافع انگلیس ها و کلیه اتباع
خارجیه نهایت اهتمام و سعی را بنمائید که اسباب شکایت و تولید زحمت نشود در این موقع
بیش بقدر کافی مستحفظ بماند شادشاهی و سایر تجارتهائهای انگلیس بکمترید که موجبات
اعتیث آنها از هر جهت فراهم باشد نتیجه را فوراً تلگراف فرمائید (علاء السلطنه)

نمرة (۱۵۸) تلگراف سفیر کبیر ایران از اسلامبول بوزارت خارجه ۲۲ صفر ۱۳۳۳

راجع بسردار مگری از خود سردار مگری هم تلگراف رسیده بود اقدام نموده
اطمینان آن برای اعتیث جانی و مالی شان صادر

(محمد دود)

نمرة (۱۵۹) متحد الممالک به نمایندگان ایران در خارجه ۲۳ صفر ۱۳۳۳

در اول ژانویه وزیر مختار انگلیس بحضرت اشرف آقایی رئیس الوزراء و اینجناب اظهار
داشت که بر حسب تقاضای همقطار روس خود به سوات علیه اطلاع بدیدم که فرودشاهی
ققاز بملاحظات نظامی صلاح دانسته که قشون روس آذربایجان را تخلیه نماید و حالا لازم
است که دولت ایران هم با جدیت تمام از عثمانیها بخواهند که تجاوز خود را خاتمه داده
عقب بروند در همین مجلس بوزیر مختار انگلیس جواب داده شد که چیزی در روسها
باین صرافت افنده اند و حالا که دیرت تجاوزات عثمانیها وسعت پیدا کرده تا سواجیلاغ و
میانوآب رسیده اند و عشایر هم بر ضد شجاع الدوله قیام کرده و این غائله در آذربایجان
پر بار شده است به علاوه مذاکره که تا حال در میان بوده در باب رجعت تمام قشون روس از
کلبه خاک ایران بود نه فقط آذربایجان سفارت عثمانی هم در ضمن مذاکرات سابق و
لاحق خود گوش زد کرده است که مدتی که قشون روس در خاک ایران ادمت دارد
خود را در رعیت بیطرفی ایران مجبور نمیدانیم

لا فصله رئیس الوزراء سفیر کبیر عثمانی را ملاقات و در تأیید اظهارات سابق و بیعت
و مواعید خود سفیر کبیر این تصمیم روسها را اظهار و تقاضای رجعت قوای عثمانی را از آذربایجان
نمودند سفیر کبیر اظهار داشت که اولاً به بیستم شفاهی قانع نمیتوان شد ثانیاً برای تمام
تجاوز از طرف ما لازم است که تمام قشون روس از کلبه فقط ایران بروند و قریباً رسماً
این ترتیب را روسها نوشتند من هم با ابغالی داخل مذاکره تحصیل جواب می نمودم در
این بین از بعضی نقاط خبر میرسد که روسها در نتیجه حرکت هستند و بی اعلام کتبی هنوز
بدولت نشده بود چهارم ژانویه در ضمن مذاکره با معاون وزارت مور خارجه وزیر مختار
روس مذاکرات با وزیر مختار انگلیس را تصدیق و تأیید نمود پنجم ژانویه توسط رئیس
اداره روس بیضم داد که بمن خبر رسیده است قشون روس از تمام خاک ایران بیرون بروند و بی

باز در ضمن تصریح خروج قشون از چند نقطه مثل مازندران و رشت و قزوین و ارومیه و خراسان گفته بود که قشون تبریز از شهر تبریز خارج میشوند همین وقت از طرف وزیر مختار دولت علیه در پهلای تلگرافاً اشعار شد که در صدد بردن قشون هستند ولی خیر تلگرافی وزیر مختار راجع به بعضی نقاط مثل استرآباد و خراسان یا بیام وزیر مختار روس متباین بود مثلاً راجع بقشون خراسان متوجه فرستادن یگدمت از بریکاد قزاق طهران یا تأسیس بریکاد جدیدی در آنجا کرده بودند در ششم ژانویه که وزیر مختار به ملاقات اینجناب آمد بیامت سابق خود را تکرار کرد تقاضا کردم که رسماً بنویسند جواب داد که تعلیماتی در این باب باو نرسیده کلاً استنباط شد که دوسها نمیخواهند قطعاً رفتن خود را اعلام دارند رجعت حالیه هم فقط برای ملاحظت نظامی است و رسماً و قطعاً این مراجعت را نمیخواهند اظهار نمایند فعلاً بموجب اخباری که رسیده قشون قزوین و اردبیل و ارومیه رفته اند از حرکت قشون خراسان و استرآباد خبری نیست قشون تبریز هم از شهر خارج شده متوقع ورود عثمانیها در کنار رودخانه آجی نوقت باشند بعد از ورود آنها بخارلف جلفا رفته اند و گویا در آنجا مشغول تهیه قوای کافی هستند و شاید خیال آنها این است که مجدداً مراجعت و به تبریز حمله نمایند عجلت دولت مشغول تهیه لوازم اعزام والا حضرت اقدس و پیمان به تبریز است بایکدمه قوای لازم و بعد از ورود هم در آنجا قوای کافی تهیه خواهد شد بلکه زودتر قشون عثمانی مراجعت نموده و رفع عذر مراجعت دوسها بشود

(اعلاء السلطنه)

قمره (۱۳۰)

دعوت المال به نمایندگان ایران در خارجه

۲۴ صفر ۱۳۳۳

حرکت شجاع الدوله را از تبریز سراغه و تشکیل دادن اردو در آنجا سابقاً اطلاع دادیم ام عشار این در موقع حرکت از تبریز موازی دوازده عراده توپ دولتی و تقریباً ۱۵۰ بار مهمات و قودخانه از ذخیره آنجا همراه برده بعد از تشکیل اردو در مراغه بموقت عده قشون روس بسست بین دو آب حرکت قوای نظامی عثمانی و عشار هم در مابین مابین شجاع بودند شجاع الدوله از میان دو آب حرکت در نزدیکی آنجا بقشون عثمانی و عشار حمله ور گردیده و بعد از دو دفعه مقابله با اکراد با چند نفر سوار فرار و تمام اردو و لوازم که با خود داشت بدست عثمانیها و عشار افتاد این فرار عشار به جرئت عشار متجاوزین افزوده از میان دو آب بسست مراغه پیش آمدند و در مراغه خانه و عدرت شجاع الدوله را تصرف و آتش زدند خود شجاع الدوله در مراغه هم نتوانست بماند و از آنجا به تبریز رفته باینکه نتیجه زد و خورد اول را دیده بود معهداً باز دست نکشیده در آنجا مشغول تهیه و جمع آوری قود گردیده مطابق راپورتها می که مرسد در شهر تبریز رفته مسلح و حاضر زد و خورد شده بودند اهالی مابین و مابین و مابین است اگر خدا نخواستند معصمه در آنجا واقع میشد چند نفوس بگه نام و چه خانهها غارت

و پایمال میشد خوشبختانه درین بین ها مذاکرات عزیمت قشون روس پیش آمده از شهر تبریز خارج و در کنار شهر در نزدیک رودخانه آسپی اردو زدند شجاع الدوله هم از شهر خارج و بسعت روسیه رفت قسول های روس و انگلیس و فرانسه و روسای بانکها هم بمحض نزدیک شدن عثمانیها بروسیه مهاجرت کردند نایب الایاله اذربایجان که عاقبت وخیمی را پیش بینی مینمود بوسایل لازمه منتصب و حتی برای اینکه عثمانیها جلوتر نیایند به قسول آلمان رجوع کرد که بلکه از مصادمه در شهر جلوگیری شود در طهران هم با سفارت کبرای عثمانی مذاکراتی شد ولی حضرات بانهایت عجله بسمت تبریز میرفتند تا اینکه در روز شنبه ۲۲ شهر جاری قوای عثمانی و عشایر داخل شهر شدند و قشون روس هم که در کنار شهر بود حرکت کرده بسمت جلفا رفته اند عجله نتیجه این همه مذاکرات چند ماهه دولت علیه بروس ها برای مراجعت دادن قشون خودشان و حفظ یطرفی ایران این شد که با آن اصرار شجاع الدوله متمرد را مجدداً به تبریز عودت و باسلحه و مهمات و استعداد دولتی بطرف ساوجبلاغ فرستادند و این حرکت مشارالیه قطع نظر از اینکه وسیله تجاوزات بیشتری بعثانیها داده عشایر ایران را که از قدیم با مشارالیه ضدیت داشتند بهیچان آورد باعث شد که اولاً مقدار زیادی مهمات دولتی را عساکر عثمانی در ساوجبلاغ ضبط کردند و ثانیاً در محاربه میان دو آب جمعی مردمان بیگانه در موقع فرار در رودخانه غرق و تلف شده اند

بالیکه این پیش آمده ها را قبل از بروز جنگ بین روس و عثمانی دولت ایران پیش بینی کرده و از همان وقت بانهایت صمیمیت داخل مذاکره باسفارت شده و بعد از اعلان جنگ هم فوراً بطرفی خود را اعلان نمود معذراً استنباط میشود که دولت روس سوء ظنی حاصل کرده و مخصوصاً اصرار دولت را در رجعت قشون روس و عدم ورود شجاع الدوله را ایران به استفاده از موقع تغییر مینمایند برای صمیمیت دولت بهترین دلیل همین است که در این موقع باشکالاتی که پیش آمده و میناید و حکامی که از طرف علماء اعلام صادر گشته بانهایت جدیت در حفظ یطرفی خود سعی و اهداً بیچ طرفی تمایلی نشان نمیدهند در موقعی که روسها در کنار شهر تبریز و عثمانیها هم نزدیک پشیمند دو مراسله به سفارتین روس و عثمانی نوشته شده است که سواد آنها را بنسواد چند فقره راپورت تلگرافی ضایر بوقایع اخیر برای اطلاع خاطر جنابعالی ارسال میدارم چون از سابقه عتاب هم اطلاع دارید لازم است که در موقع برای رفع اشتباه درست نقطه نظر اونپناه این دولت را بدقامات لازمه بیان و خاطر نشان نمایند بعد هم هرمدان کرده و مکاتبه بشود و انقافی رو بدهد برای اطلاع جناب عالی مرتباً ارسال خواهد شد

(محمد علی علاء السلطنه)

فهره (۱۶۹) تلگراف کارکنان قزوین به وزارت خارجه

۲۲ مهر ۱۳۳۳

امروز صبح با قسول ملاقات انصار داشت قشور روس که از قزوین رفته بود دو روز دیگر معودت خواهند کرد

(علی اکبر فاخر الدوله)

نمبره (۱۶۳)

تلگراف وزارت خارجه به وزیر مختار ایران

در پتروگراد ۲۶ صفر ۱۳۲۳

بانهایت عجايب دولت درصدد حرکت حضرت ولیعهد است ولی باو عده روسها و پیغامات وزیر مختار روس قشونى که از قزوین رفته بود مراجعت کرده به استرآباد هم تازم وارد کرده اند قشون آذربایجان هم سارچ نشده ملاحظه نمایند با این ترتیب پروتست به عثمانی و تقاضای رجعت قشون آنها چه اثری خواهد داشت چنانکه بمراسلات اخیر هم در همین باب جوابهای سخت داده اند خیر رسیده قشون روس که از تبریز رفته در جلغا متوقف خیال زدو خورد آنجا دارند اگر واقعاً نروند معلوم است عثمانی ها هم پیش رفته جنگ در جاک ایران ناگزیر خواهند بود و میدانید فقط با مرادیه و پروتست نمی شود جاو آنها گرفت قوای دولت را که روسها فلج کرده اند با نظریات دولت هم که همراهی نکردند حالا هم که فقط دولت رجعت آنها را مطالبه میکند که بلکه باین واسطه از تخطی عثمانی ها و هیچان اکراد جلوگیری کند وعده مساعدت هم میدهند معهداً بعد از دو روز پشیمان میشوند این مرتباً دوست خاطر نشان نمایند بلکه به رجعت تمام قوای روس از جاک ایران موفق شوید که اقلاً عثمانی ها از این پیش تر نروند و بعد از حرکت ولیعهد دولت به رجعت دادن آنها از تبریز و سایر نقاط موفق شود

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۶۴)

مراسله وزارت امور خارجه به سفارت انگلیس

۲۶ صفر ۱۳۲۳

به وصول مراسله محترمه آنجناب دوستان استظهاری مورخه ۱۸ شهر صفر مطابقه زانویه ۱۹۱۴ احکام تلگرافی به کار گذاران امور آذربایجان صادر شد که در غیاب قنصل انگلیس به مشی درجه قوه و قدرتی که دارند از شعبه بانک شاهنشاهی و سایر فواید انگلیس محافظت نمایند و اینکه در طی مراسله محترمه اشاره به حیثیت قنصل خارجه در یک مملکت بی طرف فرموده بودند زاید نمیشاند خاطر کرامتی را متذکر شود که تزلزل حیثیت قنصل خارجه در تبریز با بی طرفی دولت علیه چنانکه خاطر دوستی مظاهر آنجناب مستحضر است بدو از طرف دولت امپراطوری روس بمنصه ظهور رسیده و بدیهی است اگر از طرف دولت معزی آنها ابتدا به چنین اقدامی مبادرت نشده بود حالا اولیاء دولت ایران را به دوستی دیرینه که خوشبختانه بدو ات اغلب حضرت پادشاه انگلستان دارند طرف این اظهارات قرار نمیدادند احترامات فایده ر نسبت به آن جناب دوستان استظهاری تجدید می نماید

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۶۴)

تلگراف وزیر مختار ایران نژاندن بوزارت

خارجه ۲۶ صفر ۱۳۲۳

معلوم میشود وزیر مختار روس اشیاء کرده جانشین قفقازیه ایشان اطلاع داده بود که همین او و دولت روس مذاکره در میان است وزیر مختار آن طور فهمیده به وزیر مختار انگلیس گفته بود وزارت خارجه میگوید دیرز و از وزیر مختار تلگرافی رسیده بود که

ششصد قمر قشون عثمانی تبریز را گرفته و در تاکر اقلیقه ایران مانور گذاشته اند خلی اظهار تاسف ازین وضع نموده صحت پیش بینی های دولت علیه را تذکر دادم

نمبره (۱۶۵)

(مهلی)

تلگراف وزارت خارجه به سفیر کبیر ایران

در اسلامبول ۲۶ صفر ۱۳۳۳

خاطر عالی را قبل از دخول قوای عثمانی به تبریز سابقه داده ام که نظامیان روس قصد تخلیه خاگ ایران را دارند خواستم در اینجا انهم کتبه قوای عثمانی به تبریز داخل نشوند هنوز از جناب عالی خبر نرسیده داخل شدند قوای روسی قبلا شهر را تخلیه از تاکر افهای وزیر مختار ایران از بطر و اظهارات وزیر مختار انگلیس در اینجا استنباط میشود روسها با خطی کله ازدیوت ایراک از تبریز رفته فضلا در جنگا مجتمع و تحشید قوا نموده مرسد انتقام از عثمانی هستند وعقیده دولت ایران را نسبت به عثمانی ها و ورود عساکر موافق جاپوه داده ضجرت خاطر خود را علنا بروز داده باین حال اگر دولت عثمانی رسم هم کیشی را در عین اسلامیت فراموش و از رجعت خود غفلت نماید مشکلاتی برای دولت تولید خواهد کرد که علاجش دشوار خواهد بود درین موقع که اولیای دولت مشغول فرستادن حضرت اقدس وابعده به آنجا هستند انتظار فطنی دارند که اونیزی دولت عثمانی با اولیای دولت ایران موافقت فرموده رجعت فوری قوای عثمانی از خاک آذربایجان امر فوری صادر فرمایند که آذربایجان بکلی محفوظ از خطرات متمد رفع نگرانی از این بابت بشود نتیجه مهم سفیرانه جناب عالی را افتخار دارم

(محمد علی - علاء السلطنه)

نمبره (۱۶۶)

تلگراف کار گذار قزوین به وزارت خارجه

۲۷ صفر ۱۳۳۳ تاریخ مطابره ۲۶ صفر ۳۳

عده از قشون روس دیشب و امروز وارد قزوین شدند

(علی اکبر)

نمبره (۱۶۷)

تلگراف سفیر کبیر ایران از اسلامبول وزارت

خارجه ۲۷ صفر ۱۳۳۳

تلگراف مبارک وقتی رسید که تمام روزنامه ها و دوایر رسمی خیر وود عثمانی در آذربایجان و خیال تخلیه از قشون روس طبع و موقع گذشته بود وای برای استقبال اوامر وزارت خارجه دیروز قریب بکساعت با وزیر امور خارجه مذاکرات لازمه نمودم : اولاً میگویند مشاه تخلیه روسها تحصیل حاصل است و دولت عثمانی بالصراحه بشما وعده میدهند چنانکه بر طبق همین اظهار هم اوامر فرستاده ایم ایداً در امور داخله مملکت حتی گمرک مداخله نخواهیم کرد و عرض و قصدی غیر از استقلال ایران و استخلاص آنها نداریم و طبعی یکت واجب خاک آنها نداریم بعد از معاریه هم قول صریح بشما میدهیم که نقاط جزء هیچ یک از نقاط مرحدی را هم تصرف نخواهیم کرد و بر طبق اینهم وعده دادند در جواب مراسم سفارت بنویسند که بعد از وصول آنها عرض خواهم کرد در باب عدم تعرض به مهاجرین آذربایجان که موجب زحمت دولت نباشد وزیر خارجه با اینکه اوامر اکید

بر طبق اظهارات این سفارت چند روز قبل داده بود مجدداً تأکید لازم شد که خارج از انتظام حرکت نکند و اگر بهر کس متعرض بشوند اسامی آنها را تلگراف بکنید که اقدام نماید

(محمود)

نمرة (۱۶۸)

تلگراف وزارت خارجه بسفیر کبیر ایران در اسلامبول ۲۷ صفر ۱۳۳۳

با وجود تلگراف جناب عالی در تأمین جان و مال سردار مکرری و اطمینان دادن سفیر به آقای رئیس الوزراء در اینباب مأمورین عثمانی سردار مکرری و سیف الدین خان سیف السلطنه را نیز پاران کرده اند با این رفتار آنها در این واقعه و قتل دو نفر مأمور دولت در پاره قبل از این چطور میشود از اظهارات آنها که اشعار فرموده بودید اطمینان حاصل کرد مگر اینکه بگویند اقدام مأمورین آنها بر خلاف تعینات مرکز بوده در این صورت دولت ایران متضرر است که به سرعت احکام لازمه در سیاست امر و میباش این اقدام عهد شکنانه صادر شود که در محل بموقع تجری گذارده و غرامت این خون ناحق نسبت به خانواده محترم سردار فوراً بعمل آید که اولیای دولت ایران به اظهارات اولیای عثمانی در حفظ تعینات آنها بتوانند مطمئن بوده رفع سوء اثر این اقدام کاملاً بعمل آید تا اولیای دولت دوچار مشکلاتی که همیشه از آن احتراز دارند ننوند

(محمد علی علاء السلطنه)

نمرة (۱۶۹)

مراسله سفارت انگلیس بو وزارت خارجه ۲۹ صفر ۱۳۳۳

چون گاهگاهی کار گذاران دولت علیه ایران از سکه های تلگراف بی سیم و تسهیلات آن در بوشهر انتفاع می بردند یقین خاطر جناب اشرف مریوفی است که این دستگاه تلگراف بی سیم که در دست انگلیسی است از سنه ۱۹۱۱ در بوشهر مورد استعمال بوده حل نترزم شده است که قوه این دستگاه را زیاد نمایند و برای این منظور بت عسارتی که بیشتر نظر گیر باشد در زمینی که برای مدت مهربدی اداره تلگرافی هند و اروپا اجاره نموده در کار احداث است بعضی رفع هر گونه سوء تفاهمی در آتیه شرف دارم از جناب اشرف ارفع خواهش نمایم قبول رحمت فرموده از ادارات لازمه دولت علیه بخواهند که رضایت خود را در احداث این دستگاه که قوی تر است نظهار دارند یقین دارم جناب اشرف ارفع حتی المقدور کوشش خواهند فرمود که بهر زودی که ممکن شود قبول اینستگاه را تحصیل نمایند زیرا که فوراً مانعت خواهند شد که فقط مقصود از این دستگاه تلگراف جدید سهیل مخایره با جهازات در دریا یعنی کمانگ بسیر جهازات و تجارت و در وقت لزوم اقدام فوری در جلوگیری از سرقت های دریائی و حمل اسلحه در دریاها و وسیع میباشد اینک کار گذاران دولت ایران از تسهیلات دستگاه علیه استفاده می نموده اند دلیل کامل بر ثبوت فایده زیاد دستگاه مزبور میباشد در اینموقع احترام فایده را تجدید مینماید

(والتر تونلی)

نمرة (۱۷۰)

تلگراف وزارت خارجه بکار گذاری اصفهان غره ربیع الاول ۱۳۳۳

از قرار اظهار سفارت روس در اصفهان بعضی اشخاص مجالسی تشکیل داده و اهتیی را بطرف دولتین عثمانی و آلمان متعایل مینمایند البته بخوبی میدانید که این رفتار بکلی بر خلاف مسلک بیطرفی و صلاح ایندولت است تحقیق کنید چه اشخاصی در اینموضوعی مدخل هستند باتفاق

حکومت و اشخاص محترم آنها را نصیحت مناسبه این اقدامات را حالی نموده نتیجه را اطلاع بدهید
(علاء السلطنه)

نمبره (۱۷۲)

تلگراف وزیر مختار پتروگراد بوزارت خارجه

۴ ربیع الاول (تاریخ مجازه ۲۸ صفر ۱۳۳۳)

درین چند روزه اخیر مکرر با وزیر خارجه ملاقات و از مطالب مسوق و در زمینه دستور العملها درصدد رفع کاه دولت روس بودم تا اندازه موفق شده وعده عاجل مساعدت را گرفتیم ولی میگویند منتظریم از طرف دولت علیه هم مساعدتهای مخصوص بشود در مسئله تخلیه ایران از قشون روس مشغول مذاکره میباشم کویا مناسب است اولیای دولت بک نقشه برای تهیه استعداد آذربایجان و مشهد و استراباد پیش نهاد فرمایند که کمک اقدامات بنده باشد

نمبره (۱۷۳)

تلگراف وزارت خارجه بسفیر کبیر ایران

در اسلامبول ۳ ربیع الاول ۱۳۳۳

واقعه قتل سردار مگری و سرش بیجا بمالی تلگراف شد هنوز فراغت از مذاکرات هیچوقت و قوه تحصیل فرسائی که اثرات بد در قلوب کرده و هزاران معایب در حال مناسبات دولتی دارد حاصل نکرده خبر میرسد مظالم سلطانه حاکم سقر را هم عثمانی ها مقتول و در اثر این رفتار اهائی محل همچنان شدید کرده اند برای انتظام محل اقدام شده ولی تکرار از این اقسام نظامیان عثمانی علاوه بر اضطراب قلوب محل اقدامی بدولت نمیدهد سفیر در ضمن تصدیق حقانیت دولت ایران تلگراف به بیضالی کرده جنب عالی هم مسئله را پروتست جبران و منع تکرار را طلب نموده نتیجه را اعلام فرمائید

(محمد عالی علاء السلطنه)

نمبره (۱۷۴)

تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار ایران

در پتروگراد ابان ۴ ربیع الاول ۱۳۳۳

از اقدامات جناب عالی مستحضر و خوشوقت شدم امیدوارم که نتیجه موفقیت جناب عالی مشهود شود ولی در باب مساعدت هائی که از دولت علیه منتظر هستید توضیح نداده بودید و حال آنکه حالا موفقی است که از طرف دولت روس لازمه مساعدت بعمل آمده و شرایط غیر منتظره همراهی خود را مشروط نمایند در باب حفظ آذربایجان دولت پیش بینی کرده که در ورود حضرت و نیمه سه هزار نفر علاوه بر استعداد موجوده و آنچه از مرکز در رکاب ولیعهد خواهند بود در آذربایجان حاضر باشد مشهد مازندران کیلان و قزوین در نهایت امنیت و باتداوکه موجوده هیچ نگرانی ندارد برای استراباد هم بااهمیتی که دارد هزار نفر سوار و پیاده علاوه بر استعداد موجوده مقرر شده که بعد از رجعت قشون روس از آنجا حاضر خواهد شد و ضمناً لازم است وزارت خارجه را مستحضر نماید که اگر از بابت امنیت این ولایات بعضی قسول های روس القاء شبهه مینمایند بواسطه سوء اطوار خودشان است شاید تصور میکنند بدون قشون روس تواند اجرایی مقاصد غیر مشروع

خود را بنمایند و الا این ولایات مثل سایر نقاط که ابتدا استعداد روس ندارد در کمال امنیت و دولت و ملت نسبت با نواح خارجه آنچه لازمه رعایت است فروگذار نکرده و نمی کنند در این صورت بردن قشون روس اسباب امتنان دولت و جلب افکار عامه که موجب از دیدن تأمینات داخله خواهد بود و رفع بهانه عثمانی است و هر قدر درین باب دولت روس عجله نماید موافق مصلحت خود آندولت خواهد بود نتیجه تعقیب اقدامات مؤثره جناب عالی را منتظرم

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۱۷۴) تلگراف وزیر مختار ایران از بطور گراد بوزارت خارجه

۵ ربیع الاول ۱۳۳۳ (تاریخ مظاہره ۳ ربیع الاول)

چند روز است مطبوعات پاره اخبار راجع بخصوصیت بلکه وحدت خیال ایران و عثمانی و مساعدت کابینه عثمانی را شرح و حتی میگویند ورود عثمانی به تبریز با رضای دولت علیه شده در بعضی دوائر و مجالس قویاً تکذیب نموده موقیع فتوی مشگل شده مشدعی است اگر حقیقت دارد تلگراف بفرمائید تکلیف خود را بدانم اداره رسوم مطبوعات از تکذیب بعضی ها که از طرف سفارت رسماً نوشته میشود طفره میزند

(اسحق)

نمره (۱۷۵) تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار ایران

در بطور گراد لیه ۶ ربیع الاول ۱۳۳۳

تلگراف جناب عالی رسید آنچه در مطبوعات دایر بمواقفت ایران با عثمانی منتشر میشود بکلی بی اصل است میتوان رسماً و قویاً تکذیب نمائید و منع مشکلی پیدا کرده ایم از بکطرف عثمانیا رنجش دارند که چرا ایران ملاحظه اسلامیت را نمیکند از طرف دیگر مردمان و مطبوعات بی اطلاع و معرض با جعل اخبار میخواهند روابط دوستانه ایران را بروسه غبار آلود نمایند اینک منتشر است ورود قشون عثمانی با رضای دولت ایران بوده جای حکمال تعجب است زیرا در صورتیکه قشون عثمانی در میان دو آب بامتجاوز از چهار هزار نفر قشون شجاع الدوله که قسمت عمده آن قشون منظم بوده طرف میشوند و شجاع الدوله آن خور شکست بخورد بعد از آنکه همان قوم پانصد زبانه تر طرف تبریز میبند دولت ایران بپه قوه از آنها جلو گیری کند آنهم بدیهی است دلایل این بوده که روسیه با نظریات دولت در تشکیل قوای نظامی آذربایجان ابتدا موافقت نکردند حتی بریکاد آذربایجان را که با معارض زیاد تشکیل شده بود صاحب منصب رئیس بریکاد بکلی متلاشی کرد قبل از جنگ و بعد از اعلان آن هرچه خواهش کردیم که قشون خودشان را ببرند تا این اتفاقات روی ندهد ابتدا مساعدت نکردند حالا هم هرچه برای جلو گیری از مخاطرات آتی تقاضای رجعت قشون میشود گاه میگویند حکم رجعت قشون رسیده گاه قشون فروین را حرکت میدهند و دو باره از منجیل حکم معاونت آنها را صادر میکنند باوجود اینکه مع التامف اولیای امور روسیه باطمینان قول چند نفر فتول مفرض که برای اجرای اغراض اشخصی میخواهند قشون در ایران متوقف باشد ابتدا رعایت احساسات دوستانه ایران را نمیکشوند بکنند معیناً دولت ایران احوال از شرط دوسنی نسبت بروسه ابتدا فرو گذار نکرده است مراتب را بطوریکه مقتضی میدانید بمقامات لازمه اطلاع بدهید (علاء السلطنه)

نمرة (۱۷۶)

تلگراف وزارت خارجه پکار گذار مشهد

۷ ربیع اول ۱۳۳۳

از قراریکه از سفارت روس اظهار داشته اند پنجاه نفر دامورین عثمانی آنجا آمده که اهالی را بر ضد روسها تحریک نمایند تحقیق کشید این مسئله حقیقت دارد یا خیر اگر حقیقت دارد نظر بمسلك بی طرفی دولت بمواقفت ابالت و علماء جلو گیر نموده نتیجه را اطلاع بدهید (محمد علی علاء السلطنه)

نمرة (۱۷۷)

تلگراف وزارت خارجه سفیر کبیر ایران

در اسلامبول ۷ ربیع الاول ۱۳۳۳

خب رسیده عساکر عثمانی خاں حرکت بستندج دارند با سفیر مذاکره میکنند ابدأ قصد همچو تعرض نیست همه قسم تامین میدهد مراسم نوشته تقاضای جلو گیری شد حضرتعالی هم یا ابهالی مذاکره امر فوری صادر فرمائید که عساکر بست کردستان حرکت نکنند (محمد علی علاء السلطنه)

نمرة (۱۷۸)

تلگراف وزارت خارجه سفیر کبیر ایران

در اسلامبول ۷ ربیع الاول ۱۳۳۳

از تبریز خبر میدهند رئیس ارکان حرب عثمانی دوفرواً برای قضیش کبه تلگرافهای وارده و صادره معین پایک ضابط به تلگرافخانه فرستاده نوشته است تمام مخاطرات را به نظر رئیس ارکان حرب رسانیده در صورت امضی معاینه شود باز سفارت مذاکره میکندقوای نظامی ازاین رفتار نا کزیر یا عزیمت ولایت عهد و مواعید عثمانی ها در عدم مداخله به امور داخله این رفتار نامناسب در رفع آن معجلانوامر صادر فرمائید (محمد علی علاء السلطنه)

نمرة (۱۷۹)

تلگراف وزارتخارجه پوزرای مختار ایران

در لندن و بطر و کراد ۸ ربیع الاول ۱۳۳۳

چند نفر صلحمتصب روس به محل زانداومری در قزوین رفته گفته اند که باید آنجا را برای قشون روس که تزه وارد خواهد شد تجنیه نمایند فوراً مراتب به سفارت روس اعلام اظهار بی اطلاعی کردند خبای عجب است در عوض اینکه موافق وعده خود قشون را ببرانند حالا این قسم رفتار و بلاوه صحبت اضافه نمودن قشون را هم میشانند خیالی محتمل است که این حرکات و رفتار پسانه به عثمانیها داده و به تجاوزات آنها که دولت میخواهد جلوگیری نماید وسعت بدهد برای جلو گیری از هر گونه خطراتی که محتمل است بروز نمایند فوراً مذاکره نمائید که از آمدن قشون جدید صرف نظر و بطوری که وعده داده اند قشون خود را ببرند و باین قبیل حرکات صاحب متمیان که تواید زحمت بزرگ خواهد نمود خاتمه بدهند متغیر نتیجه اقدامات هشتم (محمد علی علاء السلطنه)

نمرة (۱۸۰)

مراسله وزارت امور خارجه به سفارتکبری عثمانی

۹ ربیع الاول ۱۳۳۳

اوپاء دولت علیه ایران مسئله تجاوزات قوای آن دولت علیه راضمن مراسلات و مذاکرات

رسمیه به جناب مستطاب عالی و اولیای دولت علیه عثمانی همیشه خاطر نشان و رفتار خلاف انتظار آنها را که معذرت بیطرفی این دولت نسبت همواره بیان کرده خواستار رجعت آنان شده اند متأسفانه از طرف اولیای دولت علیه عثمانی بدون مساعدتی نشده سهل است در تحقیق اجزاء و احوالات سابقه از تبریز خبر میرسد عمارت بیلاقی قونسولگری روس را در نعمت آباد مأمورین عثمانی خراب کرده اند و چون این خبر اسباب تمجب و تأسف است که در حاکمیت دولت بی طرف این طور رسم محاربه اجرا و عمارت و ابنیه رسمی قونسولگری بنگ دولتی را علاوه بر خرابی امکان دیگر در خاک این دولت خراب و انواع مشکلات را برای بنگ دولت بی طرف فراهم نمایند اولیای دولت علیه ایران این رفتار و خاست اثر قوای آن دولت علیه را که با مناسبات دولتی عینین منافی و بکلی مخالف با مقررات عهد بین الدولین و حقوق بین الملل است جداً بیروست حیران و زرمیم این رفتار را حتماً و اصولاً طلب کرده احترامات ذیقه را نسبت به آن جناب مستطاب تجدید بنمایند (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۹۸۱) فلکراف وزارت خارجه به سفیر کبیر ایران
در اسلامبول ۹ ربیع الاول ۱۳۳۳

از تبریز خبر میدهند عمارتها عمارت بیلاقی قونسولگری روس را در نعمت آباد خراب کرده اند سفارت عثمانی بیروست شد جنابعالی هم بجای لازم مذاکره و پروتست کنید خیلی اثر بد کرده و در انتظار این قسم رفتار قوای عثمانی نمایش خوب ندارد (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۹۸۲) مرسله وزارت امور خارجه به سفیر انگلیس
۹ ربیع الاول ۱۳۳۳

دوستدار از مداون کرامی مرسله مورخه ۲۹ صفر راجع به دستکام فلکراف بی سیم در پوشهر استحضار حاصل نموده و با کمال احترام خاطر نصفت ذخیر آنجناب دوستان استظهاری را مستحضر میدارد که اولیای دولت دوستدار را وجهاً من الوجوه از نصب دستکام تلگراف بی سیم در پوشهر اطلاعی نیست و نیز استفاده که مأمورین دولت ایران از دستکام مزبور می نوانند بکنند برای آنها مجهول است که حالا ممکن باشد اجازه تکثیر قوای دستکام مزبور را بدهند و چون تلگراف بی سیم غالباً موجب تسهیلات محاربت بحری می نواند بشود درین موقع که دولت اعظم حضرت پادشاه انگلستان با دولت علیه عثمانی مشغول جنگ و خلیج فارس یکی از میدانهای این جنگ است اولیاء دولت دوستدار اجازه چنین کاری را که تقویت از عملیات یکطرف است بکمی عثمانی بی طرفی خود میدادند علی هذا قویاً از آن جناب دوستان استظهاری خواهش میشود که بموافق لازمه نظار فرمائید که دستکام مزبور را که بی اجازه دولت ایران نصب شده است بردارند (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۹۸۳) تلگراف کار گذار بشهد بو وزارت خارجه
۱۲ ربیع الاول ۱۳۳۳

مسئله ورود پنجاه نفر مأمورین عثمانی به مشهد بکلی خنثی از صحت و تاکنون کمان دقت

و مراقبت در جلوگیری از این گونه تحریکات و رعایت شرایط بین طرفی دولت علیه بعمل آمده
 اگر چه اعلانها و انباء نامه های جایی زیاد اتصالاً از عراق عرب چه بواسطه پست و چه بواسطه
 بعضی اشخاص مجهول به مشهد میرسد و صورت حکم جایی صحیح اسلام عنایت را نیز دلیر
 باعلان جهاد بعضی ها در این جا انتشار میدهند ولی جداً از تمام این اقدامات فساد آمیز جلوگیری
 و امید است اتفاقی که مخالف مسلك بین طرفی باشد درین سرحد رخ ندهد

(معزز الدوله)

نمبره (۱۸۴)

تلگراف وزارت خارجه به وزیر مختار ایران

در بطرو گراد شب ۱۳ ربیع الاول ۱۳۳۳

کلل بنس قسول ساوچولاخ که قبل از حدود خانه میان دو آب بمراغه آمده بود به اتفاق
 از دوی شجاع الدوله به قصد حمله به اکراد به میان دو آب رفته بود و به طوری که خود
 وزیر مختار به مشور الممالک اظهار داشته بود در جنگ زخم برداشته و شاید بهمین جهت
 تلف شده باشد از اینکه می گویند عثمانیها او را کشته اند دولت خبری ندارد چون خود او
 شخصاً بمقابله قشون عثمانی و اکراد رفته اگر خطری متوجه او گردیده بعلت شرکت
 خودش در مقابله با آنها بوده است اگر روسها بخواهند باین ملاحظه مدمات تازه به آذربایجان
 وارد بیاورند خارج از اصف و بی مورد است (محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۸۵)

تلگراف کار گذار محصره به وزارت خارجه

۱۳ ربیع الاول ۱۳۳۳

از فرار اطلاعات واصله عثمانیها شیخ غضبان شیخ بنی لام را با چند نفر علمای به میان عشایر
 بنی طرف و حویزه و سایر عشایر تبعه دولت علیه ایران فرستاده که آنها را دعوت به جهاد
 کنند چند روز است وارد منازل عشایر مزبوره شده مشغول اقدامات هستند همچنین اطلاعات
 رسیده که معادل دوهزار نفر عسکر پیاده و سواره و چند عراده توپ نامور نموده اند وارد
 خاک دولت علیه ایران شده از طریق محصره حمله به بصره نموده از این طرف بصره را اقتزاع
 کنند

نمبره (۱۸۶)

مراسله وزارت خارجه به سفارت کبرای عثمانی

۱۲ ربیع الاول ۱۳۳۳

بضمیمه تجوزاتی که قوای دولت علیه عثمانی در خاک مقدس ایران نموده و مشکلاتی که
 برای این دولت علیه در مواقع منجوزه تولید کرده و به بیطرفی ایران لطمه شدید وارد
 آوردند متأسفانه خیر میرسد کار گذاران آنسویت علیه غضبان شیخ بنی لام را مدتی است به
 عماره برده او و اهالی عماره تایید می شدند که با اتفاق عساکر عثمانی داخل عربستان خاک
 مقدس دولت ایران شوند در اثر این خبر همچو اطلاع میرسد که غضبان بطوائف عماره پاینج
 فوج عسکر و چند عراده توپ بحدود بنی طرف فرستاده شده از طوائف ایران هر کدام با آنها
 همراهی نمایند تمهید بقتل و غارت میشوند و از هر قسم تحریکات عشایر اینطرف خود داری نمینمایند
 اولیای دولت علیه ایران از این تجوزات که بهیچوجه بامتناسبت دولتیین علیهین موافقت نداشته

نقض بیطرفی این دولت و سبب شکستن و تزلزل عهد حدودی است در حیرت و جدأ پروتست نموده متوقع هستند که فوراً و سریعاً بهدور اوامر قطعیه مقرر بهادند قوای نظامی آن دولت علیه و شیخ غنیمان و طوایف عماره بمقامات و خاک آن دولت علیه مراجعت و از تبیحه دوسندار را مستحضر و اولیای دولت علیه را قرین امتنان فرمایند

(محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۱۸۷)

تلگراف وزارت خارجه بمقیر کبیر ایران

در اسلامبول ۱۳ ربیع الاول ۱۳۳۳

حکومت عربستان اطلاع میدهد در عماره از چندی قبل عثمانیها تحشید قوا کرده و بمنوان اینکه سردار ارفع بحفظ بیطرفی ایران باعثمانیها موافقت ننکرده غضبان شیخ بنی لام و اهالی عماره را تحریک کرده اند که بداخله عربستان هجوم یساورند از سادات و علمای عتبات هم سابقاً عماره آورده و در میان بنی طرف و حویزه برای اعلان وجوب جهاد فرستاده بودند حالا از بنی طرف و حویزه خبر میرسد که غضبان با طوایف عماره و قشون عثمانی سمت بنی طرف و حویزه حرکت کرده اند پنج فوج عساکر نظام باچند عراده توپ بانجا فرستاده عنقریب بحدود بنی طرف میرسد از طوایف عربستان هم هر کدام باآنها همراهی نکنند باآنها جنگ قتل و غارت مینمایند قصدشان این است کارون ناصری و محمدره را تصرف نمایند بعد بسایر مقاصد خود موقیعت حاصل کنند بااین ترتیب عنقریب همه عشایر عربستان منقلب شده برای دولت تولید زحمات لایتنحل خواهد کرد چرا به نقض بیطرفی ایران این درجه اقدام و برای دولت هم کیش خود تاین درجه تواید مشکلات مینمایند

این تجاوزات را پروتست و اقدام در رفع تحریکات و تجاوزات بغوریت یفرمائید در صورتیکه از این رفتار اولیای دولت عثمانی احتراز نیجویند ایران را مجبور می نمایند که طبقاً دررفع این تجاوزات بخدمت دیپکری دست بزند (محمد علی علاء السلطنه)

نمره (۱۸۸)

تلگراف کارکناری تبریز بوزار

خارجه ۱۳ ربیع الاول ۱۳۳۳

دیروز در سوقیان بین قوای نظامی روس و عثمانی جنگ واقع بواسطه رسیدن خبر شکست جمعی که در تبریز بودند همه اول شب جمعه شهر را تخلیه نموده رفتند از فراریکه بشهر خیر میرسد عثمانیها و اکراد از سوقیان مراجعت و به سرد رود میروند اهالی ازوصول اینطور اخبار و تصور هجوم قشون شهر عموم بریشز و مدوش و بعضی ها فرار و مهاجرت مینمایند حضرت نایب الایته برای دفع تشوش اهالی شب و روز بوسایل ممکنه تثبیت و اقدامات دارند بعد از فضل خدا امیدواری اهالی بتوجهات اولیای دولت است بیکه برای

حفظ جان و مال و ناموس آنها اقدامات مؤثر فوری یفرمایند (اسد الله)

نمره (۱۸۹)

تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار ایران

در لندن ۱۴ ربیع الاول ۱۳۳۳

رابطهت وقایع اخیر و رجعت قشون روس به تبریز این است که برای اطلاع شما تلگراف

میشود چون در مدت توقف خود عثمانیها در تبریز بهجرات بعضی از ارامنه و اتباع روسی دسخت اندازی کرده بودند در موقع نزدیک شدن قشون روس بشهر اهالی در نهایت وحشت و اضطراب بوده برای اینکه بمبادا از طرف ارامنه یا قشون نیرضی بفحالی بیطرف بشود چند نفر از طبقات مختلفه نزد رئیس قشون روس در دو فرسخی شهر برای تحصیل اطمینان رفقه جنگ در سه فرسخی شهر واقع میگروند ۸۰۰ نفر از عثمانیها مقتول بقیه بفرار بطرف مراغه رفته اند عمده روسها معلوم نیست ولی گویا دو ژنرال دارند که یکی از آنها را می گویند رئیس بریگاد قزاق تهران لیاخوف است سیم تلگراف مراغه را هم خراب کرده اند قسوک های عثمانی و آلمان هم با اردوی عثمانی فرار کرده اند در مدت توقف خود عثمانیها اعانه زیادی از اهالی گرفته اند در موقع خراب کردن قسواخانه روس از اهالی شهر کسی دخالت نداشته از قزاق های ایرانی هم عثمانیها خلع سلاح کرده بودند و معلوم نیست از اسلحه آنها چیزی بقی مانده بلیخیر

(محمد علی علاء السلطنه)

نمبره (۱۹۰) تلگراف کار گذار اردبیل بوزارت خارجه

۱۴ ربیع الاول ۱۳۳۳

موافق راپورتی که جناب ایلطانی آقای امیر السلطنه داده قشون روس نخله به دهانت باقرلو و تپه باشی ریخته و سوزانده فریب بچاه نفر از اهالی سوخته فیرمان خان بصد آمد و حربه نموده سیصد نفر قزاق فرار بینماید همچنین راپورت میدهد ۵ قشون بسرخه بیا سوار آورده رئیس کمربک و تذکره و تاجر و اهالی خوف زید دارند و باز حرکت من مانع هستند

(مدیر السلطان)

نمبره (۱۹۱) تلگراف کار گذار محمود بوزارت خارجه

۱۵ ربیع الاول ۱۳۳۳

شرح اقدامات عثمانیها را برض رسانیده است عثمانیها اعلان کرده اند هر کس حاضر جنگ و در امتزاع سره از دست انگلیسها با عثمانیها موافقت نکند نسبت بقتل و غارت مضایقه نخواهد شد این اخبار اسباب وحشت عمومی شده محتمل است از بیم جن هم بشود بدینها ملحق شده گفته نظیمی حادث شود از قزار اصلاحات حاصله دیشب و امروز دو کشتی که مقداری سرباز انگلیسی دانسته عزیزت به تصریح نموده اند

اکرام الملک

نمبره (۱۹۲) تلگراف کار گذار اردبیل بوزارت خارجه

وصول مورخه ۱۵ ربیع الاول ۱۳۳۳

از فرار معلوم مقدار زیادی قشون روس در آستارا مقیم و پس قسوک اظهار میکند عزم اردبیل خواهند شد

(مدیر السلطان)

نمبره (۱۹۳) تلگراف حکومت کیرمانشاه بوزارت خارجه

۱۸ ربیع الاول ۱۳۳۳

در خصوص اوراق ژلاتینی که قبل از ورود مخص در شهر انتشار میداده اند آنچه معلوم شد از چند ماه قبل اوردنی چایی بامر انجمن اتحاد اسلامی از عراق عرب بوسانین

مختلفه معنای این شهر میآمده و منتشر میشده و اخیراً بعضی اشخاص بیکاز مفسده جو که دو هر شهر هستند و وجود دارند همان مطالب را ژلاتینی کرده در کوچه ها میبنداختند که شاید تیسجی در مردم نمایند پسکی نتیجه مطلوبه برایشان حاصل نشده و بعضی ورود محض دنباله آن قطع شد خاطر مبارک را اطمینان میدهیم که با بودن محض در این ولایت امری که نطمه بمسئله یطرفی بزنده ظهور نخواهد کرد و احدی در شهر و بیرونها قدرت اقدامی برخلاف میل و امر اوئیای دولت نخواهد داشت (امیر ملخیم)

نمبره (۱۹۴) تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار لندن

مورخه ۱۵ ربیع الاول ۱۳۳۳

دم اژدهم این ماه خیر رسید عثمانیها شیخ بنی لام را باقوای نظامی به بنی طرف خاک ایران فرستاده عشایر ایران را تحریک و هر کدام موافقت نکنند تهدید بقتل و غارت مینمایند فوراً باسلامیون تلگراف و سفارت طهران بروست شد ولی میدانید که شیخ بنی لام آنها نیست که دولت باز طرف و ممانعت از تجاوز بشود چون قوای منظم عثمانی با او هستند بدون نامل و دقت اطراف کار و نتیجه آن دولت نمیتواند امر بدهد که طرفیت در حدود کنند زیرا محصر طرفیتی ایران را داخل جنگ نموده و معلوم نیست عاقبت آن چه خواهد بود از طرف دیگر هم دولت مافع خود را که مافع انگلیس را هم مقصن است در نظر داشته میداند که حفظ آن مفعولت از تجاوزات عثمانیها چه اندازه لازم است عجله به سردار ارفع و سرداران بختیری امر داده شده است که باقوای خود حاضر بوده منظر امر نانی مرکز باشند چنانچه اگر مذاکره شد درست مشکلات دولت را درین مورد حاضر نشان کنید کویا منظور عثمانیها حمله بردن به مصره از طریق محمره است (علاء السلطنه)

نمبره (۱۹۵) تلگراف وزارت خارجه بکار بردازی خداد

مورخه ۱۶ ربیع الاول ۱۳۳۳

شیخ خزعل سردار ارفع بامر دولت حفظ بطرفی کرده عثمانیها او را بموافقت خود برضد انگلیس دعوت کردند چون موافقت نکرد نسبت میدهند که او با انگلیسها موافقت کرده عثمانیها چرا متوجه رفتار خود در تحریک عشایر نیستند که برضد بطرفی ایران آنها را باخیالات خود موافق و باخود در جنگ دول مداخله میدهند گذشته از تحریکات و انقلاباتی که در حدود آذربایجان و ساوجبلاغ نمودند اخیراً در عماره نجشید قوا کرده بتمحرک عشایر عرمنان پرداخته تجاوز محدود ایران نموده بمساعدت تصان شیخ بنی لام به بنی طرف خاک ایران تجاوز نموده اند و عشایر را بموافقت دعوت و در صورت نمره آنها را بقتل و غارت تهدید مینمایند این نکات را در نظر داشته و باجانی لازم مذاکره نماید

(علاء السلطنه)

نمبره (۱۹۶) تلگراف وزارت خارجه بسفر کبر ایران

در اسلامبول مورخه ۱۸ ربیع الاول ۱۳۳۳

آقای رئیس الوزراء با سفر کبیر مذاکرات جدی نموده جلو گیری تجاوز به محمره و

عدم تحریرک را خواسته به شارژ دافر آلمان هم محذورات دولت را خاطر نشان و خواسته که اوهم بادولت ایران برای حفظ بیطرفی خود در آن حدود کمک نماید و درست ملتت کردند که اگر در شمال بواسطه روسها آن اقدامات و تجاوزات را کرده موقع دولت را اینطور مشکل کردند در جنوب ابدأ بهانه برای تجاوز ندارند و اگر فشار بدولت یاورند و در تحریرکات دوام نمایند اسکات افکار عامه هم برای دولت مشکل خواهد بود شارژ دافر گویا درست ملتت شده بیانات مزبور بی اثر نشد و مذاکراتی شاید بکند چنان مستطاب عالی هم لازم است با سفیر کبیر آلمان مذاکره مساعدت او را در تئید اقدامات خودتان بخواهید بوزیر مختار ایران هم در برلین مشروحاً اطلاعات در اینباب بدهید که اوهم در بران اقدام بکند بلکه امثالته درین باب دیگر مشکلاتی برای دولت فراهم بشود (علائ السلطنه) فصره (۱۹۷) تلگراف سعیر کبیر ایران بوزارت خارجه

مورخه ۱۸ ربیع الاول ۱۳۳۳ (تاریخ صحیفه ۸ ربیع الاول)

بمجرد وصول تلگراف (۱) فوراً مذاکرات لازمه کردم فوق العاده اظهار تسامح و گفتند برخلاف مصلحت و احتیازه مرکز بوده است بطهران هم تطیحات دادند که توضیحات بدهند و کتباً هم به نامالی نوشته شد

فصره (۱۹۸) تلگراف کار کناری تهریز بوزارت خارجه

۱۸ ربیع الاول ۱۳۳۳

رأبورت مورخه غره ربیع الاول کار کناری خوی که توسط بکتر ارمنی فرستاده عبتاً درج میشود فدائیان ارامه تمامی دهات واقعه بین راه از سلیمان الی جلفا را بعل از غارت و حریق نموده و از هیچ اقدامی دریغ نکردند و عده هم از دهاتیان را به قتل رسانیده اند این مسئله خیلی اسباب وحشت و اضطراب و ناامنی عموم شده فدوی اتصالاً با نظامیان روس در مذاکره و مشغول چاره جوئی ناامنی و حصول آسایش اهالی هنم از پس مسئله از هم دیگر باشیده و کار از محور خود خرج است مساعی مامورین دولت برای جلوگیری از اغتشاش بهتر است

فصره (۱۹۹) تلگراف از کردستان بوزارت خارجه مورخه

۱۸ ربیع الاول ۱۳۳۳

بگذشته زیادی از عساکر عثمانی وارد حور حوره (۲) شده اند اخبار آذربایجان و ورود قشون روس البته باده اقدامات بدست عثمانیها مجدداً می دهند که از آن حدود باز دست را جمع و روانه نمایند و مسلماً دیگر چیزی از سفر و بانه نخواهد ماند فدوی از آن حدود خیلی نگران هنم خاصه که حیاز تصرفات محالی را هم در آنجا دارند و می خواهند بدون اجازه دولت از پنجویں (۳) و بانه تاسندج سیم تلگراف بکشند و این مسئله تحقیقی است و گویا

(۱) رجوع به فصره ۱۶۸ این کتاب شود

(۲) بلوکی است در شمال کوه چهل چشمه و جنوب مقر

(۳) قریه است در خاک عثمانی مجاور سرحد کردستان ایران .

تبریک این اقدام را از هر جهت داده و تقریباً مشغول خواهند شد (تصویر السلطنه)

نمبره (۳۴۰) مراسم سفارت آمریکا وزارت امور خارجه

مورچه ۱۸ ربیع الاول ۱۳۳۳

موضوع خبری که از تشریح مذکور رسیده است فرماید قشون روس در تبریز حایل دارد ملک کارخانه آلمانی موسوم به پتاک را توقیف نماید دوستدار محور است برسد یک چنین اقدامی اعتراضات شدید خود را اظهار دارد کارخانه و کمپانی پتاک مدنی است که نام دولت آمریکا و رضایت دولت ایران در تحت حمایت قسول آمریکا درج می باشد و این مسئله برئیس قشون روس که حایل وسط ملک فوق الذکر را دارد کاملاً اطلاع داده شده است دوستدار اعتراض خود را در موضوع اظهار داشته و از کمیت امر خطر حضرت اشرف را مسوق می دارد تا بطور لازم و بدون تأخیر وقت در آن مقدمه اقدامات لازمه عمل آورند

(کاندول)

نمبره (۳۰۱) مانگراف وزارت خارجه کارگذاری تبریز

مورچه ۱۹ ربیع الاول ۱۳۳۳

تشریحی که از سفارت آمریکا اظهار شده از طرف روس ها برای توقیف و ضبط ملک متعلق به کارخانه کمپانی پتاک اقدامی شده فوراً مراتب را بایب ایالاته اظهار و درجولو گیری و حفظ منابع امان و اطریش و عدم تعرض روسها نسبت بانها اقدامات مقتضی نموده میباید را اخلاص بدهید

نمبره (۳۰۲) مانگراف وزارت خارجه سفارت پتروگراد مورچه ۱۹ ربیع الاول ۱۳۳۳

از طرف روسها در تبریز نسبت به کارخانه و امان و اطریش تعرضی نمیشود که با بیطرفی ایران مانعی است فوراً اقدام امر صادر کنید تعرض به تأسیسات و منابع آلمان و اطریش میباید

(علاه السلطنه)

نمبره (۳۰۳) مانگراف کارگذاری تبریز وزارت خارجه

۱۹ ربیع اولال ۱۳۳۳

رابطه مورچه عره ربیع الاول کارگذاری حوی که توسط یکمتر ارمی فرستاده عیباً درج میشود در تمبب عرصه مورچه ۲۱ صدر او سونگریها و حکومت های اروپایی و حوی بست و دویم حرکت کرده نسبت عمدتاً قشون روس هم در حایل مراحمیت نموده و از قرار اظهارات خودشان سا بود ۲۲ شهر حاضر این صفحات تکلی تطبیع شود که رود مرور مجدداً عده قرای و سادات و بویچی ما یکمتر حیرال از بین رزه حایفا به حوی معبود نموده دو رزه از مساکسی که حایلی نموده بودند ممکن نموده فعلاً تابع ریح شش هزار هر از شهر حوی آمده اند یک فرسخ فوه نظامی دارند و از قراریکه شایع شده عساکر عثمانی هم با سه فرسخی حوی آمده اند بدین است که با این وضع اهمیت موقع حوی حیلی مانده حایط نظر اولینی دولت شود

(اسد الله)

تلگراف از کردستان بوزارت خارجه

۲۲ ربیع الاول ۱۳۳۳

الآن محرمانه خبر رسیده که علی افندی با چند سوار عثمانی که از تبریز میآیند و از کروس فرودا بسمت کردستان حرکت مستعدی است قوفاً نظریات لارمه را تلگراف بفرمائید ارادۀ خزانه ماری هم برئیس مالیه تلگراف شده که محمود مختار یک با یک وظایف و دستور العمل مخصوص به کردستان می آید شما همین قدر که ارزش را مشاهده کردید حرکت نمائید (۱) آمدن این اشخاص بکردستان ارزش معلوم است خاصه در اینموقع و با این مردم منتظر جواب فوری

(نصیر السلطنه)

تلگراف کارگذار استرپاد بوزارت خارجه ۲۲ ربیع الاول ۱۳۳۳

امروز راپورت رسید روز پنجشنبه قریب صد نفر مالومات و قزاقی مقیم قره سو در کمش تپه عثمان آخوند و سرش آخوند ملای جعفر پای را گرفتار معلوم نیست کجا فرستاده اند

(معزز السلطان)

تلگراف وزارت خارجه بسفارت کبری دولت علیہ

در اسلامبول مورخه ۲۲ ربیع الاول ۱۳۳۳

دکتر بوژن آلمانی چند ماه قبل در اسفهان برخلاف عهد نامه املاک ورنه رکن الملک را که متنازع فیه بوده اجاره و سبب شد بین کارگران خود و بستگان قنواسکری روس جنان و قتل واقع گردید اخیراً آلمانیها او را و مس قسول عثمانیها شهید قهظری برای اقامت اسفهان معرفی می نمایند هنوز بسفارتین جواب نداده بوژن حرکت در کاشان می سدت خود را بشهیندر عثمانی معرفی در خانه ماشاء الله خان و نایب حسین که اشرار و پالنی ملک و مال مردم را ضبط کرده اند یوق عثمانی را بر پا و بدیعنی داود کلیعی اقدامات و تعریکات کرده که باهالی بفریاد آمده دولت دوچار مشکلات و قهراً خاموشیت باین حرکات پذیرفته نشد هر دو سفارت اصرار در پذیرفتن از دارند بااعمالی و سفیر آلمان مذاکره به برلن هم اطلاع بدهید دیگری را معین نمایند تا دولت هم مقام رسمی هر دو دولت را تقدیر و باعث استحکام روابط گردد

(علاء السلطنه)

مراسله وزارت امور خارجه بسفارت کبرای

عثمانی مورخه ۲۲ ربیع الاول ۱۳۳۳

همچو خبر مرسد که علی افندی نام با چند سوار عثمانی از تبریز بمکروس آمده و از آنجا عازم کردستان است دوستانه به تحقیق مراتب اقدام نموده و ضمناً خاطر محترم ذات عالی سفارت پاهی را بدین مسئله متوجه بنماید که اگر حقیقه عالی افندی برخلاف عهد و مناسبات دولین دوست هم آیین اینطور بعالک مقدس ایران خود سرانه سپر نماید او را به صدور حکم تلگرافی ممنوع و مقرر دارند بعالک دولت علیہ عثمانی رحمت و توفیق زحمتی

(۱) علت آنستکه خزانه دار کل و رئیس مالیه بلژیکی بوده اند

برای این دولت علیه قنایند و از نتیجه دستاورد را مستحضر فرمایند در اینموقع
(علاء السلطنه)

نمره (۲۰۸)

تلگراف وزارت خارجه سفارت کبرای دولت

عطیه در اسلامبول مورخه ۲۳ ربیع الاول ۱۳۳۳

جواب تلگرافات هنوز از جناب مستطاب عالی نرسیده مسئله هر روز کسب اهمیت می کند از فرار خیر دیروز عثمانی ها به هشت فرسخی ناصری رسیده اند از طرف دیگر لونه های نطفه که از ناصری به مسجد سلیمان کشیده شده در چند جا سوراخ کرده آتش زده اند معلوم است این اقدام بانه حرکت عثمانیها است و باز دیدن شدن آنها اشرار را وادار کرده پرخان دولت ایران محقق است که دولت عثمانی را مسئول هر خسارتی که از این راه وارد میشود بداند و حیران آنرا بخواهد لازم است فوراً جلوگیری تجاوزات را بخواهید که درین طرف مثل شمال مشغولیات تازه برای دولت تولید نشود از حاجتکم کرمین هم تلگراف رسیده که علی افندی نامی از آنجا عبور و بسعت کردستان رفته و اظهار داشته است کافی عسکر به کردستان فرستاده خواهد شد اگر واقعا در این مدد باشند معلوم نیست آن اظهارات مکرر صدر اعظم و تاهبانی که داده و میدهند و تلگرافات جناب مستطاب عالی را بچه باید حمل نمود جدا فرستادن عسکر بکردستان را پروتست جلوگیری آنرا تقاضا نتیجه را اطلاع بدهید که مشغول جواب مساعد جناب مستطاب عالی هرچه زودتر برسد

(علاء السلطنه)

نمره (۲۰۹)

تلگراف کار گذر محصره بوزارت خارجه

وصول ۲۳ ربیع الاول ۱۳۳۳

امروز نیز يك كشتی معلو از عساکر هندی که تقریباً بالغ بر چهار صد نفر میشوند روانه ناصر نمودند

{اکرام الملک}

نمره (۲۱۰)

تلگراف وزارت امور خارجه بسنیر حکیر

ایران در اسلامبول مورخه ۲۴ ربیع الاول ۱۳۳۳

خبر رسید يك دسته عساکر زیاد وارد خورخوره شده ابراهیم افندی رئیس قوای عثمانی در آذربایجان رئیس قوای عثمانی در سقز نوشته بیف الله خان پانزده ساله پسر سیف الدین خان را حاکم کرده بحکم سیف الله خان کار گذر آنجا را پناه سوار بمان دو آب فرستاده بسفارت پروتست شد جناب عالی هم اقدام نتیجه را اعلام فرمائید

(علاء السلطنه)

نمره (۲۱۱)

یاد داشت سفارت روس بوزارت امور خارجه

مورخه ۲۳ ربیع الاول ۱۳۳۳

بعوجب اخبار واسله از بطرو گراد و از تبریز معلوم میشود که کارخانه آلمانی موسوم به چاکه توقیف نشده و عمارت کارخانه مزبور موقفاً در دست قشون روس است و قانی های آن در مدت جنگ بطور موقت توقیف گردیده و پس از ختم جنگ و استقرار صلح بصاحب قانونی آن مسترد میشود اقدامات نظامیان روس را نسبت باین کارخانه بترسب و جهة نمیتوان گفت

زیرا مسافانه آذر بایجان میدان جنگ واقع شده و بدلان گردیده است همه قونسول آلمان و هم دو نفر از اجزای این کار خانه در اقدامات جنگی بر ضد قشون روس مداخله داشته اند محض استحضار وزارت جلیله امور خارجه دولت اعلی حضرت شهراری بمقام رحمت بر آمده زیاده رحمت افزا نمیکردد (گروستوقس)

نمبره (۲۱۲)

تلگراف از کردستان بوزارت امور خارجه

مورخه ۲۵ ربیع الاول ۱۳۳۳

یازده نفر عسکر عثمانی از میان دوآب بکروس آمده و روز یکشنبه طرف کردستان حرکت کرده اند

(نصیر السلطنه)

نمبره (۲۱۳)

مراسله سفارت آلمان بوزارت امور خارجه

مورخه ۲۵ ربیع الاول ۱۳۳۳

بدون شك خاطر حضرت اشرف مستحضر گردیده است كه هولست نم تبعه آلمان نماینده تجارتخانه قون هوس را عمل انگلیس در محصره توقیف و به بصره تبعید کرده اند دوسندار در ضمن اینکه بر ضد این اقدام كه بدون شك موجبات تفر حضرت اشرف را نیز فراهم ساخته اعتراضات خود را اظهار میدارد با نهایت احترام شواك میباشد كه در مقابل این نقض بیطرفی عثمی ایران از طرف انگلیس ها چه رویه اتخاذ فرموده و برای حفظ اتباع يك ملت دوست در مقابل اقدامات خود سرانه ناقضین حقوق ایران چه اقداماتی بعمل خواهند آورد این نکته را نیز لزوماً عرض مینماید كه از اجزاء شیخ محصره ظاهراً در توقیف مسیو هولست كمك نموده اند مراتب ... (كاردرف)

نمبره (۲۱۴)

مراسله سفارت آمریکا بوزارت امور خارجه

مورخه ۲۶ ربیع الاول ۱۳۳۳

با نهایت احترام حاضر مباوگك را مستحضر میدارد كه مكاتبی از سفارت روس بتاریخ هشتم جاری بدوسندار رسیده مشعر بر اینکه كار خانه قالی باقی موسوم به (پتاك) واقع در تبریز كه در تحت حمایت دولت آمریکا است توقیف نگردیده است فقط عمارات آنجا را قشون روس برای قرارخانه استعمال نموده اند كار خانه و آنچه در آنجا موجود است در احتتام جنگ بصحیح اصلی آنها رد خواهد گردید جزاًتا معروض میدارد كه قونسول آمریکا در تبریز بدوسندار اطلاع داده است كه از قرار معلوم میخواهند قالیهای موجوده در كار خانه مزبوره را بروسیه حمل نمایند و نیز بدوسندار اطلاع رسیده است كه روسها دو نفر از عمال این كار خانه را كه یكی از آنها تبعه سویس و دیگری تبعه سوئد می باشد دستگیر نموده و بهمت اینکه در حمایت نظامی بنمایند كمك و مساعدت نموده اند بروسیه فرستادند چون هنوز منافع آلمانها در تبریز در دست امریکا است کسی نمیتواند علاقیات اتباع دولت مذکور را ضبط و توقیف نماید پس از آنكه مطلع گردیدیم كه كار خانه پتاك را صاحبان روس توقیف نمودند دوسندار تلگرافی بدولت متبوعه خویش برای كسب تكلیف نموده در جواب از دوسندار سؤال نمودند كه جزئیات این مسئله را

کاملاً اطلاع بدیم و دوستدار نیز امروز جزئیات این مسئله را بواسطه تکرراف نمودم
منتظر تعلیمات از طرف دولت متبوعه خویش هستیم (کابل اول)

نمبره (۲۱۵) تکرراف وزارت امور خارجه به حکومت کرمانشاه

مورخه ۲۶ ربيع الاول ۱۳۳۳

کيفيت ملاقات مأمورين عثمانی را با رؤسای ایلات و عشایر حدودی و اینکه آنها را
بموافقت با خود تحریک می نمایند بوسیله واپورتهای سرحد دار ذهاب مستحضر شده اند
لازم است آنها را بعد وسیله که ممکن باشد بحفظ بی طرفی و اجرای اوامر دولت متبوعه
خود آگاه فرمائید که حوزه حکمرانی حضرت عالی در حدود آشفتنکی حاصل نگردید
مرتب باشد و مشکلاتی برای دولت ایران تولید نگردد (اعلام السلطنه)

نمبره (۲۱۶) تکرراف سفیر کبیر ایران از اسلامبول بوزارت امور خارجه

مورخه ۲۹ ربيع الاول ۱۳۳۳ (وصول ۲۶ ربيع الاول)

با صدراعظم و وزیر جنگ مذاکرات بعمل نمود علی الحساب آنها را قانع کردم که
از طرف جنوب قشور آنها پیش نرود (محمود)

نمبره (۲۱۷) تکرراف سفیر کبیر ایران از اسلامبول بوزارت

امور خارجه ۲۶ ربيع الاول ۱۳۳۳

در باب تکرراف راجع به خرابی عمارت قسولگری روسی در تبریز با صدراعظم مذاکره
اضمیان میدهد که چنین خیالی نیست (محمود)

نمبره (۲۱۸) تکرراف حکومت و کار گذار کرمانشاه بوزارت

خارجه مورخه ۲۵ ربيع الاول ۱۳۳۳ (وصول ۲۹ ربيع الاول)

نظر با اهمیت موقع و اخبار واصله با آقای کار گذار به تلگرافخانه رفته صدصام السالمک
حاکم قصر را احضار و حضوراً وقایع سرحدی را اعلام نمود جواب عیناً درج میشود :
(دستخط تکررافی زیارت شد اردوی زعمانیها در سرحد حاضر شده شیخ حسن ام واعظ
کردستانی که دو بران ملقب به شیخ الاسلام بوده و حایه و طایفه خور دولت عثمانی است از
طرف علمای اعلام عراق عرب بامضی اوراق و فتاوی بقصر آمده و عکس خط و مهر آقابان
حجج اسلام را هم همراه دارد نزد فدوی آمده و اظهار نمود والی پشای بغداد و کمان
دان اردوی شهر وان بشما سلام رسانیدند و گفتند ما اسلام و شما اسلام مانع نشوید تا ما اردو
سوق نموده تا گرد برویم و از آنجا از حضرت اجل ایالت حلبه کرمانشاه جواب رسیده
بسمت فزویین حرکت نموده بروی ما حمله بپوشیم چا کر هم در جواب گفتیم که من تو کر
دوات هستیم دولت ایران هم بیطرف است بی امر دولت و یایی اجازه نمیدهد دولت که حضرت
اجل هستند نمی گذاریم بکنفر عسکر وارد خاک مقدس ایران بشود در جوانی بدولت خیانت
نکرده ام حالا در پیری چگونه خیانت میکنم قرار شد بیایند حضور مبارک اجاره بگیرند
اگر بارتدگی نبود شیخ حسن امروز عازم کرمانشاه بود قشون آلمان پس از رفتن مشارالیه
مترجم خودش را فرستاده و بنیایم کرده بود که شما بثمانیهها راه نمیدهد دولت آلمان

هیچوقت نمایان نیست. بعضی بیطرفی دولت ایران را نماینداردوی شهروان و خاقانین اگرچه زیادند بفضل خدا قابل ملاحظه نیستند و باسوارسنجایی می توانیم جلو گیری نمائیم که یکبکر نتواند تجاوز نماید نهایت مراقبت را دارم هر ساعت خبری که از تخطی آنها برسد فوراً پهن برسد مهربانند قسول آلمان هم منتظر ورود همراهانش را دارد که تزیفداد برسد و حرکت کنند چاکر (شیرمحمد .) بعقیده حکومت و کار گذار هر چه زودتر قسول آلمان از قصر حرکت نماید بهتر است

نمبره (۲۱۹) تلگراف کار گذار کرمانشاه بوزارت امور خارجه

مورخه ۲۹ ربيع الاول ۱۳۳۳

رأبورتی که از حکومت قصر و سرحد دار پاست اخیر رسیده همچو می فرمائید که نمایانها خیل دارند از حدود نهاب تجاوز نموده و از راه کرمانشاه و همدان به قزوین رفته که در آنجا پادروس ها مجار به نمایند قسول آلمان همه روز به توان سواری و گردش حدود قصر ممیزی می نمایند شیخی هم که از بغداد برای دعوت عشایر بقصر آمد بود سه روز است برای ملاقات حکومت بسمت کرمانشاه اعزام شده و عنقریب با احکام علما وارد شهر کرمانشاه میشود

نمبره (۲۲۰) تلگراف وزارت خارجه بکار گذاری اصفهان مورخه

۲۹ ربيع الاول ۱۳۳۳

ضمن تلگراف راجع به د کتر پوزن تعلیمات لازمه بشما داده شد مشروحه در خصوص استقبال تجار و اشخاص دیگر و چهل پنجاه نفر ژاندارم از مومی این رسید و اسباب حریت شد اولاً ژاندارم بچه مناسب ازد کتر استقبال کرده این تشریفات ژاندارم آیا با اطلاع حکومت بوده و یا خود سرانه اقدام کرده اند تحقیقاً مراتب را اطلاع بدهید ثانیاً استقبال تجار و اشخاص دیگر چه ماخذ و متناسبی داشته با اطراف مراتب را فوراً رأبورت بدهید و در نظر داشته باشید که این مطالب را که اهمیت تام دارد همیشه بوسیله تلگراف اطلاع بدهید که اقدام از موقع نکند

نمبره (۲۲۱) مکتوب کار گذاری اردبیل بوزارت خارجه حاوی سواد رأبورت

حکومت طائفش بحکومت اردبیل مورخه ۲۲ ربيع الاول

۱۳۳۳ (وصول ۲ ربيع الثاني)

قشلاق باقرلو قشلاق قره بيك ولاغرده نو واقعه در اوجارود خك دولت غابه بران که در گذار رودخانه سرحدی است تقریباً یکساعت به صبح مانده ششم ربيع الاول از قرار تقریرات اهالی سرحد اوجارود قریب هشتصد نفر قزاق و سادات از رودخانه سرحد گذشته این دو قشلاق را دوره کرده و آتش زده درحالتیکه اهالی قشلاق ها در خواب بوده اند وقتی خبر دار شده اند که قشلاقها را سوزانده اند تهر اندازی زیاد میکنند هر چه مال و مخلفات این دو قشلاق است بکلی سوخته مابقی را هم به کوه زده و کشته اند اهالی قشلاق و مالکین آنها که بيك زادگان ولاغرده لو است بمقام مدافعه بر آمده اند بعد از آنکه دعوا ساکت شد

معلوم شد که قریب چهل پنجاه نفر زن و بچه مردم سوخته و بازخم کلوله مرده و زخمدار شده من جمله قهرمان خان لاغر ده او پسر جعفر قلی بیگ زخمدار شده است

نمبره (۲۲۲) تلگراف از کردستان بوزارت خارجه ۲ ربیع الثانی ۱۳۳۳

کیخسرو خان مریوانی شرحی نوشته که عساکر عثمانی از خط مریوان باردونی خود کمک میسازد و بیگ دست هم در خود مریوان در تهمیه هستند

نمبره (۲۲۳) مراسله سفارت آلمان بوزارت خارجه

مورخه ۲ ربیع الثانی ۱۳۳۳

توهمین بدینوسی که از طرف آنکلیسها ایران و دولت ایران شده است بی شک باستحضار حضرت اشرف رسیده است دوستدار نیز الان اطلاع حاصل نمودم که در اهواز مسیو هلمبرش تبه آلمان مستخدم تجارتخانه فن هوکس راهم آنکلیسها توقیف نموده و پامسیو هلمست که در خصوص او بانحضرت اشرف مذاکره نموده ام بهندوستان تبعید نموده اند دوستدار از این اقدام جدید که ناقض حقوق بین المللی و تعرض خود سرانه در خاک ایران میباشد جدا و شدیداً پروتست نموده از حضرت اشرف خواهش مند است در این خصوص اقدامات اگیده فرموده و طوری نمایند اشخاصیکه بحقوق ایران و ساکنان محکم آن تخطی و تجاوز نمایند ملتفت شوند که دولت ایران مهتم است حقوق و آزادی اتباع عالی دولت مقیمین ایران را ضمانت نموده نگذارد مورد تخطی واقع گردد

از این منته که آنکلیسها حراً مستخدم ایرانی اداره تلگراف را از اهواز دور نموده و سیم و دستگاه تلگراف را بیگ کشتی آنکلیسها جابجا نموده از بی شک خاطر حضرت اشرف مسبوق شده دوستدار همین قدر جباراً باستحضار حضرت اشرف میرسانم که اهواز بیگ شهر ایرانی میباشد دوستدار منتظر اقدامات و اوامر حضرت اشرف در خصوص دو امر آلمانی فوق الذکر میباشد

(کاردریغ)

نمبره (۲۲۴) تلگراف کارگذار امنیه بوزارت خارجه

۳ ربیع الثانی ۱۳۳۳

استقبال ژاندارم بدون اطلاع حکومت بوده زکی غرض مخصوص در اینمورد نداشتند چنانکه در موقع ورود قونسول منوفی روس و مدیر فعلی هم استقبال کردند بعضی تجار و اشخاص دیگر هم که استقبال کردند محض این بود که چون در موقع ورود قونسول منوفی روس و مدیر فعلی جمعی استقبال کرده اند حالا این دسته وقایع اینکار را کردند

(منوچهر)

نمبره (۲۲۵) مراسله وزارت امور خارجه بسفارت روس

مورخه ۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دوفاق اطلاعاتی که بدوستدار رسیده است نظامیان آن دولت بیه در حدود اردبیل میدان تجاوزات خود را وسعت داده غنایه بدعات باقری و تبه یانی هجوم برده دهان و پنجاه نفر از اهالی را ضربه حریق نموده و فعلاً خوف و اضطراب باعلی درجه بر اهالی آن

خدمت مستوفی است باجلب توجه آن جناب جلاتماب بمشولیت خسارات وارده و دیات مجروحین که برعهده نظامیان مزبور است خواهشمندم برای خاتمه یافتن این حوادث ناگوار و جبران خسارات وارده بذل مساعی جلیه و اقدامات کفیه فرموده از قیجه مطلوبه فرین تشکر فرمائید
(علاء السلطنه)

نمبره (۴۳۶)

مراسله وزارت امور خارجه بسفارت روس

مورخه ۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳

راجع به کار خانه بطاک آلمانی در تبریز بنهایت احترام زحمت افزاست که مجدداً از سفارت آمریکا بدوستانداز اشعار داشته اند که از قرار معلوم نظامیان دولت بیه روسیه می خواهند قالی های موجوده در کارخانه مزبور را بروسیه حمل نمایند و دو نفر از عمال این کارخانه را که یکی از آنها تبعه سویس و دیگری تبعه سوئد می باشد دستگیر نموده و به تهمت اینکه در عملیات نظامی بضمینیا مساعدت نموده اند بروسیه روانه دارند اگرچه دوستانداز سواد مراسله محترمه آن جناب جلاتماب مورخه ۲۴ ربیع الاول را بکه در همین موضوع اشعار فرموده بودند بسفارت آمریکا ارسال داشته ولی برای عدم ظهور مشکلات از آن جناب جلاتماب خواهشمند است اواصر لازمه بعهده جزایر فونولگری محترم دولت بیه مقیم تبریز صادر فرمائید که از ضبط و ارسال قالیهای مذکور و دو نفر اجزای آنها صرف نظر و دفع مزاحمت نمایند بدیهی است از هر اقدام که خواهند فرمود دوستانداز را مستحضر هیفرمائید
(علاء السلطنه)

نمبره (۴۳۷)

مراسله وزارت امور خارجه بسفارت انگلیس مورخه ۵ ربیع الثانی ۱۳۳۱

از قراری که شارژدافر دولت امپراطوری آلمان در ضمن مراسم بدوستانداز می نویسد بمأمورین انگلیس عونس تبعه آلمان نمائنده تجارت خانه فون هوس آلمانی را در محصره توقیف و تبعید کرده اند دوستانداز این اقدام بمأمورین انگلیس که برخلاف بیطرفی دولت ایران واقع شده نهایت تأسف حاصل کرده و چون بموجب مراسله ۲۰ ذی حجه ۹ نوامبر ۱۹۱۴ آن جناب جلاتماب دوستانداز اطلاع یافت که نظر به نیات صادقه که همواره از طرف دولت اعلیحضرت پادشاه انگلیس در رعایت دوستی و احترام بیطرفی ایران ابراز میشد اولیاء آن دولت بخصمه مرعات این مسئله را مخصوصاً بمأمورین خود توصیه فرموده اند ولی وصول این خبر اولیاء دولت ایران را متأسف داشته و دوستانداز را تکذیب بیخبرانش می نماید و از آنجا که خاطر دقیق شمس آن جناب دوستانداز استظواری بیخوبی متوجه سوء تأثیرات این اقدام هستند اظهار قوی دارد که باسرع و سایل مساعی لازمه خواهند فرمود که اولیای دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان با عاده تبعه آلمان و تبعه نفوس بیطرفی ایران بمرکز تلگرافی صادر فرمائید احترامات فیکه را تجدید مینمایند
(علاء السلطنه)

نمبره (۲۲۸)

مراسله وزارت امور خارجه بسفارت انگلیس

مورخه ۵ ربیع الاول ۱۳۳۳

پس از وصول مراسله محترمه آن جناب جلاتماب مورخه ۲۰ شهری ذی حجه ۹ نوامبر ۱۹۱۴

اولیاء دولت دوستدار اشعارات متمفانه آن جناب دوستان استظهاری را که علامت حسن نیت اولیاء معظم دولت اعلیه حضرت پادشاه انگلستان در رعایت و احترام بیطرفی ایران بود بابت احسانیت دوستانه و ممنونیتی که سزاوار شئون دولت دوست همجواری خود بود تلقی کرده و ابدیوار بودند که مأمورین آن دولت دوست همچنانکه در علی آن مراسم محترمه اشعار فرموده بودند بر حسب دستور العمل مقامات عالیہ بیطرفی ایران را کاملاً در تحت توجه و رعایت قرار داده از هر اقدامی که موجب نریزل آن تواند شد احتراز خواهند نمود متسفانه به موجب راپورتی که باوئیاء دولت دوستدار رسیده است در نزدیکی اهواز نشون انگلیس یاده شده و محتمل است که باز هموار شوند محفوظاتی که برای دولت عالیہ در جلو گیری از هیجان عنقه بواسطه احکام جهود که از مقدمات عالیہ روحانیہ صادر شده است بر آنجناب جلالتاب پوشیده نیست و مساعی اولیای دولت دوستدار را در اینموضوع بخوبی واقف اند و نیز ملتفت خواهند بود که اینگونه اقدام از طرف مأمورین آن دولت فحشیه و دولت امپراطوری روس مؤید هیجان عامه شده و در این حال چه سکته مساعی اولیاء دولت دوستدار که خوشبختانه تا کنون در خاموش کردن ناپره هیجان عمومی موفق شده اند وارد می کند بدیهی است خاطر دقیقه شانس آن جناب دوستان استظهاری توجه اولیاء دولت اعلیه حضرت پادشاه انگلستان را جلب و بوسیلک فوریه خواستار خواهند شد که باوامرتلگرافی مؤکده قدغن فرماید قشونی که باهواز و نواحی عربستان وارد کرده اند اعاده داده و مأمورین نظامی و سیاسی خودشان را مجدداً بر رعایت و احترام بیطرفی ایران متوجه نمایند و در خانمه نیز باطلاع آن جناب جلالتاب مبرساند که سفارت کبرای عثمانی در طهران از حرکات شیخ غضبن و عمال دولت عثمانی پرواست شده و سفیر کبیر دولت عالیہ مقیم اسلامبول هم تعلیمات تلگرافی داده شده است که اعتراضات رسمیه به پایتختی نمایند احترامات ...

(علاء السلطنه)

نمبره (۲۳۹) تلگراف وزارت امور خارجه بکار پردازي

بنداد مورخه ۵ ربيع الثاني ۱۳۳۳

مذکور میشود امیرحشمت خیال آمدن کردستانه دارد مخصوصاً باستان حالی نمائید که آمدن او فعلاً به گرماننده برای خودش خطرناک و تولید اشکال جهت دولت میکند لازم است بنون اینکه قبلاً با دولت مذاکره بکنند در ورود بهیچ نقطه عجزانه اقدام نمایند .

(علاء السلطنه)

نمبره (۲۴۰) تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار دولت عالیہ

مقیم لندن مورخه ۶ ربيع الثاني ۱۳۳۳

شارژ دافر آلمان در مراسمه مینویسد هولست نمائند تجارتهخانه فون هوس آلمانی را عمال انگلیس در محمره گرفته تبعید کرده اند وقوع این امر که خلاف رعایت بیطرفی است پرواست شد جناب عالی هم مذاکره و اعاده تبعه مزبور را از وزارت خارجه بخواهید سواد مکاتبات

(عالیقلی)

یا بست

نمبره (۲۳۱)

تلگراف وزارت خارجه برده او ارفع مورخه

۶ ربيع الثاني ۱۳۳۳

از فرار اظهار سفارت آلمان دولت تعاضد تجلوتخانه فون هوس آلمانی را انكليس ها گرفته و تبعيد کرده اند و يک نفر از کسان جناب عالی نیز در ایستگاه کمنک صبر کرده است البته ميدانيد که اعلان بيطرفی نسبت بعموم دون است و پس از اعلان مزبور روابط دولت عليه بايد با عموم دول متخاصمه دوستانه و بيطرفانه باشد تفصيل را سرماً اطلاع و این دقيق را کاملاً رعایت فرمائيد که اسباب توليد مشکلات و اعتراضات شده است

(علاء السلطنه)

نمبره (۲۳۲)

تلگراف کارگذاری تبريز بوزارت خارجه ۸ ربيع الثاني ۱۳۳۳

(تاريخ محابره ۵ ربيع الثاني)

داهودت ارومی مورخه ۹ ربيع الاول که امروز رسیده عیناً درج میشود (از قرار خبری که به ارومی رسیده قشون روس که از آنجا حرکت کرده در طرف خوی و سلماس خیلی شرارت و هرزگی نموده بعضی دهات را آتش زده اند علی الخصوص جلو (۱) ها که باروها رفته اند در عرض راه بسیار متعرض مردم شده اند و از عابرين بقتل رسانیده اند

(اسدالله)

نمبره (۲۳۳)

تلگراف کارگذاری تبريز بوزارت خارجه مورخه

۸ ربيع الثاني ۳۳ (تاريخ محابره ۷ ربيع الثاني)

داهودت ارومی مورخه ۹ ربيع الاول که امروز رسیده عیناً درج میشود (دو عواده توب هفت سانتيمتری و هشت سانتيمتری متعاقب بدولت عليه ايران را در این اواخر قشون روس از قورخانه ارومی با لوازمات آنها هرچه بوده برداشت در موقع حرکت از اینجا بعضی از اسباب های توب های مذکور را شکسته و برده اند که هر دو ناقص شده است)

(اسدالله)

نمبره (۲۳۴)

تلگراف وزارت خارجه بحکومت کرمانشاه

مورخه ۸ ربيع الثاني ۱۳۳۳

اگرچه بحسن توجهات جناب مستطاب عالی راجع باوضاع حدودی کرمانشاه اولیای دولت کاملاً اطمینان دارند و این بنده بلاخصاص تدبیر و توجهات حضرت عالی را تقدیس میکنم و بی چون موقع حضر و باریک است خود را مکلف میدانم که متذکر حاضر محترم شوم که مقرر بدارید کار گذاران حکومتی همیشه متین و هوشیار اوضاع حدودی بوده مشکلاتی که مضر بیطرفی ایران باشد تولید نگردد قسول آلمان و نامورین عثمانی در سرحد دائماً رؤسای حدودی را اغوا و چون داخل چنگ هستند در بی اصلاح و خیر دولت

(۱) جلو یکی از طوایف کرد مسیحی و تبعه عثمانی هستند که در اوایل چنگ از خاک عثمانی مهاجرت کرده بخاک ایران آمدند و بنوسط روسها دارای اسلحه شده قتل و غارت زیاده در آذربایجان نمودند چنانکه در ارومیه و سلماس و خوی چندین هزار نفر را هلاک کردند

ایران نبوده بلکه بروفق مرآم خود مأمورین و مأمورین دولت ایران را تأیید با انقلاب و تحریرک برضد انکلیس مینمایند و فی الحقیقه نه تنها نقص یطرفی دولت علیه میشود بلکه مثل واقعه محصره و عربستان تولید انواع مشکلات و زحمتات را برای دولت خواهد نمود فوق العاده اقدام و اهتمام فرمائید که وسوسه مأمورین عثمانی و قنصول در خاطر رؤسای عثمانی که قریباً موقع حرکت آنها به بیلاقی است مؤثر واقع نشده بنایدات حضرت عالی مؤید و حفظ یطرفی را کاملاً بنمایند

(معاون الدوله)

نمبره (۴۴۵) تلگراف حکومت کرمانشاه بوزارت خارجه

مورخه ۸ ربیع الثانی تاریخ (مخبره ۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳)

شیخ حسن شیخ الاسلام چند روز است وارد کرمانشاه شده دو مجلس بنده ملاقات نموده مذاکرات جلسه اول را کار گذاری با پست ۳ شهر جازری برضد رساند در جلسه ثانی با کت های کماندان حرب عراقی عرب و بعضی از علماء خطاب بمخلص بضمیمه بعضی فتاوی علماء اعلام که چند فقره آنرا کار گذاری تقدیم نموده است تسلیم نمود و خلاصه مندرجات نوشتهجات ضدیت بشیخ خزعل و همراهی با دولت عثمانی بود چون ضمناً مطالب را به بیانات شیخ حسن واگذار کرده بودند لذا تقریر او را بطور اختصار عرض میکنم . خلاصه مطلب اینکه در دو موضوع از شما تقاضای همراهی داریم اولاً در سر کوبی شیخ خزعل که با عالم اسلامیت ضدیت کرده ثانیاً اجازه بدهید صککه قشون عثمانی بلا معارض از کرمانشاه عبور نماید در تقاضای اول گفتیم محل خزعل با کرمانشاه مسافت زیادی دارد و همراهی من در این موضوع بهیچوجه برای شما مشر نفعی نخواهد بود و اما در تقاضای ثانی جواب رسمی من بشما این است که بکویم چون دولت من بظرف است مهم باشد بی طرف باشم ولی برای اینکه شما را قلیاً با نظریات خود متقاعد کنم مراتب را قدری با شرح و بسط میکنم اگر شما از حدود زهاب قشون وارد کنید و منم ساکت باشم چون نقص یطرفی ایران شده انکلیسها در حدود فارس و کرمان روسها هم در تمام حدود شمرنی قشون وارد میکنند خود شما میدانید دولت ایران هم آن قوه را که بتواند جلو گیری کند ندارد پس بجای دوستی از طرف شما یک نوع دشمنی با دولت ایران شده است و حال آنکه چنین داریم شما راضی نیستید و بعلاوه قشون شما در خاک کرمانشاه بواسطه وحشیگری عثمانی یک هرج و مرجی در این حدود تولید خواهد کرد که نه شما میتوانید از عهده جلو گیری برآید نه من چون رئیس محکمه شهرداری هم با مشر الیه همراه بود پس از مذاکرات زیاد بالاخره ظاهراً اظهارات بنده را تصدیق و وعده دادند که نظریات بنده را بوسیله تلگراف روز به وائی بخداد و سفارت گیری عثمانی اظهار دارند و در خاتمه چون شیخ حسن متارالیه دعاوی ملکی باخوانین کلبانی دارد بنامد که عرض حال خود را مستقیماً بحکومت داده و بدون اینکه داخل این قبیل مذاکرات بشود پس از تصقیه دعاوی خود به بخداد مراجعت کند و مخصوصاً بهشار الیه خاطر نشان شد که خیلی مراتب بوده حر کتی برخلاف یطرفی از او ناشی نشود که حکومت را ناچار نموده بر علیه او اقدامی خارج از نزاکت نماید و وعده داد که ساکت باشم

(امیر مفتح)

نمبره (۲۴۶)

تلکراف کار کذاری تبریز بو وزارت خارجه

مورخه ۹ ربیع الثاني ۱۳۳۳ تاریخ مظاہرہ غره ربیع الثاني

دایورت ارومی مورخه ۲۹ صفر که امروز رسیده عیناً درج میشود (کشتی های آتشی و بادی را مدتی بود که روسها درین طرف دریا توقیف کرده بودند در این موقع حرکت از ارومی سوار شده بنادیر شرفخانه برده بودند و این چند روزه از کشتی ها خبری نرسیده دو روز قبل بگ کشتی بادی مراجعت نموده عملجات او اظهار کرده اند در شرفخانه روسها کشتی های بختری را غرق نموده و بادی ها را خراب کرده بندرگاه و منازل و دکاکین را باخورخانه که در شرفخانه بوده آتش زده و همین کشتی ها را هم از چند جا سوراخ نموده بودند سوراخ ها را بالحاف و غیره گرفته بهزار زحمت با بنظر آمدم از تفراری که اظهار نموده اند همه کشتی ها را هم تلف کرده اند

(اسد اللہ)

نمبره (۲۴۷)

تلکراف کار کذاری تبریز بو وزارت خارجه

مورخه ۹ ربیع الثاني ۱۳۳۳ (مظاہرہ ۵ ربیع الثاني)

دایورت ارومی مورخه ۹ ربیع الاول که امروز رسیده عیناً درج میشود (از قرار خبری که ارومی رسیده سی طاہور عسکر عثمانی با سه عرادہ توپ وارد ساوجبلاغ شده عازم سرحد جلفا خواهند شد در اینجا مشغول تهیه منزل هستند و ضمناً شرحی نوشته بساوجبلاغ فرستاده اند که این عده از راه مراغه عازم بغداد بشود زیرا که بواسطه خرابی دهات ارومی و پرباشانی اهالی اسباب زحمت زیاد خواهد گردید)

(اسد اللہ)

نمبره (۲۴۸)

تلکراف شیخ خزعل سردار ارفع حاکم محمره

بو وزارت خارجه ۹ ربیع الثاني ۱۳۳۳

در باب اظهارات سفارت آلمان در آن موقع از کسان فدوی حاضر بوده خلاف بعرض میرساند هشت ماه است حسب الامر او ایفاء دولت خود را در بیطرفی نگاه داشته و تا آخرین درجه هم بیطرف خونهم بود عثمانیها کوشش دارند که اهالی عربستان را باخود همراه نمایند قشون نظامی و توپ اعراب شماره بایند تقریباً علمای عنایت همراه آورده از طریق بنی حنظل که خاک ایران است ده فرسخ داخل شده بموم مشاہیر و رؤسای عشایر عربستان نوشته دعوت بجهاد میکنند که هر کس با ما منفق نشود که از اینطرف حمله به بصره بیوریم جنگ بینمانیم اسباب بهانه بدست انگلیس داده میکنند چون قشون نظامی از دولت علیه ایران در عربستان نیست که جاو کبری نماید و بواسطه عنوان جهاد از اعراب اطمینان نداریم قشون واستعداد به نوری و امنیه برای جوو کبری و حفظ املاک انگلیس ها و راه نطق وارد نموده اند از توشیحات عناء اختلاف مابین اعراب و عشایر افتاده عجزانه برای نیبه مخالفین جنگ مشغول اقدامات هستند

(خزعل)

نمبره (۲۴۹)

مراسله وزارت خارجه بسفارت انگلیس مورخه ۹ ربیع الثاني ۱۳۳۳

بنامد مراسلات مورخه ۱۶ ذی حجه ۲۵ ذی حجه و ۵ ربیع الثاني جناب اشرف علاء السلطنه سلف دوستدار که با تصریح رعایت بیطرفی دولت شاه ایران وقوع حوادثی که ممکن

است مساعی دولت ایران را درخسود همچنان افکار عامه در مقابل احکام روحانیه بهبود سازد
 در آنها کاملاً تشریح و اعاده قشون دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان از عربستان لزوماً خواسته
 شده بانهایت توفیر و احترام خاطر دوستی بظواهر آنتخاب جلالتماب را مجدداً بمندرجات
 گرامی مراسم محترمه جوابیه مورخه ۲۰ ذی حجه (۹ نوامبر) که رعایت بیطرفی این
 دولت را از طرف دولت فضیله انگلیس بطور صراحت تا کبد فرموده اند جلب لموده انقلابات
 و ضرر های فوق العاده را که از این راه نسبت باهالی بیطرف آتصهجات وارد میشود خاطر
 نشان مینماید موافق اخبار واصله بدولت متبوعه دوستدار ورود قشون انگلیس در عربستان
 که انقلابات و نهیات دیگر را نیز از طرف دولت علیه عثمانی در جوار ایران موجب گردیده
 مصادمات را معتدل الوقوع کرده است دوستدار این واقعات را که بر خلاف عهود مقدمه
 و اعلان بیطرفی ایران و حسن مناسبات دولتی رخ مینماید اعتراض نموده برای رعایت حقوق
 دولت متبوعه خود وعدم نزول بیطرفی آن که مستلزم حسن مناسبات دولتی است از آنتخاب
 جلالتماب منعی است که بجهت جلوگیری از خسارات مادی و معنوی ایندولت علیه اهتمام
 فرموده در رجعت قوای دولت اعلیحضرت پادشاه انگلیس و دفع تجاوزات در نزد دولت
 متبوعه خود مساعی جمیده بکار برده دوستدار را قرین امتنان فرمائید

(معاون الدوله)

نمبره (۲۴۰) تلکراف وزارت خارجه توسط کار گذاری کرمانشاه

بحکومت جابله مورخه ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

در جواب اظهارات امیر حشمت سابقاً تلکرافات بکار برداری بغداد شده گویا باو نرسیده
 حاصل تلکرافات بکار گذاری کرمانشاه گفته شد که او را مستحضر نمایند حالا بخانقین و
 حدود کرمانشاه آمده لازم است جابستطابالی باصیت کار گذاری بلا تأمل بهر وسیله ممکن
 است او را متوجه نمایند که باحیای وطن پرستانه و دولتخواهی که دارد برای اینکه دولت
 را در اینموقع باریک، دچار اشکالات بزرگتری و خود را دوچار خطرات تمایذ بمجلسی خارج
 از ایران که از هر حیث آسوده باشد برود دولت در تسهیل امورات مشارایه مساعدت کامل
 خواهد کرد

(معاون الدوله)

نمبره (۲۴۱) مراسم وزارت خارجه سفارت کبرای عثمانی مورخه

دهم ربیع الثانی ۱۳۳۳

در تعقیب مراسم وزارت امور خارجه مورخه ۱۲ ربیع الاول راجع به تجاوزات قوای
 آندولت علیه بختک عربستان و تقاضای رجعت آنها خاطر حق شناس آن ذانعلی سفارت
 یشهی را بولایع اخیراً عربستان و ورود قوای اجنبی دیگر که در بیان و بعلت تجاوزات
 قوای آندولت بعمل آمده است جلب و تمنا می نماید که بصورت نوامر فوریه مقرر دارند
 قوای نظامی آندولت علیه از خاک ایندولت مراجعت و مأموربین آندولت علیه از تحریکات در
 میان ایلات و عشایر ایرانی ممنوع و بیطرفی ایندولت علیه را کاملاً رعایت نمایند تا نشیانه

دولت ایران در رحمت قوای اجنبی دیگر و آرامش و امنیت آن صفحات به نتیجه مطلوبه
مؤدی کرده موقع (معاون الدوله)

نصره (۴۴۲)

مراسله وزارت خارجه سفارت آلمان مورخه

دهم ربیع الثانی ۱۳۳۳

ازمضمون مراسله آنجناب مورخه ۱۷ فوریه ۱۹۱۵ راجع به رفتار انگلیس ها در اهواز
نسبت به مسیوهلمینش تبعه آلمان مستخدم نجاتخانه فون هوس استحضار حاصل نموده و
بانهایت تاسف از اینواقعه احتراماً زحمت افزاست که وزارت خارجه درینخصوص وهم در
سلسله هولست و رفتاریکه با آنها شده است شدیداً سفارت انگلیس پروتست و ترمیم اینکار را
تقاضا نمود وهم بوزیر مختار دولت ایران مقیم دربار دولت بریطانیا تلگرافاً تاکید شد که
بمقامات لازمه ازاین رفتار ضحرت خاطر اولیای دولت ایران را بیان و پروتست نموده توضیح
دهد که این اقدامات طبعاً دلالت بر ضدیت بایطرفی ایندولت علیه می نماید ولی در اینموقع
زایده ندیده زحمت میدهد که همین تجاوزات عثمانیها به حدود محصوره و تحریراتی که در
عشیر اینطرف ازطرف آنها میشد از مقام مشیح ریاست وزراء باجناب مستطاب سفر کبیر دولت
عنه عثمانی دام اقباله و آنجناب مذاکرات لازمه شده و خدمت عاقبت این امور که متضمن
انواع ضرر های مادی و معنوی دولت علیه و مستلزم وقوع این حوادث و تجاوزات دیگران
بود خاطر نشان گردیده وهم کتباً آنچه لازم بود سفارت محزی الیها از طرف سلف محترم دوستدار
نوشته شد دوستدار یقین دارد تصدیق میفرمایند همان تجاوزات و تحریرات عثمانیها در حدود
محصوره و سقزوبانه و اقدامات خلاف ترصد پاره اتباع آلمان بنام قونسولی آرد دولت امپراطوری
مورث این تجاوزات و رفتار انگلیسه گردید رفتار دکتر بوژن در کاشان و حرکات اخیره اش
در اصفهان و اقدامات شویمان در حدود کرمانشاه همین محظورات را برای دولت ایران
ندایش میداد و حال آنکه در عهد مقدمه مصرح است که آن دولت امپراطوری مأمورین
قنصلگری را برای حفظ منافع تجارتی خود در سه نقطه خاک این دولت علیه ذیحق هستند
بنفرض که حسن موافقتی نسبت بمنافع تجارتی آن دولت امپراطوری از طرف دولت علیه
ایران در باره مواقع ظاهر گردد رسم موافقت آن نیست که رضا دهند آن حسن موافقت
مؤدی به نتیجه سوء گردد مناسبات حسنه دولتی فویشو کزین آلمان و ایران را همواره
ذیقبت و گرانبها و تقدیس تنقی نموده جداً خواستار است که باسرع وسایل اشخاص فوق
را از این اقدامات و حرکات که در صورت دوام مورث مشکلاتی میشود که دولت ایران
بدستولت آن علاقه دار نیست ممنوع فرمایند باکمال انتظار مترصد است موافق مذاکرات
با مقام ریاست وزراء اولیای دولت علیه عثمانی با تأییدات و حق شناسی اولیای دولت امپراطوری
آلمان موافقت کرده و امر بدهند که این تجاوزاتی که علت فحشی تجاوزات دیگران شده
است از طرف اولیای دولت محزی الیها منروک و دیگر مأمورین دولت آلمان هم بدین
اقدامات غیر متظره مبادرت ننکرده برای دولت ایران باطنیع تولید این مشکلات را نموده
یطرفی این دولت علیه را از هر جهت محترم بدارند (معاون الدوله)

نمبره (۳۴۳)

تلگراف کار گذار تبریز بوزارت خارجه

دعوم ربيع الثاني ۱۳۳۳

تلگراف کار گذاری ارومی که از عجب شیر معخیره شده عیناً درج میشود (ترتیبی که روسها در ضبط اموال و مان التجاره اهالی سنی مذهب اتخاذ نموده بودند بحال همان نقشه را عثمانیها تعاقب کرده اند دکان کین و حجرات چند نفر از مال مظلمه را که اکثر اتباع دولت علییه و بعضی مدعی تبریز امریکا هستند مهر و ضبط کرده اند معلوم نیست اقدامات در خاک و در حق رعایای بیطرف مبنی بر چه قانون و اساسی است که رعیت دچار اضمحلال و دولت را دچار مشکلات سیاسی نماید اهالی بد بخت ارومیه بغارت رفته در خارج و داخل شهر اکثر به قتل رومیه معطل شده چند نفری هم که داخل دایر و دسته بودند فقط مختصر مال التجاره مانده و آنها هم با تاجر طرف حساب و مقروض تاجر هستند و این ضرر عاید تاجر شده اهالی در میان آتش سوزان مشت خاکستر گردیده آقا فنا بر بد بختی مردم می افزاید کسی مالک عرض و ناموس و جان خود نیست حقوق دولت و ملت پیمان اغراض گردیده احدی در حقان دادرسی نبوده منافع شخصی بر مصالح عامه مقدم است بد بختانه تلگراف نیست که درد ولایت خراب شده را بوزارت جلبه خارجه و کار گذاری کل عرض نماید چاره هم مرتب نیست مستدعی است مراتب بشوریت بوزارت خارجه عرض شود صکه توجهی فرمایند و الا عتقرب همه مخلوق در زیر فشار محو خواهند شد)

اوضاع کتونی ارومیه و نواحی و سمدانیکه بهال و چین و عرض و ناموس اهالی وارد آمده و می آید از تصور خارج است و ا دیروز کار گذاری نمی توانستند وقایع را بشروحاً بدون ملاحظه کتیباً و تلگرافاً راپوت بدعد دو سه روز است که بعضی از آنها را بوسیله فستد و پست و تلگرافخانه عجب شیر اطلاع میدهند اگر توجه عاجلی بشود اهالی و ولایت بکلی خراب و پامال خواهند شد

[امید تازه]

نمبره (۳۴۴)

تلگراف وزارت خارجه بسفارت پترو گراد

مورخه ۱۰ ربيع الثاني ۱۳۳۳

این اوقات باز نظامیان روس در اطراف ساری اقدامات خود سرانه گذارده اند از جمله در مشهدسر به پناه اینکه قزاق دستخط بندر تبری خالی کرده صدای تبر بطرف اردوی روسها رفته رئیس قشون جمعی قزاق مأمور نموده اهالی بندر و عابری را گرفته در اردو توقیف کرده اند و در فوجان از سواره نظام و قزاقوران و غیره که مسئول امنیت طرق هستند خلع سلاح میشوند هر قدر اوایی دولت در حفظ بیطرفی معنی می نمایند بالعکس مأمورین روس بشدت اعمال و خود سری می انزایند و بالاخره ممکن است این سوء رفتار مورث هيجان و تولايد مشکلات عمده نماید علیهذا بشوریت مذاکره و احکام مؤثر در ترک این اقدامات صادر نتیجه را تلگراف فرماید

(معاون الدوله)

نمبره (۳۴۵)

مراسله وزارت خارجه بسفارت روس مورخه

۱۰ ربيع الثاني ۱۳۳۳

دوستدار بانهايت توفیر و احترام در تقییب مراسلات مورخه ۲۶ ذیحجه و مورخه

۲۵ ربیع الاول خاطر محترم جناب جلالتعالی عالی را قرین استحضار میدارم موافق مراسله که از سفارت آمریکا بدوستانار نوشته اند قالی های موجوده کار خانه پطند آلمانی را در تبریز که قیمت آنها بالغ بر صد هزار تومان است نظایبان آن دولت بپیه روسیه حمل نموده و در آنجا بمرض فروش رسانیده اند البته خاطر محترم جناب جلالتعالی مستحضراست که بمناسبت مقام بیطرفی دولت علیه ایران اینگونه اقدامات و عداوت نظایبان آن دولت بپیه در مملکت دوست بیطرف بکلی مغایر اصول سپاریه میباشد بنا برین دوستدار خاطر محترم آن جناب را بمقاد مراسلات فوق تذکر معطوف نموده محترماً خوارستند است که بدستور اوامر تلگرافی بمواقع لازمه امر و مقرر فرمایند قالیهای محموله را عیناً اخذه بدهند و در صورتی که قالی های مذکور بمعرض فروش رسیده باشد مستوابت آن بمهدت کار گذاران دولت بپیه روسیه خواهد بود بانظار مساعدت نتیجه تقاضات حمله را مترصد است

(معاون الدوله)

نمبره (۴۴۶)

نگراف وزارت خارجه بمفیر کیر ایران

مقیم اسلامبول مورخه ۱۲ ربیع الثاني ۱۳۳۳

حقیقه رفتار عثمانیه باجهت جامعه اسلامیت آسیای صغیر و هر روز مشکلات امر را از هر طرف برای دولت ایران زیادتر میباشد امیر حشمت از بغداد بسمت خاقان حرصکت کرده خبر میدهند عثمانیه با امرای می خواهند او را روانه ایران نمایند از همه اهم مسئله سالار الدوله است حکه از قرقر راپورت او را محدود آورده اند و باقیم مقام خاقان و قزاق بک حاف و شیخ محبسه در حله مجید خان و معدن خط هستند سالار الدوله و قزاق بیک مشغول پیغام و نوشتن حکایت بطایفه کاکهر و قلمخانی و والی بشکوه هستند که باخود همراه نموده بسمت زهاب و سرپل حرکت نمایند بطوریکه خاطر عالی را مستحضر داشته اند عثمانی ها بهر قسم تحریکات دوسرحد تازه آرامش یافته کرمانشاهان نسبت دارند شومان تبعه آندان را که اخیراً غارت آندان او را بسمت ویس قواسلوی عراق معرفی کرده دوسرحد کرمانشاهان عثمانی ها را باخود خدمت و بین ایلات و عشایر مشغول تحریک هستند این حرکت علاوه بر تولید مشکلات برای موقع ساخت و دیوات شاعشاهی هم مضمین اثرات منومه است البته عی ارفع عثمانی ها دولت متحرب هم بکمر می دیگرهم خواهند افتاد و خطرات دیگر را برای دولت ایران استنبان می نمایند زیرا طایبان سالار الدوله و انقلاب او در ایران سواى شجاع الدوله و امیر حشمت و دیگران است و ممکن است آسین او خسارات و انقلابات فوق العاده و جنگ های داخلی چند سال قبل را تجدید نماید مراتب را فوراً باجای لازم در تحت اهمیت فوق العاده مذاکره و این تجمعات دوسرحد و تحریکات را بالخاصه مراجعت سالار الدوله را بوجود تعهدات سابقه جداً پرواست نموده نتیجه را اطلاع دهید حکه دولت از روی جواب ولایتی دولت عثمانی بوظایب خود در اوضاع مملکتی رفتار نمایند .

(معاون الدوله)

نمبره (۳۴۷)

مراسله وزارت خارجه بسفارت انگليس مورخه

۱۲ ربيع الثاني ۱۳۳۳

بانهايت توقير و احترام باطلاع خاطر دوستي مظاهر آن جناب جلالتهاب مبرساند که از قرار اخبار واسطه بدوئت عليه ايران مأمورين دولت اعليحضرت پادشاه انگليس پک رشته سيم تلگراف بحري از مقابل کمراک خانه در شط العرب امتداد بسيعی که از قا ويصره متصل بوده اتصال داده اند يکدستگاه تلگراف هم در قونسولگری نصب نموده که سيم جديد الاحداث مزبور به آن متصل ميشود چون امتداد سيم بقاطر خارج از تلگرافخانه عمومي يا اتصالش بسيم ديگران بی اجازه دولتی که عمليات مزبوره در خاک آن مجری گردد مبرخلاف قانون بين الملل است و مخصوصاً در اين مورد نیز اين عمليات در خاک دوات يعطرف ايران اسباب ارتباط قواي نظامي يکدولت منخاسم با خاک دوات منخاسم ديگر است دوستدار ناگزيرم که باین اقدامات اعتراض نموده و از آن جناب جلالتهاب دوستمان استظنازي خواهش نمايم که در نزد دولت اعليحضرت پادشاه انگلستان که همیشه حفظ قوانين بين الملل و رعایت يعطرفی ايران را وجهه نظر خود قرار داده اند مساعی کافيه بکار برند که سيم جديد الاحداث مزبور از طرف مأمورين آن دوات مزورک و دستکاهي را که در قونسولگری نصب نموده اند برچينند با انتظار جواب مساعد احترامات فبقه را تجدید مينمايم .

(معاون الدوله)

نمبره (۳۴۷)

تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار ايران مقيم بطره گراد

مورخه ۱۲ ربيع الثاني ۱۳۳۳

ز فرار اطلاعات واسطه اوایل ماه گذشته قشون روس غفلتاً بدهات بافرلو و نيه باشی قتلاق شاهونها هجوم و چند ده را آتش زده قریب پنجاه نفر از اهالی سوخته اند ساکين دهات متفرق و باحالت خبلی سختی هستند مراتب را بسفارت نوشته مطالبه خسارت شد جناب عالی هم مذاکره و پروتست نموده جداً از این قبيل اقدامات جلو گیری و خسارت محرومين را قویاً مطالبه نمايد

(علیقلی)

نمبره (۳۴۹)

تلگراف وزارت امور خارجه بسردار ارفع

مورخه ۱۲ ربيع الثاني ۱۳۳۳

تلگراف جناب عالی رسيد بسفارت عندي در طهران پروتست و رجعت قواي عندي خواسته شده و بوسیله سفارت دوات عليه در اسلامبول از باعالي نیز همین تقاضا شده و اقدامات ساغه بيوسته تعقيب می شود جناب عالی لازم است باز هم در مراعات کامل يعطرفی کوشش و ابدأ نمايی نسبت بصیج پک از طرفین ابراز نداريد و حتی المقدور از تحریکات جلو گیری و مردم را بارامي و مراعات يعطرفی دعوت نمائيد تا اقدامات دوات به نتیجه مطلوبه مؤدی شود

(معاون الدوله)

نمبره (۳۵۰)

تلگراف کار گذاری کل آذربایجان بوزارت امور خارجه

۱۲ ربيع الثاني ۱۳۳۳

راپورت کتبی کار گذاری اردوی مورخه نهم ربيع الثاني را عیناً درج مينمايد

(پس از آنکه روسها شهرداری را محاصره نمودند آنها را که در شهرداری بودند تسلیم نشدند و خوردی در میان شد یکی دو نفر از ملتجیان شهرداری متول و دو نفر هم از روسها زخمی گردیدند بعد از آن نجات یافت و کیل شهرداری کلان خود را مسامت نموده و تسلیم شد اشخاصیکه در شهرداری بودند گرفتار شدند روز بعد چهار نفر را که متجمله و محرز سید طه و پسرش بوده از پیران کردند و هفده نفر هم از اشخاصیکه در شهرداری گرفتار شده بودند بروسه فرستادند .

(اسدالله)

نمبر ۳۵۱

مراسله وزارت امور خارجه سفارت کبری

شمانی مورخه ۱۲ ربيع الثاني ۱۳۳۳

البته در نظر ذاتالی سفارت پناهی است اخترا حین تبدیل شهندر هسی صکرستان و کرمانشاهان ۵ مراتب از سفارت سبه کبری بوزارت امور خارجه اعلام شد وزارت خارجه سوابق رفتار و اعمال محمود مخلص بیگ را که مرگوز خاطر محترم عالی بود متذکر شده به پیش بینی از اقدامات او توقع نمود که از رجعت او بکردستان صرف نظر فرمایند جناب مستظاب عالی وعده فرمودند که برحسب وسایا و اوامر قطبه ذاتالی سفارت پناهی مشار الیه قادر بحرکتائی که مخالف با بنات دولتی و تعلیمات محلیه باشد نخواهد بود مطابق اخباریکه تازه از کردستان رسیده برخلاف یطرفی این دولت علیه ذره از تحریکات و آشوبی مردم آنجا فروگذار نکرده و پیوسته با اقدامات ضد وظیفه خود از تشکیل مجلس و تجمیع مردم بانقلاب پرداخته آتی از ایجاد مشکلات فراغت ندارد دوستدار حقا و اصولا از آن جناب مستظاب متمنی است بصدور اوامر قطعه مشار الیه را از این اقدامات که مضر مناسبات بین طرفین و مولد انواع مضرات برای این دولت است ممنوع و ممانعت کامل یطرفی این دولت علیه متوجه فرموده و دوستدار را از شیجه فریق افلاخ و امتنان فرمایند

(معاون الدوله)

نمبر ۱۳۵۳

تذکراف کار گذار کرمانشاهان بوزارت امور

خارجه ۱۳ ربيع الثاني ۱۳۳۳

کار برداری خاتین مینویسد پنج روز است محیی الدین و یهنا یک پوز هشی از بغداد اینجا آمده در کنار رود خاتین برای آنها چادر زده اند دو نفر درویش ایرانی هم همراه آنها آمده و در همان چادر منزل دارند از قرار مذکور یکی از آن درویش سالارانند و است و اجیدی را نمیکندارند داخل چادر بشود و نیز میگویند تسلحه زیادی از بغداد برای آنها حمل شده و میخواهند با تسکر و ردیف خاتین به قورمبو (۶) بفرستند امیر حشمت هم میخواهد باقیم مقام بقورمبو برود و بطور تحقیق میخواهند سالار الدوله را بررؤسای عشایر همراه نموده روانه کرمانشاهان نمایند و از مذاکرات با امیر حشمت چنین استنباط میشود که مشار الیه بامر ولایت بغداد عازم ایران شده که عشایر سرحدی را باغمانیها همراه نماید و در ضمن سخن امیر حشمت اظهار داشته که چند روز قبل سالار الدوله با صاحب منصبان آلمانی

(۶) نزدیک قصر شیرین

و اود بغداد شده و خیال حرکت ایران را دارد ولی وثی بغداد میخواست او را بست
اتاقوی روانه کینا این کاغذ همین است که سابقاً اشاره بان شده است

(معاضد الملک)

نمبره (۴۵۳) تلگراف وزارت امور خارجه بحکومت

کرمانشاهان مورخه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳

جواب هشیکه حضرتعالی بشیخ حسن داده اید بسیار صحیح و شایان تمجید است خیلی لازم
است در تسویه دعاوی مشارالیه یا خوانین کلیائی اهتمام عاجل فرمائید که زود تر ستم شده
به بغداد مراجعت نماید در مدت توقف او در کرمانشاهان مقرر فرمائید خیلی مواظب او
بوده مراقب باشند که در صدد تحریکات برنمایند امید است بنکته دانی و حسن تدابیر صائبه
حضرت عالی واقعه برخلاف انتظار در حوزه حکومتی کرمانشاهان رخ نداده اونیای دولت
از این رهگذر آسوده خاطر باشند از طرف دولت هم انواع اقدامات شده بسفارت عثمانی
کتاباً و شفهاً مذاکرات بعمل آمده و بسفارت کبرای اسلامبول هم تلگرافاً آنچه لازم بود
اعلام شده امید است بتأییدات حضرت عالی نتیجه مطلوبه حاصل بشود (علیقلی)

نمبره (۴۵۴) تلگراف صکار گذاری استرپاد بوزارت

خارجه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دیروز قزاقول روس سی نفر سندان فرستاده سپه محمدخان ترکمان را دستگیر نموده
حایه در نوسولگری محس است

(معزز السلطان)

نمبره (۴۵۵) مرامنه وزارت خارجه سفارت کبرای

عثمانی مورخه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳

در تعقیب مراسلات متوالیه نموده وزارت مور خارجه رجوع تجاوزات قوای نظامی
آن دولت علیه بخاصه مقدس ایران با نهایت احترام خاطر آن جناب مستطاب را مستحضر می
دارد موافق اخباریک اخیراً باوینسی دولت علیه ایران رسیده شاهزاده سالار تندبانه بمعیت
قلم مقام خاقین و ذاج بیک حاکم و شیخ حمیدخان در خانه مجید حن و ممدن فقط متوقف
و پیوسته اشقی قائم مقام دشمنول بیخام و نوشتن کنند بجاایه کلهر وقلیضائی ووالی پشتکوه و
تحریک آنها باقتلابات و اتقوای حدود شینان کرمانشاهان بوده و قصد آن دارند که آنها را
بخود همراه نموده و انقلابات مشوم خوتین چند سال قبل را بز در آن حدود از نو باعث
شوند وجود سالار الدوله در حوالی سرحد ایران و اقدام او بحرکات فوق الذکر ضایعه
باشتراک دامورین رسمی و رؤسای عشیر آملوت عالی بحد میده تمجید اولیای دولت متبوعه
دوستدار گردیده زیرا نسبت مذاکراتی که در اسلامبول بین سفیر کبرای این دولت عالی و
اولیای دولت علیه عثمانی در خصوص شاهزاده مزبور بعمل آمده است اولیای دولت متبوعه
دوستدار انتظار داشتند که اولیای آن دولت علیه از حرکت مجزی تیه بسست حدود ایران
جلوگیری نموده هیچ نوع تقویت و تأییدی برای تجاوز مشارالیه بخاک این دولت علیه
نمایند تا بر این اولیای دولت متبوعه دوستدار بوسیله آن جناب مستطاب از اولیای دولت علیه

عثمانی توقع دارند که هرچه زودتر شاهزاده مزبور را از اقامت در حدود ایران ممنوع و مقرر دارند مأمورین حدودی آن دولت قائم مقام خاقین و قنصل بیک و شیخ حمید را نیز از پیروی حرکات بی رویه و تحریکات و تشیبات خود ممنوع و بمراجعت بداخله خانه آن دولت ملزم فرمایند تا بهین وسیله رعایت کامل بیطرفی این دولت علیه بعمل آمده از مشکلاتی که تحقیقاً بواسطه حرکات فوق برای این دولت پیش میاید جلوگیری و از وقوع خسارات و تضرات فوق العاده برای افراد سرحد نشینان و اهالی ولایات مجاور پرهیز شود دوستان بای صبری تمام منتظر نتیجه اقدامات حسنه آن جناب مستجاب بوده و موقع را برای تجدید احترامات سابقه منتقم میشمارد

(معاون الدوله)

نمبره (۲۵۶) تلگراف سفر کبیر ایران از اسلامبول به

وزارت خارجه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳

در باب سالار الدوله آنچه در قوه داشتم سعی کردم را بشان بر این قرار گرفت که او را قوتی بیورند

(محمود)

نمبره (۲۵۷) تلگراف وزارت امور خارجه بسفیر کبیر ایران

مقیم اسلامبول مورخه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳

در ادرومی عثمانیها دکا کین اتباع ایران و عامل مشوعه که اغلب تبعه آمریکا هستند ضبط دولت را دچار مشکلات سیاسی می نمایند اهالی غارت شده و گرسنه مانده اند جان و مال و ناموس اهالی محظوظ نیست از دولت علاج را استرحام می کنند سفارت سخت نوشته شد با بهائی چند مذاکره دفع این احوال مشنوم را بخواهید

(علیقایی)

نمبره (۲۵۸) مراسم وزارت امور خارجه سفارت کبری

عثمانی مورخه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳

مطابق اخبار که اخیراً به دستدار رسیده شیخ حسن شیخ الاسلام اربغداز پسر پسر پسر پسر ویاکت عتی چندی از گوماندان حرب عراق عرب و بعضی دیگر برای حکومت آنجا آورده که خلاصه مندرجات آن در بیت نامرد در ارفع و همراهی با دولت عثمانی بوده است و بعلاوه نباید مطالب فوق شعراً اظهارات چندی دایر بر کوی سردار ارفع و اجازه عبور قشون عثمانی از خاک کرمانشاهان بجا کهم مسزای آید سوده است دوستانو پایت دنیا نصیب مراتب را اطلاع خاطر آن جناب مستجاب رسانده بدون اینکه توضیحی را در وضامت این نوع تحریکات مأمورین آمبولت ضرور بداند یا کما بی صبری از آن ذاتی سفارت پنهی معنی است تشیبات لازم فرمایند که مأمورین آندوت از هر نوع تحریکات که منفی مسالت بیطرفی منبوعه دستدار است ممنوع گردند

(معاون الدوله)

نمبره (۲۵۹) مراسم سفارت روس بوزارت خارجه

۱۷ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دوستان با نهایت توقیر و احترام در جواب مراسم محترمه جناب مستجاب اجل عالی مورخه ۱۷ شهر حال زحمت افزا شده خاطر مودت مظاهر را منحصر میدارد که جناب مستجاب

اجل وزیر امور خارجه دولت امپراطوری از جناب شوکت‌ماب جانشین قفقاز خواستار شده‌اند که فروش غالی های پتاکه را در صورتیکه اظهارات اولیای دولت علیه ایران مقرون به صدق باشد قذف و موقوف نمایند در اینموقع (کروستوتسکی)

نمره (۳۶۰)

مراسله وزارت خارجه سفارت عثمانی

مورخه ۱۷ ربیع الثانی ۱۳۳۳

تلگرافی از تبریز بر طبق اطلاعات واصله از ارومی رسیده است که عیناً برای استحضار خاطر محترم جناب مستطاب عالی درج میشود : (عثمانی‌ها دکانین و حجرات چند نفر از مال مختلفه را که اکثر اتباع دولت علیه ایران و بعضی تحت بیعت آمریکا هستند مهر و ضبط کرده‌اند معلوم نیست این اقدامات در خاک ایران در حق رعایای دول یغرف مبنی بر چه قانون و اساسی است که رعیت مضمحل و دولت گرفتار مشکلات سیاسی گردد احثی بدیخت ازومیه خاصه مسیحی مذهبها تمام بخارت رفته در خارج و داخل شهر اغلب به نان یومیه معطل شده‌اند برای چند نفری هم که اهل دادوستد بودند فقط مختصر مال التجارم مانده و آنها هم بکجار طرف حساب و مشروض هستند این ضررها قهراً عاید تجار اهالی در میان آتش سوزان مثنی خاکستر شده‌اند آناً فاناً بر بدیختی مردم می افزاید کسی مالک عرض و ناموس و جان خود نیست منافع شخصی بر مصالح عامه مقدم است بدیختانه تلگراف نیست که دره ولایت خراب شده‌را بتوان بوزارت جلیله امور خارجه عرض و طرف توجه نمود) اگر چه وزارت امور خارجه از بسو تجاوزات عساکر و مأورین آندولت علیه تصریح نموده که عهده دار خسارات جانی و مالی مردم و ضررهای مادی و معنوی دولت علیه ایران کار کندانان آندولت خواهند بود اینک دوستدار نیز در پی مراسلات سابقه وزارت خارجه مراتب فوقی را تأیید و متوقع است بحدود اوامر تلگرافی مقرر فرمایند تجاوزات را دفع پیش از این تولید خسارات نکرده در صد جبران و ترمیم ضررهای وارده برآمده دوستدار را از تبهجه مستحضر فرمایند

نمره (۳۶۱)

تلگراف وزارت خارجه بسفر کبیر ایران

مقیم اسلامبول مورخه ۱۷ ربیع الثانی ۱۳۳۳

سابق از ستندج خیر دادند عثمانیها قصد تجاوز به کردستان را کرده‌اند با بهره‌مدا کره شد گفت اگر عثمانیها قصدی داشتند باهتتام من منصرف شدند تازه خبر می دهند بتصرف سلیمانیه در صد داسته با یکصدت و پانی هزار نفر بدشت آمده مردم را تهییج و از راه همدان بدربایجان برود سی هزار نفر بنظر اتراقی است ولی قصد تجاوز او را با یک عده عساکر متواتراً خبر می دهند سفارت عثمانی در تعقیب اظهارات سابق رسماً نوشته شده حضرتعالی هم پروتست و منع این تجاوز را طالب تبهجه اعلام فرمایند

(معاون الدوله)

نمره (۳۶۲)

مراسله وزارت امور خارجه سفارت کبرای عثمانی

مورخه ۱۷ ربیع الثانی ۱۳۳۳

در طی مراسلات رسمیه عدیده وقایع خائنانه سوز نرومی که از اثر تجاوزات و اقدامات

قوای نظامی آندولت علیه بظهور رسیده خاطر کرامی جناب مستطاب عالی از کیفیات آن مستحضر گردیده است اینک دوستدار به تعقیب و تأیید مراسلات سبقه وزارت امور خارجه مفاد اخبار واصله از ارومی را که حقیقتاً باعث ملالت و نغمه شده کی است باطلاع خاطر محترم ذاتعالی سفارت بناهی برساند که حین مصاحبات در آن صفحات چند قره کلبه به یغمارفته و بعضی قراء احتراق و هتتی مردمش طعمه آتش گردیده در چندده دیگر که مسیحی مذهبان سکونت داشته اند بی اندازه قتل و بی عصمتی واقع و قسمتی از آنها بشهر و توابعی فرار کرده اند و نیز خبر میدهند بخانه اسمعیل نم که جزو میسیون فرانسه مستخدم بوده ریخته مومی آبه و پنجه زن و بیچه اش را بقتل رسانیده اند و در ارومی هم خسارات زیاد وارد آمده در ب و پنجره را شکسته و برسد اند دوستدار باین داند که قطعاً تعدیق میفرماید وقوع این اتفاقات وحشت انگیز در توابع اتحاد ویکانگی دولتین هیچوقت نمیتواند نمایش مطلوبی را حائز کرده و طبعاً مقتضیات یک جهتی حکم گذار است که دوام این احوال اسف اشتمال مصلحت و سوابی را برای دولتین متضمن نبوده سهل است مرور هندی کوتاه کون معنوی را استقبال خواهد کرد علیهذا دوستدار حقاً و اصولاً این اقدامات قوای آن دولت علیه را که از نتیجه تجاوزات آنها بوقوع پیوسته است برواست و رجعت آنان و جبران تمام خسارات و دماء مقتولین را جداً طلب نموده بانتظار حسن توجه آن جناب مستطاب احترامات ...

(معاون الدوله)

نمبره (۳۶۳)

تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار ایران

مقیم بطرو گراد مورخه ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۳۳

روس ها ابداً حندی برای رفتار خود معترف نیستند مثلاً بطوریکه تلگراف کردم اعتمادالدوله که سابقه اعمان او ابداً پوشیده نیست قونسول روس بخود بخوی برده و او را متصدی کار کرده اند بسببی است این اقدام چه اثرات بد در افکار عامه خواهد کرد ایسته جداً برواست نمایند

(علیقلی)

نمبره (۳۶۴)

تلگراف وزیر مختار ایران مقیم بطرو گراد

بوزارت خارجه ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۳۳ تاریخ مخابره

سابقاً هم اقدامات کرده بودم و اوامر اکیده صادر شده است که قالی های تجارتخانه آلمانی را بفروش نرسانند بفرمانظر ما هم همان اوقات در اینباب تلگراف شده است حالا هم که اقدام جدید کردم همین جواب را دادند

(اسحق)

نمبره (۳۶۵)

مراسله وزارت امور خارجه بسفارت روس مورخه

۱۹ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دوستدار باکمال توقیر و احترام خاطر محترم جناب جلالتماب عالی را مستحضر می دارد که موافق اطلاعات واصله از بندر مشهد سر شب ششم شهر جاری ساعت پنج و نیم از شب گذشت فراول بندر می بیند که یککنفر ناشناسی در گوشه دیواری ایستاده است مشتمل آبه بنا بوظیفه که داشته است چندین مرتبه شخصی مجهول الحال را صدا کرده ولی جوابی

نمی‌شنود و علاوه بر این از چند دقیقه دیده است که شخص مذکور می‌خواهد فرار نماید در این موقع لزوماً فراوان تیری به هوا خالی می‌کند کماندان قشون اندولت بهیه بسجود شنیدن صدای تیر تهنک یکمده قزاق بدان محل فرستاده و قزاق‌ها هم فوراً قراول و مستحفظین بندر را باجعی از غابریل دستگیر و باز دو برده و در آنجا آنها را حبس و استطاق می‌نمایند و بطوریکه خبر رسیده است اهالی از دیدن این اوضاع بکلی متوحش میشوند دوستانه به کمال تجری که از این واقعه دارد لازم میداند که خاطر محترم عالی را به پروتست‌ها و اعتراضات وزارت خارجه راجع ورود و اقامت قشون دولت بهیه روسیه در ایران متوجه ساخته مذکور شود که این قبیل اقدامات مستقیمه مأمورین نظامی اندولت بهیه ممکن است باعث هیجان اهالی شده آنها را طوری متأثر بنماید که بالاخره برای حفظ حیثیات خود با اقدامات نامطلوبی توسل کرده و چنانکه تصدیق می‌فرمایید از همین نقطه نظر بوده است که اولیای دولت متبوعه دوستدار همه وقت با اقامت قشون اندولت بهیه در خاک ایران اعتراض نموده اند در هر حال فرضاً که تحقیق اصل مسئله هم لازم می‌شد واجب بود که از طرف مأمورین اندولت بهیه به مأمورین محلی اعلام و از آنها تقاضای رسیدگی می‌نمودند نه اینکه خود سرانه بقزاق‌ها امر بدهند که بمحل بقیه منعرض غابریل و مستحفظین گردند و آنوقت بدان هم اکتفا نکرده بدون جهت معینی مستقیماً رعباً و مستخدمین اندولت علیه را توقیف و تحت استطاق در آورند بنا بر این دوستدار احتراماً خواهش مند است که بقوربت بهر چه منقضی میداند در استخلاص مجوسین و تکدیر کماندان مذکور اشعارات لازمه نموده و سرعت رجعت قشون روس را از ایران تقاضا فرمایند که باین وسیله ختمه باین اوضاع غیر منظم داده شود

(معاون الدوله)

فصله (۲۶۶)

مراسله وزارت امور خارجه بسفارت کبرای دولتی

مورخه ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۲۳

باید مراسلات سابقه وزارت امور خارجه مورخه ۱۴ ربیع الاول و ۱۰ ربیع الثانی راجع به تجاوزات عساکر و عشیر اندولت علیه محدود عربستان ایران صکه بسبب ورود قوای اجنبی دیگر و مصادمه در خاک مقدس اندولت علیه و انقلاب آشفته و ضررهای فوق العاده برای دولت و اهالی گردیده است با کمال احترام زحمت افزا میشود صکه موافق اخبار واصله قشون و قوای اندولت علیه باشیخ غضبان و اعراب در سه فرسخی امینیه متوقف و احتمال قوی بمصادمه بقوای اجنبی دیگر میرود و بدینواسطه اعراب در انقلاب و آشفته‌جات را منقلب و متزلزل نموده اند دوستدار حقاً و اصولاً این تجاوزات را که بکلی منافی باعهد مقدسه و مناسبت دولتمن و مقررات حدودی است پروتست کرده جداً طلب می‌نمایند بر رعیت حسن مناسبت دولتمن عظیمین و جلوگیری از خسارات و ضررهای مادی و معنوی اندولت علیه اهتمام فرمایند بصدور اوامر تلگرافی قوای اندولت علیه رجعت و ترک این تجاوزات را نموده اولیای این دولت علیه را از حسن موافقت خود قرین اطمینان فرمایند با انتظار توجه معنوی آن جناب مستطاب احترامات قایمه

(معاون الدوله)

نمبره (۲۶۷)

تلگراف وزارت امور خارجه بوزیر مختار ایران

مقیم لندن مورخه ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۳۳

در باب دولت تعقیب نمایند بطوریکه مطلع هستید قبل از وقوع جنگ هر چه در فراهم آوردن وسایل یطرفی مساعدت دولین قضا شد ابدأ مساعدت نکردند و حالا هر خساراتی وارد بیاید بمنزله فرس مژر است و دولت ابدأ مسئول نیست برای استحضار جنابالی تلگراف شد که منبوق باشد این جا هم در همین زمینه مذاکرات شده است (علیه قلمی)

نمبره (۲۶۸)

تلگراف وزارت امور خارجه بسفارت استانبول

مورخه ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۳۳

خبر میرسد قشون عثمانی باغضبان شیخ بنی لام و اعراب سه فرسخی آمینیه متوقف قوای انگلیس هم مقابل ناصری هستند ویم مصادمه سخت میرود اعراب و عشایر هم موقع را مغتم شمرده به نوب و غارت مشغول و آشفته را منتظب کرده اند مستحضر هستید علت اصلی این انقلابات و ضرر های مادی و معنوی دولت و ورود قشون انگلیس بخانه ایران تجاوز قوای عثمانیها و تحریکات آنهاست مراتب بسفارت عثمانی پرواست حضرتعالی هم با جای لازم مذاکره و پروتست فرموده نتیجه اقدامات موثره خود را در رجعت قوای عثمانی اعلام فرمائید بسفارت انگلیس هم پروتست و توقع رجعت قوای آنها شد (معاون الدوله)

نمبره (۲۶۹)

تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار دولت علیه در لندن

مورخه ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

اخیر ۱۵ حوت این است که انگلیسها شکست خورده اعراب ساحل رود خانه رسیده تغذت معلوم نیست قشون انگلیس کمتر است ناصری در خطر احتمال قوی دارد بهصرف اعراب بیفته تمام اطراف مسلح و مهاجم هستند انقلاب شدید تر میشود اگر اعراب با خزعلی طرفیت دارند گناه ایرانیان دیگر چیست که باید اوطان آنها میدان میزوزه قشون انگلیس و عثمانی بشود اگر انگلیس قشون نمی آورد اوضاع بهتر بود و روه انگلیس بیشتر اسباب انقلاب بیروان جهاناست و هر خسارتی که بخارجه وارد شود ایران خود را مسئول نمی داند بلکه متخاصمین را که در ایران جنگ می کنند مسئول هر خسارتی می داند که یا ایران وارد شود منتظر نتیجه مذاکرات جنابالی هستیم و قایح را اطلاع میدهم (معاون الدوله)

نمبره (۲۷۰)

تلگراف وزارت خارجه بکار گذاری کرمانشاهان

مورخه ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

تلگرافات شما راجع به شیخ حسن رسید با تحقیقات دقیقه معلوم نمائید اگر شیخ حسن مشغول تحریکات است بوسایل مقتضیه در جلوگیری از او اقدام کنید و بتدایر موثره اقدامات او را خشی نمائید و اگر مشکلی در کار نمی بینید موجبات حرکت او را بسمت عتبات فراهم نمائید در صورت محظور به طهران اطلاع دهید که رفع محظور بشود (معاون الدوله)

نمبره (۲۷۱)

تلگراف وزارت خارجه بسفارت لندن

مورخه ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

خبر میرسد قشون عثمانی باغضبان شیخ بنی لام و اعراب سه فرسخی آمینیه متوقف بوده

انگلیسها هم در مقابلی ناصری هستند و روز ۱۲ حوت مصادمه واقع شده قشون اعراب به هزار قدمی ناصری رسیده اند نتیجه جنگ معلوم نیست وئی اعراب و عشایر هم موقع را مقتم و به تهب و غارت مشغول اند نمی دانم آیا دولت انگلیس با انتشار احکام جهاد صکه اسباب هیجان ایلات و عشایر متعصب شده است معایب آوردن قشون را ملتفت هست یا نه چون علت تمام ضررها و خسارات مادیه و معنویه بمصادمه قوای طرفین راجع میشود بسفارت انگلیس و عثمانی پروتست نموده مراجعت قشون را خواسته ام جنابعالی هم مذاکره و جدأ مراجعت قشون انگلیس را بخواهید و نتیجه را اطلاع دهید (علیقلی)

نمره (۲۷۲)

راپورت تلگرافی تلگرافخانه پوشریوزارت امور خارجه

۲۲ ربیع الثانی ۱۳۳۳

تفصیل گرفتاری قونسول با رئیس تجارتخانه آلمان از این قرار است : دیشب قونسول آلمان در منزل رئیس تجارتخانه مهمان بوده شش از شب گذشته مراجعت می کند چهار نفر هم تنگنچی مستحفظ داشته سه ساعت بدسته مائمه مستحقفان می بیند عده زیادی قریب سیصد نفر سپاهی بطرف عمارت می آیند تهب می دهند اعثنا نمی شود پیش می آیند تفنگ می اندازند از آنطرف شلیک میشود از چهار طرف عمارت را محاصره و داخل شده درب اطاق ها را شکسته قونسول را بیرون آورد با تفاق بطرف عمارت رئیس تجارت خانه رفته او را هم با عیالش که خواب بوده اند دستگیر کرده در درشکه نشانده با سرباز بطرف دستک برده از آنجا در چالپوت نشانده و بجهاز بردند در نفر از آدم های مسبو واسموس آلمانی را هم که میگویند بکی دکتر و دیگری منشی بوده از طرف بهمان می آمدند و درخانک حیات داود بدستاری حیدر خان بندر ریگی دستگیر کرده بودند بهمین جهاز سوار و محبوساً بردند خود مسبو واسموس فرار و فعلا در برازجان است (عبد العلی)

نمره (۲۷۳)

تلگراف کار گذاری قزس یوزارت امور خارجه

مورخه ۲۲ ربیع الثانی ۱۳۳۳

مسبو واسموس از برازجان به ایالت جلیله تلگراف می کند من بشیراز می آمدم در سامان حیات داود حیدر خان حیات داودی چندمره محاصره کرده من بجهت تحصیل کمک از جادر بیرون آمدم تمام اموال مرا با دکتر آلمانی و مترجم و نوکر های من به تحلیک انگلیسها ضبط نمود لازم میدانم شما را مطلع نمایم و تصور می نمایم اسبابهای من هنوز در بندر ریگ نزد حیدر خان است حکم فرمائید من بنده من خودم هم در کاروانسرای برازجان منزل کرده ام و نیز بایات جلیله راپورت رسیده دیشب انگلیسها در پوشر قونسول و وکیل التجاره آلمان را دستگیر نموده اند (غلامعلی)

نمره (۲۷۴)

مراسله وزارت خارجه سفارت روس

مورخه ۲۲ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دوستدار در اینموقع با نهایت توقیر و احترام توجه خاطر محترم عالی را بمذاکرات شفاهی در باب بیطرفی ایران در جنگ های بین المللی کتونی صکه از طرف جناب مستطاب اجل

رئیس الوزرا و خود دوستدار با آن جناب جلالتعالی عالی شده موافقت رأی اولیای دولت دوست همجوار در رعایت مقام بیطرفی و احترام روابط دوستانه تنها شده بود. طلب نموده احتراماً زحمت اقتضای می شود نصحیه بر خلاف مقصود و منظور اولیای دولت علیه مع التأسف مامورین نظامی دولت بیهیه که اقامت آنها در ایران بطول انجامیده و از این جهت همه نوع مشکلات فراهم گردیده است. در موقع حرکت از ارومی در طرف خوی و سلماس باهالی قراء و دهانت نظراف تعدی و بی اعتدالی زیاد نموده و بعضی از دهانت سر و قام را نیز آتش زده سوزانیده اند و بعلاوه دو عراده توپ هفت سالتیمتری و هشت سالتیمتری متعلق بدولت علیه ایران را که در این اواخر از نوبخانه ارومی با آلات و لوازم آن ضبط نموده اند در موقع حرکت از ارومی اسباب های آنها را شکسته و همراه خود برده اند که بکمی نوبهای مذکور ناقص شده است البته حاضر حق گذار جناب جلالتعالی عالی تصدیق خواهند فرمود که این عملیات تحمل تا بذیر نظامیان دولت بیهیه روسیه و تعرض بجوار و مال اهالی بیگناه بک نوع تجاوز عینی بحقوق و منافع دولت علیه ایران است و منظور اولیای دولت علیه را در حفظ بیطرفی بی اندازه مشکل میکند و یقین کامل دارد که این سبک رفتار بالاخره اولیای دولت را به منظور بزرگی مقابل خواهد کرد بنابراین نظر بمصالح دولین علینین روس و ایران دوستدار جلوگیری از این اقدامات را جداً تقاضا و اولیای دولت بیهیه را در مقابل این قیل رفتار مسئول دانسته مخصوصاً خاطر نشان می نماید کلیه خسارات حاصله از این عملیات متوجه مسئولیت بیهیه روسیه است

(معاون الدوله)

فهره (۴۷۵)

تنگراف وزارت خارجه به پالت فارس

مورخه ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۳۳

از بهبهان خبر رسیده است مسیو واسموس آلمانی بعد از آنکه خط حرکت خود را از دست باوئی و مسنی بر گرداننده بدل پراه حیات داود و بر ازجان نمود چون به پمپری که سه فرسخی بندر ریگ حاکم حیات داود است وارد میشوند بعد از دو ساعت یکمرتبه قریب سیصد نفر سواره و پیاده که از قرار مذکور حیات داودی بوده اند غنایه بسر آنها ریخته تماماً را بجز خود واسموس که بیهیه پیاده و باچیکمه فرار میکند دستگیر و دیشب دو ساعت و نیم از شب گذشته دگر و برزا محسود خان مترجم و تمام عملیات و شعنت هفتاد خاطر بازار و الاع و غیره را وارد بندر ریگ می نمایند از قرار مذکور برای تجسس و دستگیری خود واسموس هم سوار فرستاده شده است سفارت آلمان چند روز قبل خبر داد که قصد دارند واسموس را بسمت ژنرال قونسولی باقامت در فارس تعیین نمایند چون مشار الیه سابقاً در بوشهر قونسول بود از حکومت آنجا سوابق احوال او تحقیق شد هنوز جواب نرسیده این خبر میرسد سفارت آلمان از وزارت خارجه تأمین جان و حفظ و حراست شخصی واسموس را خصوصاً و همراهانش را عموماً طلب مینمایند و بعلاوه باید کاملاً تحقیق شود که این اتفاق ناگهانی از طرف اشراز بوده یا اینکه مبنی بر تحریکی است یا تماماً بیکی

در زمان ایالت و فرمان گذاری حضرت عالی در آن صفحات حاصل شده و باوجود ژاندارمری و فرس بک همچو امر ناگواری محل تعجب است مسئله خیلی مهم و برای دولت و عمال فارس تولید زحمت مینماید مترصدیم که از طرف حضرت عالی فوراً و سریعاً اوامر مؤکده در مجازات مرتکبین و رد محمولات و بارها و استخلاص همراهان و تامین جان واسموس در برازجان صادر گشته از نتیجه هرچه زودتر وزارت خارجه را مستحضر فرمایند

(معاون الدوله)

نمرة (۳۷۶)

مراسله وزارت خارجه سفارت انگلیس

مورخه ۲۲ ربیع الثانی ۱۳۳۳

از قرار اطلاعی که امروز به دستدار رسیده در شب ۱۸ حوت مأمورین دولت فحیمه انگلیس فونسون آلمان را که در يك بهدانی بیرون بوشهر بوده رئیس تجارتخانه آلمان غفاله گرفته و بجهاز برده اند و نیز مأمورین انگلیس که از آن جمله کاپتین نوئل است درصدد بوده اند که مسیو واسموس آلمانی را بدستگیری حیدر خان حیات داودی دستگیر نمایند و مشارالیه فراراً به برازجان آمده و بنه و اموال او را که از قرار مذکور منتهای بوده است مأمورین مزبور از بندر ریگ بجهاز انگلیس حمل کرده اند چون این واقعات تلف انگیزی که در حثت یحیوف ابرن واقع میشود ناقض بیطرفی ایندوت علیه میباشد دستدار انگلیس است بااعتنا براسامه ۵ ربیع الثانی ۱۳۳۳ اقدامات مزبوره که بکنای خلاف انتظام برصه شهود میرسد جداً اعتراض نماید از آنجا که اولیاء دولت علیه ایران بمسئولت های آن جناب جلاطلب دررعایت بیطرفی ایران همیشه بنظر حق شناسی نگاه میکنند امیدواری که حاصل است که برای سد ابواب این قید اقدامات در خاک ایران که با مصالح طرفین منافع کلی دارد مساعی جسیله بکار برده بجهت اعاده فونسون و رئیس تجارتخانه و استرداد اموال مسیو واسموس و عدم تعرض مأمورین دولت فحیمه انگلیس او و همراهانش احکام لازمه از طرف اولیاء آندوت صادر خواهند فرمود دستدار مزبور میشود که هرچه زود تر از اقدامات جدید آن جناب اطلاع یافته و مطمئن کامل در عدم تکرار اینگونه عبارات مأمورین دولت فحیمه انگلیس حاصل نماید

(معاون الدوله)

نمرة (۳۷۷)

مراسله وزارت خارجه سفارت انگلیس

مورخه ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۳۳

موافق اخبار واحد بانویای دولت اعلیحضرت شاهنشاهی کاپتین نوئل نوب فونسون دولت فحیمه انگلیس قصد دستگیری مسیو واسموس فونسون آلمان مأمور شبراز و همراهان او که عبوت از بکشر آلمانی و محمود خان ایرانی بوده اند در بندر ریگ تثبیت مینمایند مسیو واسموس در شب ۱۵ حوت از بهیاری فرار کرده سلامت به برازجان وارد میشود اما بنه و اموال او را که از قرار مذکور منتهای بوده با آن دو نفر آلمانی و ایرانی ازبندر ریگ بکشتی برده و بعد محمود خان را به بندر عودت داده اند دستدار این واقعه استناد که مخالف بیطرفی دولت علیه و موجب تجری ایلات گردیده مساعی دولت را در

امکات افکار عامه هدر میده اعتراض نموده از آن جناب جلالتناوب انتظار قوی دارد که بجهت اعاده بکنفر آلمانی و اموال مسیو واسموس در نزد دولت اعلیحضرت پادشاه انگلیس اقدامات لازمه بعمل آورده بحصول نتیجه مطلوبه دوستداران فرین امشان فرمایند احترامات . .
(معاون الدوله)

نمبره (۲۷۸)

مراسله وزارت امور خارجه بسفارت انگلیس

مورخه ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دو تعقیب مراسله مورخه ۱۲ ربیع الثانی راجع بامتداد سیم بحری ازعمارت قونسولگری انگلیس به سیم بصره بانهایت توقیر واحترام زحمت افزا میگردد که از قرار اطلاعات واصله از ریاست تلگرافخانه عربستان بولیوی دولت علیه ایران روز نهم حوت مشراسیوس تلگرافچی انگلیس بابکنفر دیگر وارد تلگرافخانه اهواز شده اظهار داشته اند که حکم داریم بصره و تقاضای دیگر مشغول مضامین شویم و درستی از اطفاهای تلگرافخانه مترا کرده اند دوستدار ازاین اقسام حیرت تلگرافچی انگلیس صیغه بدون استرضای ادارات واجبه در تلگرافخانه اهواز بعمل آمده و از نقطه نظر مساعدتتی که ازاین راه بیکی از مضامین میشود مناقی بطرفی ایران است خود را تا کزیر از اعتراض می دانند و بواسطه مساعدتتی که همواره از طرف آن جناب جلالتناوب نسبت باظهارات سلف دوستدار دابر به بطرفی دولت علیه ایران میشود گردیده رجاء واتی دارم که بری رفع این اقدامات در نزد دولت اعلیحضرت پادشاه انگلیس سعی کافی فرموده دوستدار را از نتیجه حاصله مدنون فرمایند .

(معاون الدوله)

نمبره (۲۷۹)

تلگراف وزارت خارجه به حکومت بندر

مورخه ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۳۳

بخبار بومیه ۱۷ حوت مشراسیو است برینکه واسموس نام آلمانی بیکنفر دیگر و برزا محمود خان نام چهارشنبه ۱۰ حوت از بهمدیاری حریف شیانکاره دریافتند مستر نوئل کاپین انگلیس نزد حیدر خان در بندر ریگ آمده وبخواهش مشارائبه محمد خان برادر حیدر خان آنها را گرفته شب ۱۵ حوت واسموس فرار کرده شب ۱۶ تمام بنه واسموس پاد کتر آلمانی و محمود خان را به بندر ریگ آوردند تسلیم مستر نوئل نمودند روز ۱۶ آنها را در غراب انگلیسی سوار کرده برده اند بعد از برانزجان خیر رسید که واسموس به برانزجان رسیده وای قونسول آلمان را بیرون شهر بو شهر در شب ۱۸ حوت یارئیس تجارتخانه گرفته و به جهز برده اند البته میدانند که این اقدامات بحلاف بصرافی ایران است به وصول این تلگراف باید محمد خان و حیدر خان را که مرتکب این واقعه بوده اند مورد مؤاخذه سخت فرار دهید و در استرداد اموال و بنه واسموس اقدامات لازمه بعمل آورده حاصل اقدامات را اعلام کنید

(علیقلمی)

نمبره (۲۸۰)

تلگراف وزارت خارجه بو وزیر مختار ایران مقیم لندن

مورخه ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۳۳

کاپین نوئل ناب قونسول انگلیس بواسطه تحریکات در بندر ریگ بفرصت دستگیری

مسیو واسموس قونسول آلمان اقدام کرده و اساموس قرار سالماً به برازجان میرسد اموال و بنه او که می گویند معتابه بوده بابت آلمانی دیگر و مترجم ایرانی به بندر مزبور آورده بکشتی انگلیسی برده ولی ایرانی را اعاده می دهند کاپتن نول هم متعاقب واسموس برازجان آمده ازبوشهر هم خبر میرسد قونسول آلمان را در يك میدان شهر با رئیس تجارتخانه گرفته به جهاز انگلیس برده اند از طرف دیگر سفارت انگلیس دوستانه می نویسد تعلیمات بدهید از حرکات واسموس جلوگیری نموده و ایالت فارس اعمال او را تحت نظر داشته باشد اگر درست ملاحظه کنید این اقدامات بینه اقداماتی است که روسها در شمال می کنند و متوقع بودیم انگلیس جلوگیری نماید خودشان این اقدامات را مستقیماً بعمل آورده و با اعلان بیطرفی انتظار دارند ایران هم مأدورین رسمی آلمان و غیره را طرد و تبعید نماید . امروز اگر بنا باشد بیطرفی ایران را که نهایت جهد در حفظ آن بکار برده ایم بکسنداریم دچار اینگونه تعلیمات بشود خواهی نخواهی این اقدامات جز اینکه اسباب هرج و مرج و کسبختن رشته اختیارات دولت و انقلاب مملکت بشود نتیجه ندارد چنانکه مذاکره نموده اعاده قونسول بنادر اشرفد اموال واسموس رجعت هولست را بخواهید اینجامم بسفارت مراسلات اعتراضه نوشته شد

(معاون الدوله)

نمبره (۲۸۱)

مراسله سفارت آلمان بوزارت خارجه

۲۳ ربیع الثانی ۱۳۳۳

در تعقیب دو فقره یادداشت خود تاریخ ۱۰ و ۱۷ فوریه دایر بتوقیف خود سرانه مسیو هولست در محمره و مسیو هلمیش در اهواز یا کمان افتخار باستحضار آن جناب میرساند که انگلیس ها باین اهانتی که عناناً نسبت به بیطرفی ایران معمول داشته اند اکتفا نکرده چندین اقدام بتوقیف و ضبط اموال و توشهجات دولتی و غیره فوق الذکر آلمان نموده اند دوستانه فوق العاده متشکر خواهند گردید که آن جناب در این مقدمه اقدامات مجدانه اتخاذ و طوری فرمایند که اشبه متعلقه بمسیو هولست و مسیو هلمیش بلا تأخیر بتصرف عمال ایرانی داده شود

مراتب . . . (کاردررف)

نمبره (۲۸۲)

مراسله سفارت آلمان بوزارت امور خارجه

۲۳ ربیع الثانی ۱۳۳۳

بانهات احترام توجه خاطر آنجناب را بجهت جدیدی که از طرف روسها به بیطرفی ایران و بتناهی اتباع مملکتی که با ایران دوستی دارد وارد آمده متوجه میسازد قشون روس با تراضات بی دربی سفارت آمریکا که مأمور حفظ منافع اتباع آلمان در آذربایجان است هیچگونه وقع و اهمیتی نگذارد و تجارتخانه آلمانی موسوم به پلانرا نشان کرده اند و این رفتار تند آمیز خود را بجایی کشانیده اند که قنای های آن تجارتخانه را هم سرقت کرده اند دوستانه تمام این تخلفات و تجاوزاتیکه در مملکت بیطرفی صورت میگردد اعتراض نموده از آن جناب خواهش مند است بعمل ایرانی تبریز دستور العمل بدهند که در تجلیه تجارتخانه آلمانی اصرار و تأکید نموده و قالی های تجارتخانه مزبور را محافظت نمایند

(کاردررف)

نمبره (۲۸۳)

تلگراف وزارت خارجه بسفير کبير ايران

در اسلايون ۲۴ ربيع الثاني ۱۳۳۳

بعد از آنکه سيم تلگراف مراغه و تبريز ديار شد رمزي بيگ تهي از ميان دوآب بحکومت مراغه اينطور تلگراف ميکند (حکومت مراغه محافظه شمسکر را در عجب شهر از شما ميخواهم هرکاه محافظه نشوند شما و اهل مراغه دوچار مسئوليت عظيم ميشويد فوراً جواب بدهيد قائم مقام مياندوآب رمزي رايس تلگرافخانه فوراً جواب گرفته محابره نمايد قائم مقام ميان دوآب رمزي)

بشدت ملاحظه فرمايد اين رفتار باينديککه سفير کبير عثمانی هميشه نموده و خود حضرت عني کراراً تلگراف فرموده ايد چقدر متالي است مراتب را برونست نموده رفسح اين حرکات را طلب و صيحه را اعلام فرمايد اينجا هم با سفير کبير مذاکره و سفارت مراسله نوشته شده است

(عنيقلی)

نمبره (۲۸۴)

تلگراف وزات خارجه بوزرای مختار ايران مفيم بطروگراد

و لندن ۲۴ ربيع الثاني ۱۳۳۳

مسبق هستيد که مگر در جهت قشون از ايران تهاجا و روسيه هم وعده داده است قبل از غزيت موکب حضرت ولايت عهد زطهران وزير مختار روس در موفج شرفياني اظهار داشت که اسلاً در اينکه قشون روس اجضاار شود مواظقت دره زيرال فونسول روس هم عقیده اش همین است و همین قدر که بعد از ورود به تبريز در موفقي که زيرال فونسول شرفياني حاصل ميکند باو از طرف حضرت ولايت عهد فرمايش بشود فوراً مقصود حاصل خواهد شد وقشون مراجعت خواهد کرد چون موکب والا حضرت اقدس بخان آذربايجان ورود فرموده بخيلي بچاست که قبل از ورود به تبريز قشون را مراجعت دهند اين نکته را هم خاطر نشان خواهد کرد که اين اقدام روسيه در اين موقع در انجان عامه اثرات بسيار خوب خواهد کرد در اين باب اقدام فوري نموده تبجه را تلگراف فرمايد

(معاون الدوله)

در آخر تلگراف لندن اضافه شده است : جناب عالی هم در همین زمينه با سفير کبير روس مذاکرات لازمه نموده تبجه را اغلاج دهيد

(معاون الدوله)

نمبره (۲۸۵)

مراسله سفارت آلمان بوزارت خارجه

۲۴ ربيع الثاني ۱۳۳۳

به دستدار خبر رسیده است که مسيوستمان فونسون امپراطوري آلمان در بوشهر و مدير تجارخانه آلماني موسوم به فن هوکس توفيق شده اند روستمار از اين تحطی و تعرض جديد که اسباب ابحاث دولت عليه مي يشد اعتراض خود را به آن جناب اظهار داشته خواهشمند است بلا تأخير براي استخلاص فوري مستخدم وامة آلمان اقدامات مجدانه ومؤثره بعمل آورند و نظر باین مقصود از آن جناب استمداد دارم فوراً برائی تحليه فونسولکري و تجارخانه آلماني که در تحت اشغال راد زمان انگليسي مي باشد امر صادر فرمايد وضع است که سفارت امپراطوري آلمان عزن و انحصار حاكيم بوشهر را تقاضا خواهد کرد چه

حاکم مزبور نوشته یا نخواستہ است اسباب حفاظت قونسولگری آلمان را فراهم سازد
(کاردر ف)

فمره (۲۸۶)

سواد تلگراف حکومت بوشهر بوزارت داخله

۲۵ ریح الثانی ۱۳۳۳

سواد - الساعة که نیم ساعت به ظهر جمعه ۲۵ مانده از مسجد نو بر کشتم هیجان
عمومی بدرجه است که فوفی تصور است چنین ازدحامی هرگز در بوشهر دست نداده بود
ککل علماء و عموم طبقات اهالی حضور داشتند ملخص خطابه آقایان علماء این بود : که سه
سال است بدون اینکه هیچ ضرر مادی و مادی از بنادر بانکبسی رسیده باشد در اینجا
اخلال کرده و عده قشون تکامد داشته و حالا هم شباهه هتک حرمت و حیا و بیطرفی دولت
را کرده با وصف احکام جهادیه حجج اسلام محض اینکه شاهنشاه محبوب ما بیطرفی اختیار
فرموده اند از اجرای اوامر حجج اسلام تقاضا کرده ایم حالا هم قصد بلوا و جنگ و
جهاد نداریم بجای قشون انگلیس و رجعت قونسول و نجر و خانم آلمانی را می خواهیم و
دست از حقوق مشروع خود بر نمیداریم و اگر ما را بکشند ایلات و عشایر و اهالی غیور
خوب زنده هستند و بوظیفه اسلامیت و ایرانیت رفتار خواهند کرد این بند از علماء بوشهر
تشکر میکنم که در موقع این بروز حدیث ملایه نهایت موافقت و مساعدت را با بنده فرموده
و مردم را با مساعدت دولت علیه امیدوار ساخته و مشرف فرمودند و این فقط از فضل الهی
و توجه امام عصر عجل الله فرجه و نیت پادشاه مقدس استحضرت اقدس شاهنشاهی ارواحنا فداه
بود و الا این بند موفق به نکلین و نامین این عده مردم که هیجان شان بی اندازه نوران
و نوران داشت نمی شدم حالا مردم منتظر نتیجه اقدامات دولت هستند که فقط بهین امید
امروز متصرف شدند و هیچ شبهه نیست که بجز اجتماع خواهند کرد (علیه محمد)

فمره (۲۸۷)

تلگراف وزارت خارجه بوذیر مخدر ایران

در پترو گراد ۲۶ ریح الثانی ۱۳۳۳

چندروز قبل چند نفر اطریشی که میگویند از اسرای اطریشی و آلمان متوفقی عشق
آید بوده اند قراراً بچوچان آمده اند انگت روس آنها را دستگیر کرده و به همراهی ده
نفر قزاق مشغول تجسس است که اگر باز کسی از اطریشی ها و آلمانیها پیدا کند آنها را
بیز دستگیر نماید اینگونه رفتار روس ها در شمال و حرکات انگلیس ها در جنوب که مخالف
بیطرفی دولت علیه است باندازه موجب نگرانی شده که هرگاه این رویه باقی باشند موقع
دولت را بی مشکل خواهند کرد و اثرات وخیمه آن علیه روسیه و انگلستان و ایران خواهد
بود این نجات را بیانی مقتضی بوذیر امور خارجه خاطر نشان و خاتمه دادن این رفتار را
تقاضا میکنم که تلگراف فرمائید (معاون الدوله)

فمره (۲۸۸)

مراسله وزارت خارجه بهخاتون کبری عثمانی

۲۷ ریح الثانی ۱۳۳۳

موافق اخبار واسطه در اردوی بکفر ضابط عثمانی باجمعی از عساکر آندوات علیه به

میسون آمریکا به بهانه اینکه مجروحین روسی در آنجا هستند رفته بوجودیکه از طرف رئیس میسون آنها را مطمئن ساختند که مجروح در آنجا نیست متقاعد نشده تمام اطاقها و صندوق ها را معاینه نموده کسی را نیافته اند آنه ذاعالی سفارت پناهی تصدیق خواهند فرمود صکه این رفتار عساکر و مأمورین آن دولت علیه در خاک مقدس بیطرف ایندولت علیه نسبت با اتباع دولت بیطرف دیگر نتیجه درجه مشکلات برای ایندولت علیه فراهم می نماید دوستدار با نهایت تأسفی که از این واقعه دارد رفتار عساکر آندولت را معترض و انتقاد دارد بصنور اوامر مؤکده تلگرافی آنها را از این نوع کردار ممنوع و از نتیجه دوستدار را مستحضر دارند (معاینه السوله)

فهره (۲۸۹) تلگراف سفیر کبیر ایران مقیم اسلامبول بوزارت

خارجه ۲۸ ربیع الثانی ۱۳۳۳

سابقاً خلاصه مراسله بهجالی را که هیچ بُت سوء قصدی نسبت باراضی دولت علیه ایران نداشته و تأمینات لازمه داده بودند عرض کرده ایشک سند دیگری تحصیل نمودم که بهجالی عبارت ذیل را صریحاً می نویسد : دولت عثمانی نسبت به اراضی ایران هیچگونه افکار و آمال استیلا جویانه نداشته و اراضی اشغالیه را بیچ سبب و بهانه ضمیمه خاک عثمانی نکرده و بدوات ایران اعاده خواهد داد . مراسله دیگری هم در جواب تقریر سفارت در تجاوزات به جنوب نوشته که همان اظهارات راجع بشمان را ذکر می نماید . (محمود)

فهره (۲۹۰) تلگراف وزارت خارجه بحکومت بوشهر

مورخه ۲۸ ربیع الثانی ۱۳۳۳

درمسله تعرض انگلیس ها بموسون آلمان و رئیس تجارتخانه آلمانی در بوشهر و اینکه آنها را به چهار انگلیس برده اند عجله باید در تحلیه فوتولگری و تجارتخانه آلمانی و محافظت هر دو جا و حفظ دفتر و اوراق این دو موقع کمال اهتمام را نموده مراتب را اطلاع دهید (علیقلی)

فهره (۲۹۱) تلگراف کارگذاری کرمانشاهان بوزارت خارجه

۲۸ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دو نفر صاحب منصب آلمانی با دوازده بر که چهار بار آن موافق راپرت نظریه فورخانه بوده روز گذشته وارد کرمانشاهان شدند شوکت یک شهیندر لکه هم وارد و در شهیندزی چندی متوقف خواهد بود (معاضد الملک)

فهره (۲۹۲) مراسله وزارت خارجه بسفارت آلمان

مورخه ۳۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دوستدار قبل از وصول مراسله محترمه آن جناب راجع با اقدامات روسها در تبریز نسبت به تجارتخانه پناک بر طبق اظهاریکه قبلاً از سفارت انزونی که در تبریز حاکم متابع اتباع آلمان است در این مسئله شده بود بصورت دوس مذاکرات لازمه نموده و از این رفتار جدی بروتست نمود و بسفارت دولت ایران در بطرو گراد تظلمات لازمه داده و اخیراً جوابی که

از سفارت روس وزارت خارجه رسیده است شامل بر این است صكه از وزارت خارجه بطر و گراد به جانشین قفقاز امر شده است كه قالی های تجارتخانه پطاك را اگر به قفقاز برده اند تاختم جانت بفروش فرستاد (معاون الدوله)

نمبره (۲۹۳) . مرسله وزارت خارجه سفارت آلمان مورخه

۳۰ ربیع الثاني ۱۳۳۳

مرسله محترم آن جناب دایر به عرضی كه بمسئول لیسمان قبول آن دولت امپراطوری و مدیر تجارتخانه آلمانی موسوم به فن هوکس در پوشهر واقع شده است و ارسال دست احترام گردیده و دوستدار نهایت تاسف را از این قضیه حاصل نموده فوراً شرحی معترضاً سفارت انگلیس نوشته سفارت دولت عایه ایران در دربار دولت انگلیس نیز تعلیمات لازمه تلگرافی داده شد كه ضحرت خاطر اولیای دولت ایران را از این رفتار خلاف اصول پلونیای دولت مشار الیه بیان و بدین حرکات بروست نماید محض استحضار خاطر محترم آن جناب بمقام مزاحمت برآمده احترامات فایقه را تجدید می نماید (معاون الدوله)

نمبره (۲۹۴) تلگرافی كار گذاری آسترا وزارت خارجه

۳۰ ربیع الثاني ۱۳۳۳

دیروز تقریباً یك هزار و پانصد نفر سادات با چهار عراده توپ و دو توپ مسفلی كوچك از باد كویه وارد آسترا امروز تماماً بطرف اردبیل حرکت كردند (حسین)

نمبره (۲۹۵) مرسله وزارت خارجه سفارت اتزونی

مورخه ۳۰ ربیع الثاني ۱۳۳۳

دوستدار بطوریکه در ضمن مرسله جوابیه خود زحمه افزا گردیده بعد از وصول مرسله محترمه مورخه ۱۹ فوریه ۱۹۱۵ كه مرقوم فرموده بودند موافق اطلاعات واحد قالی های كار خانه آلمانی پطاك را از تبریز حمل بروسیه نموده و در آنجا بفروش رسانیده اند شرحی سفارت امپراطوری روس نوشته بود اینك موافق جوابیكه از سفارت مشار الیه بدوستدار رسیده نصریحاً اشعار میدارند كه وزارت امور خارجه روسیه از جانشین قفقاز خواسته است فروش قالیهای پطاك را موقوف نمایند برای استحضار خاطر محترم جناب جلالتماب عالی بمقام مزاحمت برآمده احترامات . . .

نمبره (۲۹۶) تلگراف وزارت خارجه بكار گذاری کرمانشاهان

۳۰ ربیع الثاني ۱۳۳۳

مقارن وصول مشروحه شما از سفارت روس مرسله رسید كه دونفر آلمانی در کرمانشاه مشغول تهیه سوار و اسلحه هستند و اظهار میدارند كه چون این فقره مؤدی به فساد میشود باید جاو گیری شود تكلیف كار گذاری این است كه اگر بتوانید بطوریکه مسبب شومدن ممانعت مطلب نشود او را كه باید بمرقب یزود از کرمانشاهان حرکت بدهید و اگر مختار بر این است كه میخواهد تاسرحه باستقبال وزیر مختار برود حق ندارد سوار مخصوص تهیه نماید و برای امنیت راه هر قدر سوار میخواهند از سوار های دولتی چه اه او نمایند و در صدد كشف رفتار و خیالات او بوده اطلاع دهید (علیقلی)

مقیم اسلامبول مورخه ۳۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

از سفارت روس و آمریکا و فرانسه و انگلیس رسماً بوزارت خارجه می نویسد هشتم
بقر از مسیحیان را اکراد در نزدیکی اروپه بقتل رسانیده و ممکن است حیوة سایر
مسیحیان که فعلاً در اطراف اروپه منواری هستند دوچار مخاطره قطعی باشد تقاضای جلوگیری
از قتل و غارت اکراد را کرده اند البته مسبوقه اقدامات عثمانیه و تحریکاتی که در
آذربایجان بین اکراد نمودند باعث وقوع حوادث حاضره و سبب شد که اقدار دولت در
آن حدود متزلزل گردید باعالی را از کیفیت مطلع نموده جداً مسئولیت قتل و غارت‌هایی
که بواسطه تحریکات آنها در خاک ایران روی داده متوجه دولت مشار الیها بنمائید مخصوصاً
تاریحت قطعی فتون عثمانی مطالبه کنید بفرماندهان قشون خود امر تلگرافی فوری در
جلوگیری اکراد صادر نمایند به طرز و شدن هم دستور اقدام فرستاده شده شیخ را زود
اعلام فرمائید

(معاون الدوله)

۳۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

در نزاعی که میان عشیره دلو و سنجهی اخیراً واقع شده که شرح آن تلگرافاً بعرض
رسیده از قرار راپرت حکومت قصر باکتی در ترک بکتی از سوار های مقتول عثمانی
بدست سنجهی ها افتاده که عین آنرا بکرنند نزد آقای امیر تفخیم فرساده و معزی ایبه بکار
گذارای ارسال داشته اند پاکت مزبور محتوی دو طغری نوشته بخط ترکی بکتی دارای
شش ماده و دبکری مکتوب مختصری است خطاب به شهیندر و او را تأیید میکند در اجرای
مواد مزبور و مختصر آنها بفارسی ذیلا عرض میشود :

از مندرج ۲۳ شباط مطابق ۲۲ ربیع الثانی ۱۳۳۳

کرمانشاهان - شهیندر عثمانی - ماده اول - در کاغذی که بتاريخ ۱۶ شبط فرستاده بودم ابصاح
کرده بودم که کارهای جنوبی ایران از طرف حکومت عثمانی بمهدیه این بند تودیع شده
ماده دوم - بنا بر این در کرمانشاه از برائی محافظت متنافع دولت سبب خودمان و محو
کردن مأمورین و تواجب دولت روس و انگلیس که برخلاف حرکات و منافع ما تزیورات
و اقدامات اجرا می میکنند - بوز بانی اسمعیل حتی بیگ و بک نایب باهک معاون طبیب همراهی
۴۲ نفر بنجا فرستاده شد این صاحبمنصبان با افراد و صاحبمنصبان که در اینجا هستند حق امر
دادن را ندارند از برای ارائه طریق کردن به حقی بیگ امور مقدم تشکیلات تصدیه اسلامی
که درست کرده یا هم نشر بک مساعی کردن بهاء بیگ و سعید بیگ ترفیق نموده .

ماده سوم - عموم منافع و وسایلی که دشمنان ماندر کرمانشاهان دارند بدست آوردن باخاطین
تأسیس مخابرات کردن عناصر مضره را از راه کردن و بک محیط امین و موافق بهر صورت
احضار کردن و طبقه مومی ایبه است - ماده چهارم - در الغاء و اجرای مقاصد مهمه که در
بالا ذکر شده بهر حال ابراز تسهیلات و معاونت کردن و ترتیب و تدابیری که مومی ایبه

نشان می دهد تماماً اجرای کردن یدیهی از وظیفه وطنیه و ایجابات غریبه شما است به حضرت سفیر طهران مسئله را بکلی محرمانه اشتهار کردن و مادامیکه وضعیت تماماً با امنیت و آسایش تأسیس نشده و چنانکه در شمال ایران شده است بجا بی دقتی نخواهم کرد لهذا این مطالب را هم با صورت مناسب از طرف بنده به حضرت سفیر ابصار فرمائید . ماده پنجم خواه از برای تأمین فعالیت تان و خواه در استحصال مقصد فدا کاریهائی را که ابراز خواهید کرد قوای سفیره من استاد گاه شما است . ماده ششم اگر لازم باشد به عبا کریمه در آنجا هستند از حاصلات شهیندرخانه و محکمه پول کافی قرض کرده بدهید که با الاخره عموماً از طرف خودم داده خواهد شد (قوماندان هیئت سفیره حسین رؤف) . مکتوب خصوصی - از مندلیچ ۲۳ شبان ۲۳ ربیع الثانی در کرمانشاه شهیندر عثمانی . آقا بقصد تأمین و تأیید منافع عالیه دولت صورت اجرای حرکاتیک در عهده گرفته ایم معاونت و اشتراک آن جناب لازم است لهذا تعلیمات نامه مفصلی لفاً تقدیم میشود در این باب صرف مساعی و همت فرمودن از غیرت وطن پرورانه آن جناب متمنی هستیم و تأیید دوستی میعالم .

(قوماندان سفیره حسین رؤف) (معاضد الملک)

نمبره (۳۹۹) مراسله وزارت خارجه به سفارت آلمان

۳۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

دوستانار پس از وصول مراسله محترمه آن جناب مشعر بر قدر مأمورین انگلیس و اینکه مرفوم فرموده اند قصد ضبط اعزاز و نوشتجات مسیو هولست و مسیو هلمیش را دارند تنگرافات لازمه بحکومت عربستان مخابره نمود که اهتمامات لازمه در محافظت ابواب و نوشتجات اشخاص مزبور نموده نتیجه را اطلاع دهند پس از وصول جواب خاطر محترم را قرین استحضار خواهد داشت

(معاون الدوله)

نمبره (۴۰۰) تلگراف وزیر مختار ایران مقیم بطرو گراد ۳۰ ربیع الثانی ۱۳۳۳

راجع بتلگراف ۲۳ ربیع الثانی (۱) دیروز با وزیر خارجه ملاقات و مذاکرات کردم حکایت تصور نمی کنم مطلب اینطور باشد و البته سوء تفاهمی شده است و مخصوصاً تلگرافهای وزیر مختار را خواسته تلگراف دابر به شرفیابی او بحضور والا حضرت اقدس و لیعهد را خوانندم باز جداً اظهار نمودند که وزیر مختار نمی توانست وعده بدهد ولی من بشما جداً میگویم و بدوات متبوعه خود تان هم اطلاع دهم ما هرگز حیث تصرف یک وجب خلك ایران را نداریم و قشون خودمان را از آذر بایجان تا جنگ هست و اعاده نظم در آن طرف نشده نمی توانیم برداریم انشاء الله وقتی که جنگ تمام شد و شما هم نظم آن صفحات و آسایش تبعه محای و خارج را تهیه کردید بکسانت زودتر قشون خودمان را خارج خواهیم کرد

(اسحق)

نمبره (۴۰۱) تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار ایران

مقیم بطرو گراد غره جمادی الاولی ۱۳۳۳

قرقهائیکه مأموردستگیری اسرای اطویشی بوده اند انواع تمهیدات را نسبت برعه و اهالی سرراه

نموده اند جنرال قونسول در مقابل اعتراض کارگذار اظهار بی اطلاعی از این امر نموده و گفته است که اگنط فوجیان خود سرانه و بدون اطلاع او این اقدام را نموده است و ضمناً تقاضا نمودند که چهار نفر اسراء اطریشی را که گرفتار و در اداره قشونی خودشان در فوجیان توقیف کرده اند بحکومت محلی تسلیم نمایند که توسط مأمورین ایران تسلیم مأمور سرحدی روس بشوند بکار گذاری تعلیمات داده شد که تسلیم اسرا را بحکومت محلی قبول ولی تحویل آنها را بمأمورین سرحدی روس نپذیرد و این تقاضای جنرال قونسول را رد کند و برای حیران این امر ناگوار بکار گذار تاکید شد که فوراً تغییر اگنط فوجیان را تقاضا کنند در اینجهم سفارت روس همینطور نوشته شد جابجایی هم بااستحضار از کیفیت امر مذاکره نموده در قایید مذاکرات وزارت خارجه اقدام و مخصوصاً این نکته را ملاحظه نشان نمایند که موافق اصول حقوق بین المللی اسرای هر یک از متخاصمین در خاک دولت بیطرف نباید طرف تعرض واقع شوند نتیجه را اطلاع دهید

(معاون الدوله)

نمره (۳۰۲) مراسم سفارت آمریکا بو وزارت خارجه مورخه غره جمادی الاولی ۱۳۳۳

الان بدوستان از دولت اتاژیونی تلگرافی رسیده و توجه این سفارت را بقتل و غارت مسیحیان در دینمان و خطر معلومی که برای اتباع آمریکا و سایر مسیحیان در ارومیه موجود است جلب و استفسار نموده است که آیا میتوان بوسیله دولت ایران برای اشخاص مزبوره وسایل امنیت و حفاظت را فراهم ساخت نظر بدراتب فوق دوستدار مشغول باد داشت مورخه ۱۳ شهر حزی (ماه مارس) خود را تکرار نموده و در خصوص مطالب متدرجه در یاد داشت مزبور تاکید میکنند مراتب احترامات . . .

(کالدول)

نمره (۳۰۳) تلگراف وزارت خارجه بسفر کبیر ایران مقیم اسلامبول غره جمادی الاولی ۱۳۳۳

خبر میدهند چهل نفر عسکر بیک کوماندان در گیلان کله راخان کهنر ملاقات و قصد آمدن بکرمشاه را دارند اخیراً هم خبر میدهند متجاوز از یکصد نفر سوار عشیره دُو برای توتید فتنه بدهکده علی سفر خاک ایران در چم شیر هجوم برده آبادی را آتش زده دو کاه کوسفند آنها را پشم و جواهر عر را بمجروح و مقتول نموده اند سیمان خان سزار مقتدر در قلعه سبزی جلوگیری قدری از اموان منسوبه را گرفته چند نفر مجروح و مقتول شده فعلاً باسجایی ها مشغول زد و خورد هستند .

خبر اخیر و تجاوز عشیره دُو وهمچنین آمدن چهل عسکر و کوماندان همچو میرساند که قصد فتنه دارند و این تجاوزات را وسيله فرار می دهند پسوی لازم مذاکره جزای متجاوزین و دیه مقتولین جبران خسارت حریق و دفع این حرکات را طلب تبجهره اعلام فرمائید

(معاون الدوله)

نمره (۳۰۴) تلگراف وزارت خارجه دی ایالت فارس غره جمادی الاولی ۱۳۳۳

این دوسه روزه یادداشت وسواد بعضی تلگرافاتی که مأمورین انکاپس بسفارت خود کرده اند

از سفارت انگلیس بوزارت خارجه رسیده است که اطلاع چنانچالی از نکات عمده آنها واجب است (۱) - وزیر مختار در یاد داشت رسمی خود مینویسد میان اسباب و اسبوس جبهه مشتمل بر هزار ورقه تریج آمیز، البته سنج و اردو و سنجایی و هندی و انگلیسی بوده است که اهالی مختلفه هندوستان را بشوراند و ضمناً تصریح کرده اند شخصی که چنین مأموریت داشته در خاک يك مملکت بیطرف مثل يك سرباز ملج جزو خصم شمرده میشود .

۲ - در رفته دوستانه به آقای معین الوزاره وزیر مختار نوشته است که واسبوس ابتدا بداره زاندار مری و بعد بخانه در خارج شهر که سابق سکنی داشته منزل کرده دو ساعت بعد از ورود او در کانسکه که مخصوصاً برای او فرستاده بودند سوار و بدین خاکم رفت تلگرافاتی از شیراز رسیده است که خبر میدهند کابین ارتش گرن علناً در عرض راه وطن خواهان ایرانی را برضد انگلیس دعوت و به نفع دیوان و اینر دایه ظاهر داشته است که در این مقصود شرکت جویند تحقیق نموده است چند عده تفنگچی مینوایند برای جنگ با انگلیس تهیه نمایند و علناً گفته است سژر اکابر قوتسون انگلیس مسیو استن را وادار نموده است که بزاند امری پول ندهد این رفتار ناچار میکند که برای انگلستان سوئدیه، از فارس مخاطباتی بشود تلگراف دیگر خبر میدهد که نقشه واسبوس این بوده است که بتواند و انگری حمله نموده قوتسون را دستگیر نماید سژر اکابر باندازه مخاطره را حتمی میداند که اجزیه خواسته است تمام نوشتهجات مزبوره و محرمانه خود را آتش زند و میکوبند که هیچ اشتباهی در رفتار سوئدیهها نیست و محقق است که با واسبوس همراہ و مساعد هستند و نیز فرمانبراری فارس هم با آنهاست متحد میباشد لهذا اعتبار اطمینانات دولت ایران محل تردید و هرگاه امر قطعی در این مقدمات صادر نشود ایران مجبور خواهد شد که با روس و انگلیس داخل جنگ شود و تلگرافات دیگری است حثکه مدلل میدارد که در ورود ممداری اسلحه و مهمات که در زمانیه گذشته به بوشهر و محصره رسیده آلهتها شرکت و دخالت داشته و این اسلحه ظاهراً برای ایران وارد شده قسمتی برای سوئدیهها بشیراز حمل کرده و قسمت دیگر هنوز در محصره است سوئدیهها شمارا فریب داده اسباب خرابی ایران خواهند شد مگر خودتان بخواهید ما را باز بچه قرز داده اسباب خرابی ایران را تهیه کنید .

۳ - تلگراف ۱۲ مارس قوتسون شیراز است که خبر می دهند و امری وارد کازرون شده مشغول تحریک مردم است اگر از طرف دولت اقدام نشود اقدامات محیی من بی فایده است باستانی حکم به انبالت فارس بشود که از هیچان جلو گیری کنند و نیز به تلگرافخانه ها قدغن شود تلگرافات محیی را قبول ننمایند تلگراف دیگر قوتسون شیراز حاکی است که اهالی تنجب کازرون در نعت ریاست شیخ همدانی ملای زاندار مری بخانه مجتهدین رفته و کاغذ هائی در اغلاز جبهه ارائه داده میرزا حسن برادر جبل العین هم از بوشهر کازرون آمده مجالس محیی می کند علمای برازجان تلگراف های معصل به تلمنی کازرون نموده اند که به آنها ملحق شوند خوب است دولت ایران حکم کند که تلگرافخانه اینگونه تلگرافات را قبول ننماید و به خاکم و علماء دستور داده شود که از این حرکات جلو گیری نمایند .

۴) -- در ضمن تلگرافی از بصره خبر می دهند و اسموس علماء و اهالی بهبهان را بجهت دعوت می کرده و این مسئله از روی کاغذ آلمانها که بدست آورده ایم معلوم شده است . این است خلاصه اظهار و اطلاعات که بتوسط سفارت انگلیس رسیده است .
 اولاً نسبت ها آنکه صاحب منصب سوئدی بدهند در این جا با کفیل اداره ژاندارمری مذاکره شد او اظهار بی اطلاعی و تقریباً انکار می کند لازم است جناب عالی تحقیقات لازمه نموده صحت و سقم این نسبت ها را معلوم و در صورت صحت جداً جلوگیری فرمائید ثانیاً آن قسمتی که راجع بخود و اسموس اظهار میدارند این صحیح است بجز منتظر اطلاعات حضرت مستطاب عالی هستیم و در هر صورت باید سعی بود که مبادا در شیراز تحریکاتی که منجر به اغتشاش و هرجان اهالی برضد یطرفی شود به ظهور برسد و با هر قوه و قدرتی که دارید از اغتشاش جلوگیری فرمائید بطوریکه این سوء تفاهم از ذهن قونسول انگلیس خارج و نیز طوری شود که سوء ظن آنها از صاحب منصب سوئدی بر طرف شود

(معاون الدوله)

نمبره (۳۰۵)

تلگراف کار گذاری انزلی بوزارت خارجه
 غره جمادی الاول ۱۳۳۳

دیشب قریب هفتصد نفر سادات و قزاق با کشتی موسوم به امپراطور با مهمات وارد غازیان و گویا هزار نفر هم همین دو روزه وارد خواهند شد پس از ورود بقیه و تحقیقات صحیحه مجدداً عرض خواهد رسانید

(نظام الممالک)

نمبره (۳۰۶)

تلگراف کار گذار کرمانشاهان بوزارت
 خارجه دوم جمادی الاول ۱۳۳۳

مسیو تونمان در کرمانشاهان قصد اقامت دارد و ممکن نیست بتوان او را بسمت عراق حرکت داد بطوریکه تلگرافاً عرض نمود تا کتون متجاوز از پنجاه سوار استخدام کرده امروز در موقع ملاقات که مفصلاً مذاکره شد اظهار میشمود بواسطه رفتاری که انگلیسها در بوشهر و بهبهان بقونسول آلمان کرده اند من مجبورم برای حفظ خودم هر قدر سوار لازم بدانم استخدام کنم در جواب گفته شد کار گذاری بشما قول میدهند که در اینجا احدی تواند نسبت بشما حرکت بی قاعده نماید اظهار داشت از طرف دربار طهران توسط وزیر مختار آلمان بقونسول بوشهر همین اطمینان داده شد عاقبت او را گرفتار نکردند ممکن نیست دیگر ما باین وعده ها متقاعد شویم هر گونه اقدام هم از دادن راپورت وغیره شما و خهران در این موضوع نمائید بی اثر خواهند بود از مذاکرات او معلوم میشود قصد اقامت دارد و در خانم اظهار میداشت مادامی که از طرف دشمنان ما حرکت خلاف ناشی نشود از طرف ما هم اقدامی که موجب انقلاب باشد ظاهر نخواهد شد

(معاضد الممالک)

نمبره (۳۰۷)

تلگراف وزارت خارجه بکار گذار شبرز
 مورخه ۳ جمادی اولی ۱۳۳۳

و اسموس در شیراز هنوز بسمت رسمی شناخته نشده نظر با اقدامات تهییج آمیزی که می

گویند از او نشی شده در شیراز ایالت جلیله می باید حرکات او را مراقب باشند که باغوا
و تحریک مردم نتواند موفق شود

(معاون الدوله)

نمبره (۳۰۸)

تلگراف کارگذاری آذربایجان وزارتخارجه

دوره ۳ جمادی الاولی ۱۳۳۳

مرتکبین قتل و غارت در خاک آذربایجان چه در دهانت مجاور ارومیه و چه در نواحی
خوی و سلماس و غیره صرف اکراد ایرانی نیستند چنانکه در آنصفحات اکراد و عساکر
بانهالی دهات تعرض نموده اند آرامنه و بعضی از مسلمین ایرانی را بقتل رسانیده اند در
دهات خوی و سلماس هم فدائیان آرامنه دهات را آتش زده و جمع کبیری از مسلمین ایرانی
را کشته اند این خسارات و صدمات منی و بجائی فقط از جمعیت و قوه نظامی مشخصین
باتباع بعرف ایران از مسلم و مسیحی وارد آمده و بواسطه مداخلات و تضییقات بی رویه
مناجورین است که بعضی اوقات اقدامات مامورین محلی برای حفظ جان و مال اهالی از
داخله و خارج بی نتیجه مانده مگر از طرف ایالت و صکار گذاری کل بر طبق مقررات
اوثیای دولت تعلیمات بلغه بمامورین محلیه داده شود که حتی ائمه مورد برای حفظ جان و
مال مال متنوعه سعی نمایند در حالتی که حاکم و کارگزار مستقر در ارومیه نیست و پست
و تلگراف دایر نشده و مامورین محلیه از راهبر و قایع اتفاقیه بمقامات عالیه بملاحظه
محدورات موجوده ممنوع اند چگونه میتوان بقوربت اقدام نمود مرأب باستحضار ایالت
جلیله رسیده همینکه وسایل مکاتبه و مخازنه پارومیه بدست آمد مطابق مقررات اقدامات لازمه
بعمل خواهد آمد

(اسد الله)

نمبره (۳۰۹)

تلگراف وزیر مختار ایران مقیم پتروگراد

وزارت خارج ۳ جمادی الاولی ۱۳۳۳

(راجع به نمره ۲۸۷) مذاکرات مفصل مؤثره نموده اثرات و حیزم اقدامات پاره مامورین
روس را خاطر نشان کردم قرار شد مطابق معمول عموم دول بعرف هر وقت از مجوسین
جنگی دول محارب بخاک ایران بگذرند دولت علیه خودش امر بتوقیف آنها و توقف مجبوری
در یک نقطه در تحت نظارت بیسی بدعهد سفارت هم همین طور دستور بعمل داده اند

(اسحق)

نمبره (۳۱۰)

تلگراف وزارت خارج ۳ جمادی الاولی ایران

مقیم پتروگراد دوره ۳ جمادی الاولی ۱۳۳۳

چنانکه سابقاً تلگراف کردم وزیر مختار روس در روز شرفیابی بحضور والا حضرت
ولیعهد چنین اظهار کرده است از قراریکه ششیده ام دولت ایران خیال دارد تقاضا نماید
قبل از ورود والا حضرت اقدس قشون روس از تبریز برود نقطه نظر من هدین است ولی
ایران این مطالب قبل از ورود والا حضرت اقدس به تبریز اثر خوبی نخواهد بخشید بعد
از ورود به تبریز موقعی که ژنرال فونسول روس شرفیاب میشود چون او هم بعین عقیده است همینقدر
که نظارتی از طرف والا حضرت اقدس بشود فوراً مقصود حاصل خواهد شد

با این تفصیل جای بسی تعجب است که وزیر خارجه اظهارات وزیر مختار را تردید کرده و رجعت قشون را به بعد از ختم جنگ موکول میکند مخصوصاً اینکه میگویند بعد از اعاده نظم و امنیت قشون را مراجعت میدهند ملاحظه میکنید چیز مایوسی از مساعدتهای لازم که امروز خیلی منتظر و متوهم هیچ نتیجه نمیتوان گرفت چطور جابجایی یا احاطه و اطلاعات کنفی که باوضع دارید متقاعد میشوید امید وارم برای این چند فقره کار در این موقع مقتضی هنر دانی خودتان را ابراز فرمائید

(معاون الدوله)

فهره (۳۶۱) تلگراف وزارت خارجه یوزیر مختار ایران

مقیم بطره گراد ۳ جمادی الاولی ۱۳۳۳

موافق تلگرافات و اطلاعاتیکه دیروز رسیده ۲۲ حوت مطابق ۱۳ مارس تقریباً يك هزار و پانصد نفر سادات باجهاز عراده نوب و دو نوب مسلسل کوچك با مقصاری قورخانه از باد کوبه وارد آسترا و روز ۲۶ حوت بطرف اردبیل حرکت کرده اند مقارن همین اتفاق هزار نفر سادات باقورخانه ومهدان وارد انزلی شده کویاخیال دارند در آنجا استحکامات بنموده و تلگراف بی سیم نصب و دایر نمایند هیچ معلوم نیست چه مقصود و منظوری از این اقدامات دارند آیا جای لازم مناکره فرمائید در صورتیکه در اینموقع پارلیک برای حفظ بیطرفی دولت ایران جدیت کامله نموده و مخصوصاً در ضمن مراسلات برای همین منظور احضار قشون و عدم مداخلات را خواسته است این رویه که دولتین دوست همجوار در شمال و جنوب ایران پیشه خود ساخته و وسایل هیجان و انقلاب را فراهم نموده و دایره متازعات و مداخلات را توسعه می دهند عوارض بر شدت هیجان افزوده و موقع دولت را خیلی پارلیک می کند جداً باین مسئله اعتراض و تقصود را معلوم نموده نتیجه را سریعاً اطلاع دهید

(معاون الدوله)

فهره (۳۶۲) تلگراف وزارت خارجه پشیر کبیر ایران مقیم

اسلامبول مورخه ۳ جمادی الاولی ۱۳۳۳

در نزاعی که بین عشایر دلو و سنجایی ها واقع شده و چهار نفر از آنطرف بقتل رسیده اند در ترکی یکی از سوارهای مقتول عثمانی با کتبی بوده بدست سنجایی ها اقدده که عین آنرا بوسیله ابر مصفح حکمران به طهران فرستاده حاشاش این است که حسین رؤف کوهاندان هیئت سفیره از مندلیچ به شهسوار عثمانی می نویسند در ضمن شش ماده (۱) مراتب را محض اطلاع اعلام نمود اقدامات خود را تعقیب و این حرکات را پروتست و رفع آنرا جداً طلب کرده نتیجه را اعلام فرمائید

(معاون الدوله)

فهره (۳۶۳) تلگراف وزارت خارجه یوزیر مختار ایران

مقیم بطره گراد ۴ جمادی الاولی ۱۳۳۳

امروز آقای رئیس الوزراء و من در سنات مهمان بودیم حاصل مذاکرات این است برای اینکه رفع بیجانگی دیکران و دل نسکی اصالی بشود و دست اولیاء دولت در حفظ بیطرفی باز شود لازم است قشون انزلی اردبیل قزوین را بغوریت احضار نمائید وزیر مختار قون داد

مطلب را امروز به بطرو کراد تلگراف نماید جناب عالی نیز مسیوق باشید و خیلی اهتمام کنید این قشون خیلی زود احضار شود والا اثرات بد ظاهر میشود ضمناً خاطر وزیر امور خارجه را بمتذکرات و مکاتبات بی دربی کابینه سابق درینب نزوم رجعت قشون روس معطوف داشته کوشزد ننماید که اولیاء امور ایران تمام اتفاقات و مشکلات حایه را پیش بینی کرده بودند سزاوار است بکسالت زودتر مساعدت نموده موقع مشکل را ملافهت و نکذارند هیچجان بزور کمی تولید شود

نمره (۳۱۴)

مراسله وزارت خارجه بسفارت کبرای شمسانی

مورخه ۵ جمادی الاولی ۱۳۳۳

دقتر تجاوز کارانه قوئی اندولت علیه جتکه مقدس دولت علیه ایران خاصه حدود آذربایجان و اعتراضات اولیای دولت متبوعه دوستدار همواره باسحضار خاطر محترم ذاتعالی سفارت پناهی رسیده و پروتست شده است و برخلاف مأمول چون هنوز حسن موافقتی ازطرف اولیاء دولت علیه عثمانی جلوه کر عالم یگانگی و مودت دولتین علینین نشده بطلیح انتظار مبروه که قیاج نامطلوبی بیابی هم در آنحدود ظاهر گردد چنانکه رهزی یک نامی در اواسط شهر ربیع الاول از میاندوآب به حاکم مرافه تلگراف و درضمن توصیه ازعب کر آندولت علیه امضا می نمید (قائمقام میاندوآب رمزی) مسلم است که در بادی نظر دقیق آن جناب مستعاب بی تأمل این معنی نمایش داده مشود که این رفتار با اظهارات قطبیه رسیده جنابه مستعابینی در رفع تجاوزات و منع مداخلات قواء و مأمورین اندولت علیه ناموافق و درخور بسی عبرت و تأسف است که مأمورین آندولت علیه در آنحدود وظیفه شناسی خود را فراموش و این رویه نامتوده را که البته برخلاف نیات اولیاء دولتین علینین است بیروی نمایند دوستدار این حرکات آنانرا حقا و اصولا پروتست کرده و مشرحد است که باقدمات مؤثره معظوبه آنها را اذین رفتار که بکلی مخالف با مناسبات حریفین است ممنوع و موجبت رجعت آنها را برای فراغت از اتفاقاتیک همیشه درائر این تجاوزات ممکن الوقوع است فراهم و از نتیجه دوستدار را قریب استحضار فرماید

در اینموقع احترامات (معاون الدوله)

نمره (۳۱۵)

تلگراف وزارت خارجه بوزیر مختار ایران

مقیم بطرو کراد مورخه ۵ جمادی الاولی ۱۳۳۳

مجدداً امروز بوزیر مختار درباب رجعت قشون قزوین و اثری و اردیل منصل مذاکره و تأکید شد که برای تسکین اذهان و تسهیل موقع کابینه حایه که صمیمانه در حفظ بیطرفی سعی است لازم است ایران مساعدت ازحرف روسید بشود که دست و پای دولت باز و قادر برحفظ بیطرفی بشود و عیالاً برای احتراز از تولید پاره مشکلات احضار قشون مزبور واجب است احتمال دارد که وزیر مختار انگلیس نظریه کسوزنی که از هیچجان جنوب که حرکت بی رویه مأمورین انگلیس تولید کرده است دارد در احضار قشون قزوین مساعدت نکند ولی جناب عالی باید مطلب را درست توضیح کرده و محذورات دولت را در مقابل اذهان عامه تشریح ننماید که زودتر نتیجه گرفته شود

(معاون الدوله)

۵ جمادی الاولی ۱۳۳۳

اینکه دواشیاء و اسموس فوشتیجانی به شش زین اردو و غیره یافته اند بجه اطلاع ندارم اما آنچه درخصوص ورود و اسموس نوشته اند پس از آنکه و اسموس وارد برآز جن شد و یکفتر کاپتان انگلیس به تمام او از بندر ریگ به برآزجان آمده بود ژاندارمها و اسموس را در تحت حفظ خود شان بر حسب تکلیف بکاروون و از کاروون بشیراز آورده خیمه ورود او برآندارم می شد نظر به حفظ تراکت یکفتر صاحب منصب نظیه را فرستادم بحوان پرسی بادرشکه گرابه رفته بود و اسموس درخواست ملاقات کرد من هم وقت دادم بهمان درشکه گرابه نزد من آمد و شرح مسافرت خود را گفت و گمان میکرد که من می توانم شاید او را از انگلیسها بخوابم گفتیم این مذاکره باید در طهران بشود و رفت و برپروز هم آمده که نتیجه را بفهمد گفتیم هنوز اطلاعی ندارم ضمناً اطلاع داد که یک مقدار از اسب او رسیده و روز ورود خواسته بود دو روز در منزل ژاندارمها بماند مخصوصاً با او گفته بودند با سوء فتنی که انگلیسها از خیالات شما دارند نمیتوانیم قبول کنیم و همان شب بسزنی که با رسال در موقع آمدن بشیراز آنجا منزل کرده بود رفت در باب مذاکرات کایشن اورتین گرن نیز پراونس سؤال کردم چیزی نمی دانست ناصر دیوان قطعاً وسایرین بقیاً اقدامی برضد دولت انگلیس نخواهند کرد تلگرافچی انگلیس که یکفتر ازمنی و مگر دبیج هم دارد در کاروون از شیطانها است که همیشه حکومت کاروون و ژاندارمها و ناصر دیوان در این سال اخیر تغییر او را خواسته اند و من اماً برابرت های او اعتماد ندارم مهرباناً تحقیق میکنم و امروز هم به پراونس تاکید کردم قدغن کنند ژاندارمها بیداً از این اظهارات نکنند و خودم هم به ناصر دیوان و خوانین دشتی و دشتنن قبل از وزارت تذکره افکار خطر کردم که در اسکان مردم سعی کنند چون قونسول انگلیس صبح نزد من آمد و همین اظهارات را کرد او را معذرت کردم که این مطالب صحیح ندارد اکثرش خیالات واهی است و اشتهاوات خیال اینکه و اسموس خیل کرده باشد قونسول انگلیس را بگوید جز وایمه مأخذی ندارد بر عکس میان مردم شهر این زمزمه هست که و اسموس خوب است بشهر برید و در شهر منزل کند و بعد او را هم مثل قونسول بوشهر می خبر برفت و ملاحظه بفرمائید افکار چقدر مشوش است در هر حال خاطر اونبای دولت آسوده باشد که در قریب از اینگونه اقدامات که احتمال داده اند نخواهد شد اما در اینکه تمام مردم دراعلی درجه اسرد کمی از فضا بوشهر و بندر ریگ دارند هیچ شبهه نداشته باشید اگر افکار این مردم محل ملاحظه است شرط عقل اصلاح این افکار است بدایر در ضمن این مذاکرات امروز بقونسول انگلیس گفتیم که ایداً احتمال حدوث حادثه و رفتاری نمیدهم در بوشهر هم صلاح نیست قشونی بماند زیرا که ممکن است بماند کردن قشون تازه باندازه نسبت بحریک مردم بشود که اختیار از دست اونبای امور برود مسئله سوزاندن اوراق قونسولگری را نمی فهمم لابد در قونسولگری چیزی که موهم اخلاق بیطرفی یا روابط دوستی با ایران باشد نخواهد بود . اما در باب اتحاد من

با آن خیالات مکرر در تبریز و شیراز به حضرات گفته ام که ایرانی و طرفدار مصالح مات هستیم آلمان و انگلیس و روس نمی‌شناسیم و اگر روزی بنا باشد مجبور شوم بر خلاف ملیت خود رفتار کنم کناره نخواهم جست در این صورت چه‌طور ممکن است من بدون تعیبات در کاری اقدام کنم که خردش از شمال تا جنوب ایران را خواهد گرفت در نظر من اقدامات خود انگلیس در این موقع که آتش دنیا را گرفته و احکام حجج اسلام همه جا منتشر است زود تر مردم جاهل ایران را موهیب خواهد شد در چنین موقع که بعضی اوراق بزبان اردو و غیره مغل بیطرفی است؛ اگر مردم ورود یا اسلحه را به معانکت و تعاقب غیر را هم مغل بیطرفی بدانند و فریاد کنند تعجب نیست بنده از مردم وحشی کرم سیر خجایی معنونم که در این موقع بداد و فریاد فحاشت کرده اند خود انگلیس از هر کس از حال مردم کرم سیر بهتر آگاه است و می‌داند که آنها در دفاع وطن خود از دولت خارج و احمه ندارند پس در اینصورت نباید کاری کرد که به رگه نصیب این طوایف بر بخورد اما در باب اسلحه که به بوشهر و محمره وارد شده است بنده هیچگونه اطلاعی ندارم البته اولیای دولت بهتر میدانند و اگر تحقیقاتی هست باید از کمرگه کرد .

از خیالات سوئدی ها هم بنده هیچ اطلاعی ندارم . در مسئله قشقایی به تلگراف خانه احتیاج با اولیای دولت است اما من اینغور چاو کبری‌ها را بد میدانم بالاخره مردم از اظهار با قدام دست خواهند برد و از نظام به نمرود خواهند پرداخت مع هذا عرض نمیکنم که ارائه احکام جهاد بنوسط و سموس در کازرون باز از سیاست های تلگرافچی آنجا است زیرا که این احکام عثم گیر است و تان دوسه ماه است که نقل مر هر بازار است عمده این است که از مردم تحریک فعلی نشود حرف در ذهن زیاد زده میشود چلو کبری از ملکرافات چه مصرف خواهد داشت فاسد و مکبوب را چه خواهیم کرد مقیده بنده چاو حرف را بنده گرفت که اقلا مردم بحرف حالی خوش بشوند و بعضی فک کنند سید حسن جبل آنتین هم مثل سایرین بکنند از افراد است و در نظر بنده اهمیتی ندارد فعلا هم شیراز آمده است و به طهران عازم است در مذاکرات امروز با پراوتس رئیس داندو مری که کورا برای نصیحت و دلالت خواسته بودم از هر حیث احتمالات قونسول انگلیس را متکرر شد چیزی که معلوم شد آن بود که به تعلیم مرکز ارجاع قونسول آلمان و سرداد اشیک و اسموس را از قونسول انگلیس در شیراز و بوشهر خواسته است که بنده بشا چه ربطی داشت گفت تعیبات طهران این راهم اخطار کرده است که اگر بخوانند اقدام مخاب بیطرفی بکنند چاو کبری خواهند کرد

(مریدایقلی مخبر السلطنه)

قسمت اول این کتاب تا این تاریخ که اول حمل بوشقان میل ۱۲۹۴ مطابق به ۵ جمادی الاولی ۱۳۳۳ است ختم و مایه در تکلیف منجده طبع و منتشر خواهد شد .

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۱۲	۱۸	مهر	تهجیر
۱۹	۱۵	سجایان	سجایب
*	۱۷	عبدتر	عبد شو
۳۰	۷	اشعر	استحضر
۳۲	۳۰	تلکراف	تلکرافت
۳۸	۱۲	دوات عثمانی	و دوات عثمانی
۳۳	۲۰	از	او
۵۹	۳۳	علی طویلا دیگر	علی طویلا و دیگر
۶۰	۱	علماء دیگر	علماء و دیگر
۶۳	۶۸		بعد از فرمودند (يك قسمتش را میتوانم رد بکنم و وقت قسمتش را ممکن است من هم تصدیق بکنم انچه راجع بژاندارمری فرمودند) این عبارت حذف شده است
۶۳	۲۹	میان دوپ	میان دوایب
۶۳	۲۰	اعتماد	کمال اعتماد
۶۵	۲۶		(نباید ادوات هم بوسائلی که دارد از احساسات مردم حلو گیری) بعد از حلو گیری) این سطر حذف شده است
۶۷	۱۵	عثمانی	قوای عثمانی
۶۸	۱۷	استقرار	استقرار اتحاد
*	۱۹	خالق مقدس	خالق مقدس دولت
۸۱	۲	از شهر تریز	از شهر
۸۲	۱۳	پیرجان آورد	پیرجان آورده
۸۳	۳۳	دیر زد	دیر زد
۸۵	۲۵	که تمام	که در تمام
۸۵	۱۶	بك دست	بك دستگاه
*	۲۸	عایه	حالیه
۸۶	۱۶	از این اقدام	این اقدام
۸۸	۲۸	آمدن	آوردن
۸۹	۷	نواع	انواع
۹۱	۸	اطلاع میدهد	تلکرافت اطلاع میدهد
۹۲	۷	رئیس بریکاد	رئیس سپه بریکاد
۹۷	۱۳	آن اظهارات	پ آن اظهارات
۹۷	۲۹	تصیر	تصیری

صفحه	سطر	عناص	صحیح
۱۰۲	۱۸	۳۳۳۱	۱۳۳۳
۵	۲۲	ربیع الاول	ربیع الثاني
۱۰۵	۲۱	از حدود	امروز از حدود
۱۰۶	۲	غره ربیع الثاني	۶ ربیع الثاني
۱۰۸	۲۱	مأمورین قنصلگری	تعیین مأمورین قنصلگری
۴	۳۱	معزی الیها	معزی الیها
۴	۲۲	بوده	تتموده
۱۰۹	۶	اقتضات	این اقتضات
۵	۷	بطرف	دول بطرف
۴	۸	دچار	کرفزار
۱۱۰	۶	دوست بطرف	دولت بطرف
۱۲۳	۷	میی کردند	میگردند
۱۲۵	۱۳	حوب	جنوب
۱۲۶	۱۲	این عارض حذف شده	که متها درجه اهمیت دارد
۱۳۱	۱۶	شربور	مردوزه
۴	۲۸	جمای	مهیج
۱۳۲	۲۲	رفزار	سوء رفزار
۱۳۳	۲۲	این عبارت افتاده	و چند مر از آن طرف

